

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE JURIDICE

Cu titlu de manuscris:
C.Z.U.: 343.13(043.3)

OGANESEAN ARMEN

INTERACȚIUNEA SUBIECȚILOR PROCESUALI
ÎN CADRUL CERCETĂRII CAUZELOR PENALE

Teză de doctor în drept

Specialitatea 554.04 – Criminalistică, expertiză judiciară, investigații operative

Autor: _____ Oganesean Armen

Conducător de doctorat: _____ Gheorghită Mihail, doctor habilitat în drept, profesor universitar

Comisia de îndrumare: _____ Dolea Igor, doctor habilitat în drept, profesor universitar

_____ Vizdoagă Tatiana, doctor în drept, conferențiar universitar

_____ Roman Dumitru, doctor în drept, conferențiar universitar

CHIȘINĂU, 2021

© OGANESEAN ARMEN, 2021

CUPRINS

ADNOTARE	4
LISTA ABREVIERILOR.....	7
INTRODUCERE	9
1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL INTERACȚIUNII SUBIECȚILOR PROCESUALI ÎN CADRUL CERCETĂRII CAUZELOR PENALE	22
1.1. Analiza materialelor publicate în Republica Moldova corespunzătoare cu tema tezei.....	22
1.2. Analiza publicațiilor efectuate la tema tezei peste hotare	31
1.3. Concluzii la Capitolul 1	42
2. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND INTERACȚIUNEA ÎN CADRUL CERCETĂRII CAUZELOR PENALE	45
2.1. Conceptul de interacțiune și natura juridică a acesteia	45
2.2. Premisele interacțiunii	66
2.3. Formele interacțiunii la investigarea infracțiunilor.....	95
2.4. Principiile și regulile de realizare a interacțiunii de către subiecții procesului penal	113
2.5. Concluzii la Capitolul 2	124
3. PARTICULARITĂȚILE INTERACȚIUNII SUBIECȚILOR PROCESUALI LA DIFERITE ETAPE ALE URMĂRIRII PENALE	128
3.1. Etapele interacțiunii în activitatea organelor de urmărire penală.....	128
3.2. Interacțiunea în cadrul asistenței juridice internaționale în materie penală	160
3.3. Concluzii la Capitolul 3	185
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	189
BIBLIOGRAFIE	196
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	213
CV-UL AUTORULUI	214

ADNOTARE

OGANESEAN Armen. „Interacțiunea subiecților procesuali în cadrul cercetării cauzelor penale”. Teză de doctor în drept. Școala Doctorală Științe Juridice a Universității de Stat din Moldova. Chișinău, 2021.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 225 de titluri, 164 de pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 16 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: interacțiune, cooperare, cercetare, organ de urmărire penală, ofițer de investigații, proces penal, procuror, activitatea specială de investigație.

Domeniul cercetării: Drept procesual penal.Criminalistică.

Scopul și obiectivele lucrării: scopul tezei este realizarea unei cercetări multiaspectuale sub aspect teoretico-normativ cu evaluarea eficienței practice a prevederilor doctrinare și reglementării legislative a instituției interacțiunii.

Pentru atingerea scopului propus, au fost trasate următoarele obiective: analiza conceptelor și tezelor doctrinare existente în literatura de specialitate din țară și de peste hotare referitor la instituția interacțiunii; analiza cadrului normativ pentru stabilirea conținutului conceptului interacțiunii subiecților procesuali în cadrul cercetării cauzelor penale; studierea practicii organelor de urmărire penală în domeniul interacțiunii cu alte instituții în cadrul cercetării cauzelor penale; identificarea modului de realizare practică a interacțiunii în raport cu legislația în vigoare și recomandările criminalistice; fundamentarea științifică a naturii juridice a interacțiunii și etalarea raționamentelor de aplicare a acesteia; sistematizarea premiselor obiective ale aplicării interacțiunii la etapa premergătoare și în cadrul cercetării cauzei penale; cercetarea și precizarea normelor procesuale naționale în aspect comparat cu standardele cuprinse în practica pozitivă a organelor de urmărire penală; clasificarea inedită a etapelor, formelor procesuale și tactico-organizatorice ale interacțiunii; stabilirea perspectivelor și căilor de perfecționare a interacțiunii prin formularea recomandărilor *de lege ferenda*.

Noutatea și originalitatea științifică: pentru prima dată prin studiul efectuat a fost realizată o cercetare complexă a aspectelor teoretico-legislative ale problemei interacțiunii. În lucrare sunt formulate concluzii și recomandări care pot constitui un fundament științific pentru modificări legislative, fiind elaborate direcțiile noi aferente dezvoltării instituției urmăririi penale și tacticii criminalistice în raport cu elementele funcționale ale interacțiunii subiecților procesuali.

Rezultatele obținute vor contribui la soluționarea unei probleme științifice importante: definitivarea conceptuală a ideilor științifice și rezolvarea complexă a problemelor interacțiunii tuturor organelor de drept în cadrul cercetării infracțiunilor, fiind evidențiate toate aspectele de ordin procesual-penal aferente acestei instituții, ceea ce determină utilitatea practică a acestei activități în cadrul activității organelor de drept în Republica Moldova.

Semnificația teoretică a tezei: rezidă într-un studiu amplu a celor mai importante probleme de ordin normativ, doctrinar și practic ale interacțiunii în cadrul cercetării infracțiunilor. De asemenea, studiul efectuat constituie un imbold pentru noi cercetări în domeniul nominalizat.

Valoarea aplicativă a tezei: totalitatea concluziilor, observațiilor și propunerilor formulate în urma studiului realizat este de o utilitate distinctă pentru reprezentanții organelor de drept din Republica Moldova, fiind menite să eficientizeze activitatea zilnică a acestora la investigarea infracțiunilor, în anumite cazuri apelând la instituția interacțiunii.

ANNOTATION

OGANESEAN Armen. „Interaction of procedural subjects regarding criminal matters investigation”. PhD thesis in law. Doctoral School of Law Science from Moldova State University. Chisinau, 2021.

The structure of thesis: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 225 titles, 164 pages of basic text. The results obtained during the scientific research were published in 16 papers.

Key-words: interaction, cooperation, criminal proceeding, criminal investigation body of law, investigator, prosecution, prosecutor, special investigation measures.

Research field: Criminal procedure law. Criminalistics.

Thesis purposes and objectives: the main thesis purpose is realization of complex investigation in the legal and theoretical field, both evaluation of practical efficiency of doctrinal recommendations and legal norms regarding interaction institution.

PhD thesis regardssuch objectives as: investigation of theoretical concepts, examination of interaction between different law enforcement units; its significance and practical applicability in criminal proceedings; study of legislation and international acts in this sphere; definition and identification of knowledge, in the field of interaction during the crime investigations, which can bring for practitioners a deep understanding of practical aspects of activity of other bodies of law and enhance cooperation in their practice; analyse of law gaps and identification of proposals regarding practical interaction improvement. The main objectives of thesis also are: to define the interaction regarding crimes investigation concept; to determine principles, mechanisms, general and special conditions of interaction, to investigate importance of the interaction in national criminal procedure; to establish the concept of interaction in criminal proceedings; to analyze the dynamics and practical conditions of its application; to determine the peculiarities of interaction application by different participants of criminal proceedings; to elaborate practical recommendations and *lex ferenda* proposals which could be useful for justice sector.

The scientific novelty and originality of research: for the first time by that research we realised a study of theoretical and legislative aspects of interaction regarding crimes investigation problem. IThe thesis contains conclusions and recommendations which can provide a scientific basis for legislative reforms. PhD thesis contribute for development of national crime’s investigations activity and practical criminalistic’s institutions in accordance to interaction of procedural subjects.

The results which will contribute to resolution of an important scientific problem: conceptual definition of scientific problems and major solutions of interactions issues of all bodies of law and special enforcement units regarding crimes investigation, was realized during research in combination with analyse of legal aspects of this activity. It is of an invaluable practical importance for law units from the Republic of Moldova.

Theoretical significance of the thesis: this thesis studies most important legal, doctrinal and practical problems within interaction regarding crimes investigation. Also, the study is an important theoretical source for practical activity and a ground for new studies in the sphere of efficient investigations in criminal proceedings.

Applied value of the thesis: all conclusions and recommendations realized during the research and confirmed in the thesis represents a major value for practitioners who have to deal with crimes investigation in the Republic of Moldova. It should make their activity more efficient in the criminal matters prosecution sphere.

АННОТАЦИЯ

ОГАНЕСЯН Армен. «Взаимодействие процессуальных субъектов при расследовании уголовных дел». Диссертация на соискание учёной степени доктор права. Докторская школа юридических наук Молдавского государственного университета. Кишинэу, 2021.

Структура диссертации: введение, три главы, 164 страниц основного текста, общие выводы и рекомендации, библиография из 225 наименований. Полученные результаты опубликованы в 16 научных работах.

Ключевые слова: взаимодействие, сотрудничество, следствие, орган следствия, розыскной офицер, уголовный процесс, прокурор, розыскная деятельность.

Предмет исследования: Уголовно-процессуальное право. Криминалистика.

Цель и задачи исследования: глубокое изучение самых актуальных теоретико-практических вопросов взаимодействия, разработка научно обоснованных рекомендаций по практике расследования преступлений и предложений по реформированию законодательства.

Для решения поставленной цели были выдвинуты следующие задачи: изучение научных исследований и работ по вопросу взаимодействия; анализ процесса взаимодействия структур осуществляющих следственную деятельность; определение концепции данного института с формулированием предложений по улучшению законодательства; определение перспективы и путей совершенствования взаимодействия правоохранительных органов и прокуратуры путём анализа законодательства; обозначение тактики определённых следственных действий; теоретическое обоснование процесса организации расследования для разработки эффективных правовых мер и рекомендаций по организационно-тактическим принципам следственных мероприятий с целью оптимизации и улучшения функционирования системы правосудия в целом.

Новизна и научная оригинальность: впервые произведено глубокое практическое изучение проблемы, анализ теоретических источников, способствующих определению в научной работе новых направлений развития института взаимодействия, включая правовую базу, криминалистическую тактику и основы взаимодействия правоохранительных органов для эффективного расследования преступлений.

Полученные результаты способствуют решению важнейшей научной проблемы: концептуальные идеи и способы комплексного решения проблемы взаимодействия всех правовых структур, на основании криминалистической науки и уголовно-процессуальном праве, проверенные на практике, способствующие эффективной деятельности правоохранительных служб Республики Молдова при раскрытии преступлений.

Теоретическая значимость: был произведён комплексный анализ взаимодействия правоохранительных органов при выявлении и расследовании преступлений. Новейшее исследование является первостепенным для последующих разработок в указанной сфере.

Прикладная ценность: выводы и предложения исследования, приведенные в работе, предназначены для использования в практической деятельности при организации повседневного взаимодействия всех правоохранительных структур Республики Молдова по расследованию преступлений.

LISTA ABREVIERILOR

alin. – alineat

ANP – Administrația Națională a Penitenciarelor

art. – articol

BC – bancă comercială

CA – Curtea de Apel

CAC – Curtea de Apel Chișinău

CC – Codul contravențional al Republicii Moldova

CCPI – Centrul de Cooperare Polițienească Internațională

CE – Consiliul Europei

CEDO – Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale

CEELI – Central and Eastern European Law Initiative Institute

CM – Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei

CNA – Centrul Național Anticorupție

CoE – Consiliul Europei

CP – Codul penal

CPP – Codul de procedură penală al Republicii Moldova

CPT – Comitetul pentru Prevenirea Torturii

CSJ – Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova

CSM – Consiliul Superior al Magistraturii al Republicii Moldova

CSP – Consiliul Superior al Procurorilor din Republica Moldova

CtEDO – Curtea Europeană a Drepturilor Omului

DP – Direcția de poliție

EROJUST – European Union Agency for Criminal Justice Cooperation

EUROPOL – The European Union Criminal Police Organization

IGP – Inspectoratul General de Poliție

INI – Inspectoratul Național de Investigații

INSP – Inspectoratul Național de Securitate Publică

INTERPOL – The International Criminal Police Organization

IPA – International Prosecutors Association

ÎM – întreprindere mixtă

lit. – literă

MAI – Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
MJ – Ministerul Justiției al Republicii Moldova
MNS – Mecanismul Național de Sesizare
MO – Monitorul Oficial al Republicii Moldova
NHC – Netherlands Helsinki Committee
nr. – număr
OCC – punctul de coordonare „*on-call coordination*”
ODIHR – Office for Democratic Institution and Human Rights
OI – Organul de investigații
OSCE – Organization for Security and Co-operation in Europe
OUP – Organul de urmărire penală
PA – Procuratura Anticorupție
PCCOCS – Procuratura pentru Combaterea Crimei Organizate și Cauze Speciale
pct. – punct
PG – Procuratura Generală a Republicii Moldova
RM – Republica Moldova
S.A. – societate pe acțiuni
SII – Secția investigarea infracțiunilor
SIICJ – Siracuse International Institute for Criminal Justice
SIS – Serviciul de securitate și informații al Republicii Moldova
TAIEX – Technical Assistance and Information Exchange instrument of the European Commission
TWINNING – European Union instrument for institutional cooperation between Public Administrations of EU Member States and of beneficiary or partner countries
UE – Uniunea Europeană
UNODC – United Nations Office on Drugs and Crime
vol. – volumul

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei propuse spre cercetare. În condițiile actuale, când statul contemporan în persoana organelor de drept se afirmă ca un garant al drepturilor și libertăților personalității, cunoașterea mecanismului de interacțiune a tuturor subiecților implicați în cercetarea cauzelor penale devine o necesitate stringentă, în primul rând, pentru procurori, ofițerii de urmărire penală și ofițerii de investigații investiți cu atribuții în aplicarea legii în vederea atingerii scopului procesului penal.

Deși interacțiunea subiecților procesuali în cadrul cercetării cauzelor penale nu și-a găsit o reglementare juridică explicită, problema dată a provocat discuții contradictorii atât în doctrină, cât și în practică. Importanța crescândă a interacțiunii a constituit unul din factorii fundamentali în armonizarea dreptului procesual penal național, iar studierea și aplicarea în permanență a bogatului potențial de care dispun toți actorii implicați în cercetarea infracțiunilor, este un element indispensabil în realizarea echitabilă a acestui proces. Cercetarea interacțiunii dintre diferite organe, instituții capătă o importanță majoră din perspectiva reformării sectorului justiției în Republica Moldova.

Pentru doctrina națională, este deosebit de actuală determinarea și definitivarea naturii juridice a interacțiunii subiecților procesuali. În același timp, în Republica Moldova lipsește o lucrare complexă și multiaspectuală care ar determina conceptul, natura juridică, locul și rolul interacțiunii, premisele, efectele practice ale aplicabilității acesteia în cadrul procesului penal.

Din considerentele relevate mai sus, se prezintă ca absolut necesară efectuarea unei cercetări substanțiale a caracteristicilor definitorii ale conceptului de interacțiune, investigarea bazei normative în materia acestui subiect, suprapunerea acestora cu practica existentă și formularea unor propuneri pentru armonizarea cadrului normativ intern ce țin de obiectul cercetării.

În atare context, considerăm că devine actual și important studiul interacțiunii, dar și al aspectelor practice privind aplicabilitatea acesteia în cadrul procesului penal, a premiselor, principiilor, regulilor și efectelor implementării interacțiunii în activitatea organelor de urmărire penală. În vederea asigurării protecției juridice a valorilor garantate de Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în viziunea noastră, un rol deosebit îl ocupă cercetarea multilaterală a aplicabilității conceptului interacțiunii în contextul realizărilor doctrinare axate pe accepțiunile și conceptele științifice, raportându-le la instrumentele practice de aplicare a soluțiilor cu caracter discreționar în activitatea subiecților implicați în cercetarea infracțiunilor.

Această lucrare este una de pionierat și prezintă ca atare o sursă a studierii profunde în mediul științific a tematicii interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale, având, datorită acestui fapt, o valoare teoretico-aplicativă considerabilă. Analizând atât sursele doctrinare, cadrul normativ intern, precum și jurisprudența națională, au fost făcute propuneri semnificative îndreptate spre determinarea și reglementarea normativă a acestei instituții. Examinând conceptul vizat, au fost formulate propuneri de completare a cadrului normativ intern, care ar putea spori diligența profesională și responsabilitatea subiecților oficiali implicați la diferite etape în procesul penal. Luând în considerație faptul că, în cadrul cercetărilor realizate, au fost prezentate argumente în favoarea unor propuneri *de lege ferenda* actuale, concluziile și recomandările formulate capătă importanță sub prisma perfecționării continue a cadrului normativ intern.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul tezei – realizarea unei cercetări multiaspectuale sub aspect teoretico-normativ cu evaluarea eficienței practice a prevederilor doctrinare și reglementării legislative a instituției interacțiunii.

Pentru atingerea scopului propus, au fost trasate următoarele obiective: analiza conceptelor și tezelor doctrinare existente în literatura de specialitate din țară și de peste hotare referitor la instituția interacțiunii; analiza cadrului normativ pentru stabilirea conținutului conceptului interacțiunii subiecților procesuali în cadrul cercetării cauzelor penale; studierea practicii organelor de urmărire penală în domeniul interacțiunii cu alte instituții în cadrul cercetării cauzelor penale; identificarea modului de realizare practică a interacțiunii în raport cu legislația în vigoare și recomandările criminalistice; fundamentarea științifică a naturii juridice a interacțiunii și etalarea raționamentelor de aplicare a acesteia; sistematizarea premiselor obiective ale aplicării interacțiunii la etapa premergătoare și în cadrul cercetării cauzei penale; cercetarea și precizarea normelor procesuale naționale în aspect comparat cu standardele cuprinse în practica pozitivă a organelor de urmărire penală; clasificarea inedită a etapelor, formelor procesuale și tactico-organizatorice ale interacțiunii; stabilirea perspectivelor și căilor de perfecționare a interacțiunii prin formularea recomandărilor *de lege ferenda*.

Obiectul cercetării îl constituie problemele teoretico-aplicative, precum și aspectele metodologice privind interacțiunea în cadrul cercetării infracțiunilor, fiind relevate unele aspecte care au fost cercetate doar tangențial sau care au fost chiar totalmente neglijate în doctrină.

Ipoteza de cercetare în teză rezidă în enunțarea și verificarea unor realizări științifice fundamentaliste cu privire la instituția interacțiunii subiecților procesuali în cadrul cercetării infracțiunilor, care până în prezent nu au fost abordate în doctrina națională și nu și-au găsit reflectare legislativă, deși existența acestora este semnificativă și permanentă în activitatea

practicienilor, prin urmare, a apărut necesitatea obiectivă de a determina cauzele, condițiile acestui mecanism.

Caracterul exhaustiv al formelor procesuale ale interacțiunii nu exclude existența unui număr nelimitat ale formelor non-procesuale, care se află în permanentă dezvoltare, având ca sursa principală practica atât pozitivă cât și uneori mai puțin reușită de cercetare a infracțiunilor.

Accepțiunile și criticile aduse situației în domeniul teoretico-legislativ axate pe argumentele formulate și propunerile înaintate au menire de a înainta cele mai optime soluții la dispoziția exponenților organelor de drept, care însă odată cu schimbarea relațiilor sociale și realității obiective pot veni cu inițiativă, propunând formule noi de interacțiune, ceea ce demonstrează finalmente ipoteza formulată.

Abordarea ipotezei de cercetare denotă elucidarea unor perspective absolut noi pentru ulterioara cercetare a conceptului de interacțiune, iar rezultatele obținute demonstrează actualitatea și veridicitatea ipotezei reflectate.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. Suportul metodologic și tehnico-științific al lucrării îl constituie realizările fundamentale ale criminalisticii, teoriei activității speciale de investigație, dreptului procesual penal, dreptului penal, dreptului Uniunii Europene și ale altor științe. Prezentăm o analiză complexă a practicii organelor de urmărire penală, hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului, care conțin standarde de înaltă valoare practică pentru participanții la procesul penal. Pentru întregirea și fundamentarea dispozițiilor teoretice, au fost studiate și analizate datele statistice, rapoartele oficiale, cauzele penale atribuite conform competenței în exercitarea și conducerea urmăririi penale organelor de urmărire penală și procuraturii din Republica Moldova. La fel, prezenta lucrare conține analiza practicii creată de organele naționale căpătând, astfel, un aspect practic.

Obiectul cercetării a fost investigat la un nivel avansat. Studiul a avut ca surse de cercetare peste 120 de manuale și monografii, rezultatele studiilor de specialitate, apărute în peste 30 de articole științifice din publicații periodice, date statistice, practică judecătorească națională și cea a CtEDO care abordează sub anumite aspecte interacțiunea în cadrul cercetării infracțiunilor. Fundamentul teoretic al investigațiilor este compus din lucrările autorilor autohtoni în domeniu: M. Gheorghică, S. Doraș, Ig. Dolea, D. Roman, Iu. Sedlețchi, T. Vizdoagă ș.a.

Lucrările autorilor notorii nominalizați au și constituit baza științifico-teoretică a tezei, iar concepțiile care se regăsesc în studiile acestora au contribuit la determinarea unor probleme privind identificarea naturii juridice a interacțiunii, determinarea locului acesteia în cadrul procesului penal, interpretarea unor termeni și noțiuni, identificarea unor curenți de care suferă cadrul normativ intern în domeniu. Baza teoretică a cercetării o constituie și lucrările autorilor străini.

Baza normativă a lucrării o constituie prevederile Codului de procedură penală al Republicii Moldova; Legii cu privire la activitatea specială de investigații; Legii cu privire la poliție și statutul polițistului; Legii privind statutul ofițerului de urmărire penală; Legii cu privire la Procuratură; Legii privind prevenirea și combaterea crimei organizate; Legii pentru ratificarea Acordului de Cooperare dintre Republica Moldova și Eurojust, întocmit la Haga la 10 iulie 2014; altor legi organice, prevederile cadrului normativ interdepartamental.

În cadrul cercetării temei și elaborării lucrării vizate, au fost consultați specialiști în domeniul dreptului procesual penal, dreptului penal, colaboratori ai organelor de drept, magistrați, profesori universitari, informațiile astfel culese fiind de o valoare inestimabilă pentru elaborarea tezei.

Baza empirică a lucrării este compusă din cercetarea cauzelor penale și materialelor proceselor penale din gestiunea Procuraturii municipiului Chișinău, Procuraturii Anticorupție, PCCOCS, subdiviziunilor Inspectoratului General de Poliție.

Latura practică în lucrare este susținută de date factologice. Astfel au fost analizate peste 1000 de cauze penale aflate în exercitarea și conducerea urmăririi penale de către procurori; materialele a peste 400 de procese penale pe care a fost dispus refuzul în pornirea urmăririi penale, accentul fiind pus pe investigarea practicii existente la compartimentul interacțiunii subiecților procesuali. De asemenea, au fost examinate materialele cererilor de comisii rogatorii, cererile de extrădare cu materialele aferente, hotărârile instanțelor de fond, Curților de Apel și a Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție, au fost utilizate materialele practice consemnate în ghiduri practice, precum și rezultatele studiilor de specialitate efectuate în Republica Moldova.

Principalele metode utilizate în analiza și abordarea temei cercetate sunt:

- *metoda logică*, cu ajutorul căreia au fost deduse standardele cuprinse în conținutul actelor normative, au fost evidențiate cauzele și condițiile de interacțiune a diferitelor instituții și s-au elaborat măsurile de implementare a acestora în activitatea participanților la procesul penal;

- *metoda analitică*, prin intermediul căreia s-a făcut analiza diferitelor concepte, accepțiuni, noțiuni și reglementări juridice ale interacțiunii în cadrul cercetării infracțiunilor;

- *metoda descriptivă*, în baza căreia a fost efectuată descrierea a diferite concepții privind interacțiunea, a aspectelor legislative privind interacțiunea și natura obligatorie a acestui proces;

- *metoda sociologică* – s-a realizat prin cercetarea actelor procedurale perfectate la faza urmăririi penale, hotărârilor judecătorești, studierea plângerilor și petițiilor justițiabililor, aprecierea concluziilor subiective formulate în rapoarte și ghiduri de specialitate;

- *metoda istorică* – bazată pe analiza stării și dinamicii implementării interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale;

- *metoda observării* cercetărilor doctrinarilor și practicienilor care au contribuit la studierea aplicabilității interacțiunii;

- *metoda comparării* conceptelor criminalistice, sociologice, procesual penale, din domeniul teoriei activității speciale de investigații în determinarea conceptului de interacțiune, a comparării diferitelor noțiuni cu semnificație juridică aparent similară;

- *metoda sintezei* datelor obținute și formularea unor concluzii în baza cercetărilor efectuate.

Pentru a asigura în mod uniform drepturile justițiabililor, în condițiile respectării confidențialității datelor personale, au fost indicate datele personale (numele/prenumele) prescurtate ale părților din spețele exemplificate în acest studiu.

Descrierea situației în domeniul de cercetare. Interacțiunea subiecților procesuali în cadrul cercetării infracțiunilor a meritat un interes teoretico-practic sporit al doctrinarilor și practicienilor din Republica Moldova, precum și din țările membre ale Consiliului Europei. Aceasta mai cu seamă se datorează faptului că, în ultimii ani, majoritatea sistemelor de drept din spațiul european, prioritar din statele Europei de Est, au fost supuse modificărilor instituționale majore, fiind instituite ordini de drept bazate pe valori democratice, unde drepturile și libertățile fundamentale ale omului ocupă un loc primordial.

Totodată, până în prezent în literatura științifică, criminalistică, și în cea ce vizează teoria activității speciale de investigații, conceptul interacțiunii dintre diverse organe și instituții de drept nu a fost elaborat și definitivat. Mulți autori și practicieni înțeleg în mod diferit conceptul vizat.

Așadar, la baza științifico-metodologică a prezentei lucrări se află cele mai actuale lucrări științifice editate în Republica Moldova, România, Federația Rusă, Franța, Marea Britanie, alte state europene. Latura practică a surselor folosite a fost susținută de jurisprudența instanțelor naționale de toate nivelurile, hotărârile explicative ale plenului CSJ și precedentele CtEDO.

Drept concluzii, printre cei mai de seamă teoreticieni care au cercetat problemele interacțiunii în cadrul procesului penal din Republica Moldova se numără M. Gheorghită, S. Doraș, Ig. Dolea, D. Roman, Iu. Sedlețchi, T. Vizdoagă. Studiile reputaților autori autohtoni au constituit, în mare parte, baza științifico-teoretică a tezei, accepțiunile care se regăsesc în studiile lor ne-au permis să determinăm unele probleme privind identificarea conceptului și a naturii juridice a interacțiunii în cadrul cercetării infracțiunilor, stabilirea locului acesteia în sistemul de drept al Republicii Moldova.

În planul lucrărilor științifice vizând interacțiunea publicate în alte state decât Republica Moldova, putem cu certitudine afirma că instituția dată reprezintă un subiect al unor cercetări aprofundate efectuate de specialiștii în domeniu. Printre acestea vom menționa cu prioritate studiile cercetătorilor ruși, francezi, români ș.a.

O importanță științifică substanțială pentru studiul nostru reprezintă cercetările autorilor P. Albu, V. Păvăleanu, G. Olteanu, O. Lixandru, R. Teslovan, M. Bohlander, N. Iablokov, Z. Navickiene, A. Prisekhin, A. Belkin, V. Iarovenko, K. Goryainova, G. Ovcinski, K. Galahov, V. Jerdev, L. Plesneva, A. Kuznetsov, I. Danilkin, L. Drapkin, A. Puțova, A. Savkin, N. Amenițkaya, A. Stepakov, A. Golovin, A. Bastrâkin, O. Tankevichi, I. Krîlov, S. Voloceai ș.a.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute. Pentru prima dată, prin studiul efectuat, a fost realizată o cercetare complexă a aspectelor teoretico-legislative ale problemei interacțiunii. În lucrare sunt formulate concluzii și recomandări care pot constitui un fundament științific pentru modificări legislative, fiind elaborate direcțiile noi aferente dezvoltării instituției urmăririi penale și tacticii criminalistice în raport cu elementele funcționale ale interacțiunii subiecților procesuali.

La etapa actuală, în doctrina autohtonă nu există o lucrare cu caracter monografic care ar avea drept obiect de studiu instituția interacțiunii subiecților procesuali în cadrul cercetării și examinării cauzelor penale.

De asemenea, legislația procesual-penală a Republicii Moldova nu reglementează explicit conceptul interacțiunii organului de urmărire penală cu alte organe, instituții la investigarea infracțiunilor. Ca rezultat, nu este stabilită baza normativă exhaustivă a instituției interacțiunii. Această stare de fapt necesită stringenta perfecționare a cadrului normativ referitor la interacțiunea subiecților procesuali în cadrul cercetării și examinării cauzelor penale.

Noutatea științifică a studiului și a rezultatelor obținute rezidă în faptul că prin cercetarea efectuată am realizat o abordare doctrinară a noțiunii, obiectului, sarcinilor, condițiilor și particularităților interacțiunii ca un subiect teoretico-practic complex. Pentru primă dată în doctrina autohtonă subiectul propus a fost cercetat multiaspectual la nivel de concept.

Noutatea științifică a studiului efectuat persistă și în aceea că:

- interacțiunea în cadrul cercetării cauzelor penale a fost studiată separat la nivel de concept;
- sunt evidențiate și supuse examinării regulile și principiile aplicabilității acestora;
- este demonstrat că, prin natura sa juridică, interacțiunea în cadrul cercetării cauzelor penale constituie o instituție distinctă a tacticii criminalistice;
- sunt analizate standarde ale interacțiunii în perspectiva aplicabilității directe a acestora;
- este efectuată o examinare multiaspectuală cu privire la utilizarea interacțiunii în diferite faze ale procesului penal;
- sunt cercetate mecanismele care pot să contribuie la sporirea eficienței și a raționamentelor în aplicarea interacțiunii de către participanții la proces.

Incontestabil este prima lucrare care cercetează instituția interacțiunii subiecților procesuali, neexplorată în plan național în mediul științific și practic.

Problema științifică importantă soluționată prin cercetarea desfășurată constă în conceptualizarea instituției interacțiunii subiecților procesuali în cadrul cercetării cauzelor penale, pe baza rezultatelor obținute în urma investigației efectuate, cu identificarea unor imperfecțiuni de care suferă cadrul normativ în acest domeniu, a fost elaborat instrumentariul procesual-penal concret pentru eliminarea lacunelor respective și a asigura utilizarea activă a interacțiunii la cercetarea cauzelor penale, fapt care stabilește perspectivele și căile de perfecționare și eficientizare a instituției date.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Semnificația teoretică a tezei consistă într-un studiu amplu a celor mai importante probleme de ordin doctrinar, normativ și practic ale interacțiunii în cadrul cercetării infracțiunilor. De asemenea, studiul efectuat constituie un imbold pentru noi cercetări în domeniul nominalizat.

Importanța teoretică a tezei rezidă în faptul că sunt evidențiate în mod complet diverse laturi ale interacțiunii în cadrul procesului penal, ceea ce a permis formularea unor propuneri de perfecționare a legislației în vigoare, reușindu-se a sistematiza diversele viziuni referitoare la promovarea și implementarea interacțiunii în activitatea discreționară și dispozitivă a participanților cu atribuțiile în sfera cercetării infracțiunilor. Teza abordează mai multe concepte științifice care pot fi utilizate în activitatea de legiferare, precum și în calitate de material didactic la facultățile de drept și în activitatea cotidiană a specialiștilor din organele de drept.

Lucrarea propune consolidarea mecanismelor practice de realizare a interacțiunii în cadrul procesului penal prin confirmarea doctrinară conceptuală și normativă a caracterului obligatoriu și inevitabil unor investigații eficiente.

Valoarea științifică a tezei constă în lipsa unei baze teoretico-aplicative la compartimentul interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale, iar necunoașterea conceptului vizat de către practicieni, la rândul său, în lipsa unui suport metodologic corespunzător, duce la scăderea randamentului muncii exponenților din instituțiile publice la investigarea infracțiunilor, prejudiciază grav calitatea investigațiilor penale.

Valoarea aplicativă a tezei constă în adunarea unui cumul de recomandări și observații de importanță majoră pentru practicieni, care permit exponenților organelor de drept să le folosească cu succes în activitatea zilnică, obținând performanțe majore la compartimentul descoperirii crimelor și deferirii persoanelor vinovate justiției penale.

Analiza minuțioasă a practicilor vicioase, existente în activitatea contemporană a reprezentanților organelor de urmărire penală la capitolul interacțiunii, a permis identificarea problemelor stringente și formularea obiecțiilor, recomandărilor de utilitate practică care pot fi folosite atât în activitatea zi de zi, cât și la elaborarea cadrului normativ legal și departamental.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere. Definitivarea conceptuală a ideilor științifice și rezolvarea complexă a problemelor interacțiunii tuturor organelor de drept în cadrul cercetării infracțiunilor, fiind evidențiate toate aspectele de ordin procesual-penal aferente acestei instituții, ceea ce determină utilitatea practică a acestei activități în cadrul activității organelor de drept în Republica Moldova.

În teză sunt examinate studiile și lucrările științifice contemporane privind practica investigării diferitelor categorii de infracțiuni în Republica Moldova, fiind bine delimitate și definite noțiunile interacțiunii, locul și rolul lor atât în cadrul procesului penal, cât și în știința criminalistică. Au fost examinate de către autor teoriile și concepțiile, studiate aspectele și modalitățile practice privind interacțiunea în cadrul cercetării infracțiunilor. Pentru întregirea și fundamentarea dispozițiilor teoretice, au fost studiate și analizate materialele cauzelor penale, actele dispozitive adoptate de ofițerii de urmărire penală, procurorii și judecătorii naționali.

Lucrarea conține analiza premiselor, particularităților și efectelor interacțiunii atât în faza de urmărire penală, cât și în etapa premergătoare pornirii procesului penal, abordează impactul interacțiunii eficiente asupra soluționării cauzelor penale, căpătând în consecință un aspect științifico-practic deosebit de important și actual. Un loc aparte ocupă studiul premiselor interacțiunii și etapelor acestei activități în procesul penal al Republicii Moldova.

În urma acestor cercetări, s-a făcut o sinteză a ideilor, noțiunilor și concepțiilor a numeroși specialiști în domeniu, dedicate interacțiunii în activitatea subiecților oficiali, care exercitând atribuțiile lor contribuie la înfăptuirea justiției penale în Republica Moldova.

În scopul perfecționării cadrului normativ ce reglementează instituția respectivă și înlăturării problemelor stabilite, în vederea creării premiselor normative pentru aplicarea uniformă și eficientă a interacțiunii de către subiecții procesuali la cercetarea cauzelor penale, au fost formulate următoarele propuneri *de lege ferenda*:

1. Completarea conținutului art.254 Cod de procedură penală prin introducerea alin.(3);
2. Completarea conținutului art.52 alin.(1) pct.10) Cod de procedură penală cu sintagma „și ofițeri de investigații”;
3. Abrogarea alin.(4) din art.4 din *Legea nr.333 din 10.11.2006 privind statutul ofițerului de urmărire penală*;
4. Completarea conținutului art.3 din *Legea nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură* cu alineatul (8);
5. Completarea conținutului art.3 din *Legea nr.333 din 10.11.2006 privind statutul ofițerului de urmărire penală* cu alineatul (8);

6. Revizuirea integrală a conținutului *Ordinului interdepartamental al Procurorului General, ministrului Afacerilor Interne, directorului Centrului Național Anticorupție și directorului general al Serviciului Vamal nr.121/254/286-0/95 din 18 iulie 2008*, prevederile căruia sunt învechite și nu corespund cerințelor stipulate în legislația Republicii Moldova, ajustându-l la conținutul Codului de procedură penală și Legii nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații.

Aprobarea rezultatelor. Analiza materialelor cercetate și concluziile formulate și-au găsit reflectare în 16 surse tipărite, printre care 11 articole, 5 materiale de comunicări științifice publicate în culegeri de profil. Cu titlu de exemplu, articolul „Interacțiunea în cadrul procesului penal în faza premergătoare urmăririi penale” a fost publicat în 2017 în Buletinul Științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul; articolul „Principiile interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale” a fost publicat în 2017 în „Revista Națională de Drept”; lucrarea „Baza normativă a interacțiunii în cercetarea infracțiunilor” apare în 2018 în „Revista Institutului Național al Justiției”; în anul 2018, în revista „Legea și viața” a fost publicat articolul „Realizarea interacțiunii la inițiativa organului de investigații”.

În cadrul simpozioanelor internaționale „Strategiile pentru educație” care au avut loc în România, or. Iași, la 31 mai 2018 și 4 noiembrie 2018, autorul a susținut public articolele științifice cu genericul „Implementarea instituției interacțiunii în practica organelor de urmărire penală” și „Realizarea interacțiunii la inițiativa procurorului în cadrul cercetării infracțiunilor”, ulterior publicate de Editura „PIM”, or. Iași.

Pe parcursul anului 2018, în culegerea comunicărilor Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Statul, securitatea și drepturile omului în condițiile societății informaționale” apar materialele publicației intitulate „Garantarea dreptului la un proces echitabil în prisma efectuării investigațiilor complexe de urmărire penală în condițiile societății informaționale”.

În anul 2019, în cadrul Conferinței naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, din 7-8 noiembrie 2019; Conferinței științifice aniversare cu participare internațională „Realități și perspective ale învățământului juridic național”, Moldova, Chișinău, din 1-2 octombrie 2019, au fost prezentate și susținute mai multe comunicări aferente domeniului științific cercetat cu titlurile: „Abordări teoretice ale conceptului interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale”; „Reflecții teoretico-practice referitor la interacțiunea în cadrul cercetării cauzelor penale”.

Articolul „Взаимодействие процессуальных субъектов при расследовании уголовных дел” a fost publicat în 2020 în revista „Актуальные научные исследования в современном мире” din Pereiaslav, Ucraina.

Sumarul capitolelor tezei.

Capitolul 1. Analiza situației în domeniul interacțiunii subiecților procesuali în cadrul cercetării cauzelor penale este consacrat cercetării literaturii de specialitate autohtone și străine în scopul de a determina gradul de cercetare a obiectului investigațiilor în lucrările științifice publicate în Republica Moldova și peste hotare.

Capitolul nominalizat conține analiza conceptelor și tezelor doctrinare existente în literatura de specialitate din țară și de peste hotare referitor la instituția interacțiunii.

În acest compartiment al lucrării se reiterează ideea că interacțiunea în cadrul cercetării cauzelor penale nu a fost abordată pe larg în literatura criminalistică autohtonă. Actualmente, importanța acestui subiect a căpătat o semnificație deosebită atât în doctrină, cât și în practică.

În scopul realizării tuturor obiectivelor și sarcinilor puse în fața noastră pe parcursul realizării prezentei cercetări, am analizat literatura de specialitate autohtonă și străină, care ne-a permis să abordăm idei pertinente, actuale, câteodată controversate ce țin de interacțiunea în cadrul cercetării infracțiunilor. Pentru a păstra logica cercetării și luând în considerație faptul că în Capitolul 2 din prezenta teză este tratat detaliat conceptul de interacțiune și natura juridică a acesteia, în primul compartiment al lucrării am expus unele concluzii și observații asupra literaturii folosite la elaborarea tezei.

Finalitatea studiului realizat în *Capitolul 1* al tezei prin cercetarea opiniilor expuse de doctrina autohtonă și străină, denotă faptul că în prezent, pentru doctrina națională este deosebit de actuală determinarea și definitivarea aspectelor procesual penale și tactico-criminalistice ale interacțiunii ca un instrument eficace de realizare sarcinilor procesului penal.

Cercetările realizate la compartimentul analizei situației în domeniul interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale ne-a permis să demonstrăm că în prezent, legislația procesual penală a Republicii Moldova nu reglementează explicit conceptul de interacțiune a organului de urmărire penală cu alte instituții la investigarea infracțiunilor.

În conținutul aceluiași capitol se evidențiază diversele laturi ale problemei interacțiunii, în cadrul cercetării cauzelor penale, datorită studierii minuțioase și analizei comparative unui număr de publicații periodice, articole științifice, monografii, materialele conferințelor științifice.

Capitolul 2. Considerații generale privind interacțiunea în cadrul cercetării cauzelor penale cuprinde cinci paragrafe.

În paragraful 2.1. – *Conceptul de interacțiune și natura juridică a acesteia* – este analizată noțiunea, accepțiunile și concepțiile privind interacțiunea în cadrul cercetării cauzelor penale, se pune în discuție problema definitivării acestui concept. În paragraf este determinată natura juridică a interacțiunii ca instituție a tacticii criminalistice în cadrul procesului penal în Republica Moldova.

Compartimentul dat al lucrării conține:

- analiza cadrului normativ pentru a stabili conținutul conceptului interacțiunii subiecților procesuali în cadrul cercetării cauzelor penale;
- fundamentarea științifică a naturii juridice a interacțiunii și etalarea raționamentelor de aplicare a acesteia.

În acest context, am concluzionat că devine actual și important studiul interacțiunii dintre diferite instituții, departamente, ministere, cât și a aspectelor practice privind înfăptuirea acesteia în cadrul procesului penal, a premiselor, principiilor, regulilor și efectelor realizării interacțiunii în activitatea organului de urmărire penală.

Paragraful 2.2. – *Premisele interacțiunii* – cuprinde cercetările cu privire la premisele de ordin istoric, economico-social, juridico-legislativ, pozitive și negative, generale și particulare referitoare la implementarea interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale.

În paragraful 2.2. al *Capitolului II* insistăm asupra ideii că premisele interacțiunii în procesul penal reprezintă punctele de plecare, cauzele de bază atât de ordin normativ, cât și de natură faptică și determină temeinicia efectuării acesteia. Premisele de ordin normativ sunt în primul rând ratificarea acordurilor internaționale care reglementează ordinea cooperării organelor din drept din Republica Moldova cu autoritățile regionale și organele de resort din alte state, adoptarea noului Cod de procedură penală în anul 2003.

În compartimentul vizat al lucrării explicăm că premisele obiective, sau circumstanțele factice, care determină interacțiunea în cadrul procesului penal sunt de natură pozitivă și negativă.

Abordând starea de fapt, la capitolul premiselor interacțiunii organului de urmărire penală cu organul de investigații am conchis că:

- cadrul normativ ce reglementează activitatea ofițerului de investigații urmează să stabilească interacțiunea acestui subiect cu alte organe;
- una din premisele pozitive ale interacțiunii reiese din principiul lipsei subordonării reciproce a organelor de urmărire penală și organelor speciale de investigații, fiecare dintre ele exercită diferite atribuții, folosind diferite metode și procedee.

În paragraful 2.3. – *Formele interacțiunii la investigarea infracțiunilor* – sunt tratate formele normative și tactico-organizatorice ale acestei activități consemnate atât în cadrul normativ legal și departamental, precum și cele, ce reies din practica pozitivă a organelor de urmărire penală.

Analizând practica organelor de urmărire penală, am demonstrat că cel mai des aplicabile sunt următoarele tipuri ale interacțiunii extraprocusuale: analiza în comun materialelor cauzei penale; executarea indicațiilor nonprocesuale; schimbul reciproc de informații; asistența și participarea subiecților în cadrul combinațiilor tactice; acordarea asistenței juridice către organul de investigații, în vederea neadmiterii apariției situațiilor care pot afecta legalitatea unor acțiuni procesuale.

În paragraful 2.4. – *Principiile și regulile de realizare a interacțiunii de către subiecții procesului penal* – sunt identificate, cercetate și sistematizate principiile și regulile care urmează a fi respectate în vederea realizării eficiente și uniforme a interacțiunii.

În conținutul paragrafului 2.4. se aduc dovezi că importanța practică a respectării principiilor interacțiunii rezidă și în aceea că eșecul organelor de drept de a atinge scopul procesului penal, în unele cazuri, este determinat atât de necunoașterea de către participanții la procesul penal a metodelor de cercetare a unor categorii de infracțiuni, lipsa de experiență și insuficiența mijloacelor tehnice, dar cât și de nedorința acestora să se conformeze în activitatea lor standardelor care stau la baza interacțiunii acestora cu alte instituții.

Capitolul 3. *Particularitățile interacțiunii subiecților procesuali la diferite etape ale urmăririi penale*, conține două paragrafe.

În paragraful 3.1. sunt analizate *etapele interacțiunii în activitatea organelor de urmărire penală*. Compartimentul dat conține cercetarea aspectelor practice de interacțiune în activitatea subiecților urmăririi penale și elaborarea soluțiilor practice, care vor spori semnificativ calitatea procedeele procesuale, operațiunilor tactice, măsurilor speciale de investigații prin implementarea interacțiunii.

Paragraful 3.1. contribuie la: identificarea modului de realizare practică a interacțiunii în raport cu legislația în vigoare și recomandările criminalistice; stabilirea perspectivelor și căilor de perfecționare a interacțiunii prin formularea recomandărilor *de lege ferenda*.

Subiectul cercetat a fost examinat prin prisma procedeele și acțiunilor atât de ordin organizatoric, cât și de urmărire penală, aferente diferitelor faze ale procesului penal. Deci, interacțiunea a fost analizată începând cu momentul sesizării organului de urmărire penală despre comiterea infracțiunii și în consecință pornirea urmăririi penale, până la terminarea acesteia, întocmirea rechizitoriului și trimiterea cauzei penale în instanța de judecată competentă.

Paragraful 3.2. *Interacțiunea în cadrul asistenței juridice internaționale în materie penală* – conține o analiză profundă a modalităților practice de realizare a interacțiunii la cercetarea cauzelor penale, apelând atât la modalitățile clasice ale asistenței juridice în materie penală, cât și la formele nonprocesuale ale interacțiunii dintre subiecți în diferite jurisdicții.

În acest compartiment al tezei am demonstrat că interacțiunea ca forma asistenței juridice internaționale în materie penală este pe larg implementată atât în contextul administrării probatoriului aferent cauzelor penale, ce au ca obiect de cercetare în special faptele comise pe teritoriul jurisdicțiilor naționale, cât și manifestările criminale globale, mai ales din sfera traficului ilicit de droguri, ființe umane, armamentului, spălării banilor, contrabandei, finanțării terorismului. Studiarea practicii în domeniul contracarării criminalității în Republica Moldova denotă faptul că reușita interacțiunii depinde de reformarea întregului sistem și implementarea tuturor mecanismelor disponibile în contextul cooperării cu organele drept ale altor state.

1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL INTERACȚIUNII SUBIECȚILOR PROCESUALI ÎN CADRUL CERCETĂRII CAUZELOR PENALE

1.1. Analiza materialelor publicate în Republica Moldova corespondente cu tema tezei

Interacțiunea subiecților procesuali în cadrul cercetării infracțiunilor a meritat un interes teoretico-practic sporit al doctrinarilor și practicienilor din Republica Moldova, precum și din țările membre ale Consiliului Europei. Aceasta mai cu seamă se datorează faptului că, în ultimii ani, majoritatea sistemelor de drept din spațiul european, prioritar din statele Europei de Est, au fost supuse modificărilor instituționale majore, fiind instituite ordini de drept bazate pe valori democratice, unde drepturile și libertățile fundamentale ale omului ocupă un loc primordial.

De remarcat că meritul doctrinei la acest capitol rezidă nu doar în elucidarea, interpretarea și soluționarea unor probleme ce derivă din interacțiunea în cadrul cercetării infracțiunilor, dar și în relevarea argumentelor, principiilor cu valoare înaltă, în contextul cărora legislația procesual penală în Republica Moldova a fost treptat modificată, începând cu adoptarea Codului de procedură penală nou publicat în 2003 și care până în prezent se află în proces de perfecționare și reformare.

Totodată, până în prezent în literatura științifică, criminalistică, și în cea ce vizează teoria activității speciale de investigații, conceptul interacțiunii dintre diverse organe și instituții de drept nu a fost elaborat și definitivat. Mulți autori și practicieni înțeleg în mod diferit conceptul vizat.

Interacțiunea subiecților procesuali în cadrul cercetării cauzelor penale nu a fost abordată pe larg în literatura criminalistică autohtonă. Actualmente, importanța acestui subiect a căpătat o semnificație deosebită atât în doctrină, cât și în practică.

Pe parcursul anilor, în permanentă creștere se află numărul sesizărilor înregistrate despre infracțiunile comise, iar standardele consacrate în legislația națională și practica instanțelor de jurisdicție internațională pun în sarcina reprezentanților organelor de urmărire penală efectuarea unor investigații complete, obiective și sub toate aspectele. Astfel, considerăm că se prezintă ca absolut necesar efectuarea unei cercetări substanțiale a caracteristicilor definitorii ale conceptului de interacțiune în cadrul cercetării cauzelor penale.

În lucrarea propusă, am realizat cercetarea bazei normative în materia subiectului abordat, efectuând suprapunerea realizărilor criminalisticii cu practica existentă și formularea unor propuneri pentru armonizarea cadrului normativ intern ce ține de obiectul cercetării.

În lumea contemporană, a devenit importantă studierea interacțiunii diferitelor instituții, departamente, ministere, dar și a aspectelor practice privind înfăptuirea acestora în plan

internațional, a premiselor, principiilor, regulilor și efectelor realizării interacțiunii în activitatea organului de urmărire penală.

În speranța realizării tuturor obiectivelor și sarcinilor puse în fața noastră pe parcursul realizării prezentei cercetări, am studiat literatura de specialitate autohtonă și străină, care ne-a permis să analizăm și să abordăm idei pertinente, actuale, câteodată controversate ce țin de interacțiunea în cadrul cercetării infracțiunilor. Pentru a păstra logica cercetării și luând în considerație faptul că în Capitolul 2 din prezenta teză este tratat detaliat conceptul de interacțiune și natura juridică a acesteia, în primul compartiment al lucrării vom expune unele concluzii și observații asupra literaturii folosite la elaborarea tezei.

Așadar, la baza științifico-metodologică a prezentei lucrări se află cele mai actuale lucrări științifice editate în Republica Moldova, România, Federația Rusă, Italia, Franța, Marea Britanie, alte state europene. Latura practică a surselor folosite a fost susținută jurisprudența instanțelor naționale, hotărârile explicative ale plenului CSJ și precedentele CtEDO.

La elaborarea tezei am analizat literatura de specialitate și publicațiile periodice din domeniul criminalisticii, teoriei activității speciale de investigații, dreptului procesual penal, dreptului Uniunii Europene. În ultimii ani, în Republica Moldova apar multe surse doctrinare dedicate metodicii cercetării diferitelor categorii de infracțiuni. În mare parte, cadrul științific național în acest domeniu este prezentat de monografii, culegeri de hotărâri traduse în limba română, ghiduri de specialitate, rapoarte științifice etc. În acest context, suportul științific sporit a dat naștere literaturii autohtone dedicate tacticii criminalistice.

În plan național, o contribuție substanțială la perceperea conceptului de interacțiune în cadrul cercetării infracțiunilor a fost adusă de profesorul M. Gheorghiță, prin publicarea monografiei *Criminalistica*¹, editată în țara noastră în anul 1995. O semnificație științifico-practică remarcabilă reținută în această sursă este argumentarea esenței conceptului interacțiunii ca instituție a tacticii criminalistice în cadrul procesului penal în Republica Moldova.

În această lucrare, prof. M. Gheorghiță definește interacțiunea ca o activitate bazată pe lege ori acte normative departamentale, coordonată prin scopul, locul și timpul efectuării acțiunilor organelor speciale de investigații, administrativ independente unele de altele, precum și ale reprezentanților altor organizații, întreprinderi, care se exprimă în îmbinarea rațională a mijloacelor și metodelor ce pot servi la scontarea unui rezultat comun, îndeplinirii sarcinii de depistare, curmare și descoperire a infracțiunii².

¹ GHEORHIȚĂ, M. *Criminalistica*. Chișinău: Museum, 1995. 144 p. ISBN 5-7790-0159-6.

² *Ibidem*, p.112.

În această ordine de idei, obiectivele cercetării realizate care constau în studierea stării de fapt în domeniul interacțiunii și a activităților desfășurate în vederea implementării eficiente a acestui concept; măsurilor interinstituționale realizate pentru asigurarea caracterului eficient al investigării infracțiunilor; dinamicii interacțiunii diferitelor organe la diferite etape ale procesului penal, factorilor care au influențat acest proces; au fost realizate, în primul rând, având ca temei de reper doctrinar, reflecțiile științifice ale autorului M. Gheorghiță în sfera interacțiunii.

În anul 1999 apare lucrarea intitulată *Criminalistica*³ publicată de către autorul S. Doros, ea conține reflecții referitoare la semnificația interacțiunii în cadrul procesului penal. În această publicație, autorul menționează că întrunirea mijloacelor, forțelor și inteligenței de specialitate de care dispun organul de urmărire penală și organul de investigații, oarecum autonome pe plan funcțional și administrativ, este în măsură să ridice esențial randamentul activității lor și, în consecință, capacitatea de a combate fenomenul infracțional⁴.

În repetate rânduri am apelat la ideile autorilor nominalizați pentru soluționarea unor probleme cu care ne-am confruntat la elaborarea tezei, având în vedere că aceste materiale științifice constituie cele mai semnificative și mai valoroase lucrări în materia dreptului procesual penal și criminalisticii din Republica Moldova și care au stat la baza determinării naturii juridice a interacțiunii în sistemul de drept național.

Fundamentul legal în definitivarea naturii juridice a interacțiunii în procesul penal în Republica Moldova a fost adoptarea Codului de procedură penală nr.122 din 14.03.2003 (republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr.248–251, art.699); Legii cu privire la activitatea specială de investigații nr.59 din 29.03.2012; Legii cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului nr.320 din 27.12.2012; Legii privind statutul ofițerului de urmărire penală nr.333 din 10.11.2006; cadrului normativ departamental al organelor de drept.

Înainte de adoptarea cadrului normativ vizat, prof. M. Gheorghiță și-a expus părerea, bazată pe tendința actuală a politicii penale din țările europene, precum că recunoașterea științifică a interacțiunii ca instituție în cadrul tacticii criminalistice este o perspectivă inevitabilă.

În literatura de specialitate, precum și în rândul practicienilor, a apărut un șir de întrebări referitoare la natura juridică a interacțiunii în cadrul procesului penal. Analizând subiectul dat, am găsit răspunsul la această întrebare în cadrul prezentei lucrări. Totodată, am constatat o viziune doctrinară dualistă sub acest aspect.

³ DORAȘ, S. *Criminalistica*. Chișinău: Tipogr. Centrală, 1999. 273 p.

⁴ *Ibidem*, p.37.

În doctrina de specialitate, există mai multe păreri în ceea ce privește conceptul de interacțiune, precum și natura juridică a acesteia. În atare ordine de idei, am abordat subiectul dat prin prisma părerilor doctrinare, legislației în vigoare, cu referire la practica organelor de drept.

De menționat că fundamentul științific al interacțiunii în literatura autohtonă se regăsește doar în publicațiile autorilor M. Gheorghiță, S. Doraș, Ig. Dolea, D. Roman, Iu. Sedlețchi, T. Vizdoagă. În urma studierii lucrărilor acestor autori, am găsit suportul științific al ipotezelor noastre referitoare la locul și rolul interacțiunii în cadrul cercetării infracțiunilor, natura juridică a acesteia, importanța interacțiunii în vederea realizării garanțiilor juridice ale unui proces echitabil.

În plan național, subiectul studiat nu a găsit o cercetare științifică largă, iar majoritatea publicațiilor ce conțin subiectul interacțiunii aparțin autorului M. Gheorghiță.

Un material științific de înaltă valoare în materia cercetării științifice îl reprezintă teza de doctor habilitat în drept elaborată de prof. M. Gheorghiță *Metodica cercetării infracțiunilor săvârșite de structurile criminale organizate*⁵.

Mai mulți autori au abordat doar tangențial unele aspecte ale instituției interacțiunii. De exemplu, în plan național, Gh. Golubenco a expus ideea optimizării procesului de investigație pe urme proaspete a infracțiunilor cu violență prin algoritimizarea acțiunilor de urmărire penală și speciale de investigație în vederea interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu serviciile criminalistice, speciale de investigație, masele largi de populație, dar și prin utilizarea posibilităților mass-media⁶.

Prof. M. Gheorghiță menționează faptul că, actualmente, descoperirea rapidă a oricărei infracțiuni poate fi efectuată doar cu eforturile unui grup de lucrători ai organelor de urmărire penală și speciale de investigații. Anume în colaborarea dintre servicii ale organelor de urmărire penală și ale organelor speciale rezidă succesul. În afară de aceasta, în procesul cercetării oricărei infracțiuni, ofițerul de urmărire penală, procurorul deseori recurg la ajutorul altor subdiviziuni ale organelor speciale și de drept, reprezentanților din departamente, ministere, întreprinderi etc⁷. Implicarea procurorului urmează să asigure atingerea rezultatelor în procesul interacțiunii. În activitatea zilnică, procurorii îndeplinesc un număr de atribuții stipulate în Legea cu privire la Procuratură, fiind antrenați în special în: conducerea și exercitarea nemijlocită a urmăririi penale; controlul respectării legislației la reținerea și deținerea persoanelor în custodia statului; controlul respectării legislației la primirea, înregistrarea și examinarea de către colaboratorii de poliție a

⁵ GHEORHIȚĂ, M. *Metodica cercetării infracțiunilor săvârșite de structurile criminale organizate*: Teză de doctor habilitat în drept. Chișinău, 2001. 260 p.

⁶ GOLUBENCO, Gh. Aspecte teoretice privind investigarea infracțiunilor comise cu violență. În: *Studii juridice universitare*, 2013, nr.1-2, p.186.

⁷ GHEORHIȚĂ, M. *Tratat de criminalistică*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2017, p.354.

declarațiilor și sesizărilor cu privire la infracțiuni; examinarea în ordinea art.274 Cod de procedură penală a sesizărilor privitor la acțiunile ilegale ale colaboratorilor de poliție.

Rămâne indiscutabil faptul că problema abordată este de importanță majoră, prin urmare, se atestă existența atenției acordate întrebărilor de ordin teoretic și practic, ce se referă la sporirea eficienței activității organelor de urmărire penală prin implementarea interacțiunii.

Lucrarea *Tratat de criminalistică*, publicată în anul 2017 de prof. M. Gheorghiță promovează ipoteza că interacțiunea ofițerului de urmărire penală cu alte instituții constituie unul din elementele principale ale reușitei în lupta cu criminalitatea organizată⁸.

De asemenea, M. Gheorghiță printre primii a abordat problema ce rezidă în faptul că aparatul organelor de urmărire penală are un caracter dispersat și lipsit de consecvență, ce se răsfrânge totalmente negativ asupra eficienței organizării cercetării infracțiunilor. Ipoteza dată apare în *Metodica cercetării infracțiunilor săvârșite de structurile criminale organizate*⁹.

În 2011, apare *Criminalistica*, publicată de S. Doraș, în care este subliniat rolul interacțiunii ca instituție a tacticii criminalistice. În lucrarea dată se susține ideea precum că interacțiunea poate deveni un mijloc eficient de descoperire și cercetare a infracțiunilor¹⁰.

O contribuție aparte, în sensul promovării acestei ipoteze prezintă realizările teoretice ale autorilor Ig. Dolea, D. Roman, Iu. Sedlețchi, T. Vizdoagă reflectate în lucrarea *Drept procesual penal*. Astfel, în anul 2009 autorii, abordând importanța garantării drepturilor persoanei în cadrul procesului penal, au marcat necesitatea unor investigații eficiente, care se bazează inclusiv pe realizarea unei interacțiuni eficiente¹¹.

Pentru efectuarea studiului consacrat sarcinilor și obiectivelor tezei, foarte importante au fost și acele materiale științifice care au tratat interacțiunea la diferite etape ale urmăririi penale.

Importanța cunoașterii mecanismului de funcționare a interacțiunii ca o necesitate stringentă, în primul rând, pentru magistrați, procurori și avocați, dar și pentru cadrele didactice, și studenții facultăților cu profil juridic, cercetători și pentru toți cei investiți cu atribuții în administrarea legii, a fost remarcată într-o serie de publicații de către autorul A. Shilo. În articolul științific *Взаимодействие прокурора, следователя и оперативных подразделений в ходе выявления взяточничества*, autorul a dat o apreciere juridică profundă situației ce ține de apelarea la instituția interacțiunii de către subiecții procesului penal¹².

⁸ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*

⁹ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*

¹⁰ DORAȘ, S. *Criminalistica*. Chișinău: Tipogr. Centrală, 2011. 632 p. ISBN 978-9975-53-015-6.

¹¹ DOLEA, Ig., ROMAN, D., SEDLEȚCHI, Iu., VIZDOAGĂ, T., ș.a. *Drept procesual penal*. Chișinău: Tipogr. Centrală, 2009. 784 p. ISBN 978-9975-78-833-5.

¹² ШИЛО, А. Взаимодействие прокурора, следователя и оперативных подразделений в ходе выявления взяточничества, În: *Legea și viața*, 2014, nr.1, p.41-44. ISSN 1810-309X.

O contribuție științifică de înaltă valoare pentru elucidarea rolului interacțiunii la capitolul realizării investigațiilor eficiente au adus-o reprezentanții doctrinei autohtone I. Ciobanu, E. Baltaga, T. Vizdoagă, A. Eșanu. Semnificație și suport științific pentru teza dată au căpătat lucrările autorilor în contextul garanțiilor fundamentale care urmează a fi respectate în cadrul efectuării acțiunilor de urmărire penală și activității speciale de investigații.

Nu am putut să nu luăm în calcul viziunea autorului M. Gheorghiță expusă în privința faptului că ofițerul de urmărire penală apreciază întotdeauna formele optimale de interacțiune în funcție de sarcinile la momentul concret, situațiile de cercetare apărute, precum și de forțele și mijloacele de care dispune¹³. Ofițerul de urmărire penală trebuie să dispună de capacitatea de a aprecia obiectiv și la timp mersul urmăririi penale, rezultatele investigațiilor și de a determina sarcinile care urmează a fi realizate concomitent sau la etapele posterioare, fiind înzestrat cu abilitățile profesionale ce țin de organizarea interacțiunii cu alegerea modalităților și formelor optime de realizare a acesteia¹⁴.

Este important de menționat că rezultatele interacțiunii procesuale în mod obligatoriu se regăsesc în materialele cauzei penale, pe când semnele interacțiunii extraprocusuale categoric nu ar trebui reflectate în conținutul dosarului, în vederea respectării principiului confidențialității și nedivulgării metodelor și tacticilor de efectuare a măsurilor întreprinse.

Analizând practica organelor de urmărire penală în raport cu concluziile autorilor menționați, statuăm că cel mai des aplicabile sunt următoarele tipuri ale interacțiunii extraprocusuale:

1. analiza în comun și discutarea materialelor cauzei penale;
2. executarea indicațiilor și dispozițiilor de natură nonprocesuală;
3. schimbul reciproc de informații dintre ofițerul de urmărire penală și ofițerii de investigații;
4. participarea subiecților nominalizați în cadrul operațiunilor tactice;
5. acordarea asistenței juridice de către organul de investigații, în vederea neadmiterii apariției situațiilor care pot afecta legalitatea unor acțiuni procesuale.

Analiza și discutarea în comun a materialelor cauzei permit ofițerului de urmărire penală împreună cu ofițerul de investigații să elaboreze versiuni comune, ajungând la o poziție unică cu privire la circumstanțele de fapt stabilite sau care urmează a fi constatate în vederea efectuării investigației complete. Activitatea dată îl ajută pe ofițerul de urmărire penală să direcționeze corect

¹³ GHEORHIȚĂ, M. *Op.cit.*, p.114.

¹⁴ OGANESEAN, A. Garantarea dreptului la un proces echitabil sub prisma efectuării investigațiilor complexe de urmărire penală în condițiile societății informaționale. În: Culegerea publicațiilor conferinței științifice naționale cu participare internațională „Statul, securitatea și drepturile omului în condițiile societății informaționale”. Chișinău, 13-14 decembrie 2018, p.430.

investigațiile aflate în curs de derulare, identificând persoanele vinovate de comiterea infracțiunii, stabilind obiectul probațiunii și sarcinile cercetărilor ulterioare.

Lucrările științifice *Ghid privind procedurile prietenoase copiilor la faza de urmărire penală*¹⁵ și *Jurisprudența CtEDO și interesele copilului*¹⁶, fiind sursele de înaltă valoare practică pentru juriștii din Republica Moldova, au stat la baza concluziilor noastre privind interacțiunea subiecților procesuali în vederea asigurării garanțiilor procedurale suplimentare aferente minorilor implicați în proceduri penale.

Drept concluzii, printre cei mai de seamă teoreticieni care au cercetat problemele interacțiunii în cadrul procesului penal din Republica Moldova se numără M. Gheorghiță, S. Doraș, Ig. Dolea, D. Roman, Iu. Sedlețchi, T. Vizdoagă. Studiile reputaților autori autohtoni au constituit, în mare parte, baza științifico-teoretică a tezei, accepțiunile care se regăsesc în studiile lor ne-au permis să determinăm unele probleme privind identificarea conceptului și a naturii juridice a interacțiunii în cadrul cercetării infracțiunilor, stabilirea locului acesteia în sistemul de drept al Republicii Moldova.

Lucrările acestor autori denotă că conținutul interacțiunii este determinat de obiectivele și sarcinile sale. În unele cazuri, un astfel de obiectiv poate fi realizarea cu succes a unei acțiuni de urmărire penală privită separat, în altele – obținerea informațiilor necesare, în al treilea rând – căutarea și identificarea unui bănuț, administrarea probatoriului. În consecință, interacțiunea poate fi pe termen scurt sau poate fi realizată în mod continuu pentru o perioadă de timp considerabilă.

Nu în ultimul rând, am abordat aspectele problematice stringente la efectuarea investigațiilor, categoriile de omisiuni comise de către ofițerii de investigații, procurori, experți, reprezentanții organelor de urmărire penală, analizând practica existentă în raport cu abordările doctrinare oferite de cercetătorii autohtoni.

După cum menționează M. Gheorghiță, numai buna organizare a cercetării cauzei și interacțiunea cuvenită a ofițerului de urmărire penală cu subdiviziunile de investigații și tehnice ale organelor speciale, cu diverse ministere și departamente poate duce la rezultatele scontate în descoperirea infracțiunilor grave, complicate, soldate cu prejudiciu în proporții mari¹⁷.

Prin urmare, studierea doctrinei naționale în raport cu analiza materialelor factologice disponibile a permis identificarea domeniilor vulnerabile în sfera investigațiilor penale și determinarea soluțiilor pentru îmbunătățirea activității comune a diferiților subiecți, identificarea

¹⁵DOLEA, Ig., ROMAN, D. *Ghid privind procedurile prietenoase copiilor la faza de urmărire penală*. Chișinău: Bons Offices, 2011. 120 p. ISBN 978-9975-80-447-9.

¹⁶DOLEA, Ig., ZAHARIA, V. *Jurisprudența CtEDO și interesele copilului*. Chișinău: Cartea Juridică, 2012. 182 p. ISBN 978-9975-80-619-0.

¹⁷GHEORHIȚĂ, M. Noi abordări științifice în tactica criminalistică. În: *Legea și viața*, 2012, nr.2, p.7.

și eliminarea neajunsurilor, remedierea tuturor problemelor actuale existente conform standardelor internaționale la compartimentul interacțiunii.

În sfera interacțiunii procesuale, autorii vizați, în mod unanim, au reliefat rolul procurorului ca conducător al urmăririi penale. În cadrul conducerii urmăririi penale, procurorul, manifestând exigență și profesionalism, trebuie să reușească să organizeze la nivel înalt activitatea ofițerilor de urmărire penală. Pe cauzele penale de o complexitate sporită să asiste și să efectueze personal unele acțiuni de urmărire penală.

Pe majoritatea cauzelor penale din conducere urmează a fi formulate indicații în scris cu privire la efectuarea acțiunilor de urmărire penală, iar în caz de neexecutare a acestora în volum deplin și termene stabilite, perfectate actele de reacționare.

Reflecțiile autorului M. Gheorghiță privind expertizele judiciare, ne-au permis să elucidăm specificul interacțiunii centrelor de expertize cu organele de urmărire penală. Potrivit opiniei autorului, expertiza judiciară constituie acel mijloc de probă prin care expertul respectiv, pe baza unei activități de examinare a obiectelor materiale, organismului uman, fenomenelor sau proceselor ce ar putea conține informații importante despre circumstanțele cauzelor cercetate de organele împuternicite sau examinate de instanța de judecată, stabilește elemente de fapt, care servesc la constatarea existenței sau inexistenței infracțiunii, la identificarea făptuitorului, precum și la clarificarea altor împrejurări importante pentru justa soluționarea cauzei¹⁸.

În prezent, pentru doctrina națională este deosebit de actuală determinarea și definitivarea aspectelor procesual penale și tactico-criminalistice ale interacțiunii ca un instrument eficace de realizare sarcinilor procesului penal.

Doar în condițiile de respectare strictă a dispozițiilor normelor penale și procesual penale, este posibilă atingerea standardelor de eficiență impuse atât de legislația națională, cadrul normativ interdepartamental, cât și de cea internațională.

Pentru realizarea sarcinilor vizate supra, au fost studiate lucrările publicate în Republica Moldova corespondente cu tema tezei, au fost ridicate și analizate informațiile cu privire la datele factologice asupra cazurilor investigate de către organele de urmărire penală de diferite nivele.

Așadar, analizând accepțiunile doctrinare privind scopul, esența, condițiile obligatorii și elementele interacțiunii procesuale, am conchis că interacțiunea în cadrul cercetării cauzelor penale poate fi definită ca fiind activitatea procesuală, bazată pe legislația și actele normative de ordin departamental, capătând formele procesuală și tactico-organizatorică, planificată și coordonată de către subiecții acesteia după sarcinile formulate, scopul, locul și timpul realizării.

¹⁸ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.5.

Datorită interacțiunii, planificării calitative a acțiunilor de urmărire penală, derulării procedurilor probatorii, acumulării materialului probant, cauzele penale finalizate pe marginea cărora sunt trase concluzii certe despre vinovăția făptuitorului, urmează să ajungă în instanța de judecată spre examinare în termene optime.

În prezent, legislația procesual penală a Republicii Moldova nu reglementează explicit conceptul de interacțiune a organului de urmărire penală cu alte instituții la investigarea infracțiunilor. Rămâne inexplicabil faptul de ce normele legale nu stabilesc bazele normative exhaustive ale instituției interacțiunii, în condițiile în care această activitate reprezintă unul din mecanismele primordiale care determină reușita procesului de cercetare a infracțiunilor.

Prin urmare, în contextul reformării sectorului justiției penale considerăm că legislația procesual penală necesită implementarea și ajustarea unor transformări esențiale, impuse în primul rând de situația obiectivă ce există la compartimentul interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu organul de investigații și alte instituții¹⁹. Această stare de fapt urmează a fi observată de legiuitor, în vederea reglementării instituției interacțiunii în procesul penal.

Studiind lucrările autorilor autohtoni, am abordat aspectele procesual-penale și tactico-criminalistice privind organizarea și realizarea interacțiunii organului de urmărire penală cu alte instituții din momentul înregistrării sesizării despre comiterea infracțiunii până la adoptarea soluției procesuale la terminarea urmăririi penale. O deosebită atenție s-a acordat interacțiunii la etapa incipientă a procesului penal, fiind formulate recomandări pentru reprezentanții organelor de urmărire penală, care le-ar ajuta să realizeze cu succes atribuțiile ce le revin conform legii, adoptând decizii legale și întemeiate.

Este cert faptul că situația în sfera cercetării infracțiunilor, în primul rând, se caracterizează prin permanenta schimbare a relațiilor sociale, profesionale, apariția instituțiilor și subiecților noi, crearea diferitelor forme procedurale de delegare, detașare, unire în grupuri comune de investigații ale exponenților din diferite instituții, organe, astfel, soluționarea problemelor abordate este posibilă doar prin formularea ipotezelor noi și identificarea soluțiilor practice concrete, viabile.

Pornindu-se de la omisiunile existente în lucrările științifice autohtone pe marginea instituției interacțiunii, teza dată are ca menire administrarea unor materiale factologice și cunoștințelor teoretice absolut noi, mai întâi, din perspectiva utilității practice.

¹⁹ OGANESAN, A. Взаимодействие при расследовании преступлений по инициативе розыскных офицеров. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*. Украина, Переяслав, 2021, nr.1(69), p.241.

Determinarea diverselor laturi ale problemei interacțiunii, în cadrul cercetării cauzelor penale, a fost atinsă în urma studierii minuțioase și analizei comparative unui număr de publicații periodice, articole științifice, monografii, materialele conferințelor științifice, rapoarte statistice. Latura științifică și concluziile teoretice ale studiului efectuat se axează în special pe notorii publicații și lucrări din Republica Moldova. Analiza lucrărilor publicate în republică ne-a permis să formulăm un șir de ipoteze, ulterior abordate, în conținutul altor compartimente ale tezei:

1. legislația procesual penală urmează să definească în mod clar conceptul interacțiunii în cadrul unor investigații penale;
2. interacțiunea urmează a fi desfășurată la un înalt nivel profesionist, real și eficient, în scopul protejării persoanei, societății și statului de atentatele criminale, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale;
3. procurorii urmează să promoveze cooperarea națională, internațională și încrederea reciprocă în domeniul procedurilor penale, realizând interacțiunea la nivel convenit, respectând cu strictețe dispozițiile legislației naționale și internaționale;
4. statele ar trebui să promoveze contactele directe, permanente și eficiente între procurori, inclusiv cu organizații internaționale în temeiul acordurilor internaționale în vederea schimbului de experiență prin rețele de cooperare, grupuri de lucru;
5. o atenție deosebită trebuie acordată la crearea punctelor de contact între reprezentanții organelor de urmărire penală din diferite state, pentru a permite comunicarea directă dintre autoritățile competente, cu întâlniri periodice, pentru a asigura discutarea problemelor comune.

De asemenea, abordând per ansamblu conținutul strategiilor de dezvoltare a Republicii Moldova pentru anii viitori, în raport cu tendințele actuale de cooperare cu entitățile regionale și internaționale, în special cu INTERPOL, EROJUST, EUROPOL, UNODC, inclusiv la compartimentul participării active în cadrul asociațiilor și programelor internaționale, cum ar fi IPA, TAIEX, TWINNING, ODIHR OSCE, conchidem că implementarea conceptului interacțiunii active în cadrul cercetării infracțiunilor constituie una din direcțiile prioritare de dezvoltare a statului într-un pas cu tendințele științei mondiale.

1.2. Analiza publicațiilor efectuate la tema tezei peste hotare

În planul lucrărilor științifice vizând interacțiunea publicate în alte state decât Republica Moldova, putem cu certitudine afirma că instituția dată reprezintă un subiect al unor cercetări aprofundate efectuate de specialiștii în domeniu. Printre acestea vom menționa cu prioritate studiile cercetătorilor ruși, ucraineni, britanici, români ș.a.

Datorită materialelor științifice publicate peste hotare, am putut percepe premisele existente în spațiul european ce țin de necesitatea și oportunitatea implementării interacțiunii în cadrul cercetării infracțiunilor, ne-am format o viziune clară asupra naturii juridice și istoriografiei creării acestui concept din sfera tacticii criminalistice.

Experiența magistratului și notoriului doctrinar A. Belkin și-a găsit reflectare în lucrarea intitulată *Криминалистика*, publicată în 2001²⁰.

Argumentând locul interacțiunii în sistemul științelor, N. Iablokov susține că conținutul metodelor și mijloacelor interacțiunii se cercetează și se elaborează de criminalistică și de teoria activității speciale de investigații, prin care atribuie acestei instituții caracterul multidisciplinar²¹.

O importanță științifică substanțială pentru studiul nostru reprezintă cercetările autorilor A. Belkin și N. Iablokov. Astfel, concluziile științifice ale acestor autori au fost utilizate la crearea ipotezei noastre privitoare la locul și rolul interacțiunii în sistemul științei criminalistice și altor științe în raport cu legislația națională a Republicii Moldova.

Susținem opinia autorului A. Belkin, potrivit căreia determinarea necesității interacțiunii se efectuează în baza probelor disponibile și altor date, în urma analizei situațiilor de cercetare și stării procesului de investigare²².

Un loc deosebit din totalitatea lucrărilor ce vizează obiectul prezentului studiu îl ocupă publicațiile L. Plesneva, care definește conceptul de interacțiune în cadrul cercetării infracțiunilor ca o activitate bazată pe lege și pe actele subordonate legilor, coordonată între instituțiile independente în plan administrativ, și rezidă în combinarea eficientă a acțiunilor organului de urmărire penală cu organul de investigații și alte instituții, îndreptată spre prevenirea, contracararea și descoperirea infracțiunilor, căutarea învinuiților și recuperarea pagubelor cauzate prin activitatea criminală, atribuindu-i ofițerului de urmărire penală rolul de moderator al acestui proces, cu condiția că fiecare subiect își îndeplinește în mod autonom acțiunile planificate²³.

Realizând studii în cauză, am expus dezacordul cu unele ipoteze, de exemplu, opinia²⁴ autorilor A. Priseckhin și V. Iarovenko, potrivit căreia scopul principal al interacțiunii este descoperirea infracțiunii, ceea ce, în viziunea autorilor, se subînțelege în sensul strict statistic, și anume, în sensul identificării persoanei care a săvârșit-o.

²⁰ БЕЛКИН, Р. *Криминалистика*. Москва: НОРМА, 2001. 240 с. ISBN 5-89123-493-9.

²¹ ЯБЛОКОВ, Н. *Криминалистика*. Москва: Юристъ, 2001, с.362.

²² БЕЛКИН, А. и др. *Курс криминалистики. Общая часть*. Москва: Юристъ, 2000, с.493.

²³ ПЛЕСНЕВА, Л. *Правовые и организационные основы взаимодействия следователя с органами дознания*: дисс. канд. юрид. наук. Иркутск, 2002, с.25.

²⁴ ПРИСЕКИН, А. *Криминалистическое исследование тайников как способа сокрытия незаконного оборота наркотических средств*. Москва: Юрлитинформ, 2013, с.122.

Analizând subiectul interacțiunii interdepartamentale a organelor care desfășoară activitatea specială de investigație ca un element fundamental al teoriei activității speciale de investigații, autorii K. Goreainova și G. Ovcinschii menționează că, în sens larg, aceasta prevede existența contactelor și lucrul bine coordonat ale diferitelor instituții în domeniul combaterii criminalității care presupune:

1. activitatea comună privind elaborarea strategiilor de contracarare a manifestărilor infracționale;
2. ședințele comune la diferite nivele, îndreptate spre creșterea informării reciproce pe cale operativă, includerea colaboratorilor mai multor subdiviziuni în activitățile privind verificarea și prelucrarea datelor speciale de investigații, desfășurarea operațiunilor tactice;
3. schimbul reciproc permanent de experiență, studierea practicii serviciilor speciale și organelor poliției criminale ale altor state;
4. elaborarea în comun a combinațiilor tactice, ținând cont de dimensiunile, structurile și relațiile existente în lumea crimei organizate²⁵.

Susținem în totalitate poziția expusă de autorii vizați că în sens restrâns, aceasta poate fi definită ca relațiile ofițerilor de investigații din diferite subdiviziuni, care apar în legătură cu măsurile speciale concrete la diferite etape, începând cu obținerea și aprecierea informației până la planificarea asigurării materiale, tehnico-operative a realizării datelor obținute – interacțiunea tactico-operativă²⁶.

Totodată, am susținut unele opinii, de exemplu viziunea autorului K. Galahov, potrivit căreia, un loc deosebit ocupă interacțiunea ofițerului de investigații cu ofițerul de urmărire penală în cadrul realizării materialelor și datelor de investigații din dosarele speciale, activitate care solicită coordonarea acțiunilor de urmărire penală pentru a stabili în termene prompte persoanele vinovate și tragerea lor la răspundere²⁷.

În urma studierii lucrărilor citate, ne-am reținut ipoteza potrivit căreia ofițerul de investigații efectuează în mod independent măsurile necesare de căutare pentru identificarea și reținerea persoanelor care au comis o infracțiune, el stabilește activitățile de investigații în care pot fi folosite forțele și mijloacele altor servicii. El este pe deplin responsabil pentru calitatea activităților de căutare și rezultatul obținut.

²⁵ ГОРЯИНОВА, К., ОВЧИНСКИЙ, Г. *Оперативно-розыскная деятельность*. Москва: Инфра-М, 2004, с.155.

²⁶ *Ibidem*, с.155.

²⁷ ГАЛАХОВ, С. *Криминальные взрывы. Основы оперативно-розыскной деятельности по борьбе с преступлениями террористического характера*. Москва: Экзамен, 2002, с.109.

Ne exprimăm acordul cu autorul N. Iablokov care evidențiază principalele forme ale interacțiunii:

1. schimbul reciproc de informație între subiecții interacțiunii, care reprezintă interesul procesual și de investigații speciale;
2. compunerea în comun a planurilor acțiunilor de urmărire penală sau a activității speciale de investigații, controlul realizării planurilor fiind pus în sarcina ofițerului de urmărire penală;
3. asistența acordată ofițerului de urmărire penală în cadrul efectuării acțiunilor de urmărire penală și a operațiunilor tactice;
4. executarea strictă și completă a indicațiilor scrise ale ofițerului de urmărire penală, efectuarea în mod particular a acțiunilor de urmărire penală concrete;
5. aprecierea rezultatelor acțiunilor de urmărire penală și activităților speciale de investigații²⁸.

Am abordat părerea autorului N. Iablokov, potrivit căreia, când organul de urmărire penală pune în sarcina ofițerilor de investigații efectuarea acțiunilor în vederea soluționării sarcinilor procesuale, el este obligat să desfășoare instructajul ofițerilor de investigații privind cele mai optimale tactici de efectuare a acestor măsuri ținând cont de situația procesuală creată și de alte momente, care au importanță tactică²⁹. De asemenea, am constatat că autorul a omis să elucideze un aspect de importanță sporită, și anume, informarea ofițerilor de investigații despre necesitatea respectării legislației procesual penale în timpul executării dispozițiilor primite, cu elucidarea celor mai importante prevederi normative. Aceasta va contribui ulterior la administrarea probelor, fără încălcări procesuale.

În contextul dat, din perspectiva cadrului normativ al Republicii Moldova, susținem ideea că lipsa reglementării juridice a statutului ofițerului de investigații în cadrul procesului penal se răsfrânge negativ asupra activității de acumulare a probelor și procesului penal în ansamblu.

Abordând starea de fapt, la capitolul interacțiunii organului de investigații, ce reiese din practica cercetării cauzelor penale în coraport cu cadrul normativ existent, concluzionăm că legislația ce stipulează activitatea ofițerului de investigații urmează să reglementeze interacțiunea acestui subiect cu alte organe.

În urma studierii situației în domeniul cercetării doctrinare a conceptului interacțiunii, am concluzionat că, în general, interacțiunea capătă două forme, procesual penală și tactico-

²⁸ ЯБЛОКОВ, Н. *Криминалистика*. Москва: ЮРИСТЪ, 2001, с.200.

²⁹ *Ibidem*, p.203

organizatorică, denumită în unele lucrări științifice și ca formă administrativă, fiecare din ele presupune mai multe modalități tipice de executare a acesteia³⁰.

În această ordine de idei, concluzionăm că, printre problemele de ordin practic se evidențiază necunoașterea de către subiecții procesului penal a formelor interacțiunii.

În sensul vizat, a fost evidențiată unanim părerea privitor la rolul ofițerului de urmărire penală în cadrul interacțiunii. Hotărârile și dispozițiile adoptate de către exponenții organelor de urmărire penală, e necesar a fi bazate pe legislație, bine gândite, laconic structurate, puternic motivate și calitativ pregătite, fapt care demonstrează că autorul lor posedă cunoștințe necesare pentru îndeplinirea atribuțiilor de serviciu.

Pe parcursul activității, ofițerul de urmărire penală trebuie să manifeste un interes față de activitatea desfășurată, să integreze în colectiv, bucurându-se de stimă în rândurile colegilor.

În plan procesual, pilonul fundamental al acestei activități rezidă în interacțiunea organului de urmărire penală cu organele de investigații. Este unanim acceptată părerea că executarea cu succes a interacțiunii între diferite organe depinde, în mare parte, de cunoașterea teoretică a formelor de realizare a acestei activități.

Reiterăm, interacțiunea capătă două forme: procesual penală și tactico-organizatorică. Forma nonprocesuală, se realizează în temeiul actelor normative de ordin departamental.

Împărtășim opinia cercetătorului A. Belkin, care, analizând forma tactico-organizațională a interacțiunii, a nominalizat următoarele modalități principale de realizare a acesteia: elaborarea comună a versiunilor și planificarea urmăririi penale; activitatea comună în grupuri de urmărire penală; efectuarea comună a operațiunilor tactice³¹.

Importante sunt expunerile autorului V. Jerdev, care constată că formele nonprocesuale ale interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu organul de investigații sunt: crearea și activitatea grupurilor de urmărire penală și investigații; planificarea de către ofițerul de urmărire penală împreună cu ofițerii de investigații a activității comune de descoperire și investigare a infracțiunilor; schimbul reciproc de informații, etc.³²

Importanța cercetării practicii interacțiunii și aplicării acesteia în cadrul procesului penal a fost abordată și de autoarea L. Plesneva. Într-o serie de articole științifice dedicate *interacțiunii*

³⁰ OGANESEAN, A. Abordări teoretice ale conceptului interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale. În: Culegerea publicațiilor conferinței științifice „Integrare prin cercetare și inovare”. Chișinău, p.128.

³¹ БЕЛКИН, А. и др. *Op.cit.*, c.678.

³² ЖЕРДЕВ, В., КОМИССАРОВ, В. *Расследование серийных корыстно-насильственных преступлений, совершённых организованными группами, на первоначальном этапе*. Москва: Юрлитинформ, 2002, с.133.

organului de urmărire penală cu organul de investigații, autoarea a menționat importanța grupului de urmărire penală ca formă a interacțiunii la cercetarea infracțiunilor³³.

Nu putem trece cu vederea contribuția deosebită a autorilor A. Kuznetsov, I. Danilkin, D. Bahteev. Studiind practica pozitivă a organelor de urmărire penală, autorul A. Kuznetsov demonstrează că cel mai rapid se execută indicațiile verbale ale ofițerului de urmărire penală.

Relevarea experienței altor state, pe care am reținut-o din doctrina română, a facilitat demersul nostru științific în identificarea naturii juridice a interacțiunii în cercetarea infracțiunilor. Totodată, importanță pentru tematica investigației noastre prezintă materialele științifice care au avut în vizor interacțiunii organului de urmărire penală cu organele de investigații, centrele de expertize judiciare în cadrul desfășurării urmăririi penale și judecării cauzei.

Lucrările publicate peste hotare conțin materiale interesante care în continuare au contribuit și continuă să influențeze asupra modificărilor procesuale în Republica Moldova. Relevăm că, din acest punct de vedere, în patrimoniul doctrinar al altor state există studii de înaltă valoare științifică. Cu titlu de exemplu menționăm că ideile actuale sunt reflectate în lucrările autorilor ruși.

Ca un segment distinct de cercetare pe care l-am reținut din materialele științifice publicate în Federația Rusă apare importanța cunoașterii modului de elaborare și a structurii conceptului cercetat.

La lucrările științifice ce reflectă ideile importante pentru prezentul studiu se raportează publicațiile cercetătorului A. Puțova care menționează factorii principali ai interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu organul de investigații³⁴.

Necesitatea interacțiunii în procesul de investigare apare atunci când, după efectuarea acțiunilor de investigație cuvenite, infracțiunea rămâne nedescoperită sau nu este constatată în totalitate, atunci când toți participanții la infracțiune nu sunt identificați sau nu sunt găsiți, circumstanțele semnificative ale cazului nu sunt stabilite, versiunile importante nu sunt verificate, există dificultăți în administrarea probelor.

Cercetând subiectul propus, am recurs la lucrările dedicate interacțiunii în cadrul cercetării infracțiunilor economice, în acest sens, la lucrările publicate de doctrinarul A. Savkin³⁵.

³³ ПЛЕСНЕВА, Л. Формы взаимодействия следователя с органами дознания. В: *Вестник Восточно-Сибирского Института МВД России*, 2015, №4, с.119-125, ISSN 2312-3184.

³⁴ ПУЩЕВА, А. Основные факторы взаимодействия следователя и органа дознания в ходе расследования преступлений. В: *Современные проблемы науки и образования*, 2015, №2-1. Disponibil: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=20609> [citat 14.02.2019].

³⁵ САВКИН, А. *Взаимодействие следователя и оперативных служб при возбуждении уголовных дел о преступлениях в сфере экономики. Проблемы предварительного следствия и дознания*. Москва: Изд. Акад. МВД РФ, 1992, с.70-80.

Pentru a trata complet și multiaspectual conceptul de interacțiune, am examinat această noțiune prin prisma sensului atribuit acestor două noțiuni – interacțiune și cooperare procesuală.

Pentru studiul efectuat, prezintă interes științific și accepțiunile atribuite interacțiunii de autorii O. Korșunova, A. Stepakov.

Printre preocupările specialiștilor în domeniu se numără și studierea interacțiunii la capitolul activității speciale de investigații. Susținem poziția doctrinarilor K. Goreainova și G. Ovcinski care menționează importanța existenței contactelor și lucrului bine coordonat ale diferitelor instituții în domeniul combaterii criminalității³⁶. Autorii au definit interacțiunea ofițerului de urmărire penală cu alți subiecți ai activității de descoperire și contracarare a criminalității ca un complex de măsuri comune, bine coordonate.

Totodată, am ajuns la concluzia că, realizarea interacțiunii de către organul de urmărire penală necesită a fi realizată nu în sens procedural formalist, lipsit de finalitatea scontată, prin simplă indicare a sarcinilor în conținutul actului procedural de dispoziție, ci în mod efectiv, proactiv, prin exercitarea corespunzătoare a atribuțiilor ce îi revin conform legislației în vigoare fiecărui subiect.

Prezintă interes științific pentru obiectul cercetării noastre constatările autorului V. Păvăleanu care conchide că organele de cercetare penală sunt organe specializate ale statului care realizează activitatea judiciară în procesul penal, în calitate de participanți. Organele de cercetare penală sunt incluse în organele de urmărire penale sub denumirea de organe de cercetare penală ale poliției judiciare și organele de cercetare penală speciale. Majoritatea cauzelor penale sunt instrumentate de organele de cercetare ale poliției judiciare, motiv pentru care acestea pot fi considerate ca organe comune de urmărire penală³⁷.

O atenție sporită a fost acordată interacțiunii organului de urmărire cu procurorul. Ținând cont de funcția procesuală de conducere a procurorului și de faptul că anume el va reprezenta acuzarea de stat, acesta trebuie să fie cointerestat de rezultatele cercetărilor preliminare, de eficacitatea activității de investigații, în temeiul rezultatelor căreia va fi pornită urmărirea penală³⁸.

La capitolul conducerii urmăririi penale, procurorul trebuie să reușească să întreprindă acțiuni reale, proactive, utile și oportune pentru menținerea legalității în cadrul activității organelor de poliție. Acesta urmează să evite situații de conflict cu ofițerii de urmărire penală și reprezentanții altor instituții. Procurorul trebuie să dea dovadă de atitudine corectă și adecvată în raport cu colaboratorii organelor de stat și persoanele cu care a interacționat.

³⁶ ГОРЯИНОВА, К., ОВЧИНСКИЙ, Г. и др. *Op.cit.*, c.155.

³⁷ PĂVĂLEANU, V. *Drept procesual penal*. București: Editura Pro Universitaria, 2016, p.139.

³⁸ ШИЛО, А. *Op.cit.*, p.43.

Respectând principiile de bază ale interacțiunii în cadrul procesului penal, subiecții procesuali contribuie la realizarea obligației statului de a garanta speranța persoanei vătămate prin activitatea criminală, că circumstanțele faptei comise vor fi constatate complet.

Abordând subiectul cercetat, autoarea O. Corșunova remarcă importanța principiului cunoașterii de către toți participanții a interacțiunii a posibilităților fiecăruia dintre ei. Ofițerul de urmărire penală nu poate apela în deplină măsură la potențialul organului de investigații, subdiviziunilor de expertiză, instituțiilor cu atribuții de control și supraveghere de specialitate, inspecțiilor și specialiștilor, în cazul în care nu dispune de cunoștințe ample la capitolul capacităților și competențelor acestor subiecți³⁹.

De asemenea, nu putem trece cu vederea nici afirmația autorului O. Baev, potrivit căreia, existența competențelor paralele este un fenomen obișnuit în practica serviciilor speciale din toată lumea. Este manifestarea concurenței loiale, care nu permite apariția monopolurilor în sistemul organelor de investigații. Așa-numita concurență nu trebuie să încalce principiile de bază ale activității speciale de investigații și de căutare, să divulge identitatea colaboratorilor confidenți, să încurce desfășurarea unor operațiuni tactico-operative⁴⁰.

Autorii A. Bastrâkin și I. Krâlov au realizat o delimitare foarte strictă a formei procesuale de interacțiune, specificând, informarea ofițerului de urmărire penală de către organul de investigații despre infracțiunea depistată; executarea dispozițiilor organului de urmărire penală privind verificarea datelor ce au importanță pentru soluționarea chestiunii despre pornirea urmăririi penale; executarea acțiunilor procesuale la indicația ofițerului de urmărire penală; schimbul de informații⁴¹.

De asemenea, autorii A. Bastrâkin și I. Krâlov fac o abordare generală asupra stării de fapt existente la compartimentul interacțiunii diferitelor organe și asupra aspectelor problematice la moment existente.

În scopul realizării tuturor sarcinilor procesului penal, este neîndoios necesar ca organul de urmărire penală să interacționeze prompt, la timp și în volum deplin cu întregul sistem al instituțiilor publice în vederea adoptării deciziei legale. Apelând la realizările autorilor de peste hotarele Republicii Moldova, am abordat noțiunea și conceptul de interacțiune în cadrul cercetării cauzelor penale, fiind elucidate elementele caracteristice și condițiile de bază ale acestei activități indispensabile procesului de investigare.

³⁹ КОРШУНОВА, О., СТЕПАКОВА, А. *Курс криминалистики*. СПб: Юридический Центр Пресс, 2004, с.494.

⁴⁰ БАЕВ, О. *Тактика уголовного преследования и профессиональной защиты от него*. Москва: Экзамен, 2008, с.156.

⁴¹ БАСТРЫКИН, А., КРЫЛОВ, И. *Криминалистика*. Москва: Дело, 2001. 800 с. ISBN 5-7749-0230-7.

Pentru a evidenția principiile și regulile interacțiunii, am studiat concluziile autorilor străini privitor la caracteristicile acesteia. În special, patrimoniul doctrinar în materia interacțiunii în cadrul procesului penal publicat în Federația Rusă se particularizează printr-un conținut bogat și diversificat de lucrări.

În particular, studierea lucrărilor publicate la tema tezei peste hotare s-a realizat corelativ cu constatarea stării de fapt în domeniu și a activităților desfășurate sub aspectul asigurării investigațiilor complete și obiective prin implementarea interacțiunii dintre diferite organe, instituții, ministere.

Recomandările și reflecțiile doctrinare au fost raportate la aspectele pozitive și problematice la efectuarea investigațiilor, fiind specificate categoriile de încălcări comise de către procurori, reprezentanții organelor de urmărire penală.

Pentru a organiza o interacțiune fructuoasă, procurorul trebuie să dispună de calități de bun organizator, să fie dinamic fiind implicat deseori în conducerea grupului de urmărire penală, format din mai mulți procurori și ofițeri de urmărire penală, pe cauzele penale aflate în conducerea sau procedura acestuia, care deseori se caracterizează cu un grad sporit de complexitate și efectuarea unui volum mare de acțiuni de urmărire penală și măsuri speciale de investigație.

Studierea lucrărilor autorilor străini a permis identificarea domeniilor vulnerabile la zi și determinarea soluțiilor pentru îmbunătățirea activității exponenților organelor de urmărire penală, înlăturarea neajunsurilor, remedierea problematicei existente la efectuarea cercetărilor, la examinarea sesizărilor despre infracțiuni, precum și la constatarea faptelor.

O semnificație științifico-practică inestimabilă pentru tematica investigației noastre prezintă acele materiale științifice care au luat în vizor interacțiunea în cadrul asistenței juridice internaționale în materie penală. Este foarte importantă explicația autorului O. Lixandru, privitor la faptul că, prin prisma managementului constituirii și funcționării structurilor specializate în investigarea criminalității transfrontaliere, se evidențiază importanța studierii cooperării diferitelor instituții de drept⁴².

Am ajuns la concluzia că reprezintă un grad de interes și constatările autorilor K. Surkov și I. Kvasha⁴³ potrivit cărora, în legătură cu cercetarea și investigarea infracțiunilor de complexitate și de gravitate sporită cu urmări prejudiciabile în proporții deosebit de mari, este necesară atragerea unui număr considerabil de forțe și mijloace, pentru conducerea cărora pot fi create centre de

⁴² LIXANDRU, O. Autoreferatul tezei de doctor: *Managementul constituirii și funcționării structurilor specializate în investigarea criminalității transfrontaliere*. București, 2011. 38 p.

⁴³ СУРКОВ, К., КВАША, Ю. и др. *Основы оперативно-розыскной деятельности*. СПб: Лань, 2000, с.565.

coordonare, dirijate de către persoanele cu funcții de conducere din cadrul MAI, IGP, CNA, SIS, SV, PG.

Autorii sintetizează că, organele vizate supra analizează și apreciază datele primare despre fapta infracțională comisă, după care stabilesc acțiunile de urmărire penală și speciale de investigații primare, îndreptate spre lichidarea consecințelor nefaste ale infracțiunii și, în primul rând, în vederea identificării și reținerii persoanelor vinovate⁴⁴.

Deseori, unele sarcini procedurale necesită un grad mare de mobilizare din partea întregii echipe. Abilitățile de comunicare și interacționare pozitivă cu colegii, exemplul personal și entuziasmul trebuie să motiveze colegii să depună eforturi pentru construirea unei echipe eficiente și unite și vor genera respectarea termenelor și realizarea sarcinilor profesionale.

În contextul dat, un rol important joacă conducătorul organului de urmărire penală. Recomandările tactice ale acestuia privind formele și conținutul interacțiunii, ca și indicațiile procurorului, sunt obligatorii pentru ofițerul de urmărire penală. Aceste indicații se pot referi la organizarea activității grupei operative și de investigare. Pentru cele mai complexe acțiuni de investigare, pentru operații tactice, sunt elaborate planuri separate. Planurile sunt de obicei aprobate de șefii unității de investigare sau serviciilor operaționale.

Studiind lucrările autorului S. Voloceai, am expus acordul cu ideea că, în funcție de caracterul, volumul sarcinilor soluționate și durata activității, se disting câteva categorii de grupuri de urmărire penală sau de urmărire penală și de investigații: cel de bază și cele mai deseori întâlnite sunt grupele operative de serviciu și grupa specializată⁴⁵.

Deși monografia autorului G. Wilson, *The Criminal Justice Process. Criminal Justice in Europe*, are un caracter secundar pentru tema lucrării noastre, am observat că în conținutul acesteia este abordat modelul implementării instituției interacțiunii în diferite jurisdicții europene, ceea ce prezintă interes științific pentru efectuarea studiului comparativ⁴⁶.

Tendențele europene moderne privitor la necesitatea demarării unor categorii de investigații au fost pe larg analizate de autorul român R. Teslovan⁴⁷.

În plan național, justiția penală ar putea fi realizată nu numai prin mijloace care îi sunt acesteia destinate și prin modul în care ele sunt întrebuințate, dar mai ales printr-o mai bună definire a priorităților în cadrul politicilor penale, atât în ceea ce privește forma, cât și fondul prin:

⁴⁴ *Ibidem*, c.565.

⁴⁵ ВОЛОЧАЙ, С. Совершенствование правовой регламентации взаимодействия при производстве расследования. Москва: Академия следственного комитета РФ, материалы научной конференции, 2014, с.32.

⁴⁶ WILSON, G., McCONVILLE, M. *The Criminal Justice Process. Criminal Justice in Europe*. New York: Oxford University Press Inc., 2002. 608 p. ISBN 978-0199-25-395-1.

⁴⁷ TESLOVAN, R. O concretizare a principiului oportunității – renunțarea la urmărirea penală. În: *Caiete de Drept Penal*, 2016, nr.2, p.116-154. ISSN 1841-6047.

- recurgerea la principiul oportunității urmăririi penale;
- recurgerea, pentru a rezolva problema infracțiunilor ușoare, mai puțin grave, la procedurile similare, împăcarea părților, medierea, simplificarea procedurilor ordinare simple;
- asigurarea egalității armelor în procesul penal⁴⁸.

După cum menționează savantul M. Bohlander, legislația procesual penală a Germaniei obligă procurorul și organul de urmărire penală pe orice faptă cunoscută, care se bazează pe o bănuială justificată că a fost comisă o infracțiune, fiind implementat principiul investigației obligatorii. Acuzarea nu dispune de discreție de a refuza inițierea investigației, odată ce sunt întrunite anumite indicii obiective⁴⁹.

Grație materialelor științifice dedicate coraportului dintre diferite instituții, am putut identifica un șir de probleme și întrebări care cu timpul urmează a fi definitive.

De menționat că studiul realizat începe cu analiza și formularea definiției propriu-zise, cu ulterioara delimitare a locului instituției interacțiunii în sistemul științelor, elementelor, scopului și premiselor acestei activități, sub prisma accepțiunilor doctrinare publicate atât în Republica Moldova, cât și în alte state.

În investigarea infracțiunilor grave, interacțiunea agenților statului este cheia succesului. Fiecare organ operează cu propriile sale metode și mijloace de cercetare a infracțiunilor, de aceea este atât de important să fie folosite toate posibilitățile într-un complex, pentru a investiga în mod complet și obiectiv circumstanțele cauzei penale.

Problema intensificării interacțiunii internaționale a fost abordată pe larg în cadrul materialelor metodologice publicate, grupurilor de lucru, cursurilor de formare profesională, organizate cu suportul proiectelor TWINNIG, SII, ODIHR, NHC, CoE, CEELI, altor instituții și programe internaționale de profil. Prin urmare, subiectul interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale se încadrează nu numai în tendințele actuale de cercetare în plan național, dar își găsește și o reflectare largă în preocupările internaționale.

Scopul lucrării, care în primul rând constă în realizarea unor cercetări ample în vederea formulării unor concepte teoretico-aplicative vizând aplicabilitatea practică a interacțiunii în cadrul procesului penal, a fost atins inclusiv datorită reflecțiilor expuse în lucrările autorilor străini, fiind abordate următoarele obiective:

- analiza teoriilor și conceptelor expuse în lucrările științifice publicate în Republica Moldova și peste hotare în scopul definitivării conceptului de interacțiune;

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ BOHLANDER, M. *Principles of German Criminal Procedure*. Oregon, HART, 2012, p.69. ISBN 978-1847-31-897.

- determinarea și fundamentarea în cadrul procesului penal a naturii juridice a interacțiunii și etalarea raționamentelor de aplicare a acesteia;

- cercetarea normelor procesuale naționale care reglementează această activitate;

- relevarea particularităților și avantajelor interacțiunii în cadrul cercetării infracțiunilor la diferite etape ale procesului penal.

Ca rezultat al cercetării multiaspectuale efectuate a lucrărilor publicate peste hotarele țării, au fost evidențiate și formulate o serie de concluzii:

- identificarea criteriilor de aplicare a interacțiunii a constituit permanent obiectul cercetării savanților din Republica Moldova și din alte state;

- cercetarea și implementarea științifico-practică a interacțiunii constituie unul din elementele de actualitate sporită a politicii penale a statului, întrucât asigură realizarea sarcinilor primordiale ale procesului penal;

- în momentul actual, atât în Republica Moldova, cât și în spațiul european există un număr mic de lucrări științifice care abordează în conținutul lor conceptul studiat;

- lipsa reglementărilor juridice exhaustive la compartimentul interacțiunii nu permite practicienilor să folosească la maximum mijloacele și resursele disponibile în vederea atingerii rezultatelor scontate;

- practicienii nu țin cont de faptul că un număr mare de eșecuri legate cu cercetarea inefficientă a crimelor se datorează nerealizării la timp a interacțiunii și se axează pe nedorința exponenților diferitelor instituții de a coopera progresiv și real;

- determinarea necesității interacțiunii urmează să se efectueze în baza unui șir de criterii obiective, bine determinate, aduse la cunoștință practicienilor.

1.3. Concluzii la capitolul 1

Analiza situației în domeniul cercetării problemelor interacțiunii la investigarea infracțiunilor, prin prisma publicațiilor apărute atât în Republica Moldova, cât și în alte state, ne-a permis să formulăm un șir de concluzii:

1. Problema cercetării distincte a instituției de interacțiune în cadrul cercetării infracțiunilor rămâne a fi un subiect discutabil în ultimii ani în rândul reprezentanților doctrinei procesual penale, precum și a autorilor din domeniul criminalisticii. Totodată, la etapa contemporană, deși dispunem de un patrimoniu doctrinar criminalistic bogat, soluțiile ce vizează problema definirii și abordării conceptului interacțiunii nu sunt unitare și definitive.

2. Întrebările ce țin de natura juridică a interacțiunii, precum și obligativitatea acestei activități în raport cu cadrul normativ intern sunt cele mai vaste în doctrină, fiind reflectate în cele mai diverse categorii de materiale științifice. În același timp, regretabil este faptul că în literatura de specialitate nu și-a găsit până în prezent reflectare definitivă bine structurată a naturii juridice a interacțiunii la cercetarea infracțiunilor.

3. În pofida faptului că această instituție a căpătat o semnificație practică sporită, în literatura de specialitate nu sunt abordate principiile și regulile acestei activități, prin urmare, noutatea teoretică pe care noi o propunem în cadrul tezei este reglementarea juridică a acestei instituții, sistematizarea și gruparea unitară a regulilor și principiilor de aplicare a interacțiunii în cadrul procesului penal.

4. Analiza lucrărilor științifice în materia interacțiunii, publicate în Republica Moldova și peste hotare, denotă că majoritatea surselor cuprind aspecte practice privind această activitate în diferite situații concrete, fiind neglijate anumite aspecte teoretice legate de instituirea mecanismelor tehnico-legislative, regulilor, conceptelor unice privitor la natura juridică și limitele aplicării interacțiunii în cadrul procesului penal.

5. Astăzi, știința criminalistică oferă doar unele soluții ce țin de accețiunea interacțiunii, în special, literatura autohtonă de profil conține doar unele mențiuni generale la tema dată. Din aceste considerente, se prezintă ca absolut necesară efectuarea unei cercetări substanțiale a caracteristicilor definitorii ale conceptului interacțiune, investigarea bazei normative în materia subiectului dat, suprapunerea acestuia cu practica existentă și formularea unor propuneri pentru armonizarea cadrului normativ intern legat cu obiectul cercetării.

6. În contextul aplicării interacțiunii și implementării standardelor acesteia, se va spori gradul de responsabilitate și diligența profesională a subiecților implicați în faza de urmărire penală, ceea ce va avea un impact benefic atât asupra prevenției generale a crimelor grave, cât și investigării mai operative și obiective a infracțiunilor consumate.

7. Realizarea interacțiunii de către organul de urmărire penală urmează a fi organizată nu numai în sens procedural formal, prin indicarea sarcinilor în conținutul actului procedural, ci în mod substanțial, prin exercitarea corespunzătoare a atribuțiilor ce îi revin conform legislației în vigoare fiecărui subiect. Interacțiunea nu trebuie să fie aplicată în mod formalist, prin reflectarea sarcinilor în conținutul actelor procedurale, ci în mod obiectiv și real, printr-un anumit comportament, acțiuni active sau abținerea de la un anumit comportament, prin metode și mijloace de exercitare a atribuțiilor de serviciu.

8. Conceptele expuse în manuale la disciplinele de profil și cursurile în instituțiile de învățământ universitar sunt restrânse, limitându-se doar la unele viziuni generale, noțiuni, ceea ce

nu satisface cerințele existente pe piața muncii în vederea pregătirii specialiștilor de înaltă calificare. Prin urmare, având ca premisă metodologică studiul realizat, se impune introducerea disciplinei universitare care va viza interacțiunea subiecților oficiali în cadrul cercetării cauzelor penale.

9. Organele de drept ar trebui să promoveze contactele directe, permanente și eficiente între subiecții interacțiunii, inclusiv cu organizații internaționale în temeiul acordurilor internaționale în vederea schimbului de experiență prin rețele de cooperare, grupuri de lucru.

10. Lipsa reglementărilor juridice exhaustive la compartimentul interacțiunii nu permite practicienilor să folosească la maximum posibilitățile, mijloacele și resursele disponibile în vederea atingerii rezultatelor scontate.

2. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND INTERACȚIUNEA SUBIECȚILOR PROCESUALI ÎN CADRUL CERCETĂRII CAUZELOR PENALE

2.1. Conceptul de interacțiune și natura juridică a acesteia

Deși interacțiunea în cadrul cercetării cauzelor penale nu a fost abordată pe larg în literatura criminalistică autohtonă, în ultimul timp, actualitatea acestui subiect a căpătat o semnificație deosebită atât în doctrină, cât și în practică. Importanța crescândă a studierii acestui subiect este evidentă în contextul în care, pe parcursul anilor, în permanentă creștere se află numărul sesizărilor înregistrate despre infracțiunile comise. Aplicarea din primele momente ale procesului penal a bogatului potențial al tuturor instituțiilor publice este un element indispensabil în înfăptuirea echitabilă și eficientă a justiției penale.

Studierea științifică a instituției interacțiunii subiecților procesuali în cadrul cercetării cauzelor penale, capătă o importanță majoră din perspectiva eficientizării activității organelor de drept în Republicii Moldova.

După cum afirmă S. Doraș, una din condițiile indispensabile descoperirii la timp și cercetării sub toate aspectele a faptelor penale rezidă în organizarea unei colaborări fructuoase a organelor de urmărire penală cu alte structuri statale investite prin lege să contribuie la combaterea infracțiunilor, în special, cu serviciile de investigare ale MAI, SV, CNA și SIS. Colaborarea acestor organe, ca o formă specifică de interacțiune, în activitatea comună la descoperirea și cercetarea infracțiunilor, impune necesitatea corelării mijloacelor și metodelor de lucru ale structurilor menționate, conjugării competențelor cu care acestea sunt dotate⁵⁰.

În acest context, considerăm că devine actual și important studiul interacțiunii dintre diferite instituții, agenții, ministere, cât și a aspectelor practice privind înfăptuirea acesteia în cadrul procesului penal, a premiselor, principiilor, regulilor și efectelor realizării interacțiunii în activitatea organului de urmărire penală.

În doctrina de specialitate, există mai multe păreri în ceea ce privește conceptul de interacțiune, precum și natura juridică a acesteia. Pentru prima dată în literatura autohtonă, noțiunea interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale apare în manualul *Criminalistica*, fiind abordată de prof. M. Gheorghiță drept o activitate bazată pe lege ori acte normative departamentale, coordonată prin scopul, locul și timpul efectuării acțiunilor organelor speciale de investigații, precum și ale reprezentanților altor organizații⁵¹.

⁵⁰ DORAȘ, S. *Criminalistica*. Chișinău: Tipogr. Centrală, 1999, p.36.

⁵¹ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.112.

Potrivit unui concept formulat în literatura de specialitate de către cercetătorul A. Belkin, interacțiunea reprezintă activitatea organului de urmărire penală și a organului de investigații, coordonată după scopul, locul și timpul desfășurării și care asigură direcționarea eficientă a tuturor forțelor, utilizarea complexă a metodelor și mijloacelor disponibile⁵².

Într-o altă accepție, expusă de M. Gheorghiță, interacțiunea este coordonarea acțiunilor și activităților, stabilirea contactelor între acțiunile diferiților subiecți, reprezentanților subdiviziunilor, organelor, îndreptate spre atingerea scopului comun, legat de combaterea criminalității⁵³.

Autorii A. Bastrâkin și I. Krâlov definesc interacțiunea organului de urmărire penală cu alte organe în cadrul cercetării infracțiunilor ca fiind o cooperare bazată pe lege, existentă între organele nesubordonate reciproc, în cadrul căreia, aceștia acționează coordonat, urmărind scopul unic, combinând metodele și mijloacele în vederea prevenirii, combaterii și descoperirii infracțiunilor, tragerii la răspundere penală a persoanelor vinovate, căutării bănușilor, învinușilor și asigurării reparării prejudiciului cauzat prin infracțiune⁵⁴.

Delimitând în ipoteza dată noțiunile „interacțiune” de „coordonare”, ne-am referit la opinia profesorului M. Gheorghiță, în viziunea căruia aceste două noțiuni nu pot fi confundate.

Abordând subiectul respectiv și importanța instituției interacțiunii, M. Gheorghiță a statuat că termenul a „coordona” nu este identic cu noțiunea de „interacțiune”, menționând că a coordona înseamnă, în general, a activa de sine stătător în limitele obligațiilor și drepturilor funcționale de serviciu, îndeplinind sarcinile respective proprii, unele acțiuni, măsuri urmând a le supune înțelegerii reciproce cu organele similare, pentru a desfășura o activitate optimă, fără piedici, fără repetări și cheltuieli zadarnice⁵⁵.

Are dreptate autorul O. Baev, menționând că, mulți autori utilizează eronat noțiunea de „însoțire/asistență operativă” ca sinonim al interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu organul de investigații, subliniind că interacțiunea nu constituie o executare unitară, ocazională a indicațiilor organului de urmărire penală, ci un proces permanent, neîntrerupt, adică o asistență largă, inclusiv de natură specială de investigații, din momentul începerii urmăririi penale și până la adoptarea hotărârii de către instanța de judecată⁵⁶.

⁵² БЕЛКИН, А. и др., *Op.cit.*, c.677.

⁵³ ГЕОРГИЦЭ, М. *Организованная преступность: проблемы теории и практики расследования*. Кишинэу: Rotaprint, 1998. c.156.

⁵⁴ БАСТРЫКИН, А., КРЫЛОВ, И., *Op.cit.*, c.85.

⁵⁵ GHEORHIȚĂ, M. *Tezele generale ale tacticii criminalistice*. Chișinău: ARC, 2004, p.96.

⁵⁶ БАЕВ, О., *Op.cit.*, c.72.

Potrivit definiției formulate de A. Filipova, interacțiunea reprezintă o activitate comună bazată pe actele normative, coordonată și planificată a ofițerului de urmărire penală cu organul de investigații și serviciile tehnico-criminalistice și de expertiză ale organelor afacerilor interne, bazată pe principiile, cunoștințele profesionale și posibilitățile fiecărui subiect, realizată pentru prevenirea și descoperirea mai reușită a infracțiunilor⁵⁷.

Într-o altă ordine de idei, expusă de cercetătorul S. Knijenko, interacțiunea ofițerului de urmărire penală cu alți subiecți ai activității de descoperire și contracarare a criminalității reprezintă un complex de măsuri comune, bine coordonate, de natură procesuală și nonprocesuală, bazate pe legislația în vigoare, actele normative subordonate legilor, ordine, instrucțiuni, realizată în forme specifice⁵⁸.

Autorul rus A. Bastrâkin, abordând subiectul dat, a evidențiat următoarele condiții indispensabile ale interacțiunii:

- stricta respectarea legii de către organul de urmărire penală și organul de investigații;
- delimitarea competențelor între ofițerul de urmărire penală și ofițerul de investigații;
- rolul de organizator al ofițerului de urmărire penală în cadrul interacțiunii;
- nedivulgarea datelor despre metodele și mijloacele activității speciale de investigații;
- independența organului de investigații în alegerea metodelor și mijloacelor utilizate⁵⁹.

Sintetizând elementele interacțiunii în cadrul procesului penal, M. Gheorghiță a evidențiat următoarele condiții ale interacțiunii:

- baza legislativă strictă a activității diferiților reprezentanți ai organelor speciale, de drept;
- conlucrarea lor și coordonarea scopului, locului, timpului, altor circumstanțe necesare obținerii unui rezultat;
- independența deplină a subiecților în planul obligațiilor de serviciu;
- stricta delimitare a funcțiilor de serviciu și îndeplinirea obligațiilor proprii⁶⁰.

Interacțiunea poate fi eficientă doar în situații de respectare a unui șir de condiții:

- realizarea interacțiunii în strictă conformitate cu legislația procesual penală, legea cu privire la activitatea specială de investigații și normele eticii;
- coordonarea acestei activități cu planul acțiunilor de urmărire penală după scopul, locul și timpul desfășurării;

⁵⁷ ФИЛИПОВА, А. *Криминалистика*. Москва: Юрайт, 2015, с.294.

⁵⁸ КНИЖЕНКО, С. Субъекты взаимодействия при расследовании преступлений против правосудия. În: *Legea și viața*, martie, 2014, с.94.

⁵⁹ БАСТРЫКИН, А., КРЫЛОВ, И., *Op.cit.* с.85.

⁶⁰ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.97.

- bazată pe ajutorul reciproc și răspunderea solidară pentru realizarea sarcinilor comune⁶¹.

Potrivit unei accepțiuni expuse de profesorul M. Gheorghiță, elementele obligatorii ale interacțiunii sunt:

- bazele bine determinate ale activității planificate și realizate;
- coordonarea acțiunilor subiecților după locul, timpul și scopul activității;
- independența reciprocă a subiecților;
- stricta delimitare a atribuțiilor subiecților interacțiunii⁶².

Același cercetător evidențiază că interacțiunea prezintă un sistem de măsuri, acțiuni ale reprezentanților organelor speciale și de drept, bine organizat și coordonat, care funcționează permanent, eficient, scontează depistarea, descoperirea, cercetarea și prevenirea infracțiunilor⁶³.

Interacțiunea presupune caracterul de parteneriat al relațiilor între subiecți, aceasta se realizează în limitele cooperării care se bazează pe egalitatea părților, independența reciprocă a acestora. Interacțiunea presupune ajutorul reciproc, legătură între mai multe fenomene, coordonarea activităților, fiind realizată imediat la parvenirea informației despre infracțiune, după începerea urmăririi penale și în cadrul derulării acțiunilor procesuale⁶⁴.

Analizând esența noțiunii de interacțiune în cadrul cercetării cauzelor penale, conchidem că, o definiție multiaspectuală, care abordează pe larg fiecare latură a acestui proces, o propune savantul autohton, M. Gheorghiță, care printre primii în plan național a analizat importanța aplicativă și problemele de ordin teoretico-practic ale subiectului dat. În monografia sa, *Организованная преступность: проблемы теории и практики расследования*, autorul definește interacțiunea ca fiind activitatea organelor MAI și ale altor instituții, departamente, ministere, independente unul față de altul în sensul administrativ, coordonată după scopul, locul și timpul realizării, care constă în combinarea rațională de către specialiștii acestor organe a mijloacelor și metodelor îndreptate spre soluționarea problemelor de depistare, combatere și descoperire a infracțiunilor⁶⁵.

De asemenea, prof. M. Gheorghiță definește interacțiunea ca o activitate bazată pe lege și pe acte care derivă din legi, coordonată sub aspectul scopului, locului și timpului, care aparține unor reprezentanți, independenți unul față de altul în plan administrativ ai diferitelor subdiviziuni ale organelor de urmărire penală, precum și ai altor departamente, instituții, care se exprimă printr-o

⁶¹ ГЕОРГИЦЭ, М., *Op.cit.*, c.157.

⁶² *Ibidem*, c.157.

⁶³ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.113.

⁶⁴ РУДОВ, Д. Взаимодействие следователя и оперативных подразделений ОВД. В: Гуманитарные научные исследования, 2014, № 5. Disponibil: <http://human.snauka.ru/2014/05/6732> [citat 07.02.2019].

⁶⁵ *Ibidem*, c.157.

îmbinare rațională a mijloacelor și metodelor specifice acestor specialiști și care este orientată spre îndeplinirea sarcinilor de depistare, contracarare și descoperire a infracțiunilor⁶⁶.

Autorul V. Kemerov definește interacțiunea pentru a semnifica impactul obiectelor unuia asupra altuia, pentru a reflecta legăturile reciproce dintre diferite obiecte, pentru a caracteriza formele coexistenței umane, activității și rațiunii umane⁶⁷.

Totodată, autorul vizat menționează că în noțiunea interacțiunii se fixează influențele directe și indirecte ale obiectelor unuia asupra altuia, schimbul de substanțe, energie și informație între diferite obiecte, organisme, formele cooperării oamenilor în diferite situații de conlucrare⁶⁸.

Utile se prezintă constatările autorului O. Tankevichi, care delimitând noțiunile „coordonare” și „interacțiune” menționează că, prima presupune munca coordonată după timpul, locul și acțiunile concrete ale diferitelor instituții de drept, în realizarea sarcinilor de combatere a criminalității. Totodată, autorul definește interacțiunea ca fiind relațiile profesionale ale ofițerului de urmărire penală cu organul de investigații, create în cadrul descoperirii și investigării infracțiunilor, reglementate de legislația procesual penală și actele normative departamentale⁶⁹.

În literatura științifică și în cea specială, noțiunea de „interacțiune” între diverse organe ale aparatului de stat, inclusiv ale MAI și SIS, nu a fost elaborată în detalii până în prezent. Diferiți autori înțeleg în mod diferit această noțiune. Totuși, ei au o singură opinie în privința faptului că interacțiunea este o coordonare a acțiunilor sau a activității, este stabilirea unui contact între acțiunile diferitelor persoane, ale reprezentanților diferitelor subdiviziuni, organe, departamente sau instituții, orientate spre atingerea unui scop comun în vederea contracarării infracțiunilor⁷⁰.

Prof. M. Gheorghiță în *Tratat de criminalistică* conchide că interacțiunea reprezintă o activitate bazată pe lege ori pe acte normative departamentale, coordonată prin scopul, locul și timpul efectuării acțiunilor organelor speciale și de urmărire penală, independente sub aspect administrativ unele de altele⁷¹.

Autorul O. Tankevichi a evidențiat următoarele sarcini ale interacțiunii:

- asigurarea efectuării acțiunilor procesuale și de investigații ce nu suferă amânare;
- investigarea infracțiunii completă și sub toate aspectele, identificarea la timp a persoanelor care au săvârșit infracțiuni, căutarea persoanelor care se eschivează de la urmărirea penală;

⁶⁶ GHEORHIȚĂ, M. *Metodica cercetării infracțiunilor săvârșite de structurile criminale organizate*: Teză de dr. hab. în drept, 2001, p.102.

⁶⁷ КЕМЕРОВ, В. *Взаимодействие*. Гуманитарная энциклопедия. Disponibil: <https://gtmarket.ru/concepts/7242> [citat 20.10.2018].

⁶⁸ *Ibidem*.

⁶⁹ ТАНКЕВИЧ, О. *Профессиональное взаимодействие следователя с органами дознания*. Гродно: Изд. ГрГУ, 2003, c.17.

⁷⁰ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.101.

⁷¹ GHEORHIȚĂ, M. *Tratat de criminalistică*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2017, p.353.

- întreprinderea măsurilor în vederea recuperării prejudiciului cauzat prin infracțiune⁷².

V. Grigoriev, într-o altă ordine de idei, definește interacțiunea organului de urmărire penală cu alți participanți la descoperirea și investigarea infracțiunilor ca un complex de măsuri bazate pe legislația în vigoare și actele subordonate legilor, instrucțiunile, ordinele departamentale și interdepartamentale, desfășurate într-o formă specifică, coordonate din punct de vedere tactico-criminalistic și procesual penal, îndreptate spre obținerea rezultatului scontat și sarcinilor formulate, după cum urmează: descoperirea la timp și integrală a infracțiunii, tragerea la răspundere penală a persoanelor vinovate, depistarea locului păstrării valorilor materiale însușite pe cale criminală și a corpurilor delictive, constatarea tuturor circumstanțelor comiterii crimei⁷³.

V. Bujor și T. Ciaglic prin principiile politicii penale a statului menționează principiul corespunderii scopurilor, competenței și resurselor de gestionare a acesteia, precum și de activitatea organelor de apărare a normelor de drept, ca formă a realizării obligației statului de prevenire și combatere a criminalității în vederea asigurării drepturilor persoanei⁷⁴.

Rolul diferitor organe la consolidarea instituțiilor de drept a fost evidențiat de V. Cușnir. Cu referință la accepțiunea de justiție în calitatea sa de valoare socială protejată de normele incriminatorii ale dreptului penal, în literatura de specialitate pot fi evidențiate două puncte de vedere. Unui autori interpretează această noțiune în sens restrâns, rezumând-o doar la activitatea instanțelor de judecată, iar alții în sens larg, extinzând-o și la activitatea altor organe de drept care contribuie la înfăptuirea actului de justiție⁷⁵.

Analizând accepțiunile doctrinare privind scopul, esența, condițiile obligatorii și elementele interacțiunii procesuale conchidem că aceasta poate fi definită ca fiind activitatea procesuală, bazată pe legislația și actele normative de ordin departamental, capătând formele procesuală și tactico-organizatorică, planificată și coordonată de către subiecții acesteia după sarcinile formulate, scopul, locul și timpul realizării, efectuată cu strictă delimitare a competențelor de către organele de urmărire penală și de alte instituții publice și private care contribuie la înfăptuirea justiției penale, îndreptată spre prevenirea și combaterea criminalității în termenele proxime și în volum deplin, cercetarea și constatarea deplină a circumstanțelor comiterii infracțiunilor, consemnarea rezultatelor investigațiilor conform procedeele probatorii, identificarea și reținerea făptuitorilor, repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune.

⁷² ТАНКЕВИЧ, О., *Op.cit.*, c.27.

⁷³ ГРИГОРЬЕВ, В., ПОБЕДКИН, А., и др. *Справочник следователя*. Москва: 2008, с.446.

⁷⁴ BUJOR, V., CIAGLIC, T. Principiile politicii penale. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2015, nr.1, p.56.

⁷⁵ CUȘNIR, V. Reflecții asupra noțiunii de justiție ca valoare socială protejată de normele juridico-penale. În: *Revista Națională de Drept*, 2013, nr.12, p.17.

Deși, după natura sa, interacțiunea presupune activitatea organului de urmărire penală și a organului de investigații coordonată după loc, timp și scop, regula dată nu are o aplicabilitate universală. De exemplu, atunci când în sarcina organului de investigații se pune căutarea învinuitului dispărut, activitatea dată, de regulă, nu poate fi coordonată după locul desfășurării.

Este cert faptul că interacțiunea trebuie să fie în deplină concordanță cu prevederile legale și morale. Activitatea coordonată a organului de urmărire penală cu alte instituții trebuie să asigure respectarea întocmai a drepturilor fundamentale și demnității tuturor persoanelor, să contribuie la obținerea datelor probante utile și necesare pentru justa soluționare a cauzei penale.

Fiind abordate noțiunea și elementele defnitorii ale interacțiunii, conchidem că urmează a fi stabilit și locul acestei instituții.

În cadrul tacticii criminalistice, după cum se susține în literatura de specialitate, se disting două părți componente ale acesteia: generală și specială. Potrivit prof. S. Doraș, partea generală cuprinde, pe de o parte, problemele ce vizează organizarea și dirijarea activității de urmărire penală, în special, în cazul în care ea se efectuează în echipă, iar pe de altă parte, metodele și principiile, care trebuie respectate pentru a realiza planificarea urmăririi penale, aceasta constituind o condiție obligatorie pentru desfășurarea perfectă a cercetării cauzelor penale⁷⁶.

Reputatul prof. M. Gheorghiță susține părerea potrivit căreia interacțiunea în cadrul cercetării cauzelor penale se referă la prima parte a tacticii criminalistice – la tezele ei generale⁷⁷, unanim acceptată în rândul doctrinarilor.

Totodată, susținem opinia autorului N. Iablokov, conform căreia, conținutul metodelor și mijloacelor interacțiunii se cercetează și se elaborează atât de criminalistică, cât și de teoria activității speciale de investigații⁷⁸.

Prin urmare, statuăm că, deși instituția interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale se referă la tezele generale ale tacticii criminalistice, principiile, metodele și mecanismele acestei activități se regăsesc în dreptul procesual penal, teoria activității speciale de investigații, medicina legală, știința expertizelor judiciare, psihologia judiciară, criminologia, ceea ce o poziționează ca o instituție multidisciplinară.

Bazele normative ale interacțiunii organului de urmărire penală, organului de investigații cu alte organe sunt prevederile legislației procesual penale și actele departamentale și interdepartamentale – ordine, instrucțiuni, indicații metodologice etc. Deși legislația procesual penală nu prevede expres noțiunea de interacțiune, necesitatea cooperării coordonate și bine

⁷⁶ DORAȘ, S. *Criminalistica*. Chișinău: Tipogr. Centrală, 2011, p.267.

⁷⁷ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.5.

⁷⁸ ЯБЛОКОВ, Н. *Криминалистика*. Москва: НОРМА, 2000, с.362.

planificate a organului de urmărire penală cu organul de investigații rezultă implicit din prevederile normative.

Unele aspecte ale interacțiunii își regăsesc reglementare juridică în Legea nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, care la art.3 lit.e) reglementează în calitate de unul din principiile activității speciale de investigații, principiul cooperării cu alte autorități de stat; art.6 alin.(3) din legea menționată stipulează că ofițerul de investigații care efectuează activitatea specială de investigații își realizează sarcinile în mod independent, cu excepția cazului când acțiunea specială de investigații este dispusă și coordonată sau este condusă în cadrul procesului penal de către procuror sau de către ofițerul de urmărire penală, în interacțiune sau în conlucrare cu colaboratorii confidențiali; potrivit art.9 alin.(2) din aceeași lege, la efectuarea măsurilor speciale de investigații în cadrul procesului penal, ofițerul de investigații se supune indicațiilor scrise ale procurorului sau ale ofițerului de urmărire penală⁷⁹.

Scopul primordial al interacțiunii este descoperirea infracțiunii. Prin urmare, în condițiile în care circumstanțele activității criminale sunt cunoscute de la început, necesitatea în interacțiune poate fi redusă doar la executarea unor indicații.

Organizarea interacțiunii presupune câteva elemente:

1. Analiza materialelor cauzei de către ofițerul de urmărire penală, determinarea sarcinilor procesuale care necesită o conlucrare, desemnarea executorilor concreți. Criteriile care dau cursul interacțiunii sunt: conținutul materialelor cauzei penale; analiza situației de urmărire penală și rezultatelor obținute la o etapă concretă.

2. Schimbul operativ de informații despre starea și rezultatele lucrului. Faptul dat demonstrează caracterul bilateral al activității lor. Schimbul continuu și reciproc de informații este de importanță majoră pentru ajustarea la timp a planului urmăririi penale și a mersului operațiunilor tactice. Faptul dat este foarte important pentru realizarea combinațiilor tactice, reușita cărora depinde, în primul rând, de aceea dacă participanții respectă cu strictețe termenele și ordinea executării acțiunilor de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigații.

3. Corectarea activității participanților interacțiunii în funcție de situația de urmărire penală, conform cronologiei derulării etapelor și fazelor procesului penal.

Ca exemplu din practica pozitivă a organelor de drept naționale, organizarea interacțiunii și corectarea planului de acțiuni a permis organului de urmărire penală și organului de investigații să stabilească complet cercul participanților, și anume, cetățenii R.S., D.I., S.V. implicați în comiterea

⁷⁹ Legea cu privire la activitatea specială de investigații. Nr.59 din 29 martie 2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr.113-118/373. În vigoare din 8 decembrie 2012.

unui jaf, fiind sustrate în mod deschis mai multe bunurile persoanei, iar victima a fost supusă violenței fizice, fiind stropită cu substanță lacrimogenă în regiunea feței⁸⁰.

De menționat că indicarea în studiul realizat a exemplelor din practica negativă de interacțiune s-a efectuat în mod selectiv, starea de fapt la investigare fiind relativ similară, sub aspectul deficiențelor reliefate în activitatea majorității organelor de urmărire penală.

Randamentul muncii organelor de drept poate fi privit ca fiind realizat la un nivel cuvenit doar atunci când investigarea crimei are loc cu utilizarea complexă, rațională și în strictă corespundere cu legea mijloacelor și resurselor disponibile de ordin intelectual, profesional și tehnico-material⁸¹.

Legislația procesual penală nu stabilește expres conceptul interacțiunii. Așadar, am venit cu propuneri *de lege ferenda* la acest compartiment.

Nu întâmplător, prof. Gheorghiță M., conchide că, nu în ultimul rând, o problemă importantă aferentă esenței conceptului interacțiunii, legată de eficiența muncii ofițerului de urmărire penală și a ofițerilor de investigații, este perfecționarea criteriilor de evaluare⁸².

Din cele relatate supra conchidem că volumul impunător de lucru în anumite subdiviziuni ale instituțiilor de drept, lipsa încrederii din partea justițiabililor pot influența negativ procesul de descoperire și cercetare a infracțiunilor, în același timp, astfel de împrejurări îl obligă pe ofițerul de urmărire penală, apelând la posibilitățile altor instituții, să găsească cele mai optime căi de soluționare a sarcinilor procesuale.

Studierea tendințelor pozitive în activitatea organelor de urmărire penală la capitolul contracarării criminalității în Republica Moldova denotă faptul că reușita interacțiunii la cercetarea infracțiunilor depinde de reformarea armonioasă a întregului sistem al organelor de drept. Lupta împotriva criminalității, fără o interacțiune bine organizată, este imposibilă, iar existența unor omisiuni de ordin normativ limitează dezvoltarea legăturilor profesionale puternice și eficiente între diferite instituții. Fiecare organ dispune de propriile metode și mijloace care urmează a fi combinate în cel mai optim mod.

Societatea are înalte cerințe față de organele cu atribuții în domeniul cercetării infracțiunilor, nefiind admisibilă existența unor impedimente de ordin legal, care s-ar putea răsfrânge negativ asupra cercetării rapide a cauzelor penale, cu stricta respectare a principiilor unui proces echitabil.

⁸⁰ Cauza penală nr.2018030542, începută la 10 aprilie 2018 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.187 alin.(2) lit.b), e), f) Cod penal.

⁸¹ OGANESEAN, A. Baza normativă a interacțiunii în cercetarea infracțiunilor. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2018, nr.3, p.17.

⁸² GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.17.

Politica promovată în societate la o anumită etapă a evoluției acesteia determină, în mare măsură, însuși instrumentarul operațional utilizat pentru conceptualizarea fenomenului criminalității și a posibilităților contracarării acestuia⁸³.

Astfel, interesul nostru științific este îndreptat, în primul rând, spre oferirea unor răspunsuri și soluții procesuale concrete la problemele care ar putea apărea în activitatea comună a subiecților interacțiunii.

În continuare, vom aborda unele aspecte ale reglementării juridice a conceptului interacțiunii. Fundamentul juridic al interacțiunii organului de investigații cu alte instituții se regăsește în Legea cu privire la activitatea specială de investigații nr.59 din 29.03.2012, care la art.3 lit.e) reglementează principiul cooperării cu alte autorități de stat⁸⁴. Totodată, Legea cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului nr.320 din 27.12.2012 la Capitolul I, intitulat „Dispozițiile generale”, în conținutul art.6 stabilește bazele normative ale cooperării poliției cu alte organe de drept, autorități ale administrației publice centrale și locale, cu mass-media, societatea civilă și cu organismele internaționale⁸⁵.

Deci, cercetările realizate s-au axat, având ca puncte de reper prevederile: Codului de procedură penală nr.122 din 14.03.2003 (republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr.248–251, art.699), Legii cu privire la activitatea specială de investigații nr.59 din 29.03.2012, Legii cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului nr.320 din 27.12.2012; Legii privind statutul ofițerului de urmărire penală nr.333 din 10.11.2006; cadrului normativ departamental ce reglementează activitatea organelor de drept.

De menționat că actele normative vizate nu definesc conceptul interacțiunii. Analiza cadrului normativ departamental denotă existența unor prevederi normative în sfera dată. Cu titlu de exemplu, ordinul interdepartamental nr.355/65/497-0 din 5 decembrie 2017 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la coordonarea activităților și stabilirea rolurilor și responsabilităților între instituțiile competente la prevenirea, investigarea și combaterea traficului ilicit de droguri, etnobotanice și analogii acestora⁸⁶ prevede că mecanismul de coordonare a activităților de prevenire, investigare și combatere a traficului ilicit de droguri, etnobotanice și analogii acestora, între autoritățile responsabile se fundamentează pe următoarele principii:

⁸³ GRECU, R. Evoluția istorică a noțiunii și definiției politicii penale. În: *Revista Națională de Drept*. 2018, nr.7, p.20.

⁸⁴ Legea cu privire la activitatea specială de investigații. Nr.59 din 29 martie 2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr.113-118/373. În vigoare din 8 decembrie 2012.

⁸⁵ Legea cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului. Nr.320 din 27 decembrie 2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr.42-47/145. În vigoare din 5 martie 2013.

⁸⁶ Ordinul interdepartamental pentru aprobarea Regulamentului cu privire la coordonarea activităților și stabilirea rolurilor și responsabilităților între instituțiile competente la prevenirea, investigarea și combaterea traficului ilicit de droguri, etnobotanice și analogii acestora, nr.355/65/497-0 din 5 decembrie 2017.

1. coordonării și cooperării unitare – are la bază cooperarea dintre autoritățile responsabile privind schimbul de informații între acestea și promovarea bunelor practici în domeniu;
2. complementarității – cooperarea se realizează astfel încât să fie evitate lacunele sau suprapunerile de competență, paralelismele și diferențele privind exercitarea atribuțiilor;
3. creșterii eficienței și eficacității – se urmărește creșterea eficienței și eficacității în întrebuințarea resurselor (umane, tehnice, tehnologice, informaționale, financiare, logistice etc.), proprii fiecărei autorități;
4. profesionalismului – pentru eficientizarea măsurilor de combatere a criminalității, se impune ca fiecare autoritate responsabilă să asigure pregătirea profesională a personalului conform cerințelor situației operative;
5. schimbului direct de informații – se realizează prin corespondență directă între autoritățile responsabile sau ateliere de lucru, ținând cont de necesitățile operative de acțiune;
6. continuității și reciprocității informației – se execută din proprie inițiativă sau la cerere, prin note, sinteze, alte materiale informative, între autoritățile responsabile și implicate în combaterea traficului ilicit de droguri, etnobotanice și analogii acestora.

Susținem în totalitate părerea autorului L. Plesneva, potrivit căreia interacțiunea organului de urmărire penală cu alte instituții presupune mai multe forme, modalități de stabilire a contactelor profesionale între organele implicate în procesul penal, care asigură consecutivitatea și concordanța activităților comune, combinarea corectă a posibilităților ce reies din atribuțiile fiecărui subiect, metodelor și mijloacelor de lucru⁸⁷. De menționat că conținutul formelor interacțiunii la cercetarea infracțiunii va fi cercetat la compartimentul corespunzător din Capitolul 3 al prezentei lucrări.

Savantul M. Bechetov corect menționează, ținând cont de faptul că interacțiunea presupune o activitate bazată pe lege, îndreptată spre descoperirea și cercetarea infracțiunilor, se poate concluziona că formele acestor relații între organul de urmărire penală și alte instituții se regăsesc, în primul rând, în actele normative. Formele interacțiunii prevăzute de legislația procesual-penală, în lucrările de profil criminalistic sunt denumite procesuale⁸⁸.

Printre formele procesuale ale interacțiunii prevăzute de Codul de procedură penală pot fi enumerate:

⁸⁷ ПЛЕСНЕВА, Л. Процессуальные формы взаимодействия следователя с органами дознания. В: *Вестник Восточно-Сибирского Института МВД России*, 2011, №3, с.11.

⁸⁸ БЕКЕТОВ, М. Актуальные вопросы использования непроцессуальных форм взаимодействия следователя и органов дознания в ходе расследования преступлений. В: *Российский следователь*, 2000, №4, с.22-23.

1. executarea de către ofițerul de urmărire penală a indicațiilor scrise ale procurorului (art.52 alin.(1) pct.14), alin.(4²); art.53 alin.(1) pct.6); art.57 alin.(2) pct.18) CPP);
2. formarea grupurilor de urmărire penală în temeiul ordonanței procurorului (art.52 alin.(1) pct.10), art.256 și 270 alin.(8) CPP);
3. dispunerea prin delegație a efectuării acțiunilor de urmărire penală (art.258 CPP);
4. dispunerea prin delegație, Agenției de Recuperare a Bunurilor Infraționale urmărirea bunurilor infraționale, acumularea probelor cu privire la acestea (art.229² CPP);
5. dispunerea prin comisie rogatorie, altor organe de urmărire penală efectuarea acțiunilor de urmărire penală (art.57 alin.(2) pct.10) CPP);
6. înaintarea dispozițiilor organelor de poliție sau altor organe competente cu privire la efectuarea acțiunilor de urmărire penală (art.57 alin.(2) pct.11) CPP).

Per ansamblu, legile organice anterior nominalizate reglementează următoarele forme procesuale ale interacțiunii:

1. executarea de către organul de investigații a ordonanțelor ofițerului de urmărire penală, indicațiilor scrise sau ordonanțelor procurorului și încheierilor instanței de judecată;
2. informarea de către organul de investigații alte autorități care efectuează activitatea specială de investigații despre faptele ilicite devenite cunoscute, ce țin de competența acestor autorități, acordarea ajutorului necesar;
3. coordonarea sau conducerea de către procuror a măsurilor speciale de investigații efectuate în cadrul unui proces penal, pe care le-a autorizat sau asupra cărora a solicitat autorizarea judecătorului de instrucție;
4. îndeplinirea de către poliție a însărcinărilor și dispozițiilor în formă scrisă ale procurorului, ofițerului de urmărire penală privind înfăptuirea acțiunilor de urmărire penală, precum și a hotărârilor judecătorești.

Analizând tendințele actuale de reformare a instituțiilor procesual penale, coerente interacțiunii la cercetarea infraționilor, urmează a fi marcat faptul că, prin Legea nr.179 din 26.07.2018 care a intrat în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.309-320/498 din 17.08.2018, Parlamentul a operat un șir de modificări și completări esențiale la Codul de procedură penală nr.122 din 14.03.2003, aplicarea cărora de către practicieni în cadrul procesului penal impune atât o analiză juridică profundă cât și instituirea unor mecanisme practice.

Din conținutul dispozițiilor art.270 alin.(10) Cod de procedură penală completat, în redacția Legii nr.179 din 26.07.2018⁸⁹ rezultă că, la exercitarea urmăririi penale, procurorul poate dispune, prin ordonanță motivată, efectuarea unor acțiuni procesuale, altele decât cele cu caracter decizional, de către ofițerul de urmărire penală. În cazurile prevăzute de prezentul alineat, ofițerul de urmărire penală poate efectua doar acele acțiuni procesuale care au fost dispuse de procuror și își desfășoară activitatea sub directă conducere, supraveghere și control al acestuia. Actele întocmite de ofițerul de urmărire penală din indicația scrisă a procurorului sunt efectuate în numele și sub răspunderea acestuia⁹⁰.

Din textul normei modificate a art.270 Cod de procedură penală, se deduce o formă procesuală nouă a interacțiunii procurorului cu organul de urmărire penală – prin delegarea efectuării acțiunilor procesuale, altele decât cele cu caracter decizional, de către ofițerul de urmărire penală prin ordonanța motivată a procurorului.

În asemenea condiții, în vederea creării unei practici uniforme de aplicare a acestor prevederi legale, urmează a fi instituit un mecanism normativ privind formarea grupurilor de urmărire penală și desemnarea ofițerilor de urmărire penală, ofițerilor de investigații, pentru efectuarea indicațiilor procurorului, la exercitarea urmăririi penale de către cel din urmă subiect. Mecanismul dat e necesar a fi abordat pe larg prin adoptarea unor ordine/regulamente interdepartamentale ale Procuraturii Generale, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului Fiscal de Stat, Serviciului Vamal, precum, și ale Centrului Național Anticorupție.

În condițiile actuale, premisa normativă care oferă soluție practică concretă pentru implementarea acestei norme se regăsește în art.270 alin.(8) Cod de procedură penală, care stabilește mecanismul dispunerii prin ordonanță motivată în cauzele complicate și de mari proporții de către procurorul ierarhic superior, celui de a cărui competență este urmărirea penală, exercitarea urmăririi penale de către un grup de procurori și ofițeri de urmărire penală, indicând procurorul care conduce grupul.

Este relevant de remarcat că, potrivit art.276¹ Cod de procedură penală introdus prin Legea nr.179 din 26.07.2018, au fost extinse atribuțiile organului de urmărire penală la capitolul pornirii urmăririi penale în cazul unor categorii de infracțiuni. Prin introducerea articolului respectiv, printr-o normă imperativă s-a creat premisa interacțiunii organului de urmărire penală cu organele

⁸⁹ Legea pentru modificarea unor acte legislative. Nr.179 din 26 iulie 2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.309- 320/498. În vigoare din 17 august 2018.

⁹⁰ Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Nr.122 din 14 martie 2003. Republicat în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr.248-251/699. În vigoare din 12 iunie 2003. art.270.

competente de control de stat asupra activității de întreprinzător și cu alte organe competente în controlul respectării prevederilor legislației.

În mod corespunzător, un complex de modificări ce vizează interacțiunea acestor organe au fost introduse în Codul fiscal, Codul contravențional, Legea privind controlul de stat al activității de întreprinzător nr.131 din 08.06.2012 și în alte acte legislative, în special cu privire la procedura de sesizare a procurorului sau a organului de urmărire penală cu privire la comiterea infracțiunilor.

În redacția actuală, art.276¹ alin.(1) Cod de procedură penală⁹¹ prevede că, în cazul în care în sesizarea depusă la organul de urmărire penală sunt semne clare care justifică bănuiala rezonabilă de săvârșirea unei infracțiuni prevăzute la art.223; art.224 alin.(1); art.227 alin.(1); art.228 lit.a) și b); art.241; 242; 244; 244¹; 246; 246¹; 250; 257; 258; 262; 263; inclusiv în cazul autosesizării organului de urmărire penală sau a procurorului în privința infracțiunilor menționate, organul competent să exercite urmărirea penală solicită opinia organului competent de control de stat asupra activității de întreprinzător sau a altui organ competent în controlul respectării prevederilor legislației din domeniul în care a fost săvârșită fapta, în vederea expunerii, în limita competențelor sale, asupra existenței sau nu a încălcării legislației din domeniu și prejudiciului cauzat prin încălcare. Solicitarea organului de urmărire penală trebuie să conțină exact faptele și informațiile cu privire la care se solicită opinia organului de control. Organul de urmărire penală nu are dreptul să dispună sau să solicite organului de control inițierea unui control în sensul Legii nr.131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător.

În contextul modificărilor legislative abordate, care vizează unele forme procesuale ale interacțiunii, sunt relevante constatările din practica recentă a CtEDO. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat importanța mobilizării și interacționării tuturor autorităților statale, la capitolul cercetării infracțiunilor economice și fiscale, cu neadmiterea situațiilor, în care, din motivul lipsei unei cooperări eficiente între instituțiile publice, sunt lezate drepturile și libertățile fundamentale ale omului. În acest sens, în speța *A and B vs Norvegia*, Hotărârea din 15.11.2016, CtEDO a specificat necesitatea ajustării și uniformizării cadrului normativ fiscal și procesual penal corelativ⁹².

Este de remarcat că tendințele actuale la compartimentul reformării competențelor funcționale și atribuțiilor organelor de urmărire penală impun completarea atât a cadrului normativ prezentat prin legile organice, cât și al actelor interdepartamentale prin introducerea

⁹¹ Codul de procedură penală al Republicii Moldova., *Op.cit.*, art.276¹.

⁹²Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza A and B vs Norway*, hotărârea din 15.11.2016. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80563> [citat 20.02.2018]. §114, 132

amendamentelor cu privire la modul de formare și funcționare a grupelor de urmărire penală cu antrenarea reprezentanților diferitelor instituții.

Actualmente, activitatea Procuraturii este reglementată de: Constituția Republicii Moldova; Legea nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură; Legea nr.159 din 08.07.2016 cu privire la procuraturile specializate, alte legi organice; Regulamentul Procuraturii, aprobat prin Ordinul Procurorului General nr.24/28 din 24.09.2016; alte acte normative departamentale ale Procuraturii, ale Consiliului Superior al Procurorilor.

Actele normative nominalizate stabilesc bazele legale ale interacțiunii procuraturii cu organele de urmărire penală și organele de investigații.

În vederea instituirii unui sistem de drept ce ar corespunde criteriilor unui stat cu aspirații europene, se impune modificarea cadrului normativ ce ar determina recunoașterea și aprecierea rolului esențial al procurorului în domeniul asigurării securității și libertății într-o societate democratică, protecția principiului supremației legii, protecția drepturilor și a libertăților contra infracțiunilor, asigurarea respectării drepturilor și libertăților persoanelor bănuite sau acuzate de comiterea infracțiunilor prin supravegherea funcționării corespunzătoare a organelor de resort pentru investigarea și urmărirea penală a faptelor infracționale⁹³.

Pe parcursul activității efectuate întru asigurarea îndeplinirii funcției de bază stabilite de Legea cu privire la Procuratură – exercitarea și conducerea urmăririi penale, procurorul asigură realizarea acestor atribuții funcționale pe mai multe cauze penale, pornite pe faptul comiterii feluritelor categorii de infracțiuni. Astfel, în atribuțiile procurorului intră:

- conducerea urmăririi penale în cauzele gestionate de organul de urmărire penală al Inspectoratului de Poliție al IGP al MAI și efectuarea nemijlocită a urmăririi penale în strictă conformitate cu prevederile art.52 Cod de procedură penală;

- reprezentarea acuzării de stat în cauzele penale în conformitate cu prevederile art.53 Cod de procedură penală;

- participarea la examinarea cazurilor contravenționale în limitele competenței stabilite de Codul contravențional;

- examinarea în ordinea art.274 Cod de procedură penală a sesizărilor cu privire la infracțiuni, înregistrate în Procuratură, precum și a proceselor penale parvenite de la organul de urmărire penală, cu propuneri de a nu începe urmărirea penală;

- examinarea petițiilor și audiența cetățenilor;

⁹³ Notă informativă a Ministerului Justiției la proiectul Legii pentru modificarea Legii nr.294-XVI din 25.12.2008 cu privire la Procuratură. Disponibil:<http://www.justice.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=89&id=582> [citat 11.02.2019].

- efectuarea serviciului în Procuratură conform graficului aprobat;
- participarea la întocmirea generalizărilor, analizelor, dărilor de seamă cu referire la activitatea Procuraturii;
- exercitarea controalelor asupra respectării legislației de către colaboratorii de poliție la etapa primirii, înregistrării și examinării sesizărilor despre infracțiuni și a altor informații cu privire la infracțiuni și incidente.

În conformitate cu art.253 alin.(1) Cod de procedură penală, urmărirea penală se efectuează de către procuror și de către organele constituite conform legii în cadrul Ministerului Afacerilor Interne; Serviciului Vamal; Centrului Național Anticorupție și Serviciului Fiscal de Stat. Prevederile art.52 alin.(1) pct.10), art.256 și 270 alin.(8) Cod de procedură penală, permit procurorului să dispună prin ordonanță efectuarea urmăririi penale de către un grup de ofițeri de urmărire penală.

Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală nr.333 din 10.11.2006 la art.4 alin.(4) prevede că „angajații unor alte subdiviziuni din instituțiile menționate la alin.(1) pot avea atribuții de ofițer de urmărire penală numai în cazul desemnării lor prin ordonanța procurorului, la propunerea ofițerului de urmărire penală”. Prevederile legale nominalizate supra intră în contradicție cu art.1 alin.(2) din aceeași lege, care stipulează că: „nu pot avea calitatea de ofițer de urmărire penală angajații organelor de urmărire penală abilitați cu funcții de menținere a ordinii publice, de control sau de exercitare a activității operative de investigații, care au statut de persoane investite cu funcții de constatare a infracțiunilor, stabilit prin lege”⁹⁴.

Sintetizând normele abordate supra urmează a fi reținut faptul că art.4 alin.(4) din Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală nr.333 din 10.11.2006 nu corespunde rigorilor legale prevăzute de art.253 alin.(1) Cod de procedură penală, iar sub prisma regulii generale stipulate în art.2 alin.(4) Cod de procedură penală, se atestă necoresponderea acestei norme prevederilor legii procesual penale.

Accentuăm faptul că alin.(4) art.4 al legii abordate, reglementând o dispoziție specifică și fiind în contradicție cu legislația procesual penală, urmează a fi exclus, prin operarea modificărilor de rigoare în conținutul articolului dat.

Sub aspect comparativ conform legislației României ca organe de cercetare penală ale poliției judiciare funcționează lucrători specializați din Ministerul Afacerilor Interne anume desemnați în condițiile legii speciale, care au primit avizul conform al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție ori avizul procurorului desemnat în acest

⁹⁴ Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală. Nr.333 din 10 noiembrie 2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr.195-198/918. În vigoare din 22 decembrie 2006.

sens. Acest aviz este prevăzut de art.2 alin.(3) din Legea nr.364/2004 privind organizarea și funcționarea poliției judiciare și poate fi retras, în baza art.6 alin.(2) din aceeași lege. Potrivit art.23 din O.U.G. nr.104/2001 privind organizarea Poliției de Frontieră Române, ministrul afacerilor interne, cu avizul conform al procurorului general al PÎCCJ, desemnează polițiștii de frontieră care au calitatea de organe de cercetare penală ale poliției judiciare⁹⁵.

Analiza juridică a prevederilor legislației procesual penale și ale altor acte legislative conexe permite a constata că, actualmente, nu sunt reglementate bazele interacțiunii, ceea ce creează impedimente majore în activitatea practicienilor. În special, faptul dat se deduce la responsabilitatea redusă a ofițerilor de urmărire penală în cadrul procesului penal, lipsa reglementării juridice a statutului ofițerului de investigații în procesul penal⁹⁶.

În același timp, legislația procesual penală pune în sarcina organului de urmărire penală luarea tuturor măsurilor prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei pentru stabilirea adevărului.

Art.19 alin.(3) Cod de procedură penală obligă organul de urmărire penală să ia toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei, de a evidenția atât circumstanțele care dovedesc vinovăția bănuțului, învinuitului, inculpatului, cât și cele care îl dezvinovățesc, precum și circumstanțele care îi atenuează sau agravează răspunderea.

Conform pct.240 al *Instrucțiunii referitoare la organizarea activității de urmărire penală în cadrul Inspectoratului General al Poliției al MAI*, aprobată prin ordinul MAI nr.138 din 11 noiembrie 2013, printre indicatorii care reflectă în aspect negativ activitatea organelor de urmărire penală se regăsesc „investigarea necalitativă și tergiversarea urmăririi penale, constatarea insuficientă a cauzelor și condițiilor care au contribuit la comiterea infracțiunii și neîntreprinderea măsurilor de înlăturare a acestor cauze și condiții, încălcarea legilor, actelor normative, drepturilor și libertăților fundamentale ale părților și altor participanți la procesul penal”⁹⁷.

Elaborarea standardelor interdepartamentale de către organele de drept oferă unele soluții practice concrete, cu caracter obligatoriu și de recomandare, menite să ușureze organizarea interacțiunii la cercetarea infracțiunilor. Atingerea acestui obiectiv permite organului de urmărire penală să realizeze cu succes sarcinile care stau în fața lui potrivit atribuțiilor legale.

⁹⁵ PĂVĂLEANU, V. *Op. cit.*, p.140.

⁹⁶ OGANESEAN, A. *Op. cit.*, p.19.

⁹⁷ Ordinul Inspectoratului General al Poliției al MAI nr.138 din 11 noiembrie 2013 privind aprobarea instrucțiunilor referitoare la organizarea activității de urmărire penală în cadrul Inspectoratului General al Poliției al MAI.

În același timp, pentru a conferi o mai mare aplicabilitate și claritate, instituția interacțiunii trebuie să fie reglementată nu numai la nivel departamental, dar și în textul legilor organice, ceea ce ar oferi practicienilor în mod transparent viziuni clare relativ la gradul de responsabilitate și inițiativă ce revine fiecărui subiect.

Potrivit autorului M. Kirguez, în cadrul interacțiunii organului de urmărire penală cu organul de investigații, se creează contactele realizate prin formele procesuale, axate pe conținutul normelor stipulate în legi, cât și cele neprevăzute de legislația procesual penală, însă care au obținut o aplicabilitate largă în practică, dând dovadă de eficiență (de ex., elaborarea planului de realizare a materialelor dosarelor speciale, pregătirea operațiunilor și combinațiilor tactice, efectuarea unor acțiuni de urmărire penală). Aceste forme sunt denumite tactico-organizatorice⁹⁸.

În continuare vom prezenta clasificarea sistematizată a interacțiunii după diferite criterii.

Astfel, în dependență de forma de realizare aceasta poate fi procesuală sau tactico-organizatorică.

Pornind de la etapa demarării, activitatea dată se încadrează în următoarele categorii:

- interacțiunea până la înregistrarea procesului penal;
- după înregistrarea procesului penal, însă până la începerea urmăririi penale;
- pe parcursul urmăririi penale, după începerea urmăririi penale.

În dependență de extinderea acesteia în timp și pe parcursul investigațiilor demarate, interacțiunea capătă formă permanentă, episodică sau ocazională.

Într-o lucrare care ne aparține⁹⁹, constatăm că, baza normativă departamentală care reglementează formele tactico-organizatorice ale interacțiunii la cercetarea infracțiunilor aplicate pe larg de reprezentanții diferitelor organe în activitatea zilnică este exprimată prin realizarea următoarelor procedee practice:

- interacțiunea organelor de drept cu instituțiile și structurile regionale/internaționale¹⁰⁰;
- interacțiunea procuraturilor specializate cu reprezentanții detașați ai altor organe¹⁰¹;
- interacțiunea procurorului în exercitarea atribuțiilor cu alte instituții¹⁰²;

⁹⁸ КИРГУЕВ, М. Особенности взаимодействия правоохранительных органов при расследовании незаконного получения кредита. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/v/osobennosti-vzaimodeystviya-pravoohranitelnyh-organov-pri-rassledovanii-nezakonnogo-polucheniya-kredita> [citat 15.12.2018], c.119.

⁹⁹ OGANESEAN, A. *Op. cit.*, p.20.

¹⁰⁰ Ordinul interdepartamental privind aprobarea Instrucțiunii cu privire la modul de colaborare între organele de drept ale RM și Centrul cooperare polițienească internațională al IGP al MAI, nr.45/84/250/105/373 din 28.08.2014

¹⁰¹ Ordinul Procurorului General privind aprobarea Regulamentului de activitate al Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale. Nr.7/28 din 17 februarie 2017.

¹⁰² Ordinul Procurorului General privind aprobarea Regulamentului Procuraturii. Nr.24/28 din 24 septembrie 2016.

- interacțiunea organelor de drept și altor instituții la prevenirea, investigarea și combaterea traficului ilicit de droguri¹⁰³;
- interacțiunea diferitelor subdiviziuni ale organelor afacerilor interne la capitolul primirii înregistrării și examinării sesizărilor despre infracțiuni¹⁰⁴;
- organizarea interacțiunii dintre diferite subdiviziuni ale aparatului MAI¹⁰⁵;
- organizarea interacțiunii dintre diferite subdiviziuni ale organelor afacerilor interne în legătură cu deținerea persoanelor în custodia statului¹⁰⁶;
- cooperarea și intervenția profesională a angajaților cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne¹⁰⁷;
- cooperarea în domeniul prevenirii și combaterii traficului de copii¹⁰⁸;
- constituirea și activitatea echipelor comune de investigații¹⁰⁹;
- cooperarea instituțiilor de drept și de medicină la identificarea cazurilor de tortură¹¹⁰;
- interacțiunea procurorului cu subdiviziunile competente ale organelor afacerilor interne în sfera inițierii investigațiilor în vederea căutării învinuților¹¹¹ ș.a.

În urma studierii actelor interdepartamentale nominalizate supra am concluzionat că acestea au ca scop primordial uniformizarea procedeele practice de organizare și executare a măsurilor de depistare, contracarare și investigare a faptelor ce conțin indicii infracțiunilor de către colaboratorii din cadrul Procuraturii; Ministerului Afacerilor Interne; Serviciului de Informații și Securitate; Centrului Național Anticorupție; Serviciului Vamal; ANP a Ministerului Justiției.

¹⁰³ Ordinul interdepartamental pentru aprobarea Regulamentului cu privire la coordonarea activităților și stabilirea rolurilor și responsabilităților între instituțiile competente la prevenirea, investigarea și combaterea traficului ilicit de droguri, etnobotanice și analogii acestora, nr.355/65/497-0 din 05 decembrie 2017.

¹⁰⁴ Ordinul interdepartamental cu privire la evidența unică a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni nr.121/254/286-0/95 din 18 iulie 2008.

¹⁰⁵ Ordinul MAI pentru aprobarea regulamentului privind organizarea și funcționarea Direcției generale urmărire penală a Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne, nr.349 din 11.11.2013.

¹⁰⁶ Ordinul MAI cu privire la desfășurarea unor activități în cadrul MAI și a instituțiilor subordonate, pentru îmbunătățirea respectării drepturilor și garanțiilor procesuale ale persoanelor reținute în custodia poliției, nr.284 din 19.09.2016.

¹⁰⁷ Ordinul MAI privind aprobarea Regulamentului cu privire la intervenția profesională a angajaților cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, nr.311 din 17.11.2015.

¹⁰⁸ Ordinul IGP cu privire la aprobarea Instrucțiunilor metodice privind intervenția poliției în identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea cazurilor de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului, nr.79 din 28.04.2015.

¹⁰⁹ Ordinul interdepartamental pentru aprobarea Instrucțiunii cu privire la constituirea și activitatea echipelor comune de investigații, nr.40/215/324-o/92 din 23.07.2014.

¹¹⁰ Ordinul comun al procurorului general, ministrului Justiției, ministrului Afacerilor Interne, ministrului Sănătății, Serviciului Vamal și Centrului Național Anticorupție nr.77/572/408/639-o/197/1589 din 31.12.2013 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant.

¹¹¹ Ordinul interdepartamental privind aprobarea Instrucțiunii privind evidența unică a dosarelor de căutare (de identificare), a persoanelor căutate, a persoanelor cu identitate necunoscută, a cadavrelor neidentificate și formarea evidențelor centralizate de căutare. Nr.62/290/325/158 din 21 octombrie 2011, modificat prin ordinul interdepartamental nr.55/260/414-O/126 din 29.08.2013.

Examinând actele normative de profil, se observă o insuficientă reglementare juridică în acest domeniu. Actualmente, în primul rând, se impune formarea cadrului normativ care ar reglementa interacțiunea organului de urmărire penală cu organul de investigații, cu tragerea liniilor directorii pentru a asigura în mod practic o cooperare permanentă, cu descrierea modului de delegare și implicare a ofițerilor de investigații pentru efectuarea acțiunilor procesuale și determinarea mecanismului de evaluare a responsabilității acestui subiect.

Potrivit ordinului Ministrului Afacerilor Interne nr.219 din 19 iulie 2017 cu privire la aprobarea *Planului de acțiuni privind consolidarea capacităților poliției de a lupta împotriva criminalității organizate și celei transfrontaliere pentru anii 2017-2020*, se impune elaborarea cadrului normativ de reglementare (regulamente, instrucțiuni, proceduri operaționale) privind activitatea și interacțiunea subdiviziunilor (unităților): de urmărire penală, de investigații și tehnico-criminalistice în prevenirea și combaterea criminalității organizate și celei transfrontaliere, consolidarea managementului de cercetare la fața locului¹¹².

Întru evitarea pe viitor a unor eșecuri la compartimentul interacțiunii subiecților procesului penal, este oportună întreprinderea măsurilor necesare întru identificarea și înlăturarea lacunelor existente, unificarea practicii, asigurând aplicarea corectă a prevederilor normelor procesual penale.

Ținând cont de faptul că procesul dat implică participarea reprezentanților diferitelor organe, se impune formarea grupurilor interinstituționale cu implicarea activă a reprezentanților diferitelor instituții, în vederea analizei problematicei existente la compartimentul realizării interacțiunii.

Legislația procesual penală necesită implementarea unor transformări esențiale, impuse, în primul rând, de situația obiectivă ce există la compartimentul interacțiunii organelor de urmărire penală cu organul de investigații.

Actualmente, s-au păstrat contradicțiile principale privind statutul ofițerului de investigații în cadrul procesului penal. Problema reglementării procesuale a atribuțiilor acestui subiect și, corespunzător, interacțiunii cu alți subiecți procesuali, impune elaborarea unui cadru normativ desfășurat în acest sens. Până în prezent această problemă nu a găsit o soluție definitivă.

Necesită de subliniat că urmează a fi instituit cadrul legislativ eficient menit să reglementeze exhaustiv limitele atribuțiilor organului de investigații în cadrul procesului penal. De asemenea, se impune perfecționarea cadrului normativ la compartimentul interacțiunii în faza premergătoare urmăririi penale și până la începerea procesului penal.

¹¹² Ordinul MAI cu privire la aprobarea Planului de acțiuni privind consolidarea capacităților poliției de a lupta împotriva criminalității organizate și celei transfrontaliere pentru anii 2017-2020, nr.219 din 19 iulie 2017.

Sintetizând rezultatele cercetării realizate în prezenta lucrare, concluzionăm că, prin aplicarea actelor normative de ordin departamental la capitolul interacțiunii, care au aplicabilitate directă în cadrul procesului penal, legislația internă este asigurată cu un remediu practic efectiv împotriva lacunelor normative.

Această stare de fapt urmează a fi observată de legiuitor și conducerea instituțiilor organelor de drept, în vederea implementării instituției interacțiunii în procesul penal prin realizarea următoarelor măsuri:

1. elaborarea amendamentelor la cadrul legislativ ce conține normele procesuale și actelor de ordin interdepartamental în vederea reglementării mecanismelor, condițiilor legale și procedurii de creare, organizarea activității a grupurilor de urmărire penală formate din reprezentanții diferitelor organe de drept;

2. perfecționarea cadrului normativ la compartimentul definitivării statutului ofițerului de investigații prin reglementarea procesuală a acestui subiect;

3. ajustarea cadrului normativ interdepartamental de către organele implicate în procesul penal în vederea reglementării interacțiunii organelor de urmărire penală cu organele de investigații la diferite faze ale procesului penal.

În vederea creării premiselor normative pentru aplicarea și interpretarea uniformă și eficientă a instituției interacțiunii, propunem¹¹³ ca la temelia acestui proces să rezide următoarele modificări de *lege ferenda*:

- 1) Completarea conținutului art.254 Cod de procedură penală prin introducerea alin.(3) care va avea următorul conținut: *„Organele de urmărire penale își desfășoară activitatea, interacționând cu organele de investigații și alți subiecți procesuali, cu respectarea principiului legalității, drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, cu stricta delimitare a atribuțiilor fiecăruia, în condițiile de independență în alegerea metodelor și mijloacelor de realizare a sarcinilor ce le revin conform legii. Ofițerul de investigații răspunde personal pentru executarea completă și în termenul stabilit de lege a dispozițiilor ofițerului de urmărire penală, indicațiilor scrise sau ordonanțelor procurorului și încheierilor instanței de judecată”*.

- 2) Completarea conținutului art.52 alin.(1) pct.10) Cod de procedură penală cu sintagma „și ofițeri de investigații”, atribuindu-i următorul conținut: *„ordonă efectuarea urmăririi penale de un grup de ofițeri de urmărire penală și ofițeri de investigații”*.

- 3) Abrogarea alin.(4) din art.4 din Legea nr.333 din 10.11.2006 privind statutul ofițerului de urmărire penală, din motivele indicate *supra*.

¹¹³ OGANESEAN, A. *Op. cit.*, p.20-21.

2.2. Premisele interacțiunii

Schimbarea bruscă a orientărilor valorice ale populației, ce a avut loc la începutul anilor 90 ai secolului trecut, a zdruncinat echilibrul existent în societate. În Republica Moldova, tranziția spre economia de piață însoțită de un șir de factori și fenomene negative, cum ar fi: sporirea numărului șomajului, diminuarea nivelului de trai, pauperizarea populației, micșorarea ajutorului social acordat cetățenilor, dezastrul economic, instabilitatea politică, au condus la creșterea numărului persoanelor care tot mai frecvent încearcă să-și satisfacă necesitățile vitale prin orice metode, inclusiv ilegale¹¹⁴. Prin urmare, existența sistemului organelor de drept care interacționează prompt și într-un pas cu schimbările socio economice este vital importantă pentru dezvoltarea armonioasă, în condițiile de siguranță, a instituțiilor statului și economiei de piață.

Considerăm că premisele interacțiunii în procesul penal reprezintă punctele de plecare, cauzele de bază atât de ordin normativ, cât și de natură faptică și determină temeinicia efectuării acesteia. Premisele de ordin normativ sunt în primul rând ratificarea acordurilor internaționale care reglementează ordinea cooperării organelor din drept din Republica Moldova cu autoritățile regionale și organele de resort din alte state, adoptarea noului Cod de procedură penală.

Este bine cunoscut faptul că activitatea organelor de urmărire penală în procesul penal trebuie să se desfășoare, în așa fel încât la răspundere penală să fie trase numai persoanele care sunt vinovate de comiterea infracțiunilor, vinovăția cărora a fost stabilită de către instanța independentă și imparțială într-o ședință publică, și numai în măsura gravității circumstanțelor cauzei și faptelor săvârșite.

Considerăm că premisele obiective, sau circumstanțele factice, care determină interacțiunea în cadrul procesului penal sunt de natură pozitivă și negativă. La categoria premiselor negative se referă numărul impunător al sesizărilor despre comiterea infracțiunilor și cauzelor penale, identificarea de către subiecții cu funcții de control, CtEDO a problemelor de sistem în sectorul justiției al Republicii Moldova. Premisele de natură pozitivă sunt: eficientizarea activității de descoperire și prevenire a infracțiunilor, reformarea sectorului justiției prin sporirea calității deciziilor adoptate și măsurilor executate, ridicarea nivelului de profesionalism și diligență profesională a lucrătorilor organelor de drept, polițiștilor, procurorilor, colaboratorilor ANP, magistraților, contracararea abuzurilor în domeniul prevenirii și combaterii criminalității.

M. Gheorghiță, printre primii dezvoltă ideea că premisele principale ale interacțiunii organului de urmărire penală cu organele de investigații, de expertiză criminalistică și altele sunt:

¹¹⁴ SÎLI, V. *Recidiva infracțională: aspecte juridico-penale și criminologice*. Chișinău: Gramond Studio, 2008, p.9.

1. prevenirea și curmarea infracțiunilor, demascarea la timp a persoanelor implicate în săvârșirea acțiunilor ilicite și tragerea lor la răspundere conform legii;
2. efectuarea acțiunilor comune în vederea cercetării multilaterale, depline și obiective a infracțiunilor comise, precum și a căutării infractorilor dispăruți;
3. restabilirea onoarei, demnității cetățenilor, a altor drepturi încălcate în urma infracțiunii;
4. asigurarea compensării prejudiciului material, cauzat în urma producerii infracțiunii¹¹⁵.

Anume conținutul interacțiunii este determinat de premisele și scopurile acesteia. Într-o situație scopul dat poate fi îndreptat spre realizarea reușită a unei acțiuni procesuale, în altă situație – spre obținerea unor informații pe cale operativă, sau depistarea și ridicarea valorilor materiale sustrase, corpurilor delictive, urmelor materiale ale infracțiunii, identificarea făptuitorilor.

Autorii Ig. Dolea, D. Roman, Iu. Sedlețchi, T. Vizdoagă redau ideea că activitatea de descoperire a infracțiunilor, de identificare și prindere a infractorilor, de stabilire prin probe a vinovăției acestora, ca activitate prealabilă judecății, este necesară pentru combaterea promptă și fermă a infracțiunilor, precum și pentru prevenirea lor, scopul imediat și de perspectivă al procesului penal¹¹⁶.

Practica pozitivă de interacțiune la faza urmăririi penale presupune rolul activ al organului de urmărire penală, ceea ce creează o multitudine de situații care necesită aplicarea rapidă a anumitor decizii și realizarea multitudinii de activități în aceeași perioadă de timp.

În acest sens, deseori apar situații critice, când din cauza necunoașterii suficiente a normelor legale se admit diferite încălcări și abuzuri. Pentru a evita această stare de fapt, este necesar ca subiecții procesuali să cunoască nu numai normele imperative ale legii procesual penale, dar și practica atât pozitivă cât și negativă a altor state în domeniul înfăptuirii justiției penale. Astfel, CtEDO reprezintă o instituție de supraveghere, subsidiară sistemelor naționale de protejare a drepturilor omului¹¹⁷.

Conform articolului 1 CEDO, Statele Contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Convenție. De aceea, cel dintâi și cel mai important rol al statului este acela de a proteja drepturile omului.

În conformitate cu art.254 alin.(1) Cod de procedură penală, organul de urmărire penală este obligat să ia toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei pentru stabilirea adevărului¹¹⁸.

¹¹⁵ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.97.

¹¹⁶ DOLEA, Ig., ROMAN, D., SEDLEȚCHI, Iu., VIZDOAGĂ, T., ș.a. *Drept procesual penal*. Chișinău: Tipogr. Centrală, 2009, p.409.

¹¹⁷ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Handyside vs Regatul Unit*, hotărârea din 07.12.1976, nr. 5493/72.

¹¹⁸ Codul de procedură penală al Republicii Moldova., *Op.cit.*, art.254.

Abordând conceptul juridic al instituției interacțiunii, reiterăm că premisa de bază a acestei activități rezidă în realizarea sarcinilor procesului penal, în special, sub aspectul stabilirii adevărului obiectiv, identificării persoanei vinovate și tragerii acesteia la răspundere penală.

Practica națională cunoaște nenumărate cauze tragice, când din culpa statului și poziției indiferente, pasive și neglijente a agenților acestuia, se comiteau crime din rândul celor excepțional de grave, survenirea cărora cu siguranță ar trebui evitată. Subiecții care efectuează urmărirea penală urmează să se conducă în activitatea lor zilnică de experiența atât negativă cât și pozitivă a altor state, pentru a evita pe viitor situații nefaste, ceea ce atribuie garantării dreptului la un proces echitabil prin prisma efectuării investigațiilor complexe la faza de urmărire penală o semnificație sociojuridică sporită.

În *cauza Anușca vs Moldova*¹¹⁹, CtEDO a subliniat că autoritățile competente trebuie să conducă o investigație efectivă întru stabilirea circumstanțelor cazului (în speța decesului soldatului) și să constate dacă o eventuală responsabilitate a oficialilor se impune în atare sens. Această este o obligație de luare de măsuri și nu, neapărat, cu privire la un rezultat.

În *cauza Artico vs Italia*¹²⁰, Curtea a menționat că Convenția a fost gândită pentru a garanta drepturi practice și efective. Garanția dată creează în favoarea statului și autorităților acestuia un șir de obligațiuni, printre care este investigarea corespunzătoare a crimelor.

În cadrul cercetărilor științifice realizate, conchidem că, în contextul monitorizării jurisprudenței CtEDO și aplicării standardelor acesteia, pentru garantarea dreptului la un proces echitabil prin prisma efectuării investigațiilor complexe de urmărire penală în condițiile societății contemporane, se va spori responsabilitatea profesională a subiecților procesuali.

Cu titlu de exemplu, pe cauza nr.2017038065, pornită la 04.09.2017 de către Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Buiucani, în baza elementelor infracțiunii prevăzute de art.166¹ alin.(2) lit.c) Cod penal¹²¹, a fost evidențiată importanța organizării interacțiunii cu administrația instituției penitenciare – Penitenciarul nr.9 Pruncul al Administrației Naționale a Penitenciarelor, în condițiile în care conducătorul instituției se afla în relații de serviciu cu subiecții bănuți de săvârșirea faptei pasibile de răspundere penală.

În speță, în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu, la 17.08.2017, aflându-se în celula blocului izolatorului disciplinar al instituției penitenciare nominalizate, I.V., împreună cu ofițerul de serviciu, I.D., a efectuat percheziții inopinate în vederea depistării și ridicării obiectelor interzise

¹¹⁹ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Anușca vs Moldova*, hotărârea din 18 mai 2010, nr. 24034/07.

¹²⁰ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Artico vs Italia*, hotărârea din 13 mai 1980, nr. 6694/74.

¹²¹ Cauza penală nr.2017038065, începută la 04.09.2017 de către Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Buiucani conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.166¹ alin.(2) lit.c) Cod penal, în arhiva Procuraturii mun. Chișinău, Oficiul Buiucani.

de lege, fiind depistat faptul păstrării ilegale și transmiterii telefonului mobil, de către deținutul C.M. deținutului V.D.¹²².

În circumstanțele nominalizate, potrivit versiunii inițiale, sergent-major de justiție I.V., în cadrul exercitării obligațiilor de serviciu, cu titlu oficial, sub pretextul contracarării pretinselor acțiuni ilegale de păstrare a telefonului mobil, s-a apropiat de condamnatul V.D. și i-a aplicat o lovitură cu pumnul în regiunea hemitoracelui drept.

În speță, în special, se relevă importanța interacțiunii cu administrația instituțiilor penitenciare în vederea organizării și pregătirii tacticii desfășurării procedurilor probatorii cu participarea condamnaților.

Pe caz, interacțiunea subiecților procesuali cu alte organe a derulat permanent, iar deciziile cum ar fi aplicarea măsurilor de protecție în privința părții vătămate, se coordonau în regim prioritar. De asemenea, speța dată demonstrează că prezentarea datelor operative de către lucrătorii subdiviziunii specializate a Instituției Penitenciare a permis planificarea și realizarea cu succes a audierii martorilor din rândul deținuților.

Autorii Iu. Antonean și V. Kudreavțev afirmă că prevenirea reușită a activității infracționale este posibilă în situația în care atenția corespunzătoare se concentrează asupra persoanei infractorului, deoarece anume personalitatea lui determină cauzele săvârșirii crimei¹²³.

Pornind de la ideea expusă supra și având în vedere faptul că un număr impunător de cauze penale vizează săvârșirea infracțiunilor în mediul penitenciar, considerăm că, pentru reprezentantul organului de urmărire penală care nemijlocit exercită urmărirea penală, devine actual și important studiul recidivei infracționale, a cauzelor și condițiilor acesteia, a persoanelor care comit mai multe infracțiuni. Prin urmare, apar premise justificate de a interacționa cu angajații Administrației Naționale a Penitenciarelor, psihologi judiciari, subdiviziunile organelor speciale investite cu atribuții în domeniul efectuării măsurilor de protecție.

Este cert faptul că, în vederea realizării sarcinilor procesului penal și tacticii criminalistice, este extrem de important ca organul de urmărire penală să interacționeze rapid, la timp și în volum deplin cu întregul sistem al instituțiilor publice. Practica organelor de urmărire penală demonstrează că descoperirea unei infracțiuni, apelând doar la mecanismele stabilite în legislația procesual penală, este foarte complicată, deseori chiar imposibilă. În această ordine de idei, un rol important îi revine organelor de investigații care, apelând la posibilitățile activității speciale de

¹²² Cauza penală nr.2017038065. *Ibidem*.

¹²³ АНТОНЯН, Ю., КУДРЯВЦЕВ, В., ЭМИНОВ, В. *Личность преступника*. СПб.: Изд. Юридический центр Пресс, 2004, с.12.

investigații, realizând măsurile de căutare, punând în aplicare diferite operațiuni și combinații tactice, asigură descoperirea infracțiunilor și identificarea persoanelor care le-au săvârșit¹²⁴.

Considerăm că înzestrarea organului de investigații cu ample atribuții în domeniul activității speciale de investigații și de căutare, pe de o parte, și limitarea posibilităților procesuale ale organului de urmărire penală în sfera dată, pe de altă parte, constituie o exigență primordială care denotă necesitatea interacțiunii acestor două instituții¹²⁵.

Profesorul M. Gheorghiță menționează că, analizând premisele existente și situația de fapt creată într-o cauză concretă, ofițerul de urmărire penală alege formele optime de interacțiune în funcție de sarcinile la momentul concret, situațiile de urmărire penală apărute, precum și de forțele și mijloacele de care dispune¹²⁶.

Jurisprudența CtEDO atestă că statul este responsabil pentru omisiunile autorităților cărora le-a delegat sarcini în vederea respectării drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului și care nu au întreprins măsuri prompte și adecvate executării acestora¹²⁷. Analizând hotărârile Curții Europene vs Republica Moldova, ajungem la concluzia că, în ultimii ani, în țara noastră se observă tendința de scădere a încălcărilor manifestate prin admiterea provocărilor polițienești la comiterea infracțiunilor.

CtEDO a creat un cadru jurisprudențial foarte bogat în ceea ce ține de obligațiile pozitive ale statului de a efectua investigații penale complete și în deplin volum. Pentru ca o investigație să fie efectivă, este necesar ca persoanele care o efectuează să fie independente de cele implicate în evenimente¹²⁸.

Convenția Europeană recunoaște că cea mai mare parte a drepturilor garantate de aceasta nu ar putea fi nelimitate într-o societate democratică și că pot fi necesare restrângeri în numele siguranței publice sau securității naționale, al interesului economic al țării, al sănătății publice și al moralei, al prevenirii dezordinii și delincvenței¹²⁹.

Jurisprudența CtEDO a degajat o regulă potrivit căreia exigențele generale de echitate consacrate în art.6 „Dreptul la un proces echitabil” al Convenției Europene pentru Apărarea

¹²⁴ OGANESEAN, A. Forma tactico-organizatorică a interacțiunii în cadrul procesului penal. În: Culegerea publicațiilor conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”. Chișinău, p.71.

¹²⁵OGANESEAN, A. *Op.cit.*, p.429.

¹²⁶ GHEORHIȚĂ, M. *Op.cit.*, p.114.

¹²⁷ Hotărârea explicativă Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.3 din 09.06.2014: Cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

¹²⁸ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Barbu Anghelescu vs Romania*, hotărârea din 5 octombrie 2004, nr. 46430/99.

¹²⁹ SÎRCU, D. Geneza și natura Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950. În: *Revista Națională de Drept*, 2003, nr.3, p.39.

Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale se aplică procedurilor referitoare la toate tipurile de infracțiuni penale, de la cea mai simplă la cea mai complexă¹³⁰. Prin urmare, indiferent de gravitatea faptei, organul de urmărire penală în activitatea sa, apelând la practica Curții Europene este obligat să asigure condiții reale pentru realizarea dreptului la apărare.

Atingerea scopului legii penale nu poate fi realizată fără derularea activității procesuale. La faza urmăririi penale, aceasta se realizează în cadrul acțiunilor de urmărire penală, manifestate prin procedee probatorii și alte acțiuni cu caracter dispozitiv.

Art.279 alin.(1) Cod de procedură penală prevede că acțiunile procesuale se efectuează în strictă conformitate cu prevederile prezentului Cod și numai după înregistrarea sesizării cu privire la infracțiune. Acțiunile de urmărire penală pentru efectuarea cărora este necesară autorizarea judecătorului de instrucție, precum și măsurile procesuale de constrângere sunt pasibile de realizare doar după pornirea urmăririi penale, dacă legea nu prevede altfel.

Ținând cont de atribuțiile ce îi revin procurorului conform legii, conchidem că o premisă majoră a interacțiunii eficiente cu alte instituții reiese din obligativitatea demarării investigațiilor rezultative.

Domnia legii reprezintă unul dintre principiile-cheie ale Convenției și implică faptul că o imixtiune a autorităților asupra drepturilor unei persoane trebuie supusă unui control efectiv, mai ales în cazul în care legea conferă executivului puteri largi de apreciere¹³¹. Controlul dat devine deosebit de important în contextul atribuțiilor ce îi revin procurorului la faza urmăririi penale.

În conformitate cu art.7 din Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală¹³², controlul asupra respectării dispozițiilor legale în efectuarea urmăririi penale, în conformitate cu legislația în vigoare, se exercită de judecată și de procuror.

În domeniul administrării probelor, jurisprudența Curții Europene se axează pe drepturile consacrate în art.6 din Convenție. În acest sens, bogata jurisprudență CtEDO abordează esența și mecanismele practice de realizare a principiului egalității armelor și dreptului la probe, în contextul art.6 din Convenție. Inițiativa subiecților procesuali nu trebuie să fie limitată în ceea ce privește administrarea probelor. Subiecții procesuali trebuie să decidă singuri prin ce metode să dobândească probele și când să le invoce ca și cealaltă parte să aibă acces la ele¹³³.

¹³⁰ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Teixeira de Castro vs Portugalia*, hotărârea din 9 iunie 1998, nr. 25829/94.

¹³¹ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Silver ș.a. vs Regatul Unit*, hotărârea din 25 martie 1983, nr. 5947/72; 6205/73; 7052/75; 7061/75; 7107/75; 7113/75; 7136/75.

¹³² Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală. Nr.333 din 10 noiembrie 2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr.195-198/918. În vigoare din 22 decembrie 2006.

¹³³ OGANESEAN, A. *Op. cit.*, p.431.

Regula generală conturată în jurisprudența Curții Europene, ce ține de atitudinea subiecților oficiali față de ceilalți participanți în procesul penal, denotă că aceasta trebuie să fie egală, nelezând demnitatea persoanei¹³⁴. Însă, în *cauza Dudgeon vs Regatul Unit*, Curtea a făcut referire la condițiile morale și sociale diferite care se pot aplica în zone diferite, remarcând că, din cauza faptului că o restricție nu este considerată necesară altundeva, acest lucru nu înseamnă că ea nu este de acceptat într-o anumită zonă¹³⁵. Astfel, Curtea Europeană admite diferența de tratamente în cazuri similare, din motivul condițiilor morale și sociale diferite, de exemplu, aspectele tactice de audiere a unui minor și a unui recidivist pentru una și aceeași faptă comisă în coparticipare.

În acest sens, cercetătorul E. Croitor, menționează că orice atingere admisă în cadrul urmăririi penale trebuie să fie proporțională gradului de prejudiciu al infracțiunii și pericolozității sociale a individului, în general, și după importanța acesteia pentru stabilirea adevărului în cauza penală respectivă, în particular¹³⁶.

Din acest considerent, subiecții procesuali urmează să se conducă în activitatea lor zilnică de experiență atât negativă cât și pozitivă.

Premisele interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale nu au fost abordate în literatura criminalistică autohtonă. Dar în ultimul timp, actualitatea acestui subiect a căpătat o semnificație deosebită în doctrină.

Efectuarea interacțiunii cu alte organe de drept, precum și cu subdiviziunile speciale în scopul îndeplinirii sarcinilor procesului penal, precum și a atribuțiilor organului de drept – este posibilă numai pe baza unor cunoștințe profunde de specialitate și datelor veridice privind infracțiunea săvârșită, în temeiul aprecieri și utilizării lor corecte¹³⁷.

Abordând esența și premisele conceptului studiat, cercetătorul R. Belkin a reținut ideea pe care o susținem, precum că organizarea interacțiunii în cadrul descoperii și investigării infracțiunilor este formată din câteva elemente. Primul dintre ele este analiza materialelor cauzei penale de către ofițerul de urmărire penală, determinarea sarcinilor care necesită activitate comună, executorilor concreți¹³⁸.

Un element important pe acest segment este schimbul operativ de informație despre rezultatele activității. Aceasta este deosebit de importantă în cadrul planificării combinațiilor tactico-speciale și de investigații¹³⁹.

¹³⁴ REID, K. *Ghidul specialistului în CEDO*. Chișinău: Cartier, 2005, p.52.

¹³⁵ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Dudgeon vs Regatul Unit*, hotărârea din 24.02.1983.

¹³⁶ CROITOR, E. Argumentarea admisibilității înregistrărilor audio/video în procedura penală, din perspectiva drepturilor fundamentale. În: *Revista Națională de Drept*, 2006, nr.6, p.73.

¹³⁷ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.61.

¹³⁸ БЕЛКИН, Р., *Op.cit.*, c.493.

¹³⁹ *Ibidem*, p.493.

Ofițerul de urmărire penală este în drept să solicite de la reprezentanții instituțiilor publice și private documente și materiale care conțin date despre infracțiune și despre persoanele care au săvârșit-o; la necesitate, el poate dispune efectuarea reviziei documentare, inventarierii, expertizei departamentale etc. Acestea au valoare obligatorie pentru toți subiecții de drept și urmează a fi executate întocmai în termenele solicitate¹⁴⁰.

În cazurile necesare, organele de urmărire penală pot recomanda efectuarea măsurilor speciale de investigații suplimentare, în scopul dobândirii informației probante, ele sunt, de asemenea, în drept să-și expună părerea referitor la modul de realizare a datelor speciale obținute, în special realizarea materialelor dosarelor speciale, existența temeiurilor de tragere la răspundere penală a persoanelor vinovate etc¹⁴¹.

Referitor la dosarul special care se întocmește la efectuarea măsurilor, art.20 din *Legea nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații* menționează că în acestea se includ toate materialele acumulate. Formarea dosarului este supusă înregistrării obligatorii. Categoriile dosarelor speciale, modul de gestionare, de încetare și de nimicire sunt stabilite prin acte normative departamentale ale autorităților ale căror subdiviziuni specializate efectuează activitatea specială de investigații¹⁴².

Pentru a evidenția premisele interacțiunii, am cercetat un șir de cauze penale, ce denotă practica pozitivă în activitatea organelor de urmărire penală la implementarea acestei instituții.

Un exemplu elocvent din practica recentă a activității organelor de urmărire penală din Republica Moldova, care demonstrează efectele și importanța unei interacțiuni bine planificată și realizată la un înalt nivel, constituie cauza nr.2017670387 pornită la 27.12.2017 conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.248 alin.(5) lit.d) Cod penal. În speță, în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, au fost înregistrate materialele parvenite de la Inspectoratul Național de Investigații privind pretinse acțiuni de contrabandă săvârșite de către mai multe persoane, inclusiv de funcționari ai I.S. „C.F.”, fiind creată o schemă infracțională de trecere ilegală peste frontiera vamală a R. Moldova a mărfurilor, obiectelor și altor valori în proporții deosebit de mari, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el, prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop¹⁴³.

¹⁴⁰ DOLEA, Ig., ROMAN, D., SEDLEȚCHI, Iu., VIZDOAGĂ, T. ș.a., *Op.cit.*, p.141.

¹⁴¹ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.95.

¹⁴² DOLEA, Ig. *Codul de procedură penală (comentariu aplicativ): Textul cu modificările legislative operate până la 1 septembrie 2016*. Chișinău: Cartea Juridică, 2016, p.342.

¹⁴³ Cauza penală nr.2017670387, începută la 27.12.2017 de către Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.248 alin.(5) lit.d) Cod penal, în arhiva Procuraturii mun. Chișinău, Oficiul Buiucani.

În speță, organul de investigații a realizat un șir de măsuri având ca scop culegerea de informații despre persoane și fapte care au importanță pentru cauza penală, au fost realizate măsuri de constatare, stabilind mai multe aspecte și circumstanțe, pentru a facilita descoperirea și identificarea tuturor complicilor la săvârșirea pretinsei fapte, inclusiv acumularea probelor pertinente despre circumstanțele comiterii faptei infracționale.

De menționat este că pe caz, demascarea episoadelor de activitate criminală a devenit posibilă în urma interacțiunii extra-procesuală a ofițerilor de investigații din cadrul INI în comun cu lucrătorii Serviciului Vamal.

Evidențiind importanța conceptului interacțiune, savantul A. Bastrâkin afirmă că, dacă activitatea ofițerului de urmărire penală constă în primul rând în folosirea mijloacelor procesuale de descoperire a infracțiunilor, lucrul ofițerilor de investigații presupune recurgerea la mijloacele de ordin administrativ, procesual, special de investigații și de căutare¹⁴⁴.

Analizând tendințele actuale în reformarea politicii penale în România, sub aspectul oportunității demarării investigațiilor și premiselor interacțiunii organelor de drept, menționăm că, orientarea către principiul oportunității a venit ca un rezultat firesc al aglomerării dosarelor, în special în fața parchetelor de pe lângă judecătorii, statisticile arătând că față de anii 2000, în prezent, numărul cauzelor aflate în fața parchetelor s-a dublat, fiind totodată de 6 ori mai mare decât numărul dosarelor la începutul anilor 90, în condițiile în care structura de personal a rămas neschimbată. De asemenea, s-a notat faptul că numărul cauzelor pe rol a crescut direct proporțional cu numărul soluțiilor de netrimiteră în judecată, iar numărul de rechizitorii a rămas relativ constant, atât procentual, cât și în cifre absolute, una dintre posibilele concluzii fiind aceea că infracționalitatea nu a crescut în mod notabil de la începutul anilor 2000, numărul cu mult mai mare al dosarelor datorându-se, în principal, acestor soluții de netrimiteră în judecată. Aglomerarea parchetelor pare să vină, așadar, ca rezultat al numeroaselor sesizări nejustificative în soluționarea cărora se investesc eforturi materiale și de personal, care în final nu vor aduce niciun beneficiu societății¹⁴⁵.

Nu poate fi trecută cu vedere opinia lui A. Eșanu, care abordând problema cercetării și incriminării faptelor lipsite de gradul de pericol social în sfera corupției, menționează reflecția principiilor proporționalității și rezonabilității urmăririi și judecării cauzelor, subliniind raționalitatea analizei comportamentului corupțional ținând seamă de: scopul urmărit, împrejurări

¹⁴⁴ БАСТРЫКИН, А., КРЫЛОВ, И., *Op.cit.*, c.83.

¹⁴⁵ TESLOVAN, R., *Op.cit.*, p.125.

ori ambianța comiterii faptei, finalitatea produsă efectiv sau care s-ar fi putut produce, precum și de persoana și conduita făptuitorului¹⁴⁶.

În contextul vizat supra, de exemplu, la începutul anilor 2000, Guvernul Marii Britanii a formulat scopuri și obiective pentru modernizarea sistemului justiției penale – primul scop, de a reduce numărul infracțiunilor, frica față de acest fenomen și costul social și economic al criminalității, realizând următoarele sarcini:

- a reduce numărul infracțiunilor comise actualmente;
- a minimaliza impactul negativ al infracționalității asupra vieților cetățenilor;
- a reduce costul economic al crimei.

Al 2-lea scop a fost – furnizarea echitabilă a justiției și promovarea încrederii în supremația legii prin realizarea obiectivelor:

- instituirea unui proces echitabil și obținerea rezultatelor echitabile;
- reacționarea promptă la manifestările criminale;
- luarea în considerație a necesităților victimelor, martorilor și a altor participanți;
- respectarea drepturilor infractorilor și tratamentul legal;
- promovarea încrederii în supremația legii¹⁴⁷.

În acest context, foarte corect subliniază S. Furdui că, datorită numărului mare de infracțiuni ușoare, în lumina jurisprudenței CtEDO, un stat poate găsi rațiuni suficient de convingătoare pentru a introduce un sistem prin care organele de jurisdicție să fie degrevate de obligația de a sancționa asemenea fapte¹⁴⁸.

Dezvăluind în continuare subiectul nominalizat, considerăm că premisele interacțiunii pot fi abordate la nivel particular. Deci, de fiecare dată, înainte de a ajusta decizia tactică sau procesuală, adoptată prin prisma oportunității interacțiunii, subiectul procesual apreciază în ce măsură această activitate este aplicabilă în situația soluționată de către acesta. În cazul dat, nu numai cunoștințele în domeniul profesional, dar și intima convingere a persoanei determină dacă această activitate va fi realizată cu succes în practică sau nu¹⁴⁹.

Practica de cercetare a cauzelor penale arată că interacțiunea poate fi permanentă și episodică, sau de scurtă durată, pentru realizarea unei singure acțiuni¹⁵⁰.

¹⁴⁶ EȘANU, A. Fapte de corupție incriminate de legea penală lipsite de importanță. În: *Culegerea conferinței științifice integrare prin cercetare și inovare*, 2016, Chișinău, p.88.

¹⁴⁷ WILSON, G., McCONVILLE, M. *The Criminal Justice Process. Criminal Justice in Europe*. New York: Oxford University Press Inc., 2002, p.7.

¹⁴⁸ FURDUI, S. Natura juridică a contravenției din perspectiva jurisprudenței CtEDO. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2014, nr.3, p.23.

¹⁴⁹ OGANESEAN, A. Realizarea interacțiunii la inițiativa procurorului în cadrul cercetării infracțiunilor. În: *Culegerea lucrărilor simpozionului internațional „Strategiile pentru educație”*, Iași, 4 noiembrie 2018, Editura ”PIM”, p.190.

¹⁵⁰ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.92.

Ca obiectiv de bază, în activitatea sa, procurorul urmează să exercite cu înalt grad de responsabilitate și calitativ atribuțiile la capitolul controlului urmăririi penale, direcționării activității organului de urmărire penală și altor instituții publice și private care acordă asistență procesuală, garantând identificarea, remediarea sau contracararea factorilor problematici, care ar fi putut constitui premisele omisiunilor și eșecurilor de investigare. Activitatea dată presupune instituirea și existența controlului permanent al activității procesuale tuturor subiecților, cu adoptarea fără întârziere a actelor de dispoziție și de reacționare ale procurorului. Fundamentul acestei activități se axează, în primul rând, pe interacțiunea procurorului cu organul de urmărire penală, organul de investigații și alte servicii de profil.

Urmează a fi reținut faptul că, potrivit art.253 Cod de procedură penală, intitulat „Organele de urmărire penală”, urmărirea penală se efectuează de către procuror și de către organele constituite conform legii în cadrul: Ministerului Afacerilor Interne; Serviciului Vamal; Centrului Național Anticorupție și Serviciului Fiscal de Stat. În același timp, art.52 alin.(1) pct.2) Cod de procedură penală, reglementând atribuțiile procurorului în cadrul urmăririi penale stipulează că procurorul exercită nemijlocit urmărirea penală, revenindu-i atribuțiile organului de urmărire penală.

Pornind de la cele expuse, reiterăm că conceptul interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale, formulat în lucrările științifice din domeniul criminalisticii, operând cu sintagma „organul de urmărire penală”, înglobează instituția procurorului, în calitate de subiect, la inițiativa și sub controlului căruia, procesul dat poate fi realizat.

Legea nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură¹⁵¹, reglementând domeniile de activitate și de competență ale procurorului la art.5, intitulat „Funcțiile procurorului” stabilește că Procuratura îndeplinește următoarele funcții: conduce și exercită urmărirea penală și reprezintă învinuirea în instanța de judecată; organizează, conduce și controlează activitatea organelor de urmărire penală în cadrul procesului penal.

De asemenea, legislația procesual penală stabilește exhaustiv regulile după calitatea subiectului și după categoria infracțiunii, care se atribuie în exclusivitate la competența procurorului în exercitarea urmăririi penale. Cu titlu de exemplu, potrivit legislației Republicii Moldova, investigarea cazurilor de relele tratamente este de competența procurorului. În atare sens, acesta urmează să efectueze o cercetare efectivă pentru a stabili dacă aceste încălcări au avut loc sau nu, stabilind prezența sau lipsa faptei prejudiciabile. În lipsa urmărilor prejudiciabile exprimate prin vătămarea integrității corporale a persoanei, sau după trecerea perioadei îndelungate de timp

¹⁵¹ Legea cu privire la Procuratură. Nr.3 din 25.02.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.69-77. În vigoare din 1 august 2016.

după săvârșirea faptei, prin natura lucrurilor, investigația devine complicată și relativă și depinde de toate circumstanțele cauzei, precum ar fi durata maltratării, consecințele fizice și psihice și, în unele cazuri, de sexul, vârsta și starea sănătății victimei¹⁵². Pe acest segment, în condițiile în care potrivit competenței materiale procurorul capătă funcția organului de urmărire penală, acesta se confruntă cu un șir de dificultăți în sensul interacțiunii cu organul de investigații, faptul dat se impune, în special, împrejurărilor în care în calitate de persoane bănuite figurează angajații aceluiași corp instituțional.

În asemenea cazuri, interacțiunea procurorului la exercitarea urmăririi penale e necesar a fi condiționată de un șir de măsuri de ordin tactic bine planificate, care îi vor permite să interacționeze eficient cu întregul aparat al instituțiilor de stat, în special cu conducerea serviciului din care face parte persoana suspectă, în același timp, asigurând, totodată, caracterul secret al urmăririi penale și neadmiterea scurgerii informației disponibile care ulterior poate deveni cunoscută făptuitorilor.

Analizând prevederile legale la capitolul atribuțiilor procurorului în cadrul procesului penal, nu poate fi neglijat faptul că, pe această dimensiune legislativă, nu există prevederi normative explicite, referitor la interacțiunea organelor procuraturii cu alte organe, instituții, servicii.

Pentru Republica Moldova, un exemplu de practică reușită pe segmentul dat pot servi reglementările din legislația României și Franței, unde la faza urmăririi penale se formează grupe de investigare complexe, interdepartamentale, cu participarea specialiștilor din diferite domenii, conduse de către procuror. Constituirea grupelor de investigare ar trebui să fie exhaustiv definită și abordată atât în conținutul legilor organice, cât și prin ordinul Procurorului General care va fi obligatoriu pentru toate organele de drept.

La etapa abordată supra, procurorului îi revine rolul important de a identifica toate premisele interacțiunii cu instituțiile competente, asigurând schimbul rapid cu datele disponibile pentru realizarea calitativă și multiaspectuală a sarcinilor trasate în fața fiecărui subiect.

În asemenea grupe, este de importanță majoră includerea specialiștilor din serviciile specializate. În acest sens, cu titlu de exemplu, acordul interinstituțional încheiat între Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor și Procuratura, care include Procuratura Generală, procuraturile specializate și teritoriale, prevede bazele interacțiunii acestor instituții, în spiritul cooperării și al interesului reciproc în baza prevederilor *Constituției Republicii Moldova; Legii nr.308 din 22.12.2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării*

¹⁵² Curtea Europeană a Drepturilor Omului, cauza *Ostrovar v. Moldova*, hotărârea din 13 septembrie 2005, nr.35207/03. [citat 21.02.2018].

terorismului; Legii nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură; Legii nr.159 din 07.07.2016 cu privire la procuraturile specializate, precum și în conformitate cu standardele internaționale care reglementează domeniile de activitate vizate.

În același timp, regulile, principiile și mecanismele interacțiunii procuraturii cu alte instituții, sunt pe larg abordate în conținutul unui șir de ordine și regulamente interdepartamentale, aprobate prin ordinele comune ale Procuraturii Generale; Ministerului Afacerilor Interne; Serviciului Vamal; Centrului Național Anticorupție.

Cu titlu de exemplu, în plan departamental, prevederile normative exhaustive la capitolul interacțiunii procuraturii sunt prevăzute de *Regulamentul de activitate al Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale*, aprobat prin ordinul Procurorului General nr.7/28 din 17 februarie 2017. Pct.1) al regulamentului nominalizat stabilește că, în cadrul PCCOCS activează: procurori; ofițeri de urmărire penală; ofițeri de investigații; consultanți ai procurorului; specialiști în diverse domenii de competență; funcționari publici; personal tehnic¹⁵³. Totodată, regulamentul menționat prevede instituția detașării ofițerilor de urmărire penală, ofițerilor de investigații și specialiștilor în diverse domenii de competență, care urmează să activeze în PCCOCS. Aceștia își desfășoară activitatea numai la indicația și sub controlul procurorilor din cadrul procuraturii specializate, iar atribuțiile lor sunt reglementate de *Codul de procedură penală*; *Legea nr.333-XVI din 10.11.2006 privind statutul ofițerului de urmărire penală*; *Legea nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații*, alte legi și acte normative.

Pe lângă faptul că cadrul normativ abordat supra stabilește bazele normative ale interacțiunii, acesta, de asemenea, stabilește exhaustiv premisele generale ale acestei instituții.

Per general, în procesul exercitării atribuțiilor funcționale ce le revin în virtutea legii, procuraturile teritoriale interacționează eficient cu judecătoriile din raza de desfășurare a activității, Inspectoratele de Poliție ale IGP al MAI, administrația instituțiilor penitenciare, organele administrației publice locale, uneori cu administrația instituțiilor de învățământ superior și întreprinderilor de stat, subdiviziunile Serviciului Vamal, Serviciului de Informații și Securitate, alte servicii.

Legea nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații la art.6 alin.(3) stipulează că, ofițerul de investigații care efectuează activitatea specială de investigații își realizează sarcinile în mod independent, cu excepția cazului când acțiunea specială de investigații este dispusă și coordonată sau este condusă în cadrul procesului penal de către procuror, sau de

¹⁵³ Ordinul Procurorului General privind aprobarea Regulamentului de activitate al Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale. Nr.7/28 din 17 februarie 2017.

către ofițerul de urmărire penală, în interacțiune sau în conlucrăre cu colaboratorii confidențiali¹⁵⁴. Potrivit art.9 alin.(2) din Legea nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, la efectuarea măsurilor speciale de investigații în cadrul procesului penal, ofițerul de investigații se supune indicațiilor scrise ale procurorului sau ale ofițerului de urmărire penală.

Pornind de la norma indicată supra, se impune crearea mecanismelor viabile, de ordin departamental și metodologic, care i-ar fi permis ofițerului de urmărire penală să ghideze eficiente, regulamentar și legal activitatea ofițerilor de investigații la realizarea măsurilor speciale de investigații. Faptul dat este foarte important. Prin utilizarea pe larg a activităților speciale de investigație, poate fi atinsă eficiența în anihilarea mai multor grupări criminale specializate în traficul de droguri, în evaziuni fiscale și spălări de bani.

În special, investigarea crimelor din categoria celor expuse anterior, îi obligă exponenții organelor de investigații, mai cu seamă din cadrul CNA și INI să intervină cu inițiativă, prezentând ofițerului de urmărire penală datele speciale consemnate în rapoartele de profil cu date concrete și propuneri constructive, pentru ca reprezentantul organului de urmărire penală să dispună înregistrarea procesului penal, începerea urmăririi penale, cu ulterioara inițiere a autorizării măsurilor speciale de investigații.

Susținem opinia autorului A. Shilo că, pornind de la rolul de conducător al procurorului, acesta urmează a fi cointerestat de eficacitatea rezultatelor activității speciale de investigații¹⁵⁵. Astfel, procurorii sunt cei care exercită sistematic controlul executării legilor de către subdiviziunile specializate, care efectuează activitatea specială de investigații și a legalității hotărârilor adoptate, controlul îndeplinirii sarcinilor, legalitatea și temeinicia pornirii și încetării dosarelor speciale de căutare și identificare, respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei la efectuarea măsurilor speciale de investigații.

Intensificarea controlului Procuraturii asupra activității organelor de investigații și altor organe de constatare, prin verificarea modului de examinare a altor informații despre infracțiuni; aprecierea obiectivă și justificată a datelor consemnate în rapoartele lucrătorilor acestor organe; instituirea unui mecanism de control permanent asupra modului de administrare a dosarelor de investigații speciale și de căutare a persoanelor, toate acestea sunt cerințe obiective ale procesului penal contemporan.

¹⁵⁴ Legea cu privire la activitatea specială de investigații. Nr.59 din 29 martie 2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr.113-118/373. În vigoare din 8 decembrie 2012.

¹⁵⁵ ШИЛО, А., *Op.cit.*, c.44.

Cele mai frecvente măsuri speciale autorizate și efectuate în cadrul urmăririi penale, la efectuarea cărora organul de urmărire penală interacționează permanent cu organele de investigații și subdiviziunile altor instituții responsabile pe asemenea segment de activitate sunt:

- interceptarea și înregistrarea comunicărilor și imaginilor;
- colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice;
- documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice;
- monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară;
- cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat;
- supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice care asigură înregistrarea.

De asemenea, conform practicii constante, procurorii autorizează înfăptuirea măsurilor speciale de investigații în cadrul urmăririi penale, îndeosebi mai frecvent: identificarea abonatului, proprietarului sau utilizatorului unui sistem de comunicații electronice ori al unui punct de acces la un sistem informatic; urmărirea vizuală; controlul transiterii banilor sau a altor valori materiale extorcate; investigația sub acoperire; achiziția de control; livrarea controlată; supravegherea transfrontalieră.

Profesorul D. Roman, abordând unele concepte extrem de importante pentru prezentul studiu, la capitolul activității speciale de investigații, cu titlu de exemplu, menționează trei caracteristici esențiale ale operațiunii sub acoperire:

- secretul (agentul disimulează calitatea sa de polițist sau de terță persoană care lucrează pentru poliție);
- viclenia (agentul construiește un scenariu, pentru a câștiga încrederea unei persoane, în vederea constatării unei infracțiuni sau colectării de informații referitoare la o infracțiune);
- interacțiunea¹⁵⁶.

Ipoteza științifică abordată supra a fost susținută de V. Păvăleanu care indică că orice operațiune sub acoperire prezintă câteva caracteristici:

- secretul operațiunii, în sensul că agentul disimulează calitatea sa de polițist sau colaborator, care lucrează în slujba statului;

¹⁵⁶ ROMAN, D. Particularitățile măsurilor operative: investigația sub acoperire și încadrarea controlată în grupul sau organizația criminală. În: Culegerea publicațiilor conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”. Chișinău, 7-8 noiembrie 2019, p.118.

- viclenia operațiunii, în sensul că investigatorul construiește un scenariu imaginar, în scopul câștigării încrederii anumitor persoane, al constatării unei infracțiuni sau al culegerii informațiilor referitoare la o anumită infracțiune;

- interacțiunea sau infiltrarea, presupune generarea unui contact direct între polițistul – investigator sub acoperire sau colaborator – și autorul sau autorii potențiali ai faptei prevăzute de legea penală¹⁵⁷.

Dezvăluind în continuare subiectul cercetat considerăm că premisele interacțiunii procurorului cu organul de investigații nu pot fi supuse unor reguli unanim aplicabile și se determină în fiecare caz concret la nivel particular. Deci, de fiecare dată, înainte de a decide modul de interacțiune cu alte instituții, în special cu organul de investigații, procurorul apreciază în ce măsură activitatea este solicitată în situația concretă soluționată de către acesta. În cazul dat, nu numai cunoștințele în domeniul criminalisticii, dreptului procesual penal, dar și intima convingere a persoanei, propria experiență, deprinderi profesionale, determină dacă premisa interacționării va fi realizată cu succes în practică sau nu.

Importanța interacțiunii procurorului cu organul de investigații este condiționată de un șir de factori obiectivi printre care se atestă: unitatea scopurilor, ce rezidă în sarcina combaterii criminalității; lipsa subordonării administrative și procesuale care duce la devierea căilor și direcțiilor de realizare a sarcinilor executate; diferența totală în metodele realizării acțiunilor procesuale și măsurilor special de investigații, ceea ce se răsfrânge negativ asupra termenelor legale și rezultatelor obținute¹⁵⁸.

În condițiile în care Procuraturii îi revine rolul de descoperire a crimelor tănuite de la evidență de către colaboratorii de poliție, se impune instituirea unui mecanism eficient de interacțiune cu instituțiile de control și supraveghere, societatea civilă, conducerea întreprinderilor de stat, care pot oferi datele importante pentru constatarea tuturor circumstanțelor cazului, voalate printr-o investigație incompletă și unilaterală. Cazul depistat de tănuire intenționată a infracțiunii de către colaboratorii de poliție urmează a fi examinat în ordinea art.274 Cod de procedură penală în cadrul procesului penal, cu adoptarea soluției procesuale de începere a urmăririi penale în cazul în care se va stabili că acțiunile colaboratorului de poliție întrunesc elementele infracțiunii.

La investigarea crimelor din categoria celor contra drepturilor patrimoniale și economice, o atenție sporită urmează a fi acordată interacțiunii cu subiecții civili, în special părțile vătămate și părțile civile, agenții economici activitatea cărora a fost vizată la etapa pregătirii și realizării actului

¹⁵⁷ PĂVĂLEANU, V. *Op.cit.*, p.140.

¹⁵⁸OGANESEAN, A. Взаимодействие процессуальных субъектов при расследовании уголовных дел. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2020. Украина, Переяслав, nr.11(7), p.177.

infracțional. Ca exemplu, în sensul dat, poate fi evidențiată cauza nr.2017440128¹⁵⁹, pornită la 23 februarie 2017 de către organul de urmărire penală din cadrul Inspectoratului de Poliție sect. Buiucani, mun. Chișinău, în baza elementelor infracțiunii prevăzute de art.190 alin.(5) Cod penal.

În cadrul efectuării urmăririi penale s-a constatat că, B.A., urmărind scopul dobândirii ilicite și gratuite a bunurilor altei persoane în vederea îmbunătățirii situației materiale personale, prin comportamentul dolosiv și viclean, sub pretextul promovării și comercializării produselor și serviciilor oferite de ÎM „Orange Moldova” S.A., conform contractului de agent autorizat, a solicitat și a obținut de la BC „Moldindconbank” S.A., filiala Ialoveni, garanția bancară în valoare de 2.200.000 lei.

În circumstanțele nominalizate, B.A., acționând în numele agentului economic „A.C.” SRL, inducând în eroare factorii de decizie ai ÎM „Orange Moldova” S.A., prezentând ca adevărată o faptă mincinoasă în privința naturii actului juridic anulabil și asigurându-i despre existența unei garanții bancare exigibile și scadente, cu promisiunea rambursării integrale a sumei datoriei din contul garanției bancare în cazul neîndeplinirii obligațiilor contractuale asumate conform contractului de agent autorizat, având de la bun început intenția să nu-și realizeze promisiunea mincinoasă și să nu execute angajamentul asumat, sub pretextul realizării activității menționate, a solicitat și a primit bunuri în valoare de 1.925.723 lei, pe care le-a trecut ilegal în folosul său¹⁶⁰. În speță, formularea concluziilor în ordinea art.291 Cod de procedură penală a fost posibilă în urma organizării interacțiunii active cu ÎM „Orange Moldova” S.A. și BC „Moldindconbank” S.A.

Speța dată constituie un exemplu elocvent că datorită prestației active a reprezentantului părții vătămate, cu concursul mai multor subdiviziuni ale instituției bancare, a devenit posibilă identificarea obiectului atentatului criminal, și organizarea interacțiunii cu organele de expertiză în vederea probării unei infracțiuni deosebit de grave.

Verificarea materialelor cauzelor penale și planificarea interacțiunii constituie o activitate cu caracter analitic. Rezultatele activității procurorului de conducere a urmăririi penale urmează să contribuie la determinarea direcțiilor primordiale ale investigațiilor, înaintarea indicațiilor scrise pentru eficientizarea activității ofițerilor de urmărire penală și organului de investigații.

Ținând cont de gravitatea și complexitatea cauzelor, ce se atribuie în competența procurorului de a exercita urmărirea penală, operativitatea și caracterul complet al informațiilor care sunt transmise dumnealui, trebuie să excludă solicitări suplimentare, de concretizare și de urgentare, astfel încât toate datele necesare să fie prezentate la timp și în volum deplin.

¹⁵⁹ Cauza penală nr.2017440128, privind învinuirea lui B.A. de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.190 alin.(5) Cod penal, trimisă cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

¹⁶⁰ *Ibidem*.

Tergiversarea prezentării materialelor și a cauzelor solicitate influențează negativ termenele de examinare a plângerilor justițiabililor.

La capitolul operativității furnizării datelor și sesizărilor despre comiterea crimelor grave, sunt actuale, în contextul reformării cadrului normativ național, prevederile legislative din Ucraina. Procurorul urmează să controleze derularea activității organului de investigații, astfel, potrivit legislației Ucrainei, în decurs de 24 ore din momentul intentării dosarului special, procurorul este informat despre această măsură, fiindu-i prezentate materialele administrate¹⁶¹.

Potrivit pct.8) al *Recomandării (2000) 19 a Comitetului de Miniștri al statelor membre privind rolul procuraturii în sistemul de justiție penală din 6 octombrie 2000*, pentru a răspunde mai bine formelor criminalității aflate în dezvoltare, în special ale crimei organizate, specializarea ar trebui privită ca o prioritate, în ce se referă la organizarea procurorilor, precum și în privința pregătirii și carierei lor. Ar trebui, de asemenea, dezvoltată recurgerea la o echipă de specialiști, inclusiv echipe multidisciplinare destinate să asiste procurorii în desfășurarea activităților lor¹⁶².

În același timp, considerăm că rezultatul scontat al interacțiunii nu poate fi realizat, în condițiile în care ceilalți subiecți ai acestei activități nu beneficiază de o formare profesională multidisciplinară și de înaltă calitate, însoțită de studierea aprofundată a practicii pozitive a organelor de urmărire penală, familiarizarea cu posibilitățile contemporane ale științei și tehnicii, metodele noi de investigare și jurisprudența internațională.

Cercetătorul M. Gurev a expus o idee bine argumentată, că cu cât mai înalt este nivelul dezvoltării intelectuale a participanților interacțiunii, cu cât mai multă experiență în domeniul cercetărilor penale și investigațiilor speciale ei au, cu atât mai profund și multiaspectual ei analizează informația disponibilă pe cauză, mai flexibil și mai mobil se construiește sistemul versiunilor, mai productive sunt rezultatele verificării acestora¹⁶³.

Nu putem trece cu vederea expunerea autorului V. Rusu precum autoritatea profesională nu rezultă din postul pe care îl ocupă procurorul în sistemul judiciar, ci din caracterul personal, valoarea individuală a fiecăruia, din cunoștințele juridice, conciziunea ordinelor lui¹⁶⁴. Procurorul, pentru a organiza și a implementa o interacțiune rezultativă cu alte organe, urmează să dea dovadă de cunoaștere a legislației naționale, a normelor de drept internațional, metodologiilor criminalistice, practicii de urmărire penală și judiciare, inclusiv a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

¹⁶¹ ШИЛО, А., *Op.cit.*, c.44.

¹⁶² Recomandarea (2000) 19 a Comitetului de Miniștri al statelor membre privind rolul procuraturii în sistemul de justiție penală, din 6 octombrie 2000.

¹⁶³ ГУРЕВ, М. *Убийства на «разборках»: Методика расследования*. СПб.: Питер, 2001, c.209.

¹⁶⁴ RUSU, V. Rolul procuraturii la înfăptuirea justiției. În: *Revista Națională de Drept*, 2001, nr.9, p.9.

În această ordine de idei, se cere completarea cadrului legislativ prin includerea normelor ce țin de modul de interacțiune în cadrul procesului penal, de creare a grupelor de investigare cu antrenarea organului de investigații, inclusiv interdepartamentale. Lipsa unor asemenea reglementări se răsfrânge negativ asupra întregului proces penal și poate crea numeroase semne de întrebare la părțile, în special, la compartimentul legalității administrării probatoriului cu antrenarea ofițerilor de investigații.

Se impune consolidarea capacităților de cooperare cu subdiviziunile teritoriale ale organelor poliției, centrelor de expertiză, instituțiilor penitenciare, astfel încât să se asigure o interacțiune mai eficientă. În activitatea pe care o desfășoară, procurorul urmează să dea dovadă de profesionalism, operativitate și responsabilitate, confirmând că este capabil de a organiza la un nivel corespunzător exercitarea atribuțiilor de serviciu. Conduita profesională, gradul înalt de moralitate și deprinderile personale ce îi permit procurorului să interacționeze ușor și eficient cu reprezentanții diferitelor servicii sunt de o mare valoare pentru realizarea scopului procesului penal cu asigurarea unui proces echitabil.

Procesul de convergență și democratizare a instituției procuraturii, în mod inevitabil, subsumează următoarele principii fundamentale, a căror respectare este esențială pentru realizarea reformei unei procuraturi moderne bazată pe supremația legii:

1. consolidarea statului de drept și a supremației legii;
2. garantarea unei reale separații și a echilibrului puterilor în stat, prin consolidarea independentei Procuraturii;
3. respectarea drepturilor și libertăților omului;
4. adaptarea celor mai bune practici europene privind organizarea și funcționarea procuraturii;
5. consolidarea dialogului cu societatea civilă;
6. asigurarea deplinei compatibilități instituționale și legislative cu sistemele similare europene și cu normele dreptului european¹⁶⁵.

În pofida faptului că ofițerul de urmărire penală este subiectul principal al interacțiunii, practica depistării și investigării diferitelor categorii de infracțiuni se bazează, în egală măsură, pe rolul activ al ofițerului de investigații sub aspectul inițierii acestei activități.

Insuficiența mijloacelor tehnice și repartizarea neproportională a forței de muncă, pot influența negativ procesul de descoperire și cercetare a infracțiunilor, împrejurări, care îl obligă pe ofițerul de investigații, apelând la posibilitățile altor instituții, să găsească cele mai optime căi de soluționare a sarcinilor formulate.

¹⁶⁵ Notă informativă a Ministerului Justiției. *Op.cit.*

Pornind de la cele expuse, în continuare vom aborda unele aspecte ale realizării interacțiunii la inițiativa organului de investigații, trasând principalele direcții de manifestare a rolului activ al acestui subiect, analizând totodată premisele și sarcinile care o determină. Latura practică a acestui compartiment este susținută de date factologice, fiind analizate materialele cauzelor penale din gestiunea organelor de urmărire penală.

Pornind de la atribuțiile ce îi revin conform legii, interacțiunea ofițerului de investigații cu alte servicii publice presupune respectarea unor reguli cu valoare de principii, după cum urmează:

1. stricta respectare a drepturilor persoanelor, figuranților activității speciale de investigații;
2. utilizarea complexă a forțelor și mijloacelor de care dispun diferite subdiviziuni ale organelor de investigații din aparatul MAI;
3. responsabilitatea personală a ofițerului de investigații, conducerii subdiviziunilor speciale pentru efectuarea calitativă și obținerea rezultatelor măsurilor speciale de investigații;
4. concordanța dintre planificarea acțiunilor de urmărire penală cu operațiunile, combinațiile tactice, măsurile speciale de investigații¹⁶⁶.

Necesitatea antrenării ofițerilor de investigații la efectuarea acțiunilor de urmărire penală, apare, în primul rând, atunci când efectuarea procedurilor probatorii nu poate fi realizată fără realizarea acțiunilor adăugătoare, auxiliare, executarea cărora ține de atribuțiile funcționale ale organului de investigații, iar ofițerul de urmărire penală nu poate realiza efectiv, de sine stătător aceste acțiuni¹⁶⁷.

Potrivit practicii reușite de cercetare a infracțiunilor, competențele organului de investigații sunt utilizate pe larg în cadrul cercetării la fața locului, perchezițiilor, experimentelor, verificării declarațiilor la fața locului, reconstituirii faptei.

Cercetătorul P. Belkin, elucidând formele și premisele interacțiunii, conchide că un element important al interacțiunii realizate, la inițiativa subiectului nominalizat, este schimbul operativ de informații speciale despre rezultatele activității desfășurate. Această activitate este deosebit de importantă în cadrul planificării combinațiilor tactico-operative¹⁶⁸. În urma acestor acțiuni, poate fi corijată activitatea membrilor echipei de cercetare, dictată de rezultatele obținute sau modificarea situațiilor operative.

Rezultatele activității de investigații consemnate în dosarele speciale presupun, datele de fapt obținute de către organul de investigații în modul stabilit de lege, care conțin semnele obiective despre o infracțiune în stare de pregătire, în proces de comitere sau consumată, despre

¹⁶⁶ OGANESEAN, A. Realizarea interacțiunii la inițiativa organului de investigații. În: *Legea și viață*, 2018, nr.3, p.27.

¹⁶⁷ *Ibidem*, p.27.

¹⁶⁸ БЕЛКИН, П., *Op.cit.*, c.493.

persoanele care au comis o infracțiune, care se eschivează de la organele de drept și care se eschivează de la pedeapsa penală.

Practica demonstrează că, în unele cauze, inclusiv acele pe care se autorizează măsurile speciale de investigații, nu se respectă cerințele legale privind perfectarea dosarelor speciale.

Astfel, în cadrul urmăririi penale pe cauza penală nr.2019928025 pornită la 2 septembrie 2019 de către Procurorul General al Republicii Moldova, conform elementelor infracțiunilor prevăzute de art.177 alin.(1¹) și art.178 alin.(2) lit.a) și lit.b) Cod penal, pe faptul comiterii de către factorii de decizie ai Procuraturii pentru Combaterea Crimei Organizate și Cauze Speciale împreună cu ofițerii de investigații ai Inspectoratului Național de Investigații, a acțiunilor de culegere ilegală a informațiilor ocrotite de lege, despre viața personală a mai multor persoane, fără consimțământul acestora, Procuratura Anticorupție a solicitat de la Inspectoratul Național de Investigații datele disponibile privind modul în care au fost acumulate datele de verificare specială și ulterior puse în executare încheierile privind autorizarea efectuării măsurilor speciale de investigații pe cauzele penale: nr.2017790004; nr.2018790001; nr.2017670229; nr.2018790107; nr.2016790097; nr.2016790079 cu nominalizarea:

- numărului dosarelor speciale administrate pe care s-au acumulat materialele de verificare ce au stat la baza inițierii procedurii de autorizare a măsurilor speciale de investigații;

- denumirii subdiviziunii INI care nemijlocit a recepționat rezultatele măsurilor speciale de investigații – interceptarea comunicărilor telefonice furnizate de Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova;

- datelor disponibile din Registrele interne de evidență ale Inspectoratului Național de Investigații, privind înregistrarea încheierilor parvenite pentru executare, mențiunile introduse despre prelungirea măsurilor;

- datelor disponibile privind modul de transcriere și transmitere a purtătorilor electronici de tip CD-R cu rezultatele măsurilor efectuate, cu indicarea colaboratorilor responsabili de efectuarea acestor acțiuni;

- datelor electronice disponibile din bazele de date interne privind înregistrarea primară a dosarelor speciale și a măsurilor de control/verificare pe sesizările despre comiterea infracțiunilor.

În urma controlului efectuat pe acest compartiment, s-a stabilit că, conform evidențelor centralizate ale Inspectoratului General al Poliției al MAI, în baza cauzelor penale indicate, nu au fost inițiate dosare speciale. De asemenea, potrivit datelor oferite, nu toate dosarele speciale sunt supuse evidenței centralizate. Astfel a fost demonstrată lipsa dosarelor speciale pe 6 cauze penale, în cadrul cărora ofițerii de investigație al Direcției nr.5 a Inspectoratului Național de Investigații al Inspectoratului General al Poliției al MAI au prezentat procurorilor din cadrul Procuraturii

pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale rapoarte solicitând inițierea dispunerii, ulterior prelungirea efectuării măsurilor speciale de investigații – interceptarea și înregistrarea comunicărilor, urmărirea vizuală¹⁶⁹.

Pe caz se atestă neglijarea prevederilor art.11 lit.b) și g), art.21 alin.(1) din *Legea cu privire la activitatea specială de investigații nr.59 din 29 martie 2012* și prescripțiilor *Regulamentului privind organizarea și desfășurarea activității speciale de investigații, aprobat prin ordinul Procurorului General nr.01 din 04.12.2012 și ordinul Ministrului afacerilor interne nr.04 din 28.11.2012*. Ultimul este un act normativ departamental cu caracter secret, prin urmare nu este posibilă elucidarea prevederilor acestuia în conținutul lucrării.

Deși activitatea specială de investigații urmărește un scop legal și necesar, aceasta întotdeauna presupune un grad sporit de risc că pot fi lezate grav drepturile și libertățile fundamentale ale omului¹⁷⁰.

Nu suntem de acord cu opinia autorilor A. Priseckhin și V. Iarovenko, potrivit căreia scopul principal al interacțiunii este descoperirea infracțiunii. Autorii consideră că dacă mecanismul comiterii infracțiunii este clar și previzibil, atunci nu este necesară interacțiunea¹⁷¹.

Descoperirea infracțiunii este unul din scopurile interacțiunii. Pe segmentul dat, un aspect negativ care influențează direct prestația organului de investigații la capitolul interacțiunii îl constituie indicii activității.

În acest sens, studiul realizat are drept sarcină stabilirea și valorificarea mecanismelor de inițiere a relațiilor de cooperare armonioasă între diferite organe, precum și asigurarea realizării și implementării politicii penale unitare a statului.

Indicii activității ofițerilor de urmărire penală și a ofițerilor de investigații care mai exprimă până în prezent numărul infracțiunilor descoperite și a cauzelor penale terminate, bineînțeles că nu îi orientează pe aceștia spre identificarea tuturor complicilor și episoadelor din activitatea criminală¹⁷².

O problemă importantă în cercetarea activității criminale, de asemenea legată de eficiența muncii ofițerului de urmărire penală și a organului de investigații, este perfecționarea criteriilor de evaluare. Criteriile tradiționale de evaluare a muncii ofițerului de urmărire penală și a ofițerilor de investigații nu contribuie în niciun fel la sporirea eficienței cercetării activității criminale¹⁷³.

¹⁶⁹ Cauza penală nr.2019928025, începută la 02.09.2019 de către Procurorul General conform elementelor infracțiunilor prevăzute de art.177 alin.(1¹), art.178 alin.(2) lit.a) Cod penal, în gestiunea Procuraturii Anticorupție.

¹⁷⁰OGANESEAN, A. Rezolvarea chestiunilor de control judiciar prin apelare la practica Curții Europene a Drepturilor Omului. În: *Revista Națională de Drept*, 2020, nr.3, p.129.

¹⁷¹ ПРИСЕКХИН, А. *Op.cit.*, c.122.

¹⁷² GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.92.

¹⁷³ *Ibidem*, p.91.

Prin *ordinul comun al Procurorului General, ministrului Afacerilor Interne, directorului Centrului Național Anticorupție și directorului General al Serviciului Vamal nr./46/263/110/3960 din 12 septembrie 2014* au fost aprobați indicatori unici de performanță pentru instituțiile implicate în procesul penal și Metodologia de evaluare a eficienței activității de urmărire penală¹⁷⁴.

Luând în considerație modul în care organul de investigații interacționează cu organul de urmărire penală și Procuratură, concluzionăm că metodologia de evaluare a eficienței activității de urmărire penală trebuie în mod obligatoriu să conțină stipulările privind evaluarea eficienței activității organului de investigații. Lipsa unei metodologii actualizate, referitor la evaluarea eficienței activității acestui subiect, creează în mod practic o stare de fapt, că organul de investigații este orientat spre atingerea indicilor cantitativi, exprimați prin numărul infracțiunilor descoperite.

O altă problemă rezidă în atribuțiile procesuale limitate ale ofițerului de investigații, care nu-i permit să pună în sarcina altor instituții efectuarea de măsuri active, îndreptate spre obținerea datelor speciale care urmează a fi puse la dispoziția ofițerului de urmărire penală, în vederea adoptării deciziei tactice corespunzătoare situației la care se află cercetarea faptei.

Decizia tactică a fost definită drept o concluzie a ofițerului de urmărire penală, a procurorului bazată pe situația concretă de urmărire penală cu privire la utilitatea și oportunitatea efectuării anumitor procedee, operațiuni, combinații tactice, în scopul obținerii unor probe pe cauza cercetată¹⁷⁵.

Organului de investigații îi revine o sarcină majoră de a depista la timp indicii obiectivi despre comiterea unei infracțiuni și să asigure în mod optim realizarea unor cercetări ample în vederea constatării tuturor circumstanțelor faptei, cu formularea unor concluzii justificate, adresate într-o formă corespunzătoare organului de urmărire penală. Ulterior, ghidându-se de modelul criminalistic al faptei cercetate, subiecții vizați urmează împreună să asigure adoptarea deciziilor tactice corecte, neavând niciun drept la o greșeală.

Modelul criminalistic al infracțiunii reprezintă sistemul fundamentat științific de date, legate și condiționate reciproc, despre cele mai tipice urme, însușiri, indici și intermediari ale unui anumit gen, tip de infracțiuni și ale infractorului, care se manifestă în legitățile pregătirii, realizării și tănuirii actului comis (mecanismului săvârșirii infracțiunii) și care ne permit să tragem anumite concluzii referitor la căile optime de cercetare și descoperire a faptelor ilicite¹⁷⁶.

¹⁷⁴ Ordinul comun al Procurorului General, ministrului Afacerilor Interne, directorului Centrului Național Anticorupție și directorului general al Serviciului Vamal nr./46 /263 /110 /396-0 din 12 septembrie 2014 privind aprobarea Indicatorilor unici de performanță pentru instituțiile implicate în procesul penal și a Metodologiei de evaluare a eficienței activității de urmărire penală.

¹⁷⁵ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.5.

¹⁷⁶ GHEORHIȚĂ, M. Caracteristica și modelul criminalistic al infracțiunilor. În: *Avocatul Poporului*, 2012, nr.1, p.11.

Conducându-se de cerințele conspirativității, la o examinare logică a datelor de care dispune ofițerul de urmărire penală, trebuie să decidă nu numai dacă acestea merită a fi crezute și dacă ele sunt suficiente pentru a putea formula în baza lor o propunere privind evenimentul cercetat, dar și de avut grijă permanent ca verificarea versiunii respective de urmărire penală să nu conducă cumva la decodarea mijloacelor și forțelor speciale¹⁷⁷.

Pe lângă faptul că organul de investigații este implicat în cercetarea cazurilor denunțate în modul stabilit de art.262-264 Cod de procedură penală și a altor informații despre infracțiuni, una din sarcinile de bază care stă în fața lui este constatarea și contracararea crimelor care se află în curs de organizare și pregătire. Pentru a asigura justa calificare a faptei cercetate în raport cu legislația penală, colaboratorul organului de investigații, din proprie inițiativă, apelează la cunoștințele reprezentanților organului de urmărire penală, aducându-i la cunoștință informația specială de investigații disponibilă.

Informația specială, care constituie un temei pentru perfectarea actelor de constatare cu ulterioara pornire a urmăririi penale, reprezintă date de care dispun reprezentanții organelor de constatare, colectate prin activități de investigație.

Conform legislației României, ori de câte ori există o suspiciune rezonabilă cu privire la săvârșirea unei infracțiuni, sunt obligate să întocmească un proces-verbal despre împrejurările constatate, trei categorii de persoane. O primă categorie o formează organele inspecțiilor de stat, ale altor organe de stat precum și ale autorităților publice, instituțiilor publice sau ale altor persoane juridice de drept public, pentru infracțiunile care constituie încălcări ale dispozițiilor și obligațiilor a căror respectare o controlează. Aceste organe acționează în afara instituției din care fac parte, dar asupra activității persoanelor care trebuie să respecte anumite norme, fiind vorba de inspectorii pentru protecția muncii, calității produselor, din regimul vamal¹⁷⁸.

Potrivit unei păreri, materialele analizate din dosarele penale nu oferă o claritate privind sursa certă de proveniență a acestor informații și modul în care ele au fost obținute, iar în majoritatea cazurilor, ofițerul de urmărire penală sau procurorul indică în actele procesuale că urmărirea penală a fost pornită în baza informației operative parvenite, însă nu detaliază în niciun fel tipul și conținutul acestei informații¹⁷⁹.

Dezacordul exprimat, aferent nespecificării sursei informației speciale în actul prin care se dispune începerea urmăririi penale, este nejustificat, ținând cont de faptul că activitatea organului

¹⁷⁷GHEORHIȚĂ, M. *Tratat de metodică criminalistică*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p.64.

¹⁷⁸PĂVĂLEANU, V., *Op.cit.*, p.190.

¹⁷⁹SLIUSARENCO, D. *Studiul privind practica judiciară de examinare a infracțiunilor și contravențiilor privind circuitul ilegal de droguri fără scop de înstrăinare*. Chișinău: Depol Promo, 2017, p.30.

de investigații are un caracter secret, iar în cadrul procesului penal, în momentul începerii urmăririi penale, nu pot fi divulgate materialele speciale.

Participarea ofițerului de urmărire penală la determinarea posibilităților de utilizare a datelor speciale și aprecierea căilor procesuale de realizare a acestora sporește eficacitatea activității subdiviziunilor speciale de investigații, în același timp, datele obținute de ofițerul de urmărire penală, în cadrul procedurilor probatorii, pot fi folosite de către organul de investigații în vederea mobilizării activității de descoperire a infracțiunii și pentru soluționarea sarcinilor operative¹⁸⁰.

Rezultatele și concluziile formulate de către noi în prezenta lucrare, aferente premiselor interacțiunii, sunt bazate și pe latura practică, fiind folosite datele obținute în urma studierii materialelor cauzelor penale de diferite categorii.

În continuare, vom aborda unele exemple din practica pozitivă de realizare a interacțiunii la inițiativa organului de investigații, soldată cu descoperirea și documentarea infracțiunilor grave.

La capitolul etapei premergătoare începerii urmăririi penale, care presupune rolul activ al organului de investigații în vederea prevenirii și depistării infracțiunilor, segmentul larg reprezintă constatarea și documentarea crimelor din categoria circuitului ilicit de droguri.

Cu titlu de exemplu, la 14 iulie 2017, în Registrul nr.1 de evidență a sesizărilor cu privire la infracțiuni al Inspectoratului de Poliție sect. Buiucani al DP, mun. Chișinău, a fost înregistrat procesul penal nr.1747, început în temeiul actului de constatare al colaboratorilor INI al IGP pe faptul organizării și întreținerii speluncilor pentru consumul drogurilor pe teritoriul mun. Chișinău.

În cadrul examinării materialelor procesului penal, s-a constatat că, învinuții B. Vl., B. Vc., G. Vc. și G. Vl., urmărind scopul organizării și întreținerii speluncilor pentru consumul drogurilor precum și punerea la dispoziție a spațiilor pentru comercializarea acestora, au organizat speluncile de desfacere a drogurilor, de către consumatorii de droguri, iar de către organul de investigații au fost administrate materialele pertinente ce indică asupra faptului comiterii infracțiunilor prevăzute de art.217¹ și art.219 Cod penal¹⁸¹.

Realizarea interacțiunii la inițiativa organelor de constatare poate fi combinată prin lucrul comun efectuat de către serviciile de ordine publică în comun cu organele de investigații.

Cu titlu de exemplu, urmărirea penală pe cauza nr.2017031565 a fost pornită la 18.08.2017 de către organul de urmărire penală din cadrul Inspectoratului de Poliție sect. Buiucani, mun. Chișinău, în baza elementelor infracțiunii prevăzute de art.217 alin.(4) lit.b) Cod penal pe faptul

¹⁸⁰ КРИВЕНКО, А. *Взаимодействие следователя и органов, осуществляющих оперативно-розыскную деятельность*. Москва, 2006, с.6.

¹⁸¹ Cauza penală nr.2017031592, începută la 15.07.2017 de către Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Buiucani conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.219 Cod penal, în gestiunea OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău.

că S. N., împreună și de comun acord cu S. G. și C. I., urmărind scopul cultivării ilegale a plantelor care conțin droguri, au cultivat ilegal plante de cannabis în număr de 104, până în momentul contracarării acestei activități de către colaboratorii secțiilor Securitatea publică și Investigarea infracțiunilor (SII) din cadrul Inspectoratului de Poliție Buiucani al DP, mun. Chișinău¹⁸².

În speță, în urma interacțiunii eficiente între organul securității publice cu organul de urmărire penală s-a asigurat păstrarea și ridicarea obiectelor activității criminale, fiind prevenită distrugerea acestora de către autorii infracțiunii.

Participarea organului de investigații în acțiunile de urmărire penală și procedee probatorii este indispensabilă și nu poate fi neglijată. Deprinderile profesionale de care dispun ofițerii de investigații îi permit să-l asigure pe ofițerul de urmărire penală cu materialul probant, totodată contribuie la depistarea urmelor materiale și obiectelor infracțiunii. În urma efectuării percheziției în cauza penală nr.2017031462 privind învinuirea lui G. V. și Ț. A. de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.217¹ alin.(3) lit.b) Cod penal, la 07.06.2017, de către OUP al IP Buiucani, mun. Chișinău V. T., cu participarea ofițerilor de investigații S. C., C. V., s-a efectuat percheziție la domiciliul cet. Ț. A. În timpul efectuării percheziției, ofițerul de investigații al IP Buiucani, S. C., a depistat pe dulapul din bucătărie un pachetel din polietilenă, în care se află o substanță care reprezintă hașiș, cantitatea în materie uscată constituie 7,374 gr.¹⁸³.

Cercetarea infracțiunilor din categoria celor menționate supra, ce vizează circuitul ilicit de droguri, necesită o mobilizare complexă și concomitentă a exponenților diferitor organe din subordinea MAI, în special din domeniul ordinii publice, organului de investigații și de urmărire penală. Pentru a evita unele neclarități privind modul de realizare a procedeele probatorii cum ar fi percheziția, este important de indicat în procesul-verbal al acestei acțiuni toți participanții, atât cei care nemijlocit efectuează acțiunea procesuală cât și cei care acordă asistență procesuală.

Studiind materialele cauzelor penale din categoria celor menționate supra cu titlu de exemplu și analizând în ansamblu situația la compartimentul interacțiunii organului de investigații cu organul de urmărire penală, aceasta poate fi recunoscută satisfăcătoare, dar totuși conducerea subdiviziunilor teritoriale ale aparatului MAI urmează a fi sesizată referitor la intensificarea lucrului în domeniul prevenirii și contracarării crimelor la etapa pregătirii sau în curs de comitere și neadmiterea încălcărilor legislației în vigoare.

¹⁸² Cauza penală nr.2017031565, începută la 18.08.2017 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.217 alin.(4) lit.b) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

¹⁸³ Cauza penală nr.2017031462, începută la 03.08.2017 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.217 alin.(3) lit.b) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

Conducerea poliției, ca un organ complex cu puterea exercitării legitime a forței coercitive, este o problemă deosebită a democrațiilor contemporane. Lipsa unui consens definitiv și permanent în sistemul organelor afacerilor interne generează mai multe potențiale conflicte sociale. Cine decide când și câte forțe sunt necesare, în ce mod va fi justificată și proporțională antrenarea resurselor disponibile este o problemă majoră pentru orice democrație bazată pe supremația legii¹⁸⁴.

Pornind de la cele expuse, concluzionăm că colaboratorii organului de investigații urmează să demonstreze capacități profesionale de planificare și buna organizare a lucrului în interacțiune cu alte servicii, dând dovadă de vigilență, mobilizare personală și măiestrie de apreciere a informațiilor speciale supuse verificărilor. Activitatea organului de investigații va fi apreciată drept bună doar în condițiile în care va fi asigurată o reacționare promptă la toate informațiile ce conțin indicii obiectivi despre existența unei infracțiuni în curs de pregătire.

Conchidem că legiuitorul nu prevede limitele interacțiunii și nu reglementează obligația organului de investigații de a apela la această instituție din proprie inițiativă. Examinând legislația de rigoare, s-a stabilit o insuficientă reglementare în acest domeniu. În atare sens, se impune elaborarea normelor interdepartamentale de către instituțiile implicate în procesul penal în scopul reglementării activității comune cu organele de investigații.

Abordând starea de fapt, la capitolul interacțiunii organului de investigații, ce are în vedere practica cercetării cauzelor penale în coraport cu cadrul normativ existent, concluzionăm că:

1. cadrul normativ ce reglementează activitatea ofițerului de investigații urmează să stabilească interacțiunea acestui subiect cu alte organe;
2. se impune ajustarea prevederilor departamentale la prevederile legislației în vigoare, tratatele internaționale și practica judiciară;
3. reglementarea procesuală a statutului ofițerului de investigații va spori gradul de responsabilitate a acestui subiect în egală măsură cu ofițerul de urmărire penală;
4. instituirea mecanismului de antrenare a ofițerilor de urmărire penală la investigații preliminare, ce precedă înregistrarea sesizării despre infracțiuni, va permite organului de investigații să nu admită abuzuri, va contribui la administrarea calitativă a probatoriului, conservarea materialului probant;
5. sporirea inițiativei ofițerilor de investigații în activitatea de cercetare a infracțiunilor va fi atinsă prin elaborarea metodologiei de evaluare a eficienței activității, evitând indicii cantitativi, ca unul din criteriile acestui proces;

¹⁸⁴ WILSON, G., McCONVILLE, M., *Op.cit.*, p.22.

6. intensificarea controlului procuraturii asupra activității organelor de investigații și altor organe de constatare.

Necesitatea interacțiunii rezultă din lipsa subordonării reciproce a acestor două instituții în sistemul organelor de drept. Fiecare dintre ele sunt investite cu diferite atribuții, iar în activitatea lor folosesc diferite pârghii legale, tactico-organizatorice și metode care le permit să atingă un scop comun. Rolul organului de investigații capătă o importanță deosebită în cadrul cercetării infracțiunilor de complexitate sporită, pentru scoaterea la iveală a metodelor neordinare, bine planificate, de comitere a infracțiunilor.

Pe lângă factorii ce determină premisele interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu organul de investigații, o importanță majoră capătă factorii subiectivi, printre care: necunoașterea de către ofițerii de investigații a esenței procesuale de formare a probelor în procesul penal, incapacitatea lucrătorilor subdiviziunilor speciale de investigații de a da o apreciere corectă juridică informației disponibile, ceea ce este condiționat de lipsa cunoștințelor în drept, lipsa experienței de lucru.

Potrivit practicii reușite de cercetare a infracțiunilor, competențele organului de investigații sunt utilizate pe larg în cadrul cercetării la fața locului, perchezițiilor, verificării declarațiilor la fața locului, reconstituirii faptei. Conținutul interacțiunii este determinat de scopurile acesteia.

Apariția formelor noi ale realizării instituțiilor procesului penal este legată de dezvoltarea permanentă a structurilor criminale stabile, atentarea la categoriile specifice ale relațiilor sociale. Faptul dat îi obligă pe agenții statului să găsească căile de control al fenomenelor antisociale. În acest sens, împrumutarea bunelor practici de la alte jurisdicții acordă multe posibilități de a menține ordine în societate, reducând starea generală a criminalității în republică.

Scopul final al activității de documentare a infracțiunilor este realizarea materialelor de investigații disponibile și începerea urmăririi penale. Realizarea materialelor activității de investigații constituie totalitatea măsurilor tactice și metodelor privind posibilitatea utilizării datelor de fapt obținute în cadrul activității organului de investigații la etapa începerii urmăririi penale și în cadrul efectuării controalelor prealabile în cadrul procesului penal¹⁸⁵.

Rezultatele activității de investigații constituie datele de fapt, obținute de către organele de investigații în ordinea stabilită de legislația privind activitatea specială de investigații, ce conțin indicii obiectivi despre infracțiunea în curs de pregătire, la etapa realizării sau consumată, despre persoanele care au comis o crimă, care se eschivează de la organul de urmărire penală, instanța de

¹⁸⁵ ТАНКЕВИЧ, О. *Профессиональное взаимодействие следователя с органами дознания*. Гродно: Изд. ГрГУ, 2003, с.47.

judecată sau de la executarea pedepsei, precum și datele despre evenimentele și acțiunile ce creează pericolul securității militare, economice și ecologice a statului¹⁸⁶.

Importanța rezultatelor activității de investigații este marcată în cauza comiterii atacului tâlhăresc de către G.V., care la 27.12.2018, în jurul orei 06:30 min, urmărind scopul sustragerii bunurilor altei persoane printr-un atac armat, împreună și de comun acord cu N.M., intrând în incinta Catedralei Mitropolitane „Nașterea Domnului”, i-au aplicat paznicului M.V. mai multe lovituri în diferite părți ale corpului au deteriorat sticla de la icoana „Maicii Domnului de la Hârbovăț”, de unde au sustras mai multe articole din aur sub formă de cruciulițe și inele, cu greutatea totală 700 gr., cauzând părții civile daune în proporții deosebit de mari¹⁸⁷.

Analizând materialele de investigații administrate, a fost posibil de autorizat interceptarea și înregistrarea convorbirilor telefonice efectuate de către persoanele implicate în comiterea infracțiunii, totodată, fiind stabilită modalitatea înstrăinării valorilor materiale sustrate, care cu succes au fost revendicate în urma perchezițiilor și restituite părții vătămate.

La capitolul interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu organul de investigații în cadrul căutării învinuitului care se eschivează, autorul Bolshakov A., menționează că această activitate este bazată pe lege și pe actele normative departamentale, cu delimitarea strictă a competențelor și utilizarea largă a metodelor și mijloacelor activității speciale de investigații și de căutare, cu desemnarea rolului de conducere ce revine ofițerului de urmărire penală, realizată în scopul stabilirii locului aflării învinuitului sau obținerii informației despre locul aflării lui¹⁸⁸.

Cercetătorul L. Plesneva menționează că planificarea în comun a investigării infracțiunii de către ofițerul de urmărire penală, împreună cu ofițerul de investigații, constituie una din cele mai răspândite forme organizatorice ale interacțiunii. Ofițerul de investigații elaborează de sine stătător planul activităților de investigare, pe care ulterior îl realizează în coordonare cu ofițerul de urmărire penală¹⁸⁹.

În literatura de specialitate este unanim recunoscut că interacțiunea ofițerului de urmărire penală cu organul de investigații, mai întâi de toate, trebuie să fie reglementată de legislația procesual penală. După părerea noastră, lipsa reglementării juridice a statutului ofițerului de

¹⁸⁶ Совместный приказ от 13 мая 1998 г. №175/226/336/201/286/410/56, согласованный с Генеральной прокуратурой РФ об утверждении инструкции о порядке представления результатов оперативно-розыскной деятельности органу дознания, следователю, прокурору или в суд.

¹⁸⁷ Cauza penală nr.2018030938, începută la 06.05.2018 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.188 alin.(2) lit.b), e), f) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

¹⁸⁸ БОЛЬШАКОВ, А. Организационные аспекты взаимодействия следователя с органом дознания по розыску обвиняемых, скрывшихся от органов предварительного следствия: вопросы повышения эффективности. В: *Вестник Волгоградской Академии МВД России*, 2014, №2(29), с.79.

¹⁸⁹ ПЛЕСНЕВА, Л. Совместное планирование как форма взаимодействия следователя с органами дознания. В: *Сибирские уголовно-процессуальные и криминалистические чтения* 2014, № 2, с.129.

investigații în cadrul procesului penal poate crea un șir de probleme în plan practic, ceea ce se poate răsfrânge negativ asupra activității de acumulare a probelor. În această ordine de idei, o problemă majoră la capitolul subiectului cercetat constituie și lipsa reglementărilor juridice explicite privind interacțiunea în cadrul cercetării infracțiunilor¹⁹⁰.

Potrivit practicii constante de investigare a diferitelor categorii de infracțiuni, ca regulă generală, în cadrul interacțiunii, inițiativa aparține anume ofițerului de urmărire penală, deoarece conducându-se de probele disponibile și de alte date, anume el dă indicații organului de investigație, acordându-i informații necesare pentru realizarea sarcinilor formulate. Prin urmare, anume ofițerul de urmărire penală organizează interacțiunea și poartă răspundere deplină pentru realizarea eficientă a acestei activități¹⁹¹.

Este cert faptul că activitatea de descoperire a infracțiunilor și tragerea la răspundere penală a persoanelor, implicate în comiterea acestora, nu poate fi realizată decât în urma interacțiunii strânse dintre organele de urmărire penală ale Ministerului Afacerilor Interne; Procuraturii; Serviciului Vamal; Centrului Național Anticorupție; Serviciului Fiscal de Stat cu alte organe.

Realizarea scopului consacrat în art.1 alin.(2) Cod de procedură penală poate fi atinsă numai datorită interacțiunii organelor nominalizate cu alte instituții, departamente, autorități publice, în special: Centrul de Medicină Legală; Centrul Tehnico-criminalistic și de Expertize Judiciare al MAI; Poliția de Frontieră a MAI; ANP al Ministerului Justiției; Agenția Achiziții Publice; Agenția Proprietății Publice; Serviciul de Informații și Securitate; subdiviziunile INSP al MAI; Agenția Supraveghere Tehnică; Inspectoratul Fiscal de Stat ș.a.

2.3. Formele interacțiunii la investigarea infracțiunilor

Formele interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu subdiviziunile organului de investigații nu sunt altceva decât modalitatea exprimării activității coordonate între aceștia. Formele interacțiunii pot fi delimitate în funcție de conținutul acestora și reglementarea juridică.

Potrivit clasificării expuse în doctrina autohtonă de către profesorul M. Gheorghită, în conlucrarea ofițerului de urmărire penală cu serviciile speciale s-au încetățenit următoarele forme de interacțiune:

1. informarea reciprocă și la timp despre evenimentele infracționale și despre rezultatele obținute în urma cercetării;

¹⁹⁰ OGANESEAN, A. Interacțiunea în cadrul procesului penal în faza premergătoare urmăririi penale. În: *Buletinul științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul*, 2017, nr.1, p.66.

¹⁹¹ ТАШКЕВИЧ, О., *Op.cit.*, c.20.

2. planificarea în comun sau coordonarea activității de cercetare a infracțiunilor;
3. participarea ofițerilor de investigații la efectuarea acțiunilor de urmărire penală;
4. îndreptarea și îndeplinirea unor delegații, comisii rogatorii¹⁹².

Cercetătorul N. Iablokov, evidențiază următoarele forme principale ale interacțiunii:

1. schimbul reciproc de informații dintre subiecții interacțiunii;
2. compunerea în comun a planurilor acțiunilor de urmărire penală;
3. asistența acordată ofițerului de urmărire penală în cadrul efectuării acțiunilor procesuale;
4. executarea indicațiilor scrise ale ofițerului de urmărire penală, efectuarea în mod particular a acțiunilor de urmărire penală concrete;

5. analiza comună, aprecierea rezultatelor acțiunilor de urmărire penală și activităților speciale de investigații pe marginea infracțiunii investigate și adoptarea deciziilor comune în urma analizei efectuate;

6. întreprinderea măsurilor în vederea curmării infracțiunilor la etapa pregătirii și realizarea activităților cu caracter profilactic¹⁹³.

Profesorul S. Doraș menționează că formele de interacțiune, de conlucrare a ofițerului de urmărire penală cu organul de investigații sunt în funcție de natura și caracterul faptei în curs de cercetare. Potrivit opiniei autorului, în cazurile infracțiunilor evidente, când s-a activat deschis, probele fiind la suprafață, ofițerul de urmărire penală apelează la organele de poliție, solicitându-le doar ajutorul necesar pentru menținerea ordinii pe parcursul cercetării la fața locului, percheziției, reconstituirii, efectuării altor activități de urmărire penală. Dimpotrivă, la cercetarea infracțiunilor grave, săvârșite în mod tainic, după cum sunt de obicei omoruri, violuri, infracțiunile în domeniul corupției, delapidări, tâlhării, interacțiunea cu organele de investigații ia cu totul altă amploare și nu poate fi ignorată decât în detrimentul aflării adevărului¹⁹⁴.

Așa cum am reiterat anterior, interacțiunea capătă două forme – procesual penală și tactico-organizatorică. Deși formele interacțiunii sunt ample și diferite în toate etapele procesului de investigare, acestea de regulă sunt reglementate doar prin acte departamentale.

Forma procesuală a interacțiunii presupune reglementarea juridică expresă a modalităților acesteia. Examinând cadrul normativ intern, conchidem că fundamentul juridic al formei procesuale și, respectiv, tipurile interacțiunii procesuale rezultă explicit din conținutul Codului de procedură penală nr.122 din 14.03.2003; Legii nr.320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea

¹⁹² GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.99.

¹⁹³ ЯБЛОКОВ, Н., *Op.cit.*, c.200.

¹⁹⁴ DORAȘ, S., *Op.cit.*, p.38.

poliției și statutul polițistului; Legii nr.59 din 29.03.2012 cu privire la activitatea specială de investigație.

Forma procesuală a interacțiunii organului de urmărire penală cu organul de investigații are loc în limitele prevederilor normative stabilite de către legislația procesual penală, ținând cont de atribuțiile de care dispun subiecții acestui proces. Esența formei procesuale constă în aceea că reprezentanții organului de investigații sunt antrenați de către ofițerul de urmărire penală pentru efectuarea indicațiilor concrete în legătură cu cercetările efectuate sau pentru a participa în cadrul efectuării acțiunilor de urmărire penală.

Potrivit unei păreri expuse în literatura de specialitate rusă de către profesorul A. Belkin¹⁹⁵, formele procesuale ale interacțiunii sunt:

- efectuarea concomitentă atât a activității speciale de investigații, cât și cercetarea infracțiunilor, îndreptată spre combaterea criminalității și obținerea informației despre împotrivirea urmăririi penale de către persoanele cointerestate;
- efectuarea paralelă a măsurilor speciale de investigații în vederea căutării persoanei care a comis infracțiunea;
- efectuarea nemijlocită a acțiunilor de urmărire penală de către ofițerii de investigații la indicația ofițerului de urmărire penală.

Este important de menționat că o astfel de abordare nu este acceptabilă în cadrul procesului penal declanșat de către autoritățile abilitate în statul nostru, ținând cont de stipulările Legii nr.333 din 10.11.2006 privind statutul ofițerului de urmărire penală, care la art.1 alin.(2) prevede explicit că nu pot avea calitatea de ofițer de urmărire penală angajații organelor de urmărire penală abilitați cu funcții de menținere a ordinii publice, de control sau de exercitare a activității speciale de investigații, care au statut de persoane investite cu funcții de constatare a infracțiunilor, stabilit prin lege.

Totodată, art.94 alin.(1) pct.4) Cod de procedură penală stabilește că în procesul penal nu pot fi admise ca probe și, prin urmare, se exclud din dosar, nu pot fi prezentate în instanța de judecată și nu pot fi puse la baza sentinței sau a altor hotărâri judecătorești datele care au fost obținute de o persoană care nu are dreptul să efectueze acțiuni procesuale în cauza penală.

Inadmisibilitatea efectuării acțiunilor de urmărire penală de către organul de investigații rezultă și din prevederile art.100 alin.(1) Cod de procedură penală, care stipulează că administrarea probelor constă în folosirea mijloacelor de probă în procesul penal, care presupune strângerea și verificarea probelor, în favoarea și în defavoarea învinuitului, inculpatului, de către organul de

¹⁹⁵ БЕЛКИН, А., *Op.cit.*, c.677.

urmărire penală, din oficiu sau la cererea altor participanți la proces, precum și de către instanță, la cererea părților, prin procedeele probatorii prevăzute de CPP.

Deși cadrul normativ intern stabilește expres restricții la capitolul efectuării acțiunilor de urmărire penală de către ofițerii de investigații, conchidem că rolul acestora capătă o importanță majoră anume în contextul interacțiunii cu ofițerul de urmărire penală, care nemijlocit efectuează procedeele probatorii. În acest sens, organul de investigații asigură acumularea datelor necesare pentru stabilirea tuturor circumstanțelor faptei comise, în vederea determinării direcției ulterioare de cercetare, acordând asistența operativă ofițerului de urmărire penală la efectuarea cercetării la fața locului, percheziției, verificării declarațiilor la fața locului, reconstituirii faptei.

Abordând subiectul formelor de interacțiune, prof. M. Gheorghiță a conchis că interacțiunea la toate etapele poate fi numită de natură administrativă, când ea se bazează pe actele normative departamentale, și de natură procesuală, când activitatea în comun a câtorva reprezentanți ai organelor speciale și de drept se bazează pe legea de procedură penală, legea cu privire la activitatea poliției etc.¹⁹⁶

Forma procesuală a interacțiunii regăsește reglementarea juridică în Legea nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, care la art.3 lit.e) stipulează în calitate de unul din principiile activității speciale de investigații, principiul cooperării cu alte autorități statale. Art.6 alin.(1) din Legea nr.320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea poliției stabilește că poliția cooperează cu alte organe de drept în modul stabilit de legislație și de actele normative ale Ministerului Afacerilor Interne și ale Inspectoratului General al Poliției.

Autorii A. Bastrâkin și I. Krâlov delimitează următoarele modalități ale formei procesuale de interacțiune:

1. examinarea de către organul de investigații a plângerilor și denunțurilor despre infracțiuni, verificarea temeiurilor pentru pornirea urmăririi penale;
2. informarea ofițerului de urmărire penală de către organul de investigații despre infracțiunea depistată, întreprinderea măsurilor necesare pentru protejarea locului faptei și reținerea infractorului;
3. întreprinderea de către organul de investigații a măsurilor pentru prevenirea sau curmarea faptei criminale, fixarea urmelor acesteia;
4. executarea dispozițiilor organului de urmărire penală privind verificarea datelor ce au importanță pentru soluționarea chestiunii despre pornirea urmăririi penale;
5. documentarea infracțiunilor flagrante și executarea măsurilor ce nu suferă amânare;

¹⁹⁶ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.95.

6. executarea acțiunilor procesuale la indicația ofițerului de urmărire penală;
7. schimbul de informații dintre ofițerul de urmărire penală și organul de investigații¹⁹⁷.

În contextul subiectului cercetat, e necesar a fi reținute următoarele forme procesuale ale interacțiunii ofițerului de investigații cu organele de urmărire penală:

1. executarea exactă și fără abateri a dispozițiilor ofițerului de urmărire penală și indicațiilor scrise ale procurorului;
2. acordarea rapidă și eficientă a asistenței procedurale în cadrul acțiunilor de urmărire penală;
3. notificarea oficială a organului de urmărire penală și procurorului despre rezultatele activității speciale de investigații prin perfectarea rapoartelor, proceselor-verbale motivate;
4. transmiterea informației disponibile de către ofițerul de urmărire penală către organul de investigații în vederea executării măsurilor speciale de investigații și identificării persoanelor vinovate de săvârșirea infracțiunii;
5. culegerea datelor despre patrimoniul persoanei vinovate în vederea aplicării măsurilor asiguratorii, realizarea investigațiilor paralele, pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune și recuperarea cheltuielilor judiciare suportate din contul bugetului public;
6. organizarea măsurilor de căutare a persoanei care se eschivează de la urmărirea penală;
7. începerea urmăririi penale de către ofițerul de urmărire penală în temeiul materialelor administrate în cadrul dosarului special de investigații;
8. folosirea datelor speciale de către ofițerul de urmărire penală în procesul trecerii lor prin procedeele corespunzătoare în probe, consemnate prin mijloacele de probă respective.

Pentru a conferi caracterul complex cercetărilor realizate, urmează a fi analizate particularitățile realizării unor forme ale interacțiunii organului de urmărire penală cu organele de investigații, instituțiile de expertiză, alte servicii publice și departamente.

În literatura de specialitate, s-a conturat părerea potrivit căreia formele interacțiunii sunt condiționate, în primul rând, de volumul și conținutul acțiunilor de urmărire penală și măsurilor speciale de investigații care vor continua a fi efectuate în cadrul cercetării cauzei, care la rândul său determină durata și conținutul interacțiunii. Aceasta la rândul său, poate fi de lungă durată, pe durata întregului proces de investigare; temporară, implementată activ doar până la descoperirea infracțiunii; episodică, constând în punerea în sarcina organului de investigații executarea anumitor acțiuni¹⁹⁸.

Abordând formele procesuale ale interacțiunii, o atenție deosebită urmează a fi acordată rolului instituțiilor de expertiză în acest sens.

¹⁹⁷ БАСТРЫКИН, А., КРЫЛОВ, И., *Op.cit.*, p.86.

¹⁹⁸ ПЛЕСЧЕВА, Л., *Op.cit.*, c.128.

În atare context, la etapa incipientă de cercetare a infracțiunii, elementele principale de asistență criminalistică a investigațiilor pe urme proaspete pot fi: algoritmizarea acțiunilor de urmărire penală și a măsurilor organizațional-speciale de investigație; asistența informațională a activității echipei de cercetare în condițiile de teren; organizarea interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu expertul, ofițerul de investigații și alte persoane participante la investigație cu luarea în calcul a competențelor fiecăruia; solicitarea ajutorului maselor largi de populație și a mijloacelor mass-media¹⁹⁹.

Importanța interacțiunii organelor de urmărire penală cu centrele de expertiză la diferite etape ale cercetării infracțiunii a fost abordată în *speța CtEDO Eugenia Lazăr c. României*, hotărârea din 16.02.2010²⁰⁰.

La investigarea unor categorii de infracțiuni, de exemplu a celor comise contra vieții și sănătății persoanei, este imposibilă stabilirea adevărului obiectiv fără apelarea la cunoștințele speciale ale experților²⁰¹. Doar datorită rolului activ al tuturor subiecților interacțiunii este posibil de realizat sarcinile primordiale ale procesului penal în cel mai restrâns timp. Ca exemplu al unei interacțiuni reușite care a determinat realizarea unor procedee probatorii importante pentru soluționarea cauzei, menționăm cauza nr.2019030168, pornită la 1 februarie 2019, de către Inspectoratul de Poliție Buiucani al DP mun. Chișinău, în baza elementelor infracțiunii prevăzute de art.150 alin.(2) lit.b) Cod penal, pe faptul că la 31 ianuarie 2019, aproximativ la ora 21:30, în circumstanțe, minora P.R., a procedat la comiterea sinuciderii, prin aruncarea în gol din geamul apartamentului amplasat la etajul 5, iar în urma traumatismelor primite cea din urmă a decedat la fața locului. Astfel, în cadrul urmăririi penale s-a constatat că, în cazul dat, nu există faptul infracțiunii prevăzute de art.150 din Codul penal – determinarea la sinucidere. În cadrul examinării circumstanțelor decesului minorei P.R., s-a stabilit lipsa persoanei care ar fi putut întreprinde în privința victimei oarecare din acțiunile ce ar putea fi calificate ca una din modalitățile comiterii laturii obiective a infracțiunii prevăzute la art.150 Cod penal. Concluzia dată s-a conturat, inclusiv după efectuarea expertizei psihiatrico-psiologice post-mortem a victimei²⁰².

Pe caz, pentru a formula concluzii justificate despre cele întâmplate, procurorul a interacționat eficient cu psiholog și experții judiciari.

¹⁹⁹ GOLUBENCO, Gh., *Op.cit.*, p.186.

²⁰⁰ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Eugenia Lazăr vs Romania*, hotărârea din 16.02.2010, definitivă din 16.05.2010. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97236> [citat 22.04.2018]. §82-85.

²⁰¹ GHEORHIȚĂ, M., BALTAGA, E. Scientific and practical aspect of criminal-legal expertise. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/j_nr_file/1_2_2011.pdf [citat 05.12.2018], p.260.

²⁰² Cauza penală nr.2019030168, începută la 01.02.2019 de către Inspectoratul de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.150 Cod penal, în arhiva Procuraturii mun. Chișinău, oficiul Buiucani.

La compartimentul carențelor ce persistă în practica națională, se atestă faptul efectuării îndelungate a unor categorii de expertize, de exemplu, judiciar-contabilă, expertiză tehnică în construcții.

În *cauza CtEDO Sürmeli vs Germany*, hotărârea din 08.06.2006, Curtea Europeană a menționat că efectuarea expertizelor judiciare în termene excesive condiționează caracterul îndelungat al investigațiilor și constituie în sine o lezare a dreptului la un proces echitabil²⁰³.

Un exemplu elocvent din practica recentă a activității organelor de urmărire penală din Republica Moldova, care demonstrează efectele și importanța unei interacțiuni bine planificată și realizată la un înalt nivel, constituie cazul de săvârșire a unei evaziuni fiscale, cercetat în cauza penală nr.2015038258, începută la 27.11.2015 de către Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Buiucani, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.244 alin.(2) lit.b) Cod penal, expediată la 1 noiembrie 2018 cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani²⁰⁴.

În speță, potrivit raportului de expertiză judiciară contabilă nr.1140 din 21 octombrie 2016, în urma controlului fiscal repetat la fața locului prin metoda verificării totale, pe perioada de activitate 01.01.2009 - 31.01.2014, la SRL „G.T.”, a fost stabilită diminuarea impozitului funciar în sumă de 1.680 lei, diminuarea impozitului pe venit reținut din salariu în sumă de 6.775 lei și diminuarea taxei pe valoarea adăugată în sumă de 694.134 lei. Rezultatele reflectate în procesul-verbal de consemnare a opiniei din 17 octombrie 2018 al Serviciului Fiscal de Stat au fost confirmate prin efectuarea expertizei.

Descoperirea tuturor circumstanțelor faptei investigate s-a datorat nu numai formelor procesuale ale interacțiunii, dar și celor non-procesuale. În special se observă prestația pozitivă a organului de investigații în raport cu organul de control fiscal.

Cazul sus-abordat denotă că datorită rolului activ al tuturor subiecților interacțiunii a fost posibil de realizat scopul principal al procesului penal. Folosirea amplă a tuturor mijloacelor disponibile, atât de ordin procesual penal, cât și tactico-criminalistic, îmbinate între ele, au fost realizate prin formele procesuale și administrative ale interacțiunii.

²⁰³ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Sürmeli vs Germany*, hotărârea din 08.06.2006. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80563> [citat 20.02.2018]. §21.

²⁰⁴ Cauza penală nr.2015038258, începută la 27.11.2015 de către Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Buiucani conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.244 alin.(2) lit.b) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

Disponând de numeroși angajați și de o structură ramificată, organele fiscale efectuează un număr mare de verificări, al căror scop este de a stabili faptul plătirii incomplete a impozitelor. În virtutea acestei situații, probabilitatea descoperirii infracțiunilor fiscale este destul de mare²⁰⁵.

Totodată, de remarcat că la investigarea unor categorii de infracțiuni, de exemplu, a celor economice, problematică cu care se confruntă organele de urmărire penală, este lipsa unor cunoștințe specializate de profil, necunoașterea termenelor și noțiunilor contabile, financiare și fiscale, perceperea corectă a aspectelor relațiilor ce țin de executarea obligațiilor fiscale în ce privește impozitele și taxele de stat, principiile generale ale impozitării în Republica Moldova, statutul juridic al contribuabililor și al altor participanți la relațiile reglementate de legislația fiscală, principiile de determinare a obiectului impunerii, principiile evidenței veniturilor și cheltuielilor deduse etc., fapt ce prezintă dificultăți la investigarea cauzelor de evaziune fiscală.

Informația inițială despre infracțiuni de evaziune fiscală poate fi dobândită de organele speciale de investigații și din izvoare deschise și publice (de ex., unele publicații ale jurnaliștilor de investigații, concluzii ale companiilor de audit etc.)²⁰⁶.

Susținem părerea expusă în literatura de specialitate la subiectul cercetat, potrivit căreia este necesar să se stabilească o conlucrare reală și fructuoasă între experții instituțiilor de stat și experții laboratoarelor private, experții individuali, particulari, inclusiv persoanele competente, desemnate pentru efectuarea expertizelor judiciare, precum și organele ordonatoare de expertize, pentru a ameliora situația în domeniu și pentru a spori calitatea investigațiilor; a reduce termenele expertizelor, iar ca urmare – și a termenelor cercetării multor cauze și examinării lor în instanța de judecată. Anume de colaborarea, înțelegerea, interacțiunea experților din instituțiile de stat de expertiză judiciară cu experții din afara acestora (factorul subiectiv) depinde calitatea și reducerea termenelor expertizelor judiciare²⁰⁷.

Carențe la capitolul lipsei experților judiciari în domeniul restrâns al medicinei legale au fost constatate în cazul investigării pretinselor acțiuni ilegale ale medicilor din cadrul IMSP Institutul de Medicină Urgentă, exprimate prin acordarea asistenței medicale necalitative cet. P.L., ceea ce a condiționat instalarea morții pacientei²⁰⁸.

Valoarea probatorie a expertizei medico-legale constă în abordarea creativă a tuturor datelor obținute în mod obiectiv, cu folosirea unui spectru larg de metode specifice de investigații și

²⁰⁵ GHEORGHITĂ, M., LICĂ, F. Situațiile, versiunile și acțiunile inițiale la cercetarea infracțiunilor de evaziune fiscală. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, 2018, nr.8, p.23.

²⁰⁶ *Ibidem.*, p.23.

²⁰⁷ GHEORGHITĂ, M., *Op.cit.*, p.6.

²⁰⁸ Cauza penală nr.2018030261, începută la 09.02.2018 de către Procuratura mun. Chișinău, oficiul Buiucani conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.213 lit.b) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

posibilități concrete de demonstrare a legăturii de cauzalitate dintre faptele antisociale și consecințele lor asupra victimei. Această valoare devine tot mai evidentă în condițiile creșterii criminalității și, nu mai puțin important, în urma unor eventuale stări excepționale (acțiuni militare, calamități naturale, acte de terorism etc.), în cadrul cărora pot deveni victime mai mulți oameni²⁰⁹.

La pregătirea membrilor echipei care participă la investigarea infracțiunilor informatice datorită caracteristicilor speciale ale echipamentelor ce fac obiectul investigației, cât și metodelor întrebuințate în investigarea criminalistică a sistemelor informatice, membrii echipei de investigatori trebuie să posedă cunoștințe și aptitudini adecvate specificului investigației. Astfel, e de menționat faptul că oponenții organelor de urmărire penală și de constatare a infracțiunilor săvârșite prin mijloacele electronice, de regulă, sunt persoane cu capacități intelectuale excepționale, posedă vaste cunoștințe profesionale atât în materie tehnică, cât și juridică, iar posibilitățile lor de ordin material sunt sporite²¹⁰.

Susținem părerea potrivit căreia practica îndelungată a expertului, în prezența unui potențial intelectual, a culturii generale și a unei cugetări plastice dezvoltate, permite a asigura concluzii obiective în investigații complexe²¹¹.

În acest sens, se impune consolidarea capacităților de cooperare cu subdiviziunile teritoriale ale organelor poliției cu centrele de expertiză, astfel încât să se asigure o interacțiune mai eficientă.

Aportul expertizelor judiciare la înfăptuirea justiției este de valoare maximă în cazul în care expertul are cunoștințe profunde, se bazează pe examinări complete, complexe și cercetările sunt efectuate cu ajutorul mijloacelor și metodelor performante²¹².

De menționat că, în activitatea lor, experții ca și alți subiecți procesuali sunt expuși unor riscuri, prin urmare, organul de urmărire penală, trebuie să reacționeze prompt la orice informație despre faptul că cineva încearcă să exercite influență asupra expertului. De exemplu, în cauza penală nr.2017031395, începută la 01.08.2017 de către OUP al Inspectoratului de Poliție sect. Buiucani al DP, mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.189 alin.(1) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, învinuitul S.A., care prin șantaj a solicitat în mod violent de la partea vătămată

²⁰⁹ BACIU, Gh. Bazele legislative și procedurale ale activității serviciului medico-legal din Republica Moldova. În: *Info-med*, 2004, nr.2, p.9.

²¹⁰ GHEORHIȚĂ, M., DUȘA, S. Criminalitatea cibernetică – cu un pas înainte. Metodici de investigare. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, 2011, nr.3(43), p.189.

²¹¹ GOLUBENCO, Gh., COSTEA, M. Considerații privind cercetarea scrisului și semnăturii în documentele prezentate la expertiză în copii. În: *Legea și viața*, 2018, nr.12, p.50.

²¹² GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.5.

transmiterea dreptului de proprietate asupra bunului imobil, a încercat s-o amenințe și pe expertul judiciar C.L. care a efectuat o expertiză judiciară în construcții asupra obiectului litigant²¹³.

Situații de genul dat, în dependență de gradul și gravitatea influenței necorespunzătoare sau amenințării, pot genera necesitatea aplicării măsurilor de protecție în privința martorului sau măsurilor procesuale de constrângere în privința bănuțului / învinutului.

V. Sezonov a acordat o atenție sporită studierii problemei interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu centrele de expertiză la investigarea cazurilor de înmatriculare a autovehiculelor cu datele de identificare falsificate²¹⁴.

Expertiza judiciară constituie acel mijloc de probă prin care expertul respectiv, pe baza unei activități de examinare a obiectelor materiale, organismului uman, fenomenelor sau proceselor ce ar putea conține informații importante despre circumstanțele cauzelor cercetate de organele împuternicite sau examinate de instanța de judecată, stabilește elemente de fapt, care servesc la constatarea existenței sau inexistenței infracțiunii, la identificarea făptuitorului, precum și la clarificarea altor împrejurări importante pentru justa soluționare a cauzei²¹⁵.

Menționăm faptul că cercetările, în majoritatea expertizelor judiciare, sunt suficient de aprofundate ca, în baza lor, să poată fi trase concluzii, în mare parte categorice, pozitive sau negative, de care depinde aflarea adevărului, soarta oamenilor, drepturile și valorile imobiliare ale lor, deoarece acestea sunt probe incontestabile în procesul penal, civil sau administrativ. Experții judicari, indiferent de apartenența lor – funcționari de stat sau persoane private, individuale, de obicei, sunt persoane competente care manifestă maximă exigență și obiectivitate²¹⁶.

Aspectele reușite ale interacțiunii organului de urmărire penală cu CML, CNEJ și CTC al IGP al MAI au fost determinate în cazul comiterii omorului de către S.-B. V., care la 12.01.2019, în jurul orei 21:00, aflându-se în casa particulară situată pe str. București, mun. Chișinău, l-a stropit pe întreaga suprafață a corpului cu substanță inflamabilă – kerosen pe B.E., după care cu o brichetă l-a incendiat cauzându-i astfel celui din urmă multiple vătămări corporale exprimate prin arsuri termice incompatibile cu viața, în urma cărui fapt acesta la scurt timp a decedat pe loc²¹⁷.

²¹³ Cauza penală nr.2017031395, începută la 01.08.2017 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.189 alin.(1) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

²¹⁴ СЕЗОНОВ, В. Проблемные вопросы взаимодействия экспертной службы МВД Украины с подразделениями национальной полиции. În: *Legea și viața*, 2018, nr.5/2, s.164.

²¹⁵ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.5.

²¹⁶ GHEORHIȚĂ, M. Stringența perfectării legislației în domeniul expertizei judiciare. În: *Avocatul Poporului*, 2013, nr.1-3, p.2.

²¹⁷ Cauza penală nr.2019030067, începută la 12.01.2019 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.145 alin.(2) lit.j) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

În speță datorită concluziilor formulate de către experți în cadrul expertizelor judiciare: medico-legală și biologică complexă, chimică, expertiză traseologică, expertiză psihiatrico-psihologică, a fost posibil de stabilit implicarea vizatului în comiterea acestei infracțiuni²¹⁸.

Forma nonprocesuală, denumită în literatura de specialitate administrativă, se realizează în conformitate cu actele normative de ordin departamental: instrucțiuni, ordine, indicații metodologice etc. De asemenea, forma nonprocesuală se exprimă prin acordarea asistenței de către ofițerul de urmărire penală reprezentanților organului de investigații în cadrul aprecierii juridice a materialelor acumulate, înaintării recomandărilor în legătură cu efectuarea măsurilor speciale de investigații, în special, în legătură cu efectuarea măsurilor speciale de investigații până la pornirea urmăririi penale.

Instrucțiunea privind modul de primire, înregistrare, evidență și examinare a sesizărilor și a altor informații despre infracțiuni, aprobată prin ordinul interdepartamental cu privire la evidența unică a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni nr.121/254/286-0/95 din 18 iulie 2008 stabilește că informația despre infracțiuni parvenită în organe în funcție de forma parvenirii și procedura examinării se divizează în două categorii:

- sesizări despre infracțiuni săvârșite, pregătite sau în curs de pregătire, prevăzute de Codul penal, care conțin descrierea faptei și în conformitate cu legislația procesual penală pot servi drept temei pentru pornirea urmăririi penale;

- alte informații referitoare la infracțiuni și incidente, plângeri, fie denunțuri anonime sau alte cereri ori comunicări despre infracțiuni, neîntocmite în conformitate cu prevederile art.263 Cod de procedură penală, care potrivit legislației procesual penale nu pot servi drept temei pentru pornirea urmăririi penale, însă urmează a fi supuse controlului suplimentar și după caz, în condițiile legii, în baza acestuia, organul este obligat să se autosesizeze în vederea pornirii urmăririi penale²¹⁹.

Ofițerul de urmărire penală, împreună cu reprezentanții organului de investigații, în limitele atribuțiilor ce le revin, examinând informațiile despre infracțiuni, analizând caracterul faptei comunicate, sunt obligați să asigure fără întârziere deplasarea la fața locului, conservarea probelor și urmelor materiale, efectuarea măsurilor speciale de investigații, care pot fi realizate până la începerea urmăririi penale, dispunerea efectuării constatărilor tehnico-științifice și medico-legale.

În redacția actuală, *ordinul interdepartamental al Procurorului General, ministrului Afacerilor Interne, directorului Centrului Național Anticorupție și directorului general al*

²¹⁸ Cauza penală nr.2019030067. *Op.cit.*

²¹⁹ Ordinul interdepartamental cu privire la evidența unică a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni nr.121/254/286-0/95 din 18 iulie 2008.

Serviciului Vamal nr.121/254/286-0/95 din 18 iulie 2008 stabilește că examinarea altor informații despre infracțiuni se efectuează conform Legii cu privire la activitatea operativă de investigații și altor legi organice. Analizând conținutul actului normativ departamental abordat supra conchidem că prevederile la capitolul inițierii procedurii de înregistrare și examinare a sesizărilor despre infracțiuni sunt învechite și nu corespund integral normelor stipulate în legislația Republicii Moldova. În special, prevederile instrucțiunilor aprobate prin ordinul dat, urmează a fi ajustate la conținutul *Codului de procedură penală* și *Legii nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații*²²⁰.

De menționat că ordinul vizat nu corespunde cerințelor actuale ale cadrului normativ procedural, mai mult ca atât, operează cu noțiunile și sintagmele demult învechite, cum ar fi de exemplu „activitatea operativă de investigații”.

Astfel, considerăm că se impune revizuirea integrală a conținutului *Ordinului interdepartamental al Procurorului General, ministrului Afacerilor Interne, directorului Centrului Național Anticorupție și directorului general al Serviciului Vamal nr.121/254/286-0/95 din 18 iulie 2008*, prevederile căruia sunt învechite și nu corespund cerințelor stipulate în legislația Republicii Moldova, ajustându-l la conținutul *Codului de procedură penală* și *Legii nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații*, prin:

- modificarea pct.20) din *Instrucțiunea* privind modul de primire, înregistrare, evidență și examinare a sesizărilor și a altor informații despre infracțiuni, atribuindu-i următorul conținut: „*termenul de examinare a sesizărilor referitoare la infracțiuni este reglementat de legislația procesual penală. Conducătorul organului de urmărire penală asigură respectarea termenului rezonabil la examinarea acestora, stabilind, în funcție de complexitatea cazului, prin rezoluție, termene fixe, care pot fi prelungite motivat. În caz de dispunere a soluției prevăzute de art.274 alin.(4) Cod de procedură penală, conducătorul organului de urmărire penală asigură înaintarea către procuror a actelor întocmite cu propunerea de a nu porni urmărirea penală cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea termenului specificat la alin.(1)*”;

- înlocuirea în conținutul pct.25) din *Instrucțiunea* nominalizată a sintagmei „*Legii cu privire la activitatea operativă de investigații*” cu denumirea „*Legii nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații și altor legi organice*”;

- modificarea pct.27) din *Instrucțiunea* vizată supra în următoarea formulă: „*termenul de examinare a altor informații despre infracțiuni și incidente, plângeri și denunțuri anonime, ce necesită un control suplimentar constituie 30 de zile. Conducătorul organului respectiv asigură*

²²⁰ OGANESEAN, A. *Op. cit.*, p.29.

respectarea termenului rezonabil la examinarea acestora, stabilind, în funcție de complexitatea cazului, prin rezoluție, termene fixe, care pot fi prelungite motivat. În cazuri excepționale, când obiectul examinării este de complexitate sporită iar cercetarea acestuia necesită interacțiunea cu alte organe, conducătorul organului respectiv poate stabili un termen mai mare pentru finalizarea investigațiilor, care nu va depăși 60 de zile”;

- introducerea alin.(6) în pct.25) din *Instrucțiunea* analizată, având următorul conținut: „colaboratorul organului care examinează alte informații despre infracțiuni efectuează investigațiile, interacționând cu organele de urmărire penală create în cadrul MAI, CNA, SV, Serviciului Fiscal de Stat, Procuratură, specialiști din diferite domenii, organele de control de stat, alte instituții publice și entități private”;

- completarea pct.40) cu alin.(6) care va pune în sarcina conducătorului organului de urmărire penală să asigure săptămânal prezentarea către procuror a datelor privind înregistrarea și evidența deplină a sesizărilor și a altor informații referitoare la infracțiuni;

- introducerea unui nou pct.47) care va stipula expres că organele MAI transmit zilnic procurorului responsabil sintezele operative, totodată, asigurând accesul la Registrele prevăzute de prezenta *Instrucțiune* și dosarele speciale de nomenclator.

Analizând forma tactico-organizațională a interacțiunii, A. Belkin a nominalizat următoarele modalități principale de realizare a acesteia:

- elaborarea comună a versiunilor și planificarea urmăririi penale;
- activitatea comună în grupuri de urmărire penală;
- efectuarea comună a operațiunilor tactice²²¹.

Interacțiunea se realizează în baza unui plan comun coordonat, care trebuie să conțină:

- expunerea versiunilor operative și de urmărire penală;
- abordarea circumstanțelor de fapt care trebuie să fie constatate și verificate în legătură cu fiecare versiune;

- enumerarea acțiunilor cu ajutorul cărora aceste circumstanțe de fapt pot fi constatate;
- ordinea acțiunilor de investigare, realizate de către ofițerul de urmărire penală;
- stabilirea circumstanțelor care pot fi constatate doar pe cale operativă;
- termenele de executare;
- indicarea executorului fiecărui punct²²².

Potrivit autoarei L. Plesneva grupul de urmărire penală constituie o formațiune organizațională, creată pe o bază temporară sau permanentă, compusă din ofițerul de urmărire

²²¹ БЕЛКИН, А. и др., *Оп.цит.*, с.678.

²²² БЕЛКИН, Р., *Оп.цит.*, с.494.

penală, ofițerii organului de investigații și alți specialiști, care utilizează propriile metode și mijloace de lucru, creată pentru o activitate mai bună de descoperire și investigare a categoriilor de infracțiuni din numărul celor mai complicate, în condițiile în care apare necesitatea realizării lucrului de investigare intensiv și o perioadă lungă de timp²²³.

Generalizând compartimentul formelor interacțiunii, cercetătorul L. Drapkin conchide că grupul operativ și de urmărire penală poate fi definit o formațiune organizațională permanentă sau temporară, compusă din ofițerul de urmărire penală, colaboratorilor aparatului de investigare, inclusiv ce fac parte din subdiviziunile specializate și centrale ale sistemului organelor de investigare, cu implicarea specialiștilor din diferite domenii ale științei și tehnicii, care aplică metodele și mijloacele specifice lucrului lor, create pentru organizarea optimală a activității eficiente de descoperire a infracțiunilor²²⁴.

Potrivit opiniei V. Jerdev, formele nonprocesuale ale interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu organul de investigații sunt:

- crearea și activitatea grupelor de urmărire penală și investigații;
- planificarea de către ofițerul de urmărire penală împreună cu ofițerii de investigații a activității comune de descoperire și investigare a infracțiunilor;
- schimbul reciproc al informației între ofițerul de urmărire penală și ofițerii de investigații;
- asistența operativă la faza premergătoare pornirii urmăririi penale;
- folosirea rezultatelor activității speciale de investigații în cadrul urmăririi penale;
- executarea de către organul de investigații a dispozițiilor ofițerului de urmărire penală²²⁵.

Analiza în retrospectivă a legislației și literaturii permite a constata că apariția grupelor de urmărire penală și de investigații pe parcursul sec.XX a fost un proces logic luând ca punct de plecare particularitățile istorice ale dezvoltării procesului penal. Apariția acestei forme a interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu organul de investigații a fost determinată de două grupuri de factori: reglementarea legislativă și realizarea *de facto* în modul practic a modelului de investigare, potrivit căruia urmărirea penală și investigațiile speciale se realizau de diferiți subiecți – ofițerul de urmărire penală și ofițerul de investigații; existența cauzelor penale, complexitatea asigurării cu forțele operative pentru cercetarea cărora solicită unificarea eforturilor diferiților colaboratori ai subdiviziunilor corespunzătoare²²⁶.

²²³ ПЛЕСНЕВА, Л.Б *Op.cit.*, c.120.

²²⁴ ДРАПКИН, Л. *Организация работы следственно-оперативных групп*. Екатеринбург: УЮИ МВД, 1998, с.3.

²²⁵ ЖЕРДЕВ, В., КОМИССАРОВ, В., *Op.cit.*, с.133.

²²⁶ МАТВЕЙЧЕВ, Ю. *Теоретические, правовые и организационные основы расследования уголовных дел следственно-оперативными группами*. Могилев: Институт МВД, 2016, с.70.

Examinând formele interacțiunii am cercetat eficiența interacțiunii ofițerilor de investigații și de urmărire penală detașați în cadrul Procuraturilor specializate în special sub prisma realizării prescripțiilor *Legii nr.159 din 07.07.2016 cu privire la Procuraturile Specializate* și actelor normative departamentale în coraport cu practica existentă în activitatea PA și PCCOCS.

Analizând eficiența interacțiunii procurorilor în procuraturile specializate – PA / PCCOCS cu ofițerii de urmărire penală și ofițerii de investigații detașați de la organele centrale ale afacerilor interne și CNA constatăm că persistă un șir de avantaje al acestui mecanism procesual de interacțiune care contribuie la eficientizarea administrării probatoriului. Echipele permanente și stabile de cercetare asigură prompt și constant executarea procedeeleor, combinațiilor tactice de înaltă complexitate, implementând cu succes metodele de investigare diferitor categorii de infracțiuni. Studiul realizat denotă imperfecțiunea mecanismelor practice privind realizarea interacțiunii subiecților detașați cu procurorii care exercită urmărirea penală la procuraturile vizate supra. În special, problematica dată se deduce la numărul limitat al lucrătorilor detașați²²⁷.

Latura practică a studiului realizat demonstrează că pe parcursul anului 2020 în cadrul Procuraturii Anticorupție activau doar 8 ofițeri de urmărire penală și 7 ofițeri de investigații detașați de la CNA, interacționând cu 19 procurori din cadrul Procuraturii Anticorupție²²⁸.

În situația abordată se remarcă problema numărului insuficient a ofițerilor de urmărire penală detașați în cadrul Procuraturii Anticorupție, iar pentru a atribui o eficiență propusă conceptului instituției detașării procesuale se cere echivalarea cantitativă al corpului de ofițeri detașați cu numărul procurorilor specializați în exercitarea urmăririi penale conform competențelor atribuite.

În activitatea practică de descoperire și cercetare a infracțiunilor, pot fi evidențiate următoarele categorii ale grupurilor de investigații:

1. de serviciu;
2. specializate în cercetarea anumitor categorii concrete de infracțiuni;
3. formate pentru investigarea crimelor comise pe un anumit teritoriu;
4. specializate în cercetarea infracțiunilor comise de grupările criminale;
5. temporară, formată pentru cercetarea cazului concret complicat cu mai multe episoade ale activității criminale;
6. de căutare a persoanelor care se eschivează de la urmărirea penală;
7. de cercetare a infracțiunilor pe care s-a dispus suspendarea urmăririi penale;
8. de cercetare a infracțiunilor grave din anii precedenți.

²²⁷ OGANESEAN, A. Unele aspecte actuale la capitolul interacțiunii Procuraturilor Specializate cu alți subiecți procesuali. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*. Украина, Переяслав, 2021, nr.1, p.41.

²²⁸ *Ibidem*, p.41.

Lupta activă împotriva criminalității la etapa actuală nu este posibilă fără o interacțiune reușită între diferite subdiviziuni ale MAI și SIS, care desfășoară activitatea specială de investigație. În afară de interacțiunea în cadrul aceluiași departament, ofițerii de urmărire penală pot să interacționeze în vederea cercetării infracțiunilor și cu specialiști din diverse departamente (inclusiv experți ai CNEJ, medici legiști etc.). O asemenea interacțiune este condiționată de faptul că atât ofițerul de urmărire penală, cât și reprezentanții organelor speciale de investigație, precum și subdiviziunile de expertiză criminalistică, dispun de mijloace specifice de descoperire a infracțiunilor și este foarte important ca aceste mijloace și metode să fie utilizate nu în mod dispersat, dar în complex, în numele intereselor comune²²⁹.

În plan internațional, referitor la importanța creării echipelor comune de investigații, în *cauza Ramsahai and Others vs the Netherlands*, CtEDO a evidențiat necesitatea antrenării echipelor mobile speciale în investigarea crimelor excepțional de grave²³⁰.

Potrivit autorului M. Kirguez, formele nonprocesuale sunt strâns legate cu formele procesuale ale interacțiunii, derivă din ele, însă au destinația separată în organizarea interacțiunii²³¹.

Indicațiile, dispozițiile adresate organului de investigații urmează a fi formulate în formă scrisă, în conformitate cu rigorile normative stabilite de legislația procesual penală. Însă, în cazul în care conținutul indicației conține informații de natură confidențială și care nu poate fi divulgată, sau se referă la exercitarea acțiunilor, realizarea cărora necesită mai puțin timp decât pregătirea și aprobarea unui document scris, precum și în cazuri ce nu suferă amânare, indicație poate fi dată în formă verbală²³².

Merită o atenție în contextul cercetării noastre concluziile ale lui Iu. Sedlețchi și D. Milușev care au menționat că analiza codurilor de procedură penală analogice ale altor state, în care sunt fixate dispoziții generale și reguli concrete referitoare la efectuarea urmăririi penale, demonstrează faptul, că principiul publicității, în aceste norme, nu a fost dezvoltat și consolidate în continuare. În faza de urmărire penală publicitatea practic lipsește²³³.

Rezultatele interacțiunii procesuale în mod obligatoriu se regăsesc în materialele cauzei penale, pe când urmele interacțiunii nonprocesuale categoric nu ar trebui consemnate în conținutul dosarului, în vederea respectării principiului confidențialității.

²²⁹ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.100-101.

²³⁰ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Ramsahai and Others vs the Netherlands*, hotărârea din 15.05.2007. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80563> [citat 01.08.2017]. §27, 28.

²³¹ КИРГУЕВ, М., *Op.cit.*, c.210.

²³² БЕЛКИН, А., *Op.cit.*, c.678.

²³³ SEDLEȚCHI, Iu., MILUȘEV, D. Unele considerații cu privire la raportul dintre condițiile generale ale judecării cauzei și principiile procesului penal. În: *Vector European*, 2018, nr.2, p.7.

Ofițerul de urmărire penală trebuie să dispună de capacitatea de a aprecia prompt mersul urmăririi penale.

Analizând practica organelor de urmărire penală, statuăm că cel mai des aplicabile sunt următoarele tipuri ale interacțiunii extraprocesuale:

- analiza în comun materialelor cauzei penale;
- executarea indicațiilor nonprocesuale;
- schimbul reciproc de informații;
- asistența și participarea subiecților vizați supra în cadrul combinațiilor tactice;
- acordarea asistenței juridice către organul de investigații, în vederea neadmiterii apariției situațiilor care pot afecta legalitatea unor acțiuni procesuale²³⁴.

Obiectul discuțiilor pot fi diferite întrebări de ordin tactic, practic, sau metodico-organizatoric. Deseori, la ele recurg ofițerii de investigații în legătură cu realizarea datelor speciale obținute pentru a porni un proces penal. La etapa dată, este de înaltă valoare cunoașterea practicii pozitive de cercetare a infracțiunilor constatate ca rezultat al măsurilor speciale de investigații, în special, mecanismelor legale de realizare procesuală a datelor speciale.

După cum se știe, unul din izvoarele metodicii criminalistice este practica avantajoasă a organelor de drept, de cercetare, descoperire și prevenire a infracțiunilor, de interacțiune a organelor de urmărire penală cu alte servicii, ministere pe parcursul cercetării cauzei concrete²³⁵.

Studierea materialelor cauzei permit ofițerului de urmărire penală împreună cu ofițerul de investigații să înainteze versiuni, ajungând la o poziție comună referitor la circumstanțele de fapt stabilite sau care urmează a fi probate.

Așa cum am demonstrat la compartimentul precedent al prezentei lucrări, premisele interacțiunii rezultă și din nesubordonarea reciprocă a diferitelor subdiviziuni din sistemul organelor de drept, în special organele de urmărire penală și speciale de investigații. Fiecare din ele este învestit cu diferite atribuții, iar în activitatea sa, acestea folosesc diferite pârghii legale, tactico-organizatorice, metode, care le permit să atingă scopul comun.

În special, rolul organului de investigații capătă o importanță deosebită în cadrul cercetării infracțiunilor de complexitate sporită, deosebit și excepțional de grave, pentru scoaterea la iveală a metodelor neordinare, bine planificate, de comitere a infracțiunilor.

²³⁴ OGANESEAN, A. Reflecții teoretico-practice referitor la interacțiunea în cadrul cercetării cauzelor penale. În: Culegerea publicațiilor conferinței științifice cu participare internațională „*Realități și perspective ale învățământului juridic național*”. Chișinău, vol. II, 1-2 octombrie 2019, p.623.

²³⁵ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.19.

Un exemplu elocvent de interacțiune îl constituie realizarea activităților procesuale, de investigații și medico-legale în cadrul cercetării la fața locului pe caz de omor care a avut loc la 12.09.2016 în or. Durlăști, mun. Chișinău (*cauza penală nr.2016032083 privind învinuirea lui D.A. de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.145 alin.(2) lit.e), j) Cod penal*). La data nominalizată, organul de urmărire penală al Inspectoratului de Poliție sect. Buiucani, mun. Chișinău a fost sesizat pe faptul că, într-o casă de locuit a avut loc un incendiu, iar în urma sosirii la fața locului a pompierilor și a grupului operativ, într-o odaie a fost depistat cadavrul proprietarei casei, având asupra sa leziunile corporale exprimate prin echimozele în regiunea periorbitală laterală, echimozele pe obrazul stâng cu trecere la suprafața laterală a gâtului pe stânga, o echimoză similară ce reflectă o urmă de încălțăminte de culoare violacee, trei plăgi contuze, liniare cu margini neregulate în regiunea occipitală a capului, două plăgi în regiunea parietală și frontală²³⁶. Datorită rolului activ al ofițerilor de investigații care fără întârziere au identificat toți martori din rândul vecinilor victimei, ulterior audiați de către organul de urmărire penală, a fost posibil de înaintat versiunea principală privind persoana care a comis infracțiunea în cauză.

În al doilea rând, în cadrul cercetării la fața locului, în urma examinării cadavrului B. M., pe fața acesteia, în regiunea obrazului stâng au fost fixate lividitățile cadaverice care reflectau forma obiectului cu care victima a fost lovită în scurtă perioadă de timp după instalarea morții. Astfel, medicul legist a concluzionat, iar organul de urmărire penală a înaintat versiunea că acestea ar fi putut produse în urma aplicării unei lovituri cu piciorul în regiunea capului, în urma cărui fapt a apărut o echimoză similară ce reflectă o urmă de încălțăminte de culoare violacee. Ca rezultat al examinării încălțăminteii ridicate de la D.A., s-a confirmat coincidența formei echimozei de pe obrazul victimei și suprafeței de jos a adidașilor învinuitului.

Foarte exact menționează autorul A. Șhilo, că anume procurorului trebuie să-i revină rolul de coordonator între organul de urmărire penală și organul de investigații²³⁷.

În speța nominalizată supra, în vederea descoperirii infracțiunii pe urme fierbinți, ținând cont de gravitatea faptei comise și imposibilitatea de a obține autorizația judecătorului de instrucție, fără a prejudicia buna desfășurare a procesului penal, s-a dispus inițierea interceptării convorbirilor telefonice efectuate de către bănuitul principal, în baza ordonanței motivate a procurorului, iar rezultatele obținute au fost recunoscute drept pertinente pentru cauza penală.

²³⁶ Cauza penală nr.2016032083, începută la 01.06.2016 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.145 alin.(2) lit.e), j) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

²³⁷ ШИЛО, А., *Op.cit.*, c.44.

Este important de menționat că, printre problemele de ordin practic se evidențiază necunoașterea de către subiecții procesului penal a formelor interacțiunii, nedorința acestora să se conformeze scopului comun privind cercetarea faptei infracționale comisă din motivul unor neînțelegeri de ordin departamental. Așadar, statuăm că, în vederea atingerii tuturor obiectivelor înaintate, organul de urmărire penală urmează să aplice pe larg, sistematic și permanent toate formele interacțiunii cu organul de investigații, departamente, instituții, ministere, agenții, conștientizând posibilitățile și importanța lor.

2.4. Principiile și regulile de realizare a interacțiunii de către subiecții procesului penal

Există un șir de principii pe care trebuie să le satisfacă interacțiunea ofițerului de urmărire penală cu alte instituții pentru a deveni aplicabilă în procesul cercetării cauzelor penale. Acestea sunt de ordin procesual, administrativ și tactico-organizatoric. Atât cadrul normativ intern, cât și recomandările metodologice stabilesc obligația subiecților implicați în activitatea de investigare și descoperire a crimelor de a se conforma unor reguli, menite să asigure eficacitatea acestui proces. Este de remarcat că legislația națională conține o serie de norme care denotă unele reguli și standarde cu valoare de principii ale interacțiunii în cadrul procesului penal.

Respectând principiile de bază ale interacțiunii în cadrul procesului penal, subiecții procesuali contribuie la realizarea obligației statului de a garanta dreptul părții vătămate și întregii societăți, că circumstanțele faptei comise vor fi constatate complet, iar persoana vinovată va fi trasă la răspundere. Necesitatea respectării obligației de a curma existența situației generatoare de prejudiciu, de a repara consecințele negative ale faptei ilicite, precum și scopul prevenției generale, la fel, sunt cauze primordiale care determină rațiunea implementării și respectării unor principii ale interacțiunii organului de urmărire penală cu alte instituții în cadrul procesului penal. Nu în ultimul rând, respectarea principiilor interacțiunii contribuie la înlăturarea obstacolelor de ordin personal, ce apar între subiecții implicați în această activitate²³⁸.

Odată cu plasarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului pe treapta cea mai înaltă în ierarhia valorilor sociale, tendința spre umanizarea legii penale, revizuirea conceptului și sistemului mai multor categorii de infracțiuni și a pedepselor penale pentru comiterea acestora au solicitat o reconsiderare profundă a conceptului, metodelor de combatere a criminalității²³⁹.

²³⁸ OGANESEAN, A. Principiile interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale. În: *Revista Națională de Drept*, 2017, nr.9, p.49.

²³⁹ GRECU, R. Politica penală – abordare evolutivă a noțiunii și definiției. În: *Revista de studii interdisciplinare „C. Stere”*. 2017, nr.1-2, p.59.

În conformitate cu sarcinile ce stau în fața organelor de investigații și de urmărire penală, în activitatea lor se evidențiază, în primul rând, măsurile orientate spre depistarea și documentarea infracțiunilor, identificarea persoanelor implicate în acestea, obținerea pe parcursul cercetărilor a datelor, probelor ce țin de fapta ilicită comisă sau care se află în curs de pregătire, vinovăția făptuitorilor și alte circumstanțe care au importanță pentru soluționarea corectă a cauzei, iar scopul fiecărei cercetări constă în stabilirea adevărului și luarea măsurilor necesare de răspundere pentru fapta infracțională săvârșită. Succesul acestei activități poate fi obținut numai atunci când organele respective se conduc de anumite teze, principii, procedee științifice generale, precum și de recomandările tactice concrete privind efectuarea acțiunilor de urmărire penală, prevăzute în legislația procesual penală²⁴⁰.

Cu toate că în doctrină nu s-a conturat un șir exhaustiv de reguli sau principii în acest sens, examinând literatura de specialitate autohtonă și străină, practica națională și internațională am încercat să definim și să elaborăm un șir de teze, cunoașterea cărora este oportună exponenților organelor implicați în procesul penal.

Potrivit opiniei expuse în literatura criminalistică autohtonă, cele mai importante principii de organizare a interacțiunii echipelor de urmărire penală și de investigații departamentale și interdepartamentale sunt:

1. rolul de conducător al ofițerului de urmărire penale;
2. accesul ofițerului de urmărire penală la informația obținută pe calea investigațiilor speciale la unele faze primare de pregătire a operațiunilor tactice;
3. luarea hotărârilor anume de ofițerul de urmărire penală vizând locul, timpul și caracterul operațiunii tactice;
4. stabilirea componenței grupului de urmărire penală;
5. asigurarea tehnico-materială suficientă a activității grupului de urmărire penală;
6. asigurarea criminalistică vizând participarea largă a specialiștilor criminaliști în realizarea operațiunilor tactice cu îndeplinirea, în primul rând, a sarcinilor puse de ofițerii de urmărire penală și ofițerii de investigații în vederea realizării expertizelor și a cercetărilor speciale, precum și asigurarea informației necesare privind evidența criminalistică²⁴¹.

Principiile interacțiunii constituie niște reguli de natură generală, a căror respectare stă la baza organizării și realizării corecte și obiective a mecanismelor de conlucrare între diferite organe, instituții atât la nivel național, cât și în plan internațional. Totodată, conchidem că, principiile de bază ale interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu alte instituții sunt:

²⁴⁰ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.5.

²⁴¹ GHEORHIȚĂ, M. Sistemul de cercetare a criminalității organizate. În: *Revista Națională de Drept*, 2001, nr.4, p.20.

1. legalității;
2. continuității;
3. delimitării competențelor subiecților;
4. rolului organizatoric și de conducător al ofițerului de urmărire penală;
5. independenței subiecților interacțiunii în alegerea metodelor și mijloacelor de realizare a sarcinilor ce le revin;
6. caracterului planificat și dinamic al interacțiunii²⁴².

Studiind cadrul normativ național care reglementează aspectele practice ale interacțiunii organelor de drept din Republica Moldova cu instituțiile similare din alte state, urmează a fi evidențiat faptul că există un șir de instrucțiuni, ordine departamentale care conțin principii ale interacțiunii.

Cu titlu de exemplu, aducem *Ordinul interdepartamental pentru aprobarea Instrucțiuni cu privire la constituirea și activitatea echipelor comune de investigații nr.40/215/324-o/92 din 23 iulie 2014*, care în contextul cooperării internaționale în materie penală, la pct.7) stabilește că la baza activității echipelor comune de investigații stau următoarele principii:

1. legalității;
2. respectării suveranității statelor ce constituie echipa;
3. desfășurării activității echipelor pe teritoriul Republicii Moldova în conformitate cu legislația națională;
4. oportunității și operativității;
5. păstrării confidențialității în procesul penal, secretului de stat și a altor date ocrotite de lege;
6. protecției datelor cu caracter personal;
7. constituirii echipelor comune de investigații în baza unui acord bilateral sau multilateral;
8. colaborării cu Eurojust și Europol;
9. interacțiunii echipei cu alte subdiviziuni polițienești, cu organele procuraturii și cu alte organe de drept naționale și internaționale²⁴³.

În continuare, vom aborda unele aspecte vizând esența și conținutul principiilor interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale care s-au conturat în activitatea subiecților procesuali.

Principiul legalității presupune respectarea strictă a legislației, fiind o condiție indispensabilă, care se pune în fața tuturor subiecților interacțiunii. Întreaga activitate de administrare a probelor, în vederea descoperii și investigării infracțiunii, trebuie să corespundă

²⁴² OGANESEAN, A. *Op. cit.*, p.53.

²⁴³ Ordinul interdepartamental pentru aprobarea Instrucțiunii cu privire la constituirea și activitatea echipelor comune de investigații, nr.40/215/324-o/92 din 23.07.2014.

prevederilor Constituției, legislației procesual penale. Activitatea organului de investigații nu trebuie să admită încălcări ale legii cu privire la activitatea specială de investigații sau ale actelor normative departamentale.

Republica Moldova, ca stat de drept, și-a asumat obligația de a garanta respectarea și apărarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția sa. Statul nostru a aderat la *Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale* în anul 1997, când instabilitatea economică și politică din țară, existența structurilor criminale stabile cu o influență înaltă în sectoarele social, economic, public ale statului atingeau apogeul lor, când criminalitatea organizată, pe de o parte, și structurile statale slăbite de deficite bugetare, lipsa mijloacelor tehnice, lipsa conducerii unice, pe de altă parte, erau implicate în lupta îndelungată pentru ordine în stat. Pe fundalul dat, asigurarea tuturor drepturilor și libertăților garantate era greu realizabilă.

Ținând cont de rolul de conducător al ofițerului de urmărire penală în raport cu organul de investigații, anume ofițerul de urmărire penală poartă răspundere personală pentru realizarea sarcinilor procesului penal în faza urmăririi penale prin adoptarea unor decizii procesuale legale, îndreptate spre buna desfășurare a procedeele procesuale, conștientizând că activitatea subiecților cu care acesta interacționează este direcționată spre rezolvarea problemelor determinate anume de către acela care exercită nemijlocit urmărirea penală. În special, ținând cont de rolul ofițerului de urmărire penală, urmează a fi reținut faptul că anume el este obligat să asigure stricta respectare a normelor procesuale de către ceilalți subiecți împuterniciți în baza dispozițiilor sale să efectueze acțiuni procesuale²⁴⁴.

Abordând subiectul cercetat, O. Korshunova remarcă importanța *principiului cunoașterii de către toți participanții interacțiunii a posibilităților fiecăruia* dintre ei. Ofițerul de urmărire penală nu poate apela în deplină măsură la potențialul organului de investigații, subdiviziunilor de expertiză, instituțiilor cu atribuții de control și supraveghere de specialitate, inspecțiilor și specialiștilor, în cazul în care nu dispune de cunoștințe ample la capitolul capacităților și competențelor acestor subiecți²⁴⁵.

În această ordine de idei, conchidem că, pentru o interacțiune eficientă, trebuie să ne axăm pe stricta delimitare a competențelor diferitelor instituții. De remarcat că multe subdiviziuni ale organelor afacerilor interne au același spațiu legal și material de desfășurare a activității, aceleași scopuri, sarcini. Prin urmare, este necesară delimitarea competențelor lor, pentru a asigura, în primul rând, răspunderea personală a fiecărui subiect pentru activitatea concretă.

²⁴⁴ OGANESEAN, A. *Op. cit.*, p.50.

²⁴⁵ КОРШУНОВА, О., СТЕПАКОВА, А., *Op.cit.*, c.494.

Faptul că aparatul organelor de urmărire penală are un caracter dispersat și lipsit de consecvență se răsfrânge total negativ asupra eficienței în organizarea cercetării infracțiunilor la cel de-al doilea nivel. Aceasta o demonstrează elocvent cazul Moldovei, unde sistemul organelor de urmărire penală se subordonează MAI, CNA, Procuraturii, Serviciului Vamal, Serviciului Fiscal. O asemenea repartizare duce la faptul că, uneori, diferite organe de urmărire penală cercetează diferite manifestări ale aceleiași activități criminale. Ofițerii de urmărire penală nu au în sistemul de apreciere a muncii niciun fel de motive pentru identificarea și cercetarea infracțiunilor care nu cad sub incidența lor. Aceasta se răsfrânge negativ asupra caracterului general al cercetărilor²⁴⁶.

Odată cu crearea Inspectoratului General al Poliției a fost pus și se pune accent în continuare pe dezvoltarea capacităților poliției de prevenire și combatere a fenomenului infracțional, prin implementarea practicilor noi de investigare a crimelor. Măsurile organizatorice și funcționale au vizat, în principal, optimizarea structurilor de poliție, creșterea eficienței acestora, precum și descentralizarea și debirocratizarea activităților. Pentru a asigura operaționalizarea structurilor nou-create, s-a pus accent pe crearea noului cadru normativ atât al subdiviziunilor specializate, cât și al subdiviziunilor teritoriale ale poliției, în scopul asigurării delimitării stricte a competențelor, reglementarea procedurilor de interacțiune²⁴⁷.

Susținem opinia cercetătorului I. Ciobanu, potrivit căreia, în plan național, un loc slab îl reprezintă neajunsurile penale și procesual penale, care în complex cu elementele de birocrație micșorează la maximum eforturile luptei cu criminalitatea organizată²⁴⁸.

Abordând problema vizată supra în sistemele de drept din Europa de Vest, autorul G. Wilson a reiterat că structura și organizarea sistemului justiției penale este caracterizată prin fragmentare, diferențierea rolurilor și scopurilor ce revin instituțiilor care fac parte din acest sistem, lipsa guvernării unice responsabile în deplină măsură pentru promovarea politicii penale²⁴⁹.

Problema demarării investigațiilor paralele de către două instituții publice cu competențe asemănătoare a fost reflectată în *speța CtEDO A and B vs Norway*²⁵⁰.

În același timp, în practică există situații de reușită constatare a unor infracțiuni de către unele subdiviziuni, deși, după sarcinile de servicii, documentarea a astfel de crime intră în

²⁴⁶ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.91.

²⁴⁷ Inspectoratul General de Poliție al Ministerului Afacerilor Interne. Raport de evaluare a activității desfășurate de poliție în anul 2013. Chișinău, 2014. Disponibil: http://politia.md/sites/default/files/document/attachments/raport_pentru_sedinta_24.01.2014.pdf [citat 11.09.2018]. p.2.

²⁴⁸ CIOBANU, I. *Criminalitatea organizată la nivel transnațional și unele forme de manifestare în Republica Moldova*. Chișinău: Museum, 2001, p.136.

²⁴⁹ WILSON, G., McCONVILLE, M., *Op.cit.*, p.6.

²⁵⁰ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza A and B vs Norway*, hotărârea din 15.11.2016. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80563> [citat 20.02.2018].

competența altor organe. Ca exemplu, în cauza penală nr.2017031540, începută la 15.08.2017 de către OUP al Inspectoratului de Poliție sect. Buiucani al DP, mun. Chișinău, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.264¹ alin.(1) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, a avut loc constatarea faptului de conducere mijlocului de transport în stare de ebrietate de G.K. de către ofițerii de investigații implicați în operațiuni speciale, deși, conform practicii existente, asemenea infracțiuni de regulă sunt constatate de către angajații INSP al IGP al MAI²⁵¹.

Un alt principiu, care își regăsește abordare în literatura criminalistică este – *al cointeresării părților în atingerea scopului înaintat*, manifestării inițiativei, informării la timp a subiecților interacțiunii despre datele care au devenit cunoscute și care sunt importante pentru cercetarea infracțiunii, precum și păstrarea caracterului secret al activității speciale de investigații²⁵².

Susținem opinia prof. M. Gheorghiță, că unul din factorii principali care determină eficiența activității organelor speciale și de drept în combaterea criminalității constă în munca bine organizată și coordonată a ofițerului de urmărire penală, serviciilor de investigații și altor organe, conlucrarea reciprocă a acestora²⁵³.

Lipsa coordonării în activitatea conjugală a diferitelor instituții publice a fost marcată în *speța CtEDO Dzieciak vs Poland*²⁵⁴.

Așa cum am abordat anterior, considerăm că o problemă actuală vizând eficiența interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu ofițerii de investigații, este introducerea criteriilor de evaluare a randamentului muncii acestor subiecți.

Criteriile principale de evaluare a eficienței activității ofițerilor de urmărire penală și a ofițerilor de investigații în cercetarea și descoperirea cauzelor penale trebuie să pornească de la rezultatele examinării dosarelor în instanțele de judecată, și anume:

1. numărul de participanți identificați ai comunității criminale;
2. numărul episoadelor identificate și probate ale activității criminale;
3. sumele de mijloace financiare restituite statului, cetățenilor și organizațiilor;
4. numărul de obiecte interzise pentru circulație confiscate de la infractori²⁵⁵.

După nivelul de realizare, interacțiunea în cauzele penale se divizează în următoarele tipuri:

²⁵¹ Cauza penală nr.2017031540, începută la 15.08.2017 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.264¹ alin.(1) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

²⁵² КОПИЙХОБА, О., СТЕПЯКОВА, А., *Op.cit.*, c.494.

²⁵³ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.112.

²⁵⁴ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Dzieciak vs Poland*, hotărârea din 09.12.2008, definitivă din 09.03.2009. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80563> [citat 19.08.2018].

²⁵⁵ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.92.

1. activitatea conjugată sau coordonată a ofițerului de urmărire penală cu subdiviziunile operative și de altă natură ale organului care se ocupă cu cercetarea cauzei;
2. munca conjugată și coordonată a diferitelor organe în cadrul aceluiasi sistem;
3. activitatea conjugată și coordonată a diferitelor departamente în vederea depistării, contracarării, descoperirii și prevenirii infracțiunilor săvârșite de către infractori organizați;
4. activitatea coordonată a organelor speciale și de drept din diferite state în lupta împotriva criminalității cu caracter interregional și interstate²⁵⁶.

La capitolul combaterii fenomenului criminalității, în *speța CtEDO Tanrikulu vs Turkey*, Curtea Europeană a subliniat importanța cooperării tuturor entităților sociale și publice în vederea prevenirii și combaterii infracțiunilor²⁵⁷.

Principiul organizării judicioase a interacțiunii, presupune că activitatea în comun să fie planificată aparte sau prevăzută în mod concret în planul de cercetare a cauzei. Sarcinile organului de investigații trebuie să fie riguros delimitate, astfel ca el să-și poată realiza pe deplin potențialul profesional. Nu poate fi acceptată practica încadrării ofițerilor de investigații în echipa de cercetare doar pentru a pune pe seama lor efectuarea unor activități procedurale de importanță redusă²⁵⁸. Ținând cont de importanța organizării acestei activități, ea capătă caracter planificat și dinamic.

Potrivit opiniei lui G. Zorin, planificarea este un mijloc de profilaxie a greșelilor procesuale, compus din suprapunerea permanentă a mersului investigațiilor cu rezultatele obținute²⁵⁹.

Ofițerul de urmărire penală și ofițerul de investigații urmează împreună să examineze datele factologice disponibile, să introducă corectările în planul acțiunilor, să determine tactica efectuării acțiunilor procesuale complicate²⁶⁰.

Coordonarea chestiunilor care implică eforturi conjugate ale subdiviziunilor speciale de urmărire penală, iar uneori și de altă natură, constituie unul din elementele componente ale planificării urmăririi penale²⁶¹.

Un alt principiu, care determină nemijlocit mecanismul realizării într-un caz concret, este *principiul continuității*, care presupune existența situațiilor de fapt care permit apelarea nelimitată la această activitate. Principiul dat nu are caracter absolut, de la acesta existând excepții, în funcție dacă interacțiunea capătă formă episodică sau permanentă.

²⁵⁶ GHEORHIȚĂ, M. *Op.cit.*, p.109.

²⁵⁷ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Tanrikulu vs Turkey*, hotărârea din 08.07.1999, definitivă din 08.07.1999. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58289> [citat 15.06.2018].

²⁵⁸ DORAȘ, S., *Op.cit.*, p.37-38.

²⁵⁹ ЗОРИН, Г. *Криминалистическая методология*. Минск: Амалфея, 2000, с.80.

²⁶⁰ КИРГҮЕВ, М. *Op.cit.*, с.120.

²⁶¹ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.67.

Principiul superiorității ofițerului de urmărire penală în organizarea și direcționarea activității ofițerilor de investigare încadrate în echipa de cercetare. Având întreaga responsabilitate cu privire la cercetarea faptei, ofițerul de urmărire penală coordonează activitatea participanților la proces și apreciază rezultatele activității lor. Datele obținute pe cale extraprocesuală, considerate de ofițerul de urmărire penală inutile sau contradictorii faptelor stabilite prin mijloace procesuale, vor fi respinse, fără a proceda la formalități procesuale²⁶².

Ofițerul de urmărire penală sau ofițerul de investigații, care efectuează cercetarea infracțiunii comise, ca subiect procesual constituie figura primordială, organizatorul interacțiunii și, conform atribuțiilor sale și situației procedurale, poartă toată răspunderea de rezultatele acestui proces²⁶³.

În scopul exercitării întocmai a prescripțiilor legale, ordinelor departamentale și indicațiilor procurorului-conducător al urmăririi penale și asigurării permanente eficiente a interacțiunii, ofițerul de urmărire penală trebuie să stabilească și să distribuie sarcinile care urmează a fi realizate de către fiecare subiect al interacțiunii. Rolul acestuia, în primul rând, se axează pe sporirea eficienței pe direcțiile principale de activitate ale tuturor subiecților interacțiunii.

Principiul independenței organului special de investigare de a-și alege metodele și mijloacele de realizare a sarcinilor ce țin de competența sa. Ofițerul de urmărire penală, în mod autonom, sau cu participarea organului special respectiv, va contura problemele ce pot fi rezolvate pe calea măsurilor speciale de investigații, el însă nu poate decide asupra procedeelelor specifice la care va apela organul de investigare²⁶⁴.

În acest sens, bogata practică criminalistică abordează mijloacele și mecanismele practice de realizare a măsurilor ce fac parte din activitatea specială de investigații. Inițiativa subiecților procesuali nu trebuie să fie limitată în ceea ce privește implementarea operațiunilor tactice, acțiunilor cu caracter special și de investigații necesare. Organul de investigații trebuie să decidă singur și să dispună de un grad de autonomie prin ce metode să dobândească datele necesare și când să le invoce ca și ceilalți subiecți ai interacțiunii să aibă acces la ele.

Principiul independenței organului special de investigare de a-și alege metodele și mijloacele de realizare a sarcinilor ce țin de competența sa nu este unul absolut. Conducerea urmăririi penale este una din atribuțiile de bază ale procurorului. Aceasta îi atribuie un volum mare de responsabilități. Controlul asupra respectării legislației în vigoare și a drepturilor omului de către colaboratorii organelor afacerilor interne este un aspect foarte important al acestei activități. Prin urmare, autonomia organului de investigații în alegerea metodelor și mijloacelor de realizare a

²⁶² DORAȘ, S., *Op.cit.*, p.37-38.

²⁶³ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.112.

²⁶⁴ *Ibidem*, p.37-38.

sarcinilor trebuie să fie supusă unui control riguros la capitolul respectării principiului legalității și respectării drepturilor omului de către subiectul procesual, care conduce întreaga activitate de urmărire penală.

Regula neadmiterii ca probe a datelor administrate cu încălcarea drepturilor fundamentale ale omului are ca scop primar descurajarea abaterilor organelor de urmărire penală. Respectiv, prin excluderea probelor în cauză, organele antrenate în activitatea de administrare a probelor sunt încurajate să-și consolideze o conduită compatibilă cu respectarea drepturilor persoanei. Totodată, eforturile organelor specializate ale statului de a pedepsi pe cel vinovat, demne de laudă cum sunt, nu pot fi obținute prin sacrificarea acelor mărețe principii consacrate de-a lungul anilor de dârvală și suferință ce au avut ca urmare incorporarea lor în Legea Fundamentală²⁶⁵.

Conform pct.5) din *Standardele de responsabilitate profesională și Declarația privind obligațiile și drepturile esențiale ale procurorilor* aprobate la 23 aprilie 1999 de către Asociația Internațională a Procurorilor, pentru a asigura corectitudinea și eficacitatea urmăririi penale, procurorii:

- cooperează cu poliția, instanțele judecătorești, persoanele care exercită profesia de avocat, apărătorii publici și alte agenții guvernamentale, fie la nivel național sau internațional;
- acordă asistență serviciilor de urmărire penală și colegilor din alte jurisdicții, în conformitate cu legea și într-un spirit de cooperare reciprocă²⁶⁶.

Standardul expus perfect corelează cu părerea autorului T. Vizdoagă, potrivit căreia, anume cunoașterea de către învinuit și apărătorul lui a învinuirii formulate, dar și accesul la întregul material probator acumulat pe parcursul urmăririi penale, garantează esența procesului judiciar – contradictorialitatea și egalitatea armelor²⁶⁷.

În conformitate cu art.7 din *Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală*²⁶⁸, controlul asupra respectării dispozițiilor legale în efectuarea urmăririi penale, în conformitate cu legislația în vigoare, se exercită de judecată și de procuror.

Corect menționează cercetătorul V. Păvăleanu că activitatea organelor de cercetare se desfășoară sub supravegherea procurorului, care conduce și controlează nemijlocit activitatea de urmărire penală a poliției judiciare și a organelor de cercetare penală speciale, prevăzute de lege. Totuși, organele de cercetare penală au o poziție procesuală proprie și se bucură de o independență

²⁶⁵VIZDOAGĂ, T., EȘANU, A. Datele neadmise ca probe administrate cu încălcarea drepturilor fundamentale ale omului. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2018, nr.2, p.14.

²⁶⁶ Standardele de responsabilitate profesională și declarația privind obligațiile și drepturile esențiale ale procurorilor din 23 aprilie 1999, adoptate de Asociația Internațională a Procurorilor.

²⁶⁷VIZDOAGĂ, T. Contradictorialitatea și egalitatea armelor la etapa prezentării materialelor de urmărire penală. În: *Culegerea conferinței științifice integrare prin cercetare și inovare*, 2018, Chișinău, p.321.

²⁶⁸ Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală. *Op.cit.*, art.7.

relativă, în sensul că desfășoară activitatea de urmărire penală, de regulă, din proprie inițiativă, fără autorizare sau încuviințare, putând face propuneri motivate procurorului²⁶⁹.

Organul de urmărire penală este obligat să rețină faptul că organul cu care acesta interacționează se bucură de o anumită autonomie, marjă de apreciere pentru a stabili categoria, conținutul și întinderea mecanismelor de realizare a sarcinilor puse în fața lui. Discreția fiecărui subiect este relativ largă în domeniile care datorită atribuțiilor legale le revin. Totodată, subiectul procesual la faza urmăririi penale trebuie să se conducă nu numai de cadrul normativ intern pentru a evita careva oarecare erori sau omisiuni, dar beneficiind de dreptul discreționar și autonomia administrativă, să se conducă și de situația de fapt existentă, și de cerințele reale formulate de către organul de urmărire penală.

Din momentul proclamării independenței, statul nostru a făcut un progres imens în sensul realizării principiilor și garanțiilor promovate de mecanismele legale internaționale. Nu în ultimul rând, aceasta se datorează faptului că judecătorii, procurorii, avocații din Republica Moldova au acumulat cunoștințe și practică izvorâtă din jurisprudența CtEDO, ce a determinat perfecționarea lor profesională. De aceea, considerăm că, în continuare, atât timp cât există cazuri de arbitrar sau ilegalități în înfăptuirea justiției, procurorul urmează să asigure un control eficient asupra respectării dispozițiilor legale de către organul de investigații în cadrul procesului penal. Subiectul care conduce urmărirea penală și efectuează controlul asupra activității altor organe trebuie mereu să dea dovadă de independență, imparțialitate și autonomie.

În aplicarea normelor de drept material și procesual, subiecții interacțiunii trebuie să se asigure de calitatea activității acestora – că ea corespunde cadrului normativ național, precum și principiilor stabilite în jurisprudența CtEDO. Cunoașterea la un nivel profesional înalt a rigorilor normative, precum și aplicarea sigură și rațională a acestora de către subiecții procesuali devine o garanție veritabilă a unor hotărâri procesuale legale și echitabile.

În zilele noastre, este notoriu faptul că activitatea organelor de urmărire penală deseori se confruntă cu multe probleme ce țin de calitatea muncii prestate. Proveniența acestor probleme cele mai deseori se găsește în metodele și programele defectuoase de instruire inițială și continuă a specialiștilor din domeniu. În asemenea situație, la compartimentul dat este bine-venită specializarea reprezentanților organelor de urmărire penală, precum și organizarea cursurilor de formare continuă cu tematici privind metodica investigării infracțiunilor din diferite categorii cu implicarea obligatorie în calitate de formatori ai specialiștilor în domeniul corespunzător.

²⁶⁹ PĂVĂLEANU, V., *Op.cit.*, p.139.

Astăzi, Republica Moldova are nevoie de reformarea sistemului judiciar în vederea facilitării accesului la justiție a categoriilor defavorizate de persoane, dar și pentru a descifra și găsi soluții detaliate pentru impedimentele evidente care stau în calea accesării unei justiții echitabile, fie de natură legislativă, fie de natură practică, și, nu ultimul rând, cele care țin de demararea investigațiilor eficiente și acordarea asistenței juridice calificate.

Independența administrativă a subiecților interacțiunii presupune că aceștia nu sunt subordonați funcțional, la serviciu, ceea ce determină inadmisibilitatea imixtiunii ofițerului de urmărire penală în activitatea specială de investigații a organului de investigații, activitatea tehnico-operativă a specialiștilor și limitarea atribuțiilor acestora în alegerea metodelor și mijloacelor folosite în cadrul interacțiunii²⁷⁰.

La rândul său, este inadmisibilă imixtiunea ilegală și controlul organelor de investigații în activitatea organului de urmărire penală, ce are loc în practică din motivul aflării organelor de urmărire penală în subordinea MAI²⁷¹.

Realizarea actului de justiție reclamă din partea organelor de drept nu numai respectarea strictă și fermă a normelor procesual-penale, ci și o înaltă măiestrie de tactică criminalistică, aplicarea cu pricepere a metodelor, mijloacelor, procedeele și recomandărilor fundamentate științific²⁷². Deși între subiecții interacțiunii persistă o independență administrativă, rolul ce îi revine ofițerului de urmărire penală îl impune să aibă o poziție activă și să manifeste o reacție promptă și constructivă în cadrul planificării și efectuării acțiunilor procesuale sau măsurilor speciale cu implicarea altor subiecți.

De asemenea, reiterăm că formularea și implementarea principiilor interacțiunii este un proces continuu, axat pe cerința îmbunătățirii permanente a conlucrării organelor de drept, dezvoltării progresiste a metodelor de investigare a infracțiunilor.

Ca și orice activitate tactico-procesuală, interacțiunea în cadrul procesului penal urmează să fie în concordanță cu practica existentă, supusă rațiunii juridice, bazată pe tezele fundamentale sub forma principiilor juridice și în concordanța cu regulile stabilite în cadrul normativ intern și cu însăși practica pozitivă a organelor de drept. Fiind o activitate menită să asigure realizarea sarcinilor procesului penal, interacțiunea chiar în forma tactico-organizatorică, se desfășoară în limitele principiilor stabilite de legislația procesual penală.

Drept rezultat al cercetărilor realizate, concluzionăm că principiile interacțiunii își găsesc parțial reflectare în cadrul normativ național și având aplicabilitate directă, urmează a fi folosite în

²⁷⁰ ГЕОРГИЦЭ, М., *Op.cit.*, c.160.

²⁷¹ *Ibidem*, p.41.

²⁷² GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.5.

activitatea subiecților procesuali. Totodată, a fost argumentată teza că respectarea principiilor interacțiunii de către participanții la procesul penal este o soluție inevitabilă în contextul înlăturării situațiilor de conflict și de altă natură care din motivul unor împrejurări de ordin subiectiv se rasfrâng negativ asupra realizării sarcinilor procesului penal.

Realizând scopul și obiectivele propuse, am evidențiat mai multe probleme de ordin teoretico-practic:

- legislația procesual penală nu stabilește explicit și definitiv principiile interacțiunii organului de urmărire penală cu organul de investigații, ci doar denotă anumite reguli ce derivă din prevederile legale aferente atribuțiilor acestor subiecți;

- există practica aplicării formaliste a normelor procesuale cu valoare de principii ale interacțiunii de către organele de urmărire penală și de alte instituții;

- lipsa mecanismelor normative care vor contribui la sporirea aplicabilității eficace, raționale și conștiente a interacțiunii în cadrul procesului penal²⁷³.

Importanța practică a respectării principiilor interacțiunii rezidă și în aceea că eșecul organelor de drept de a atinge scopul procesului penal, este determinat atât de necunoașterea de către participanții la procesul penal a metodelor de cercetare a unor categorii de infracțiuni, lipsa de experiență și insuficiența mijloacelor tehnice, dar cât și de nedorința acestora să se conformeze în activitatea lor standardelor care stau la baza interacțiunii acestora cu alte instituții.

Considerăm că este actuală implementarea standardelor complet noi pentru activitatea eficientă a exponenților organelor de urmărire penală. Multe din experiențele lor pot fi considerate drept un etalon al investigațiilor în sistemul procesual-penal al Republicii Moldova și, totodată, merită și trebuie transmise și împărtășite cu colegii care nu au suficientă experiență practică.

2.5. Concluzii la capitolul 2

Sintetizând rezultatele cercetărilor realizate, am formulat următoarele concluzii:

1. Efectuarea studiului instituției de „interacțiune” în cadrul cercetării infracțiunilor prin prisma accepțiunilor științifice de către autorii autohtoni și străini și luând în considerație sensul atribuit acestei noțiuni de diferite curente, reiterăm că conceptul de interacțiune reprezintă activitatea procesuală și de tactică criminalistică, bazată pe legislația și actele normative de ordin departamental, căpătând formele procesuală și tactico-organizatorică, planificată și coordonată de către subiecții acesteia după sarcinile formulate, scopul, locul și timpul realizării, efectuată cu

²⁷³ OGANESEAN, A. *Op. cit.*, p.53.

stricta delimitare a competențelor de către organele de urmărire penală și de alte instituții publice și private care contribuie la înfăptuirea justiției penale, îndreptată spre prevenirea și combaterea criminalității în termene proxime și în volum deplin, cercetarea și constatarea deplină a circumstanțelor comiterii infracțiunilor, consemnarea rezultatelor investigațiilor conform procedurilor probatorii, identificarea și reținerea făptuitorilor, repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune.

2. Problema care se soluționează prin aplicarea interacțiunii în cadrul procesului penal este lichidarea unor lacune de organizare pentru eficiența cercetărilor. Totodată, datorită caracterului flexibil al acestui proces, interacțiunea poate fi ajustată episodic situațiilor concrete cu care se confruntă organul de urmărire penală.

3. Actualmente, legislația procesual penală necesită introducerea amendamentelor impuse, în primul rând, de situația obiectivă în activitatea instituțiilor de drept, în domeniul interacțiunii procurorului, ofițerului de urmărire penală cu organul de investigații și cu alte organe.

4. Pentru a conferi o mai mare aplicabilitate și claritate, instituția interacțiunii trebuie să fie reglementată nu numai la nivel departamental, dar și în textul legilor organice, ceea ce ar oferi practicienilor în mod transparent viziuni clare privitor la gradul de responsabilitate și inițiativă ce revine fiecărui subiect.

5. Premisa fundamentală a interacțiunii rezultă din lipsa subordonării reciproce a organelor de urmărire penală și organelor de investigații, fiecare dintre ele exercită diferite atribuții, folosind diferite metode și procedee legale, combinații tactico-organizatorice, care numai în condițiile de cumulare fac posibilă descoperirea infracțiunilor grave, deosebit și excepțional de grave.

6. Tendințele actuale la compartimentul reformării competențelor funcționale și atribuțiilor organelor de urmărire penală impun completarea atât a cadrului normativ prezentat prin legile organice, cât și a actelor interdepartamentale prin introducerea amendamentelor cu privire la modul de formare și funcționare a grupurilor de urmărire penală cu antrenarea reprezentanților diferitelor instituții.

7. Actualmente, s-au păstrat contradicțiile principale privind statutul ofițerului de investigații în cadrul procesului penal. Problema reglementării procesuale a atribuțiilor acestui subiect și, corespunzător, interacțiunii cu alți subiecți procesuali, impune elaborarea unui cadru normativ desfășurat în acest sens.

8. Studiul realizat și reflectat în acest capitol demonstrează că principiile interacțiunii își găsesc parțial reflectare în cadrul normativ național și având aplicabilitate directă, urmează a fi folosite în activitatea subiecților procesuali.

9. Respectarea principiilor interacțiunii de către subiecți procesuali este o soluție inevitabilă în contextul înlăturării situațiilor de conflict și de altă natură care din motivul unor împrejurări de ordin subiectiv se răsfrâng negativ asupra realizării sarcinilor procesului penal.

10. Propunerile *de lege ferenda*, enunțate în conținutul prezentului capitol, vor fi utile în vederea definitivării conceptului interacțiunii, cu stabilirea uniformă a naturii juridice a acesteia în cadrul sistemului de drept din statul nostru.

11. Premisele, regulile și principiile identificate și sistematizate au valoare științifico-practică întru aplicarea efectivă și rațională a interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale. În această ordine de idei, propunem următoarele modificări *de lege ferenda*:

- completarea conținutului art.254 Cod de procedură penală prin introducerea alin.(3) care va avea următorul conținut: *„Organele de urmărire penală își desfășoară activitatea, interacționând cu organele de investigații și cu alți subiecți procesuali, cu respectarea principiului legalității, drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, cu stricta delimitare a atribuțiilor fiecăruia, în condițiile de independență în alegerea metodelor și mijloacelor de realizare a sarcinilor ce le revin conform legii. Ofițerul de investigații răspunde personal pentru executarea completă și în termenul stabilit de lege a dispozițiilor ofițerului de urmărire penală, indicațiilor scrise sau ordonanțelor procurorului și încheierilor instanței de judecată”;*

- completarea conținutului art.52 alin.(1) pct.10) Cod de procedură penală cu sintagma „și ofițeri de investigații”, atribuindu-i următorul conținut: *„ordonă efectuarea urmăririi penale de un grup de ofițeri de urmărire penală și ofițeri de investigații”;*

- abrogarea alineatului (4) din art.4 din Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală nr.333 din 10.11.2006.

12. Revizuirea integrală a conținutului *Ordinului interdepartamental al Procurorului General, ministrului Afacerilor Interne, directorului Centrului Național Anticorupție și directorului general al Serviciului Vamal nr.121/254/286-0/95 din 18 iulie 2008*, prevederile căruia sunt învechite și nu corespund cerințelor stipulate în legislația Republicii Moldova, ajustându-l la conținutul Codului de procedură penală și Legii nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, prin:

- modificarea pct.20) din Instrucțiunea privind modul de primire, înregistrare, evidență și examinare a sesizărilor și a altor informații despre infracțiuni, atribuindu-i următorul conținut: *„termenul de examinare a sesizărilor referitoare la infracțiuni este reglementat de legislația procesual penală. Conducătorul organului de urmărire penală asigură respectarea termenului rezonabil la examinarea acestora, stabilind, în funcție de complexitatea cazului, prin rezoluție, termene fixe, care pot fi prelungite motivat. În caz de dispunere a soluției prevăzute de art.274*

alin.(4) Cod de procedură penală, conducătorul organului de urmărire penală asigură înaintarea către procuror a actelor întocmite cu propunerea de a nu porni urmărirea penală cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea termenului specificat la alin.(1)”;

- înlocuirea în conținutul pct.25) din *Instrucțiunea* nominalizată a sintagmei „*Legii cu privire la activitatea operativă de investigații*” cu denumirea „*Legii nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații și altor legi organice*”;

- modificarea pct.27) din *Instrucțiunea* vizată supra în următoarea formulă: „*termenul de examinare a altor informații despre infracțiuni și incidente, plângeri și denunțuri anonime, ce necesită un control suplimentar constituie 30 de zile. Conducătorul organului respectiv asigură respectarea termenului rezonabil la examinarea acestora, stabilind, în funcție de complexitatea cazului, prin rezoluție, termene fixe, care pot fi prelungite motivat. În cazuri excepționale, când obiectul examinării este de complexitate sporită iar cercetarea acestuia necesită interacțiunea cu alte organe, conducătorul organului respectiv poate stabili un termen mai mare pentru finalizarea investigațiilor, care nu va depăși 60 de zile*”;

- introducerea alin.(6) în pct.25) din *Instrucțiunea* analizată, având următorul conținut: „*colaboratorul organului care examinează alte informații despre infracțiuni efectuează investigațiile, interacționând cu organele de urmărire penală create în cadrul MAI, CNA, SV, Serviciului Fiscal de Stat, Procuratură, specialiști din diferite domenii, organele de control de stat, alte instituții publice și entități private*”;

- completarea pct.40) cu alin.(6) care va pune în sarcina conducătorului organului de urmărire penală să asigure săptămânal prezentarea către procuror a datelor privind înregistrarea și evidența deplină a sesizărilor și a altor informații referitoare la infracțiuni;

- introducerea unui nou pct.47) care va stipula expres că organele MAI transmit zilnic procurorului responsabil sintezele operative, totodată, asigurând accesul la Registrele prevăzute de prezenta *Instrucțiune* și dosarele speciale de nomenclator.

3. PARTICULARITĂȚILE INTERACȚIUNII SUBIECȚILOR PROCESUALI LA DIFERITE ETAPE ALE URMĂRIRII PENALE

3.1. Etapele interacțiunii în activitatea organelor de urmărire penală

Sfera interacțiunii organului de urmărire penală cu alte instituții în cadrul cercetării cauzelor penale a dobândit o aplicabilitate largă datorită efectului pozitiv al acesteia asupra derulării procesului penal. Într-adevăr, este greu de găsit o situație de fapt în cadrul investigării unei fapte criminale, care nu ar fi implicat interacțiunea subiecților.

De aceea, luând în considerație natura și scopul prezentei lucrări, considerăm că este necesar să abordăm doar cele mai importante aspecte ale interacțiunii organului de urmărire penală cu alte instituții la diferite etape ale procesului penal.

Opinăm că, acest subiect urmează a fi examinat prin prisma procedeeleor și acțiunilor atât de ordin organizatoric, cât și de urmărire penală, aferente diferitelor faze ale procesului penal. Deci, interacțiunea trebuie analizată începând cu momentul sesizării organului de urmărire penală despre comiterea infracțiunii și în consecință pornirea urmăririi penale, până la terminarea acesteia, întocmirea rechizitoriului și trimiterea cauzei penale în instanța de judecată competentă.

Investigarea faptelor penale, reprezentând în fond o formă de cunoaștere a realității obiective, are anumite trăsături specifice, condiționate, pe de o parte, de natura retrospectivă și individuală a faptelor ce urmează a fi cercetate, iar pe de altă parte, de necesitatea depășirii în procesul de cercetare a diverselor obstacole create de persoanele cointerestate prin măsuri de ascundere a infracțiunii și a urmărilor acesteia, nu de puține ori, gândite ingenios²⁷⁴.

O condiție importantă în cercetarea reușită a infracțiunilor prezintă constatarea lor la timp și demararea imediată a cercetării criminalistice, apoi și pornirea neîntârziată a cauzei penale. Realizarea acestei condiții, în mare măsură, depinde de particularitățile materialelor primare care parvin sau sunt colectate de ofițerul de urmărire penală. Aceste materiale și servesc drept bază de pornire a cercetării infracțiunilor²⁷⁵.

Potrivit opiniei autorului A. Bastrâkin, interacțiunea dintre ofițerul de urmărire penală și organul de investigații se realizează nu pe fiecare cauză penală, ci numai atunci când această necesitate este determinată de împrejurările concrete ale cauzei. Adeseori, aceștia interacționează:

- pe cauze penale, care până la pornirea urmăririi penale erau precedate de măsurile speciale de investigații și de căutare în vederea depistării infracțiunilor tănuite;

²⁷⁴ DORAȘ, S., *Op.cit.*, p.37.

²⁷⁵ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.26.

- pe cauze penale cu făptuitorul neidentificat;
- când locul aflării învinutului nu este stabilit;
- în cazuri în care organul de urmărire penală se confruntă cu greutăți legate de administrarea probelor;

- atunci când nu este stabilit locul aflării bunurilor care urmează a fi sechestrate în scopul asigurării reparării prejudiciului cauzat prin infracțiune²⁷⁶.

Dezvăluind în continuare subiectul studiat, vom analiza etapele interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale. Conform practicii pozitive de descoperire a infracțiunilor, interacțiunea poate fi realizată până la pornirea, în timpul exercitării și după terminarea urmăririi penale, inclusiv la faza judecării cauzei în funcție de soluția adoptată în ordinea art.291 Cod de procedură penală.

Savantul N. Iablokov, abordează în felul următor etapele interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale, evidențiind patru etape ale acestei activități:

- prima etapă coincide cu faza pornirii urmăririi penale și presupune, în primul rând, administrarea materialelor pertinente și verificarea acestora. Deseori această activitate este realizată de către organul de urmărire penală în comun cu organul de investigații. Un rol important le revine ofițerilor de investigații în cadrul cercetării la fața locului: paza locului comiterii infracțiunii; cercetarea teritoriului adiacent; depistarea urmelor infracțiunii; identificarea martorilor; folosirea câinelui polițienesc;

- a doua etapă coincide cu etapa incipientă a urmăririi penale. La etapa respectivă, se realizează activitatea ce nu suferă amânare și se creează fundamentul informațional pentru investigațiile posterioare. Anume la această etapă se realizează cele mai importante forme ale interacțiunii, de care în mare parte depinde succesul cercetării cauzei penale;

- a treia etapă coincide cu etapa urmăririi penale, când se înaintează acuzarea învinutului; persoana este audiată în calitate de învinuit; se verifică argumentele învinutului; are loc colectarea probelor suplimentare. La etapa dată, pentru interacțiune sunt caracteristice: verificarea alibiurilor; organizarea activităților în vederea administrării probelor noi; întreprinderea măsurilor pentru a depăși împotrivirea urmăririi penale;

- a patra etapă coincide cu momentul terminării urmăririi penale. Ofițerul de urmărire penală stabilește dacă toate versiunile au fost verificate; dacă au fost respectate rigorile legislației procesual penale și dacă a fost demonstrată pe deplin vinovăția învinutului. Analiza comună a rezultatelor finale constituie un aspect foarte important al interacțiunii. Anume atunci se formulează și se realizează măsurile de profilaxie speciale de natură criminalistică²⁷⁷.

²⁷⁶ БАСТРЫКИН, А., КРЫЛОВ, И., *Op.cit.*, c.83.

²⁷⁷ ЯБЛОКОВ, Н., *Op.cit.*, c.201.

Păreră prof. M. Gheorghiță, conform căreia, dacă până la pornirea urmăririi penale subiecții organizării interacțiunii sunt organele de investigații, atunci din momentul pornirii urmăririi penale și cercetării cauzei, inițiatorul interacțiunii este ofițerul de urmărire penală, și-a găsit complet confirmarea practică. După terminarea urmăririi penale, interacțiunea se efectuează în scopuri profilactico-educative și poate fi realizată la inițiativa oricăreia dintre părți, care a participat la descoperirea infracțiunii²⁷⁸.

Mobilizarea rapidă și centralizată a tuturor forțelor statale în vederea depistării și contracarării în termen optim a activităților infracționale, în condițiile în care fiecare subiect îndeplinește în mod impecabil atribuțiile ce îi revin conform legii, constituie un element indispensabil al reușitei combaterii manifestărilor criminale.

Risipa timpului, neutilizarea tuturor pârghiilor procesuale și de ordin tehnico-științific, lipsa interacțiunii prompte și eficiente dintre subiecții antrenați în activitatea de prevenire și combatere a criminalității duc inevitabil la distrugerea materialului probator, creează impedimente în stabilirea adevărului, permite entităților infracționale stabile să-și întărească pozițiile, afectând relațiile sociale și lezând valorile democratice.

A organiza activitatea de cercetare a unui caz concret înseamnă, din momentul obținerii informației despre o anumită infracțiune care a avut deja loc sau care se află în curs de pregătire, a elabora și realiza un sistem de decizii și activități (organizaționale, procesuale și tehnice) care să asigure sarcinile organului de urmărire penală în lupta cu criminalitatea²⁷⁹.

Considerăm că în dependență de etapa demarării și implementării, interacțiunea se încadrează în următoarele categorii: 1) interacțiunea până la înregistrarea procesului penal; 2) după înregistrarea procesului penal, însă până la începerea urmăririi penale; 3) pe parcursul urmăririi penale, după începerea urmăririi penale.

Ne-am propus să abordăm aspectele tactico-criminalistice și procesual-penale privind organizarea și realizarea interacțiunii organului de urmărire penală cu alte instituții din momentul înregistrării sesizării despre comiterea infracțiunii până la terminarea urmăririi penale propriu-zise.

Astfel, reușita interacțiunii din momentul înregistrării sesizării despre comiterea infracțiunii până la începerea urmăririi penale propriu-zise este determinată de un șir de condiții. Acestea reprezintă cerințe care rezultă din lege, care urmează a fi respectate de către organul de urmărire penală și de investigații în toate cazurile de interacțiune în procesul penal.

Dacă într-un caz sau altul ofițerii de investigații gestionează dosarul de evidență specială în care este stabilită infracțiunea săvârșită și persoanele care sunt implicate în comiterea acesteia,

²⁷⁸ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.158.

²⁷⁹ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.60.

atunci materialele trebuie realizate prin intentarea procesului penal. În legătură cu intentarea procesului penal în baza materialelor dosarului de evidență specială, trebuie să se procedeze la:

- examinarea și estimarea în comun a materialelor obținute de către reprezentanții organului de urmărire penală și organului de investigații;
- elaborarea unui plan special de realizare a materialelor speciale unde sunt prevăzute toate măsurile organizatorice și acțiunile de urmărire penală;
- adoptarea unei decizii comune despre formarea grupului operativ²⁸⁰.

La ultima clasificare, se impune adăugarea punctului ce vizează înaintarea propunerii procurorului privind componența grupului de urmărire penală.

Analizând sarcinile procesuale care apar în fața organului de urmărire penală din momentul sesizării despre comiterea infracțiunii și până la începerea urmăririi penale, conchidem că, la etapa respectivă, necesitatea interacțiunii apare în diferite situații tipice.

În primul rând, organizarea și derularea investigațiilor din momentul parvenirii informației despre comiterea infracțiunii fără persoana bănuită. Inițiativa în organizarea interacțiunii parvine de la unitatea de gardă a subdiviziunii organului afacerilor interne. Asumează grupul operativ, care se deplasează la fața locului, apare în calitate de formă primară a interacțiunii. În componența acestuia intră, de regulă, ofițerul de urmărire penală, ofițerii de investigație, specialistul criminalist, medicul legist și, după necesitate, chinologul cu câinele polițist. Sarcina lor primordială este cercetarea calitativă a locului faptei, utilizarea promptă a datelor obținute în vederea identificării și reținerii persoanei care a comis infracțiunea.

La această etapă, organul de investigații verifică datele disponibile, culege informații necesare, pe care le pune la dispoziția ofițerului de urmărire penală în vederea efectuării acțiunilor procesuale și procedurilor probatorii.

Exemplul verificării datelor operative pe calea activității speciale de investigații rezultă din probatoriul administrat pe cauza penală nr.2013030823, începută la 18.04.2013 de către OUP al Inspectoratului de Poliție sect. Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.190 alin.(3) Cod penal. În speță, pentru a verifica versiunea potrivit căreia învinuiții, sub pretextul încheierii contractelor de prestare a serviciilor de pregătire profesională, au înșușit prin înșelăciune neavând posibilitatea reală de a presta servicii de pregătire specială în

²⁸⁰ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.114.

domeniul încadrării în câmpul muncii, mijloace bănești de la mai multe persoane fizice, colaboratorul de poliție a efectuat interceptarea și înregistrarea imaginilor video²⁸¹.

Pentru speța dată se atestă importanța identificării cercului de persoane care pot fi supuse măsurii speciale de investigații, care a devenit cunoscut în urma interacționării ofițerilor de investigații din cadrul mai multor organe din subordinea MAI. Schimbul operativ de informații a jucat un rol decisiv pentru adoptarea deciziilor tactice.

În alte situații, ofițerii de investigații, fiind la curent din timp despre pregătirea sau comiterea infracțiunii, prezintă dosarele speciale cu materialele acumulate ofițerului de urmărire penală pentru intentarea urgentă a procesului penal și începerea urmăririi penale.

De importanță majoră pentru practicieni este evidențierea situațiilor tipice de urmărire penală, care se creează în momentul depistării infracțiunilor, asigură relevarea căilor și direcțiilor tipice de organizare și efectuare a activității de urmărire penală, determinarea algoritmului respectiv al investigației de la bun început, organizarea interacțiunii, în anumite cazuri cu organele speciale, în scopul identificării și reținerii făptuitorilor²⁸².

La etapa abordată, rezultatele interacțiunii sunt îndreptate spre soluționarea chestiunii privind începerea urmăririi penale de către ofițerul de urmărire penală după examinarea materialelor procesului penal. Din momentul începerii urmăririi penale, ofițerului de urmărire penală îi aparține inițiativa în organizarea interacțiunii, scopul căreia este efectuarea acțiunilor de urmărire penală și măsurilor speciale de investigații în termene restrânse, îndreptate spre:

- identificarea persoanelor vinovate și stabilirea circumstanțelor comiterii tuturor episoadelor activității criminale;
- asigurarea reparării integrale a prejudiciului cauzat;
- depistarea corpurilor delictive și a documentelor relevante;
- revendicarea obiectelor de valoare dobândite pe cale criminală.

Profesorul N. Iablokov, printre formele cele mai frecvent utilizate ale interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu organele de investigații, menționează deplasarea în comun la locul săvârșirii faptelor grave în vederea cercetării complete și sub toate aspectele, descoperirii și fixării mijloacelor materiale de probă, obținerii datelor necesare pentru urmărirea și reținerea făptuitorilor pe „urmele calde” ale infracțiunii. Fiind sesizat despre comiterea infracțiunii, ofițerul de urmărire penală precizează componența echipei de cercetare, care, de obicei, include unul sau mai mulți

²⁸¹ Cauza penală nr.2013030823, începută la 18.04.2013 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.190 alin.(3) Cod penal, se păstrează în arhiva organului de urmărire penală nominalizat.

²⁸² GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.6.

ofițeri de investigații, specialistul criminalist, chinologul cu câinele dresat și, dacă sunt cadavre, medicul legist²⁸³.

La indicația urgentă a ofițerului de urmărire penală, ofițerii de investigații întreprind la fața locului acțiuni de căutare a martorilor oculari, stabilesc, în baza declarațiilor acestora semnalmente, faptele, direcția și modul de retragere a acestora de la locul faptei. În urma cercetării în prealabil a urmelor și mijloacelor materiale de probă, specialistul poate prezenta informații privind modul de operare, mijloacele și instrumentele folosite, locul de pătrundere și retragere a făptuitorului de la fața locului, precum și anumite date caracteristice, fizice, profesionale ale lui, toate acestea pentru a fi folosite la organizarea lucrărilor de căutare a făptuitorului pe „urmele calde” ale infracțiunii²⁸⁴.

Un rol deosebit revine interacțiunii în cadrul documentării și cercetării infracțiunilor deosebit și excepțional de grave, comise de entitățile criminale stabile. Rezultatele acestora ulterior apar în conținutul cauzelor penale cu mai multe episoade.

Interacțiunea activă la faza incipientă a urmăririi penale garantează crearea condițiilor favorabile pentru desfășurarea promptă, rațională și obiectivă a activităților procesuale.

V. Păvăleanu menționează că, după declanșarea procesului penal prin începerea urmăririi penale, organele de urmărire penală trebuie să acționeze pentru realizarea obiectului urmăririi penale având obligația să strângă date cu privire la existența infracțiunilor, identificarea persoanelor care au săvârșit infracțiuni și să ia măsuri pentru limitarea consecințelor acestora²⁸⁵.

Implicarea activă a ofițerilor de investigații în vederea acumulării datelor pertinente în contextul faptei cercetate, apelarea la măsurile speciale de investigații, care potrivit art.18 din *Legea nr.59 din 29.03.2012 cu privire la activitatea specială de investigații*, pot fi efectuate până la pornirea urmăririi penale, inclusiv în afara procesului penal, contribuie la soluționarea rapidă a sarcinilor procesuale complicate și verificarea tuturor versiunilor.

Opinia savantului N. Iablokov, precum versiunea este produsul comun al activității intelectuale comune a ofițerului de urmărire penală și ofițerului de investigații, și-a găsit confirmare practică completă²⁸⁶. În funcție de versiunile formulate, se stabilește cercul procedurilor probatorii și măsurilor speciale de investigații ce urmează a fi efectuate.

Cercetătorul S. Zaharțev a efectuat o abordare laconică și strictă a derulării măsurilor speciale de investigații în cadrul interacțiunii dintre organul de urmărire penală și organul de

²⁸³ ЯБЛОКОВ, Н., *Op.cit.*, c.360.

²⁸⁴ DORAȘ, S., *Op.cit.*, p.39.

²⁸⁵ PĂVĂLEANU, V., *Op.cit.*, p.416.

²⁸⁶ ЯБЛОКОВ, Н., *Op.cit.*, c.206.

investigații. Potrivit autorului, temeiurile pentru inițierea activității speciale de investigații pot fi delimitate pornindu-se de la persoană și de la faptă²⁸⁷. Efectuând măsurile speciale *in persoană*, organul competent verifică fără începerea urmăririi penale, împrejurările cunoscute despre persoanele care pregătesc sau care au comis anterior infracțiuni. Categoria dată este complicată, din motiv că infracțiunile, de obicei, sunt de natură latentă, organul de urmărire penală nu dispune de date suficiente pentru începerea urmăririi penale, victimele din diferite motive, de exemplu, frica pentru viața și sănătatea sa și a rudelor, frica de a fi trase la răspundere pentru fapta ilicită comisă în complicitate nu se adresează la organele de drept. Efectuarea investigațiilor pornite de la persoană este caracteristică activității subdiviziunilor organelor afacerilor interne specializate în domeniul combaterii crimei organizate, combaterii circulației ilegale a substanțelor narcotice, armelor, investigării infracțiunilor economice. Activitatea specială de investigații *in rem* se realizează atunci când a fost începută urmărirea penală sau este constatat faptul dispariției persoanei, depistării unui cadavru neidentificat, sau când există date despre persoane care se ascund de organul de urmărire penală sau instanța de judecată²⁸⁸.

Profesorul M. Gheorghită menționează că practica demonstrează că activitatea premergătoare pornirii urmăririi penale se realizează în cel mai eficient mod, atunci când ofițerul de urmărire penală personal a fost implicat în planificarea activităților de investigații. Pornind de la situația operativă și rezultatele investigărilor în cauza penală, ofițerul de urmărire penală în cel mai optim mod determină formele, timpul, locul, metodele și alte aspecte ale interacțiunii. Coordonarea activității participanților interacțiunii se atinge prin alegerea combinării justificate a acțiunilor de urmărire penală sau activităților speciale de investigație potrivite pentru situația apărută concretă, sau pentru situațiile criminale tipice²⁸⁹.

O categorie importantă a interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu ofițerul de investigații constituie activitatea în cadrul grupelor comune de urmărire penală, create pentru a descoperi infracțiunile de gravitate sporită, precum și cele comise de structurile criminale organizate.

Potrivit cercetătorului K. Surkov, în legătură cu cercetarea și investigarea infracțiunilor de complexitate și de gravitate sporită cu urmări prejudiciabile în proporții deosebit de mari este necesară atragerea unui număr considerabil de forțe și mijloace, pentru conducerea cărora pot fi create centre de coordonare, dirijate de către persoanele cu funcție de conducere din cadrul MAI și al Procuraturii Generale. Aceștia analizează și apreciază datele primare despre fapta infracțională comisă, după care stabilesc acțiunile de urmărire penală și speciale de investigații

²⁸⁷ ЗАХАРЦЕВ, С. *Оперативно-розыскные мероприятия*. СПб: Юридический Центр Пресс, 2004, p.69.

²⁸⁸ *Ibidem*, p.69.

²⁸⁹ ГЕОРГИЦЭ, М., *Op.cit.*, c.159.

primare, îndreptate spre lichidarea consecințelor nefaste ale infracțiunii și, mai întâi de toate, în vederea identificării și reținerii persoanelor vinovate²⁹⁰.

Susținem părerea autorului Shilo A., potrivit căreia, pentru organul de investigații, necesitatea interacțiunii cu organul de urmărire penală în procesul depistării infracțiunilor rezidă în incapacitatea de a aprecia corect informația existentă și care parvine pentru a distinge, din întregul volum, anume acele date care constituie temeiuri suficiente pentru pornirea urmăririi penale, precum și din cauza cunoștințelor insuficiente în domeniul acumulării probelor, ceea ce duce la faptul că probele fundamentale nu sunt administrate sau nu sunt fixate prin mijloacele de probă corespunzătoare, sau duce la pierderea probelor de importanță sporită deja acumulate²⁹¹.

Astfel, o deosebită importanță capătă interacțiunea ofițerului de urmărire penală cu ofițerul de investigații, atunci când cel din urmă este împuternicit cu examinarea unor informații de ordin special, petițiilor, denunțurilor, inclusiv anonime.

Reușita efectuării acțiunilor inițiale depinde de realizarea unui complex de măsuri:

- prima categorie presupune elaborarea, în fiecare instituție din cadrul MAI, a planurilor tipizate privind diverse variante de acțiuni ale colaboratorilor și serviciilor în cazul situațiilor imprevizibile. Aceste planuri trebuie să conțină enumerarea acțiunilor care urmează a fi întreprinse în cazul parvenirii informației despre infracțiune;

- a doua categorie de măsuri privind descoperirea infracțiunilor presupune, la etapa inițială, adoptarea personală a deciziilor de către un conducător competent, darea indicațiilor pentru adunarea corpului de ofițeri și a colaboratorilor într-un loc concret, formarea grupelor operative, determinarea direcțiilor principale privind căutarea infractorilor și întreprinderea măsurilor de reținere a acestora²⁹².

Un rol important îl are conducătorul organului de urmărire penală. Recomandările tactice ale acestuia privind formele și conținutul interacțiunii, ca și indicațiile procurorului, sunt obligatorii pentru ofițerul de urmărire penală. Aceste indicații se pot referi la organizarea activității grupului operativ și de investigare.

Nu suntem de acord cu opinia autorului A. Kuznetsov conform căreia, practica demonstrează că cel mai repede se execută indicațiile verbale ale ofițerului de urmărire penală înaintate organului de investigații²⁹³. În această ordine de idei, se atestă lipsa temeiului legal al indicațiilor

²⁹⁰ СУРКОВ, К., КВАША, Ю. и др., *Op.cit.*, c.565.

²⁹¹ ШИЛО, А., *Op.cit.*, c.43.

²⁹² *Ibidem*, p.565.

²⁹³ КУЗНЕЦОВ, А. Взаимодействие следователей и сотрудников оперативно-розыскных подразделений при раскрытии и расследовании преступлений на первоначальном этапе. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/v/vzaimodeystvie-sledovateley-i-sotrudnikov-operativno-razysknyh-podrazdeleniy-pri-raskrytii-i-rassledovanii-prestupleniy-na> [citat 15.12.2018].

verbale, totodată, lipsa suportului procesual creează impedimente în exercitarea controlului asupra executării acestora și creează premise pentru abuzuri în activitatea organului de investigații.

În practică se formează câteva categorii de grupuri de urmărire penală: cel de bază, grupele de serviciu și specializate²⁹⁴.

În funcție de natura faptei, locul în care a fost comisă și urmările sale, se constituie echipa de cercetare, din care fac parte: procurorul, care conduce activitatea tuturor membrilor ei; ofițerii din compartimentul judiciar și de cercetări penale; specialistul-criminalist; specialiști în domeniul tehnic sau de altă natură, când particularitățile faptei impun prezența acestora; ofițerii ori subofițerii din cadrul organului de poliție în al cărui sector de activitate s-a comis infracțiunea; medicul legist și subofițerul care conduce câinele de urmărire, după caz²⁹⁵.

La fel, în funcție de natura infracțiunii comise, în cercetarea acesteia pot fi implicați ofițerii de investigații care fac parte din grupuri specializate pe cercetarea jafurilor și tâlhăriilor; omorurilor și infracțiunilor contra sănătății persoanei; infracțiunilor economice; răpirilor mijloacelor de transport.

Totodată, pe teritoriul administrativ al unității administrativ-teritoriale, activează grupurile operative de investigații întărite după raioane, sectoare sau sate.

Stabilirea adevărului la etapele incipiente ale investigațiilor și, ca urmare, direcționarea promptă a activității procesuale în vederea verificării tuturor versiunilor înaintate, pot fi atinse doar pe fundalul apelării la posibilitățile contemporane ale științei. În această ordine de idei, organul de urmărire penală este obligat să interacționeze activ și în volum deplin cu subiecții împuterniciți cu acordarea asistenței tehnico-științifice și criminalistice în procesul penal.

Asistența tehnico-criminalistică reprezintă activitatea anumitor subiecți, orientată spre crearea și menținerea unor condiții de pregătire permanentă a organelor de drept în scopul soluționării sarcinilor tehnico-criminalistice, precum și realizarea practică a acestor condiții în cadrul descoperirii și cercetării infracțiunilor²⁹⁶.

În conformitate cu prevederile legale, specialistul aplică cunoștințele speciale, care au menire fie de a completa informațiile de care dispun organele de urmărire penală cu privire la săvârșirea unei infracțiuni, fie numai să verifice aceste informații, spre a se putea desprinde concluziile corespunzătoare în legătură cu începerea urmăririi penale²⁹⁷.

²⁹⁴ БОЛОЧАЙ, С., *Op.cit.*, c.32.

²⁹⁵ MIRCEA, I. *Criminalistică*. Iași: Chemarea, 1992, p.291.

²⁹⁶ GOLUBENCO, Gh., COLODROVSKI, V. *Asistența tehnico-criminalistică a descoperirii infracțiunilor*. Chișinău: Tipogr. Centrală, 2010, p.14.

²⁹⁷ BALTAGA, E. Aspectele procesuale cu privire la aplicarea cunoștințelor speciale de către specialist în unele acțiuni procesuale. În: *Revista Națională de Drept*, 2013, nr.11, p.51.

Un rol important la etapa premergătoare începerii urmăririi penale îi revine procurorului. Or, potrivit prevederilor art.274 Cod de procedură penală, acesta verifică materialele acumulate de către organul de urmărire penală la înaintarea propunerii privind refuzul de începerea urmăririi penale, dispunând soluția de rigoare. De asemenea, exercitând atribuțiile organului de urmărire penală, acesta, în limitele competențelor stabilite, efectuează cercetările pe marginea sesizărilor despre infracțiuni, adoptând deciziile procesuale de rigoare.

Conform art.1 CEDO, statele contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Convenție. Cel dintâi și cel mai important rol al statului este acela de a proteja drepturile omului. Din momentul sesizării organului de stat despre săvârșirea faptei antisociale, factorii de decizie ai acestuia hotărăsc dacă fapta cade sub incidența legislației penale sau constituie un delict din alt domeniu. În funcție de plenitudinea materialului probant acumulat depinde legalitatea și temeinicia soluției adoptate de către ofițerul de urmărire penală.

Practica organelor de urmărire penală cunoaște multiple cazuri, când soluția adoptată de către procuror privind refuzul de începerea urmăririi penale a fost anulată, din motivul neefectuării tuturor acțiunilor necesare în vederea stabilirii dacă fapta comisă întrunește sau nu elementele infracțiunii. Apariția unor astfel de situații procesuale, când procurorul urmează să adopte decizie, fiind strâns legat de termenul procesual, neavând la dispoziție toate datele necesare, este condiționată, nu în ultimul rând, de lipsa interacțiunii rezultative a ofițerului de urmărire penală cu alte instituții.

Prevederile legale stipulează obligația organului de urmărire penală de a desfășura activitățile cerute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, complet și obiectiv, a tuturor circumstanțelor cauzei, însă, datorită conducerii exercitate de procuror și controlului judiciar, organele de urmărire penală nu vor putea îndeplini toate actele din proprie inițiativă, legea stabilind că unele vor fi îndeplinite numai după ce propunerile lor au fost încuviințate, autorizate sau confirmate de către procuror și de judecătorul de instrucție²⁹⁸.

Și dacă rolul procurorului în calitate de conducător al urmăririi penale apare din momentul începerii acesteia, atunci până la adoptarea soluției în ordinea art.274 Cod de procedură penală, ofițerul de urmărire penală se bucură de deplină autonomie. Însă regula dată nu exclude posibilitatea ofițerului de urmărire penală de a coordona anumite activități procesuale cu procurorul responsabil în teritoriu în domeniul exercitării controalelor asupra respectării prevederilor legale de către colaboratorii de poliție la etapa înregistrării și examinării sesizărilor despre infracțiuni și a altor informații despre incidente.

²⁹⁸ DOLEA, Ig., ROMAN, D., SEDLEȚCHI, Iu., VIZDOAGĂ, T., ș.a., *Op.cit.*, p.136.

Procurorul trebuie să verifice minuțios toate circumstanțele de fapt constatate, conștientizând că în practică se întâlnesc diverse aspecte, inclusiv de ordin administrativ, care se răsfrâng negativ asupra examinării imparțiale și obiective a sesizărilor cu privire la infracțiuni.

Dacă în cadrul organului de urmărire penală și organului de investigații se ține cont de indicii descoperirii infracțiunilor, acest fapt conduce la un șir de consecințe negative:

- contribuie la mistificarea datelor de evidență a infracțiunilor, indicele relativ al gradului de descoperire poate fi îmbunătățit atât prin majorarea numărului de infracțiuni descoperite, cât și prin micșorarea, tăinuirea numărului de infracțiuni nedescoperite;

- indicele gradului de descoperire al infracțiunilor orientează, mai întâi de toate, asupra descoperirii infracțiunilor săvârșite pe un anumit teritoriu;

- descoperirea infracțiunii înregistrate pe un teritoriu străin de fapt nu se ia în calcul la evaluarea eficienței activității de urmărire penală și investigație, însă ca atare, în special criminalitatea organizată este caracteristică anume prin faptul că afectează mai multe regiuni;

- intenția colaboratorilor organului de investigații de a-și pune în dările de seamă mai mulți indici ai descoperirii infracțiunilor și de aceea își permit să aplice asupra unor persoane acțiuni fizice pentru a obține de la ele „probe de confirmare”²⁹⁹.

Exemplu clasic din practica națională ce denotă încercarea organului de urmărire penală de a tăinui o infracțiune gravă rezultă din cauza de învinuire a lui E.R., care activând în calitate de conducător auto al serviciului de taximetru X a efectuat intenționat manevre periculoase îndreptate spre tamponarea cet. E. M. și a membrilor familiei acestuia, în urma cărui fapt l-a lovit pe partea vătămată cu capota autovehiculului, după care imediat a părăsit locul comiterii infracțiunii³⁰⁰. În speță, ofițerul de urmărire penală, având indicii suficienți despre săvârșirea infracțiunii grave, nu a efectuat intenționat un șir de acțiuni procesuale îndreptate spre stabilirea adevărului, tăinuind de altfel rezultatele constatării medico-legale și declarațiile martorilor, ulterior, prezentând materialele procesului penal în procuratura teritorială cu propunerea de a dispune refuzul de începere a urmăririi penale.

Activitatea de descoperire și combatere a infracțiunilor este foarte amplă, aceasta presupune și interacțiunea organelor judiciare, cu instituții de expertiză, autorități publice abilitate în domeniul efectuării controalelor, instituții specializate de supraveghere și, nu în ultimul rând, cu societate civilă.

²⁹⁹ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.18.

³⁰⁰ Cauza penală nr.2017031880, începută la 18 septembrie 2017 de către Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Buiucani conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.287 alin.(3) Cod penal.

Cooperarea organelor de urmărire penală cu autoritățile publice locale și centrale, cu alte organizații, exponenții societății civile, a cunoscut o largă dezvoltare, consolidând aspirațiile organelor de drept și ale comunității în dezvoltarea societății bazate pe respectarea principiilor unui stat de drept. În același context, actualmente se desfășoară multiple activități de instruire a angajaților organelor afacerilor interne pe problemele de respectare a drepturilor omului în diferite domenii de activitate, care au fost susținute pe larg de organizațiile și fondurile internaționale³⁰¹.

Abordând realizarea interacțiunii la faza urmăririi penale, reținem că art.252 Cod de procedură penală prevede că urmărirea penală are ca obiect colectarea probelor necesare cu privire la existența infracțiunii, la identificarea făptuitorului, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se transmită cauza penală în judecată în condițiile legii și pentru a se stabili răspunderea acestuia. Rămâne evident faptul că acest obiectiv al urmăririi penale este irealizabil fără implicarea activă a subiecților procesuali din sectorul public – ofițeri de urmărire penală și de investigație, colaboratori ai subdiviziunilor specializate, procurori, cât și a avocaților.

Anume ofițerul de urmărire penală este obligat să mențină relații lucrative cu toți ceilalți reprezentanți ai interacțiunii pentru a efectua la timp modificări necesare în planul cercetării cauzei penale în funcție de situațiile apărute și de alte circumstanțe³⁰².

După cum afirmă autorul V. Ermolovichi, reușita cercetării infracțiunilor, în mare parte, depinde de capacitatea ofițerului de urmărire penală de a folosi ajutorul tuturor organelor publice, care îl pot ajuta în exercitarea funcțiilor de serviciu – să-i acorde informația necesară, să execute la indicația acestuia atribuțiile ce îi revin³⁰³.

Sintetizând particularitățile interacțiunii la diferite etape ale procesului penal, R. Belkin³⁰⁴ a statuat că conținutul interacțiunii este determinat, în primul rând, de scopurile acesteia. În unele cazuri, scopul poate fi efectuarea reușită a unor acțiuni de urmărire penală, în alte cazuri – dobândirea datelor necesare pe cale operativă, sau căutarea și depistarea persoanei care se eschivează, corpurilor delictive, documentelor.

În scopul perfecționării cadrului normativ ce reglementează instituția interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu alți subiecți procesuali, propunem introducerea unui nou alineat – (8) în conținutul *Legii nr.333 din 10.11.2006 privind statutul ofițerului de urmărire penală* care va stipula expres că: „Ofițerul de urmărire penală efectuează urmărirea penală personal sau în cadrul grupurilor de urmărire penală, elaborând în comun cu organele care efectuează activitatea

³⁰¹ Raport de evaluare a activității desfășurate de poliție în anul 2013., *Op.cit.*, p.10.

³⁰² GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.72.

³⁰³ ЕРМОЛОВИЧ, В. *Построение и проверка версий*. Минск: Амалфея, 2000, с.133.

³⁰⁴ БЕЛКИН, Р., *Op.cit.*, с.491.

specială de investigații versiunile de cercetare și planurile acțiunilor procesuale, asigurând în comun interacțiunea dinamică și eficientă cu alte organe, bazată pe principiile independenței și strictei delimitări a competențelor fiecărui subiect, contribuind activ la investigarea multilaterală și obiectivă a faptelor ilicite, demascarea la timp a persoanelor implicate în săvârșirea acestora și tragerea lor la răspundere conform legii”.

Practica pozitivă a organelor de drept reprezintă temelia cunoașterii și un criteriu al veridicității elaborărilor științifice în formă de metodici particulare de cercetare a anumitor categorii sau grupuri de infracțiuni. Practica avantajoasă a organelor de urmărire penală și speciale de investigații reprezintă un izvor avantajos al metodicii criminalistice³⁰⁵.

Pornind de la ultima expunere, concluzionăm că organizarea interacțiunii pe o cauză penală concretă este direct legată de modelul criminalistic al infracțiunii în cauză și a metodicii particulare de cercetare a unor astfel de categorii de crime.

De utilitate înaltă pentru activitatea practicienilor și pentru desfășurarea ipotezei cercetărilor noastre constituie reflectările prof. M. Gheorghiță privind modelul criminalistic al infracțiunii. Potrivit autorului, modelul criminalistic facilitează ideea de a profita nu numai de totalitatea de date necesare pentru stabilirea deplină și obiectivă a infracțiunii în cauză, dar, într-o anumită măsură, determină consecutivitatea acțiunilor ofițerului de urmărire penală, ale procurorului la cercetarea faptei, fiindcă anume modelul criminalistic are menirea de a stabili legăturile dintre elementele disparate, izolate la prima vedere³⁰⁶.

Continuând logica expunerii, autorul menționează că această modelare, în situațiile de cercetare a infracțiunilor, reprezintă o unitate organică între procesul logic și cel senzorial, fapt care permite completarea datelor ce lipsesc și explicarea circumstanțelor necunoscute³⁰⁷.

În acest context, autorul Gh. Golubenco a expus ideea optimizării procesului de investigație a infracțiunilor prin algoritmizarea acțiunilor de urmărire penală și speciale de investigație în etapa inițială de cercetare³⁰⁸.

Potrivit părerii expuse de cercetătorul S. Kosarev, element structural al metodicilor particulare de cercetare a infracțiunilor constituie problematica organizării interacțiunii cu organul de investigații. Metodicile particulare de cercetare a infracțiunilor trebuie să descrie formele principale organizatorice ale acestei interacțiuni, în primul rând cu organul de investigații, experții, colaboratorii poliției rutiere, particularitățile acestora în cadrul investigării anumitor categorii de

³⁰⁵ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.18.

³⁰⁶ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.13.

³⁰⁷ *Ibidem*, p.13.

³⁰⁸ GOLUBENCO, Gh. Aspecte teoretice privind investigarea infracțiunilor comise cu violență. În: *Studii juridice universitare*, 2013, nr.1-2, p.186.

infracțiuni, formele și metodele de bază de obținere a datelor operative, folosirea rezultatelor acesteia în cadrul cercetărilor, sarcinile coordonării activității organelor de drept³⁰⁹.

Potrivit opiniei autorului R. Belkin, pe care o susținem, există patru niveluri de organizare a cercetării infracțiunilor:

- în primul rând, a fost menționat nivelul primar de organizare a cercetării, care are ca obiect cercetarea ca formă specifică a activității sistemului organelor de urmărire penală;
- al doilea nivel de organizare îl constituie organizarea cercetării infracțiunilor ca funcție de bază a organelor de urmărire penală dintr-un minister, departament;
- al treilea nivel de organizare a fost numit organizarea cercetării unei infracțiuni concrete;
- al patrulea nivel – organizarea efectuării unei acțiuni de urmărire penală sau a unei măsuri speciale de investigații în cadrul unei cauze concrete³¹⁰.

Prof. M. Gheorghiță evidențiază următoarele elemente de cercetare a infracțiunilor:

- studierea și evaluarea corectă a informației referitor la fapta prejudiciabilă comisă sau în curs de săvârșire;
- determinarea situației criminalistice și elaborarea versiunilor posibile în cauză;
- clarificarea modelului criminalistic al infracțiunii săvârșite și stabilirea elementelor sistemului probator pe categoria respectivă de infracțiuni;
- identificarea direcțiilor de cercetare și buna organizare a investigațiilor ce urmează a fi efectuate în primul rând și ulterior;
- realizarea interacțiunii necesare cu alte organe de urmărire penală, organe speciale de investigații, ministere și departamente;
- analiza probelor obținute în cauză și controlul permanent al procesului de cercetare³¹¹.

Metodicile particulare de cercetare a infracțiunilor trebuie să dezvăluie principiile formării și recomandările privind activitatea grupelor de urmărire penală și grupelor de urmărire penală și de investigații (de serviciu, temporare după scop, permanente specializate), înaintarea propunerilor privind repartizarea obligațiilor între membrii grupului, atât în legătură cu efectuarea acțiunilor inițiale de urmărire penală, cât și pe parcursul întregii urmări penale (activitatea subgroupurilor de asigurare informațională, subgroupurilor de asigurare tehnico-materială, subgroupurilor ofițerilor de urmărire penală)³¹².

³⁰⁹ КОСАРЕВ, С. *История и теория криминалистических методик*. СПб: Юридический Центр Пресс, 2008, с.326.

³¹⁰ БЕЛКИН, Р., *Op.cit.*, с.56.

³¹¹ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.23.

³¹² КОСАРЕВ, С., *Op.cit.*, с.326.

Legislația procesual penală acordă ofițerului de urmărire penală largi atribuții, care îi permit să dea indicații organului de investigații și să solicite asistența acestuia în cadrul desfășurării acțiunilor de urmărire penală.

La antrenarea ofițerilor de investigații în cadrul efectuării unor activități de urmărire penală dificile sau cu un grad înalt de complexitate, cum ar fi percheziția, cercetarea locului faptei și a împrejurimilor acestuia, prezentarea spre recunoaștere după caracteristicile funcțional-dinamice, reținerea ș.a., aceștia acordă ofițerului de urmărire penală ajutor în vederea creării condițiilor optime desfășurării activității respective sau participă nemijlocit la efectuarea ei³¹³.

O altă modalitate a interacțiunii, frecvent aplicată în practică, este îndreptată spre soluționarea sarcinii tactice – căutarea persoanei care a comis infracțiunea. În contextul dat, interacțiunea este mai dinamică, condiționată nu numai de scopul final, dar și coordonată după locul și timpul realizării, astfel, metodele și mijloacele disponibile sunt folosite concomitent de către organul de investigații și ofițerul de urmărire penală³¹⁴.

La compartimentul vizat, ca exemplu poate servi cauza nr.2018928014 începută la 27.04.2018 de Secția investigare a fraudelor contra mediului și intereselor publice a Procuraturii Generale, în temeiul unei bănuieli rezonabile privind săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art.227 alin.(1) lit.b) și art.352 alin.(3) lit.d) Cod penal, fiind stabilit faptul că, începând cu anul 2016, persoane fizice și juridice neautorizat și ilegal au început să depoziteze contra plată pe lotul de teren situat în extravilanul comunei Trușeni, mun.Chișinău, deșeuri de construcție și menajere, fapt care a dus la formarea în sectorul indicat a unei gunoști de proporții, solul fiind poluat cu ioni de amoniu și săruri solubile, fapt care a cauzat resurselor de sol prejudiciu în valoare de 4.324.407 lei³¹⁵. Cu implicarea activă a ofițerilor de investigații, colaboratorilor Centrului Investigații Ecologice al Direcției Agenției Ecologice Chișinău a Inspectoratului Ecologic de Stat a fost posibil de stabilit cercul complet al persoanelor implicate în comiterea faptei date.

Speța dată demonstrează că realizarea interacțiunii este determinată de un șir de factori, iar în sarcina procurorului, intră un rol important de a determina toate pârghiile viabile îndreptate spre organizarea și implementarea unei interacțiuni.

Pentru ca activitatea de cercetare a infracțiunilor să fie reușită, ofițerul de urmărire penală nu numai trebuie doar să primească suportul organului de investigații, dar și să-i acorde asistență

³¹³ DORAȘ, S., *Op.cit.*, p.39.

³¹⁴ БЕЛКИН, А. и др., *Op.cit.*, c.678.

³¹⁵ Cauza penală nr.2018928014, începută la 27.04.2018 de către Secția investigare a fraudelor contra mediului și intereselor publice a Procuraturii Generale conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.227 alin.(1) lit.b) și art.352 alin.(3) lit.d) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

în legătură cu necesitățile ce apar în cadrul activității speciale și de căutare. În această ordine de idei, ofițerul de urmărire penală este obligat să informeze subdiviziunile corespunzătoare ale organului de investigații despre faptele și împrejurările care au importanță pentru activitatea specială de investigații, să permită ofițerilor de investigații să studieze anumite componente ale materialelor cauzei penale³¹⁶.

Susținem părerea autorului N. Iablokov, potrivit căreia, când organul de urmărire penală pune în sarcina ofițerilor de investigații efectuarea acțiunilor în vederea soluționării sarcinilor procesuale, el este obligat să efectueze instructajul ofițerilor de investigații despre cele mai optime tactici de efectuare a acestor măsuri ținând seama de situația procesuală creată și de alte momente, care au importanță tactică³¹⁷.

Desfășurarea acțiunilor speciale de investigații este prerogativa exclusivă a organului de investigații. Ofițerul de urmărire penală, ținând cont de atribuțiile procesuale, nu este investit cu dreptul de a le desfășura. Totodată, participarea ofițerului de urmărire penală în cadrul realizării măsurilor speciale de investigații este imposibilă din motivul lipsei pregătirii speciale. Însă situația dată nu-i interzice ofițerului de urmărire penală să desfășoare activități de investigații, care nu au caracter special, în scopul depistării persoanelor și a obiectelor³¹⁸.

Rolul ofițerului de investigații în cadrul interacțiunii este secundar, de ajutor, și în nici un caz nu este central³¹⁹. Nu poate fi neglijat faptul că cooperarea organului de urmărire penală cu organul de investigații este bilaterală și reciprocă, prin urmare, ambele subdiviziuni ar trebui să conștientizeze importanța atribuțiilor ce le revin conform legii și să contribuie activ la efectuarea urmăririi penale complet, obiectiv și sub toate aspectele, răspunzând solidar în acest sens.

Este cert că lipsa reglementării procesuale a statutului ofițerului de investigații creează impedimente majore în stabilirea gradului răspunderii acestuia pentru eventualele omisiuni admise, iar toată responsabilitatea îi revine ofițerului de urmărire penală și procurorului.

Un exemplu elocvent în practica organelor de urmărire penală din Republica Moldova, care demonstrează efectele și importanța unei interacțiuni bine planificate și realizate la un înalt nivel, îl constituie cazul de săvârșire a unui atac tâlhăresc asupra filialei instituției bancare B.C. „Moldova-AgroindBank” S.A. care a avut loc la 27.07.2016 în or. Durlești, mun. Chișinău. Potrivit materialelor cauzei penale nr.2016031638, care deja la 12.08.2016 a fost trimisă în Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău pentru examinare în fond conform competenței, Ș.G. împreună cu C.I. și

³¹⁶ БАСТРЫКИН, А., КРЫЛОВ, И., *Op.cit.*, c.84.

³¹⁷ ЯБЛОКОВ, Н., *Op.cit.*, c.203.

³¹⁸ ЯБЛОКОВ, Н., *Op.cit.*, c.363.

³¹⁹ МАКОГОН, В., КОСАРЕВА, Л., *Op.cit.*, c.67.

Z.O., urmărind scopul sustragerii bunurilor printr-un atac armat, s-au deplasat cu automobilul în direcția filialei instituției menționate. Ajungând la locul destinației, Ș.G. și C.I. au îmbrăcat pe fețe cagule, iar pe mâini mănuși, pe care le-au pregătit din timp, și prin acces liber au pătruns în sediul filialei B.C. „Moldova-AgroindBank” S.A., unde s-au apropiat brusc de regiunea îngrădită cu pereți de protecție, cu ghișeu pentru deservirea clienților, unde la acel moment se afla angajatul băncii, operatorul N.V., amenințându-l cu un pistol, că în cazul în care nu va deschide ușa de acces în sectorul îngrădit, Ș.G. va trage din armă. În urma amenințărilor percepute ca fiind reale și iminente, N.V. a deschis ușa, după care Ș.G. și C.I. au pătruns în zona accesibilă numai pentru angajații băncii, unde cel din urmă i-a aplicat operatorului mai multe lovituri în diferite părți ale corpului. Ulterior, Ș.G. și C.I. au sustras din interiorul safeului deschis mijloacele bănești în sumă totală echivalentă a 579.472 lei, după care au părăsit locul comiterii infracțiunii³²⁰.

Astfel, organul de urmărire penală al Inspectoratului de Poliție Buiucani, mun. Chișinău, fiind sesizat despre comiterea infracțiunii date, cu sprijinul subdiviziunilor specializate ale Inspectoratului Național de Patrulare și Brigăzii de Reacționare Operativă a Direcției de Poliție mun. Chișinău, în prima oră după săvârșirea faptei a identificat mijlocul de transport utilizat în vederea sosirii și retragerii de la locul faptei. În urma reținerii cet. Z.O., care a asigurat coparticipanții la comiterea infracțiunii cu mijlocul de transport, a fost posibil de stabilit identitatea acestora. Fiind stabilite datele personale ale coautorilor, în conformitate cu prevederile art.132⁴ alin.(3) Cod de procedură penală, procurorul conducător al urmăririi penale autorizează, în aceeași zi, la ora 18.40, în baza ordonanței motivate interceptarea convorbirilor telefonice efectuate de către figuranți, ceea ce permite să se stabilească în urma măsurii efectuate locul deplasării acestora, și anume, s. Brânză, r-nul Cahul. Grupul operativ, pe urmele fierbinți se deplasează în regiunea retragerii participanților la comiterea infracțiunii, unde, la fel în baza ordonanței motivate a procurorului, adoptată în aceeași seară, se desfășoară percheziția la domiciliul cet.Ș.G., unde au fost ridicate valorile materiale sustrate și obiectele utilizate la comiterea infracțiunii.

Astfel, datorită interacțiunii bine organizate a organului de urmărire penală cu organul de investigații, Procuratura și subdiviziunile specializate ale SIS și MAI, în aceeași zi, după comiterea infracțiunii prevăzute de art.188 alin.(5) Cod penal, care se atribuie la categoria infracțiunilor deosebit de grave, au fost identificați și reținuți autorii crimei, fiind recuperate, în mare parte, valorile materiale sustrate și ridicate corpurile delict, formate din obiectele utilizate în vederea realizării intențiilor criminale.

³²⁰ Cauza penală nr.2016031638, începută la 08.06.2016 de către Procuratura mun. Chișinău, oficiul Buiucani conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.188 alin.(5) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

Cazul sus-abordat denotă că, datorită rolului activ al tuturor subiecților interacțiunii, a fost posibil a realiza sarcinile primordiale ale procesului penal în timpul cel mai restrâns. Pe caz, cercetarea în termenele scurte a unei infracțiuni deosebit de grave s-a datorat implicării active tuturor subiecților procesuali, activitatea cărora a fost coordonată după timpul, locul și scopul, cu combinarea diferitor metode și mijloace utilizate de fiecare organ în activitatea sa.

Descoperirea infracțiunii numai pe cale procesuală este aproape imposibilă, și pentru reușita cercetării cauzei penale, este necesară interacțiunea organelor de urmărire penală și de investigații strict coordonată și bine determinată, combinarea formelor procesuale și speciale de investigații de dobândire a probelor³²¹. O condiție primordială a interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu alți reprezentanți ai organelor de urmărire penală sau ai serviciilor speciale de investigație este asigurarea acestora cu informația necesară pentru îndeplinirea operativă și calitativă a sarcinilor poruncite. În acest scop, se practică informarea în limitele posibile a partenerilor din cauza penală, cu condiția confidențialității secretului urmăririi penale³²².

V. Macogon într-un mod foarte clar și elocvent a formulat mai multe probleme de ordin practic aferente instituției interacțiunii la faza urmăririi penale, după cum urmează:

- ofițerul de investigații mai experimentat predomină în procesul interacțiunii cu ofițerul de urmărire penală începător și acest din urmă, *de facto*, devine un mijloc de realizare a datelor speciale. În astfel de model, inițiativa în descoperirea infracțiunii aparține ofițerului de investigații și el, influențând asupra ofițerului de urmărire penală, îl impune să cerceteze cauza bazându-se pe versiunile impuse. Modelul dat este viciat din start, și va duce la aceea că cursul urmăririi penale va fi îngreunat;

- ofițerul de urmărire penală experimentat, având o atitudine sceptică față de informația parvenită de la ofițerul de investigații, utilizează forțele și mijloacele activității speciale de investigații doar pentru rezolvarea întrebărilor neînsemnate: citarea martorilor; asistența în cadrul perchezitiilor; rolul de curier la recepționarea, primirea/predarea actelor și obiectelor; escortarea bănușilor etc. În astfel de model de interacțiune, ofițerului de urmărire penală îi revine întreaga sarcină a investigării, iar posibilitățile subdiviziunilor de investigare sunt folosite slab sau deloc;

- interacțiunea dintre organul de urmărire penală și organul de investigații poartă un caracter pur formalist sau strict oficial, și reprezintă corespondență de serviciu exprimată prin dispoziții și răspunsuri formaliste. Astfel de interacțiune nu aduce niciun rezultat și este inutilă³²³.

³²¹ ВОЛОЧАЙ, С., *Op.cit.*, c.31.

³²² GOLUBENCO, Gh., COLODROVSKI, V., *Op.cit.*, p.72.

³²³ МАКОГОН, В., КОСАРЕВА, Л. *О необходимости повышения роли следователя в организации взаимодействия с оперативными подразделениями полиции*. Москва: Академия следственного комитета РФ, материалы международной научно-практической конференции, 2014, с.65.

Interacțiunea trebuie aplicată nu în mod formalist, prin anexarea la materialele cauzelor penale a unor dispoziții, indicații, neexecutate *de facto* la timp și în volum deplin, ci în mod obiectiv și real, printr-un anumit comportament, acțiuni active sau abținerea de la anumit comportament, prin metode și mijloace eficiente de exercitare a atribuțiilor de serviciu.

Astfel, problema coordonării activității organului de urmărire penală cu organul de investigații cuprinde diferite aspecte, cum ar fi legale, organizaționale, tactice și psihologice.

O condiție de importanță majoră pentru eficacitatea interacțiunii este inclusiv compatibilitatea sociopsihologică a subiecților acestei activități. Ignorarea acestui aspect duce adesea la crearea situațiilor imprevizibile de conflict, neînțelegere în procesul de interacțiune, ceea ce afectează grav, negativ rezultatele investigației demarate. Dacă la compartimentul compatibilității socio-psihologice a subiecților interacțiunii nu există conflicte sau oarecare neajunsuri, aceștia își găsesc rapid un limbaj comun și se înțeleg perfect între ei, faptul dat influențează pozitiv mersul cercetărilor, sporind potențialul investigației. Compatibilitatea socio-psihologică perfectă apare cu timpul, ca rezultat al comunicării îndelungate între subiecții interacțiunii, atunci când ei se cunosc bine, depășind barierele psihologice care împiedică cooperarea eficientă.

În cazul organelor de urmărire penală există o subordonare dublă. Mai întâi, organele de urmărire penală sunt subordonate pe linie administrativă organelor ierarhic superioare din cadrul instituțiilor în care sunt organizate și, în al doilea rând, sub aspectul efectuării urmăririi penale, aceste organe se subordonează procurorilor³²⁴.

Subordonarea organelor de urmărire penală față de procuror este considerată ca fiind funcțională (profesională) și implică obligația executării indicațiilor procurorului care conduce urmărirea penală³²⁵.

Procurorul, asigurând temeinicia oricărei acuzații în materie penală, trebuie să aibă posibilitate de a lua cunoștință și de a dezvolta toate probele, cererile sau excepțiile invocate de cealaltă parte³²⁶. În acest sens, ofițerul de urmărire penală este obligat să-l asigure cu toate probele administrate de către acesta, iar ofițerii de investigații urmează să-i pună la dispoziție toate datele cunoscute, însă reflectate doar în conținutul dosarului de evidență specială, pentru ca acesta să aibă posibilitatea să aprecieze obiectiv, dacă sunt probele suficiente și concludente pentru a pune persoana sub învinuire și pentru a alege tactici optime de audiere a învinuitului, planificarea și efectuarea acțiunilor de urmărire penală suplimentare sub formă de confruntări, verificarea

³²⁴ DOLEA, Ig., ROMAN, D., SEDLEȚCHI, Iu., VIZDOAGĂ, T., ș.a. *Op.cit.*, p.137.

³²⁵ *Ibidem*, p.137.

³²⁶ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza J.J. vs Olanda*, hotărîrea din 27 martie 1998, nr. 21351/93.

declarațiilor la fața locului, reconstituirea faptei, inițierea autorizării măsurilor speciale de investigații.

O problemă majoră pentru Republica Moldova, în contextul subiectului cercetat, constituie regimul juridic al dosarelor de evidență specială și perfectarea *de facto* a acestora. În *speța Rotaru vs România*³²⁷, CtEDO a constatat că serviciile secrete conțineau diverse informații asupra vieții reclamantului, în special asupra studiilor sale, activităților politice și cazierului său judiciar, parte din ele fiind culese cu mai mult de 50 de ani înainte. În opinia Curții, astfel de informații, sistematic culese și introduse într-un fișier ținut de agenți ai statului, pot fi analizate din punctul de vedere al noțiunii de „viață privată”, în sensul art.8§1 din Convenție. Deci, *speța* analizată abordează o problemă de sistem, manifestată prin aceea că unele informații au fost recunoscute neveridice, riscând să aducă atingere drepturilor reclamantului.

În jurisprudența sa, Curtea a subliniat pericolul folosirii în cadrul procesului a datelor obținute din surse neoficiale sau neadministrative conform normelor legale. Respectarea acestei reguli, în mod practic, va asigura un proces echitabil și va exclude riscul recunoașterii ca administrate ilicit a unor probe³²⁸.

Nu putem nega faptul că principiul pericolului criminal determină necesitatea formării cercului obiectelor activității speciale de investigații. Bazându-se pe criteriile, cum ar fi trecutul criminal, categoria infracțiunilor comise, legăturile cu lumea criminală, subdiviziunile speciale colectează informațiile în privința persoanelor care reprezintă interesul operativ. Analizând cadrul normativ intern, temeiul legal al acestei activități îl găsim în art.19 din *Legea cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului*³²⁹, care prevede că, în domeniul prevenirii infracțiunilor și contravențiilor, poliția culege informații în scop de cunoaștere, prevenire și combatere a infracțiunilor, precum și a altor fapte ilicite.

Totodată, lit.c) din articolul nominalizat, prevede că, poliția deține evidențe proprii de prevenire, criminalistice și operative, în vederea susținerii activității proprii. În sensul jurisprudenței CtEDO, în activitate operațiunile date urmează a fi controlate, iar datele obținute în acest mod pot fi folosite în cadrul unei cauze penale doar în condițiile în care provin de la un subiect oficial, au fost administrate conform procedurii existente și sunt disponibile persoanei la care se referă.

³²⁷ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Rotaru vs Romania*, hotărârea din 04.05.2000, definitivă din 04.05.2000. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-148906%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-148906%22]}) [citat 03.02.2017]

³²⁸ *Ibidem*.

³²⁹ *Legea cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului*, *Op.cit.*, art.19.

O problemă, pusă în discuție, se referă la practicile organelor de drept legate de acțiunile abuzive în scopul stabilirii identității persoanei, precum și culegerii datelor cu caracter personal. Trebuie ca orice acumulare a datelor să îndeplinească și câteva condiții minimale pentru a fi legală, în vederea neadmiterii încălcărilor art.8 din Convenția Europeană. Apelând la jurisprudența CtEDO în acest sens, subiectul oficial urmează să aprecieze în mod obiectiv temeinicia și necesitatea acestei activități.

O contribuție științifică fundamentală la perceperea rolului jurisprudenței CtEDO în cadrul procesului penal a fost adusă de prof. Ig. Dolea, prin publicarea monografiei *Drepturile persoanei în probatoriul penal: conceptul promovării elementului privat*³³⁰, publicată în țară noastră în anul 2009. Semnificație științifico-practică majoră izvorâtă din această sursă este argumentarea esenței precedentului judiciar al Curții Europene a Drepturilor Omului ca izvor de drept în cadrul procesului penal în Republica Moldova³³¹. Ca și orice activitatea logico-procesuală, aplicarea precedentului judiciar creat prin hotărârile definitive ale Curții Europene a Drepturilor Omului urmează să fie în concordanță cu practica existentă, supusă rațiunii juridice, bazată pe tezele fundamentale sub forma principiilor juridice și în concordanța cu regulile stabilite în cadrul normativ intern și însuși jurisprudența CtEDO³³².

Omisiunea subiecților de a organiza la timp și eficient o interacțiune, duce la situații când ofițerul de investigații este nevoit să îndeplinească acțiunile procesuale și procedeele probatorii, care *de facto* ar trebui să fie executate de către ofițerul de urmărire penală, ceea ce se răsfrânge negativ asupra îndeplinirii atribuțiilor proprii în sfera activității speciale de investigații, sau situații în care procurorul, fiind investit, în primul rând, cu atribuții de conducere și control al urmăririi penale, desfășoară personal acțiunile de urmărire penală, din motivul profesionalismului scăzut al ofițerului de urmărire penală.

În cadrul urmăririi penale, responsabilitatea în stabilirea adevărului și identificarea persoanelor vinovate de comiterea infracțiunii în vederea tragerii acestora la răspundere penală, în primul rând, revine, în mod special, ofițerului de urmărire penală. Astfel, în activitatea lor, subiecți procesuali urmează să întreprindă toate măsurile, ca munca acestora să fie în concordanță cu sarcinile înaintate în fața lor de către Constituția Republicii Moldova, CEDO, rigorile legislației

³³⁰ DOLEA, Ig. *Drepturile persoanei în probatoriul penal: conceptul promovării elementului privat*. Chișinău: Bons Offices, 2009. 416 p. ISBN 978-9975-9927-7-0.

³³¹ OGANESEAN, A. Aplicabilitatea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în procesul penal al Republicii Moldova. În: *Revista Procuraturii Republicii Moldova*, 2020, nr.5, p.109.

³³² OGANESEAN, A. Principiile și regulile de aplicare a practicii Curții Europene a Drepturilor Omului de către organele de urmărire penală și instanțele judecătorești. În: *Revista Procuraturii Republicii Moldova*, 2020, nr.6, p.99.

procesual penale. În acest sens, mecanismul eficient de realizare practică a sarcinilor procesului penal devine interacțiunea în cadrul acestuia.

Studierea practicii existente ne arată că în majoritatea cazurilor de cercetare a infracțiunilor ofițerul de urmărire penală interacționează activ cu serviciile organelor speciale, uneori cu alte organe departamentale. Dacă interacțiunea ofițerului de urmărire penală cu serviciile organelor speciale poartă un caracter sistematic, atunci conlucrarea lui cu alte organe, departamente, de obicei, este episodică³³³.

Cercetarea infracțiunilor pe urme proaspete presupune o distribuire judicioasă și corectă a forțelor și mijloacelor din dotare, a obligațiilor și competențelor fiecărui angajat al poliției, astfel încât fiecare să cunoască clar ce acțiuni și când trebuie realizate conform competențelor sale. În aceste scopuri, poate fi folosită programarea tipică a acțiunilor de neamănat, adică algoritmizarea activităților procesuale și speciale de investigații ale organelor de urmărire. Înfăptuirea unor acțiuni programate nu trebuie privită ca dogme, realizarea lor totdeauna presupune luarea în considerare a situațiilor fiecărui caz în parte. Programul tipic de activități poate ajuta ofițerul de urmărire penală să se orienteze rapid în situație, să adopte soluții optime în munca de teren³³⁴.

În cazul în care ofițerul de urmărire penală antrenează specialiști, alți ofițeri sau lucrători speciali la efectuarea unor acțiuni de urmărire penală, aceștia toți trebuie să treacă o instruire ca să cunoască în detaliu la ce vor participa, care este locul, rolul fiecăruia, procedeele, mijloacele și metodele îndeplinirii misiunii poruncite³³⁵.

Valoarea aplicativă a metodelor particulare crește atunci când ele contribuie la crearea relațiilor de interacțiune între organul de urmărire penală și apărător, executând cu bună-credință obligațiunile sale procesuale, avocatul este un adevărat aliat al ofițerului de urmărire penală³³⁶.

Temeiul situațiilor conflictuale care apar uneori în practică între ofițerul de urmărire penală și apărător constituie contradictorialitatea procesului penal. Deseori, aceste conflicte apar din cauza atitudinii greșite a ofițerului de urmărire penală față de informarea părții apărării, în limitele admisibilității, despre mersul urmăririi penale. În această ordine de idei, un ajutor ar aduce recomandările metodico-criminalistice privind particularitățile interacțiunii organului de urmărire penală cu partea apărării în cadrul cercetării infracțiunilor comise din imprudență, infracțiunilor intenționate, în domeniul crimei organizate etc.³³⁷

³³³ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.113.

³³⁴ GOLUBENCO, Gh., *Op.cit.*, p.189.

³³⁵ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.72.

³³⁶ KOCAPEB, C., *Op.cit.*, c.327.

³³⁷ *Ibidem*, c.327.

Tactica și strategia activității apărătorului în cursul procesului penal presupune cunoașterea în detaliu a cauzei, a poziției părții asistate, dar și a celorlalte părți, pentru a elimina, pe cât posibil, elementul surpriză, precum și alegerea cu atenție a momentului exercitării anumitor drepturi procesuale în funcție de datele concrete din dosare: plângerea împotriva actelor și măsurilor procesuale ale organelor de urmărire penală, formularea de cereri cu ocazia prezentării materialului de urmărire penală etc.

Din punctul de vedere al probării, sarcina principală a participării avocatului la aceste acțiuni trebuie să fie obținerea informației obiective, îndreptată spre justificarea sau elucidarea circumstanțelor care agravează sau atenuează vinovăția și, în mod normal, conduc la responsabilitatea cuvenită a clientului. În procesul participării la acțiunile de urmărire penală, avocatul poate să descopere și să anunțe despre încălcarea legii în procesul desfășurării acestor acțiuni. Însă practica, în majoritatea cazurilor, ne demonstrează utilizarea mijloacelor și metodelor apărării orientate nu spre descoperirea și utilizarea informației probatorii, ci spre depistarea greșelilor, golurilor în documentele procedurale, în scopul de a înainta demersuri privind declararea probelor ca fiind inacceptabile³³⁸.

Abordând pârgurile cu care este înzestrat apărătorul în vederea asigurării unei apărări efective, T. Vizdoagă menționează că avocatul apărării are un rol-cheie, de investigator, putând apela la detectivii particulari pentru a strânge probe în apărare, poate comunica cu martorii, căuta și colecta probe, poate prezenta concluziile experților, poate relata presei despre cazul său³³⁹.

Pe parcursul participării avocatului la acțiunile de urmărire penală, în vederea realizării apărării, mai eficientă este poziția activă a avocatului, deoarece, participând la acțiunile de urmărire penală, obține de asemenea informații pe cauza cercetată și își poate adapta tactica de apărare la condițiile respective.

Remarcăm opinia cercetătorului T. Vizdoagă referitor la faptul că poziția părții apărării în cauză, este viziunea cu privire la circumstanțele de fapt, bazată pe norme juridice și interpretări care urmează a fi prezentată și susținută în fața procurorului și a instanței de judecată și care privește modul de rezolvare a cauzei și soluția adoptată. În plan tehnic, poziția în cauză se compune din: versiunea circumstanțelor, interpretarea lor și argumentarea juridică³⁴⁰.

³³⁸ NUT, G. Participarea avocatului-apărător la acțiunile de urmărire penală. În: *Legea și viața*, 2010, nr.4, p.33.

³³⁹ VIZDOAGĂ, T. Calitatea apărătorului de subiect al probatoriului. În: *Culegerea conferinței științifice integrare prin cercetare și inovare*, 2020, Chișinău, p.176.

³⁴⁰ VIZDOAGĂ, T. Etapele elaborării poziției apărării în cauza penală. În: *Culegerea conferinței științifice integrare prin cercetare și inovare*, 2019, Chișinău, p.91.

În concepția lui T. Osoianu și I. Vesco ofițerul de urmărire penală, ascultând întrebările apărătorului, le analizează atât sub aspectul legalității, cât și importanței pentru cercetarea completă, obiectivă și sub toate aspectele a circumstanțelor cauzei penale³⁴¹.

Anterior, am menționat că regula generală conturată în jurisprudența Curții Europene, ce ține de atitudinea subiecților oficiali față de ceilalți participanți în procesul penal, denotă că aceasta trebuie să fie egală, nelezând demnitatea persoanei.

La terminarea urmăririi penale, părțile au dreptul să ia cunoștință de materialele cauzei. Aceasta etapă impune ca în procesul penal autoritățile de urmărire să comunice părții apărării toate probele pertinente aflate în posesia lor, atât cele care acuză, cât și cele care înlătură acuzația adusă celui urmărit³⁴².

Organul de urmărire penală poate antrena reprezentanții organului de investigații la realizarea unor acțiuni în contextul implementării unor măsurilor procesuale de constrângere, sau la prevenirea încălcării ordinii publice în locul desfășurării acțiunilor de urmărire penală:

1. participarea în cadrul urmăririi și reținerii infractorului periculos, înarmat, membrilor grupării criminale;
2. realizarea aducerii silite a persoanei care se eschivează de la prezentare la organul de urmărire penală și în privința căruia s-a dispus aplicarea măsurii de constrângere nominalizată;
3. paza locului faptei, asigurarea ordinii la locul efectuării percheziției;
4. contracararea acțiunilor violente, opunerii de rezistență, tentativelor de a periclita desfășurarea perchezițiilor de către persoanele la care se efectuează această acțiune;
5. urmărirea acțiunilor și analiza comportamentală a persoanelor la care se efectuează percheziției.

O problemă actuală în activitatea poliției rămâne problema înregistrării, evidenței și soluționării de către colaboratorii de poliție a cererilor despre infracțiuni.

Modalitatea des întâlnită în practică de tănuire a infracțiunilor constă în înregistrarea sesizărilor din care persistă bănuiala rezonabilă că a fost comisă o infracțiune în Registrul de evidență a altor informații despre infracțiuni. În continuare, cazurile nefiind investigate în modul stabilit de lege se soldează cu emiterea formală a unei încheieri, ulterior fiind dispusă transmiterea materialelor acumulate în arhivă.

La elaborarea studiului au fost analizate cauzele penale pe care organul de urmărire penală din cadrul Inspectoratului de Poliție sect. Buiucani al DP, mun. Chișinău, sub conducerea Oficiului

³⁴¹ OSOIANU, T., VESCO, I. Participarea avocatului la realizarea unor acte de urmărire penală. În: *Revista Națională de Drept*, 2011, nr.10-11, p.167.

³⁴² DOLEA, Ig., ROMAN, D., SEDLEȚCHI, Iu., VIZDOAGĂ, T. ș.a., *Op.cit.*, p.53.

Buiucani al Procuraturii mun. Chișinău a efectuat urmărirea penală în perioada 2014–2019, pentru a se stabili aspectele practice de implementare a instituției interacțiunii.

O atenție sporită a fost acordată monitorizării termenului rezonabil al efectuării urmăririi penale, practicii formării grupurilor de urmărire penală, formulării și executării indicațiilor scrise, interacțiunii cu organul cu investigații și cu alte instituții.

Studiul realizat pe marginea cauzelor penale în perioada vizată evidențiază o diminuare bruscă a numărului de cauze penale din categoria celor restante cu termen de urmărire penală ce depășește 1 an. Datele respective în coraport cu majorarea categoriilor infracțiunilor pe care procurorul exercită urmărire penală denotă o tendință generală pozitivă pentru organele de urmărire penală în vederea demarării unor investigații mai eficiente pe cauzele din gestiune, numărul cărora, pe parcursul anilor 2018-2019, s-a redus semnificativ.

Analizând rezultatele activității organului de investigații la capitolul depistării infracțiunilor în urma măsurilor speciale de investigații, cu finalitatea examinării actelor de sesizare, s-a stabilit că, în urma informațiilor furnizate de organul de investigații, au fost descoperite în special omoruri, tâlhării, jafuri, escrocherii, furturi din apartamente, infracțiuni legate de circulația ilegală de droguri, pungășii, în majoritatea din acestea, autorii faptelor prejudiciabile au fost deferiți justiției.

În acest sens, rezultatele activității organului de investigații, în special la compartimentul combaterii circuitului ilicit de droguri, rezultă din concluziile expertizelor chimice ale substanțelor narcotice.

De exemplu, pe cauzele penale nr.2018031144³⁴³ și nr.2018031106³⁴⁴ s-a dispus începerea urmăririi penale după parvenirea rapoartelor de expertiză judiciară nr.34/12/1-R-2738 și nr.34/12/1-R-2104 din 20.06.2018 care au confirmat faptul că substanțele ridicate se atribuie la categoria drogurilor. În spețe se observă realizarea activă a formelor non-procesuale de interacțiune între organul de urmărire penală și organul de investigații, exprimată prin schimbul eficient de informații și executarea indicațiilor de către ultimul subiect care au dus rapid la demascarea bănușilor și deferirea acestora justiției.

Potrivit standardelor și bunelor practici în domeniul urmăririi penale, eficiența în activitate este definită și percepută în fond: eficiența activității se calculează prin determinarea raportului dintre produsul activității și consumul forței de muncă necesar pentru confecționarea acestui produs. Consumul forței de muncă este principala sursă a sectorului public, cel mai important

³⁴³ Cauza penală nr.2018031144, începută la 18 august 2018 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.217 alin.(4) lit.b Cod penal.

³⁴⁴ Cauza penală nr.2018031106, începută la 03.07.2018 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.217 alin.(4) lit.b Cod penal.

articol din cheltuielile bugetare ale autorităților publice, inclusiv la procuratură și poliție, de aceea este deosebit de importantă evaluarea și sporirea productivității muncii, care constituie un enorm potențial nevalorificat³⁴⁵.

Prezintă interes pentru studiul nostru părerea expusă de A. Airapetean și M. Corgoja, potrivit căreia, ar fi inechitabil ca cheltuielile avansate de stat pentru instrumentarea unei cauze penale să rămână întotdeauna în sarcina acestuia, având în vedere că, sarcina statului de a suporta aceste cheltuieli este subsidiară, operând numai în cazurile în care, conform legii, nu revine unui subiect procesual obligația de a le restitui, aici avându-se în vedere altceva decât cel ce reprezintă statul³⁴⁶.

Prin urmare, se impune crearea unor mecanisme practice, care vor spori semnificativ eficiența activității organelor de urmărire penală.

În practica activității organelor de urmărire penală se atestă problema înaintării formaliste a indicațiilor/dispozițiilor ofițerului de urmărire penală către organul de investigații, dublarea indicațiilor, sarcinilor anterior formulate³⁴⁷.

Analiza modului de interacțiune pe cauzele penale din perioada vizată, în total, fiind supuse generalizării 900 de cauze penale, arată că:

- a existat o tendință neîntreruptă în îmbunătățirea ratei de finalizare a cauzelor penale, însă organul de urmărire penală nu a putut face progres în reducerea numărului cauzelor restante până la adoptarea Legii nr.179 din 26.07.2018 care a intrat în vigoare la data publicării în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.309-320/498 din 17.08.2018, prin care Parlamentul a operat un șir de modificări și completări esențiale la Codul de procedură penală nr.122 din 14.03.2003, în special, privind competența materială a procurorului la exercitarea urmăririi penale;

- în perioada vizată, a existat o creștere continuă a indicelui de scădere a numărului de cauze penale începând cu anul 2014;

- pe parcurs de 5 ani rata de adoptare a deciziilor procesuale în ordinea art.291 Cod de procedură penală s-a îmbunătățit în mod constant;

- numărul de indicații scrise formulate de către procurori între 2014 și 2019 a crescut în mod substanțial, în special pe parcursul anului 2016 au fost formulate în mediu 40 de indicații scrise pe

³⁴⁵ Ordinul comun al Procurorului General, ministrului Afacerilor Interne, directorului Centrului Național Anticorupție și directorului general al Serviciului Vamal nr./46 /263 /110 /396-0 din 12 septembrie 2014 privind aprobarea Indicatorilor unici de performanță pentru instituțiile implicate în procesul penal și a Metodologiei de evaluare a eficienței activității de urmărire penală

³⁴⁶ AIRAPETEAN, A., CORGOJA, M. Compensarea cheltuielilor judiciare suportate de stat pentru instrumentarea cauzelor penale – corelarea normelor de drept procesual și practica judiciară. În: *Legea și Viața*, 2018, nr.9, p.13.

³⁴⁷ ЯНДЫРХАНОВ, З. Проблемы взаимодействия следователя и оперативных подразделений. В: *Молодой ученый*, 2013, №6, с.598-601. ISSN 2072-0297.

250 de cauze penale, în anul 2017 – 102 indicații scrise pe 220 de cauze penale, în 2018 – 80 de indicații scrise pe 200 cauze penale.

Analiza cauzelor penale demonstrează că printre formele procesuale ale interacțiunii prevăzute de Codul de procedura penală des întâlnite în practica organului de urmărire penală pot fi enumerate: executarea de către ofițerul de urmărire penală a indicațiilor scrise ale procurorului; formarea grupurilor de urmărire penală în temeiul ordonanței procurorului; dispunerea prin delegație a efectuării acțiunilor de urmărire penală; dispunerea prin comisie rogatorie altor organe de urmărire penală efectuarea acțiunilor de urmărire penală; înaintarea dispozițiilor organelor de poliție sau altor organe competente cu privire la efectuarea acțiunilor de urmărire penală; informarea de către organul de investigații altor autorități care efectuează activitatea specială de investigații despre faptele ilicite devenite cunoscute, ce țin de competența acestor autorități, acordarea ajutorului necesar; coordonarea sau conducerea de către procuror a măsurilor speciale de investigații efectuate în cadrul unui proces penal pe care le-a autorizat sau asupra cărora a solicitat autorizarea judecătorului de instrucție; îndeplinirea de către poliție a însărcinărilor și dispozițiilor în formă scrisă ale procurorului, ofițerului de urmărire penală privind înfăptuirea acțiunilor de urmărire penală, precum și hotărârilor judecătorești.

La adoptarea soluțiilor procesuale în ordinea art.291 Cod de procedură penală, pentru verificarea stării de fapt la compartimentul vizat, a fost supusă analizei respectarea dispozițiilor legale privind efectuarea urmăririi penale complet, obiectiv și sub toate aspectele. Ca rezultat al analizei realizate, au fost stabilite diferite categorii de încălcări comise de reprezentanții organului de urmărire penală, fiind atenționați ofițerii de urmărire penală asupra neajunsurilor constatate pentru neadmiterea în activitate a situațiilor specificate și pentru a asigura transpunerea în practică a bunelor practici vizând metodologia investigării diferitelor categorii de infracțiuni.

În unele cauze, nu sunt luate de către organul de urmărire penală toate măsurile prevăzute de lege pentru asigurarea caracterului complet și obiectiv al urmăririi penale, pentru a investiga sub toate aspectele faptele care au constituit obiectul de cercetare în cauzele penale, precum și pentru a aplica just legea faptelor săvârșite de către persoanele vinovate.

Analizând modul de realizare a atribuțiilor de conducător al urmăririi penale, în cazul depistării omisiunilor vădite și încălcărilor de ordin procesual, procurorul recurge la inițierea procedurilor disciplinare în privința ofițerilor de urmărire penală. O astfel de soluție, în ordinea art.6 alin.(1) lit.b) din Legea nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură, se impune și în cazul în care ofițerii de urmărire penală nu execută indicațiile scrise ale procurorului, neefectuând unele acțiuni procesuale pe marginea cauzelor penale o perioadă îndelungată de timp.

De altfel, trebuie să existe nu doar dispoziții legale, dar și mecanismele practice pentru sancționarea abuzului, și invers, poziția pasivă a ofițerului de urmărire penală, în cazul în care culpa celui din urmă va fi dovedită.

Practica CtEDO a evidențiat un șir de lacune în ceea ce privește obligația pozitivă a statului de a efectua investigații eficiente, complete și obiective. CtEDO a creat un cadru jurisprudențial foarte bogat în ceea ce ține obligațiile pozitive ale statului de a efectua investigații penale complete și în deplin volum.

Potrivit opiniei prof. Ig. Dolea³⁴⁸, pe care o susținem, jurisprudența Curții Europene este parte componentă a sistemului național de drept al Republicii Moldova având forță constituțională și supralegislativă, reprezentând autoritatea de lucru interpretat.

În unele cazuri, activitatea ofițerului de urmărire penală nu-și atinge scopul menit, deoarece având în gestiune un număr mare de cauze penale, aceștia nu-și îndeplinesc obligațiile de serviciu la timp, care constau în efectuarea acțiunilor de urmărire penală, acumularea probelor pertinente, concludente și utile, în special, nu execută indicațiile scrise ale procurorului conducător al urmăririi penale în volum deplin și în termenul fixat³⁴⁹.

Exercitarea superficială a urmăririi penale de către ofițerul de urmărire penală, având un caracter formal cu admiterea încălcărilor procesuale, iresponsabilitate față de îndeplinirea obligațiilor de serviciu de către acesta, prejudiciază grav imaginea organelor afacerilor interne, condiționează lezarea drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale justițiabililor, influențează negativ asupra activității privind combaterea și prevenirea criminalității.

Potrivit ordinului Procurorului General nr.9/28 din 11.02.2014 cu privire la respectarea termenului rezonabil la conducerea și exercitarea urmăririi penale³⁵⁰, în permanență urmează a fi întreprinse măsurile relevante în vederea ridicării nivelului responsabilității procurorilor și instituirii unui mecanism eficient de lichidare, în comun cu conducătorii organelor de urmărire penală a fenomenului de tergiversare a urmăririi penale cu întreprinderea acțiunilor concrete pentru accelerarea și finalizarea cercetărilor în cauzele penale restante cu termene de peste 6 luni de zile.

Instituția procedurii privind verificarea duratei urmăririi penale a fost reglementată de legiuitor în îndeplinirea obligațiilor ce decurg din prevederile art.6 și art.13 CEDO. Acest

³⁴⁸ DOLEA, Ig. *Op. cit.*, p.43.

³⁴⁹ OGANESEAN, A. Implementarea instituției interacțiunii în practica organelor de urmărire penală. În: Culegerea lucrărilor simpozionului internațional „Strategiile pentru educație”. România, Iași, 31 mai 2018, Editura ”PIM”, p.154.

³⁵⁰ Ordinul Procurorului General cu privire la respectarea termenului rezonabil la conducerea și exercitarea urmăririi penale. Nr.9/28 din 11 februarie 2014.

mecanism național acceleratoriu, nu este eficient și poate fi perfecționat prin acordarea dreptului părții în proces de a participa în fața instanței care verifică respectarea termenului rezonabil³⁵¹.

Studierea minuțioasă a cauzelor penale cu termenul de urmărire penală îndelungat, în scopul verificării respectării dispozițiilor art.20 Cod procedură penală, intitulat „Desfășurarea procesului penal în termen rezonabil”, s-a constatat că fenomenul tergiversării urmăririi penale mai există în momentul actual, iar ofițerii de urmărire penală conform obligațiilor de serviciu, nu întreprind suficiente măsuri pentru excluderea de asemenea omisiuni care prejudiciază grav drepturile și libertățile justițiabililor.

Prin urmare, procurorul urmează să exercite controlul permanent ca activitățile planificate și indicațiile formulate să fie executate în termenul stabilit, complet și calitativ. De asemenea, exercitând atribuțiile ce îi revin în temeiul legii, procurorul veghează aplicarea corectă în practică a cadrului normativ de către alți subiecți ai procesului penal, contribuind la unificarea practicii de investigare a cauzelor penale.

Corect menționează cercetătorii T. Osoianu și D. Ostavciuc că examinarea plângerilor de către procuror, depuse de părțile în proces și de alte persoane care reclamă încălcarea drepturilor în cadrul urmăririi penale, constituie o formă importantă de control pentru depistarea și prevenirea încălcărilor de legislație și a erorilor comise de organele de urmărire penală și de cele care exercită activitatea specială de investigații³⁵².

Factorii ce condiționează fenomenul tergiversării urmăririi penale sunt:

- pregătirea profesională insuficientă a unor reprezentanți ai organelor de urmărire penală;
- neefectuarea imediată, în mod prioritar și de urgență a acțiunilor de urmărire penală și speciale de investigații ce nu suferă amânare;
- fluxul mare al persoanelor, părților și al participanților la proces, care din motive personale părăsesc teritoriul Republicii Moldova;
- fluctuația mare a statelor de personal;
- lipsa cadrelor; volumul mare de lucru care îi revine fiecăruia;
- nu în ultimul rând, lăsarea intenționată a cauzelor penale în nelucrare.

Omisiunile nominalizate riscă să compromită standardele de eficiență impuse atât de legislația națională, cât și de cea internațională, iar cercetările incomplete constituie impedimente pentru aprecierea corectă a faptei investigate.

³⁵¹ OSOIANU, T., OSTAVCIUC, D. Respectarea termenului rezonabil al urmăririi penale – standardele CEDO și reglementările naționale. În: *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare”*, 2020, nr.11, p.100.

³⁵² OSOIANU, T., OSTAVCIUC, D. Controlul de către procuror al legalității urmăririi penale. În: *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare”*, 2020, nr.12, p.106.

Conduita profesională, înaltul grad de moralitate și deprinderile personale ce îi permit procurorului să interacționeze lejer și eficient cu reprezentanții diferitelor servicii sunt de o înaltă valoare pentru realizarea scopului procesului penal cu asigurarea unui proces echitabil.

La compartimentul deficiențelor stabilite, pot fi menționate utilizarea de către reprezentantul organului de constatare al poliției și organului de urmărire penală a unor blanchete de procese-verbale extraprocesuale; întocmirea necorespunzătoare a actelor procesuale ca rezultat al interpretării defectuoase a normelor de procedură penală.

O altă problemă identificată constituie examinarea superficială și formală a faptelor sesizate; omisiunea acționării cu promptitudine și diligență suficientă a organului de urmărire penală și procurorului; aprecierea subiectivă a circumstanțelor și probelor administrate.

Ca concluzie, verificarea materialelor cauzelor penale denotă că, în permanent, sunt întreprinse măsurile necesare în vederea asigurării cercetării complete, obiective și în termene rezonabile a cauzelor penale, precum și în vederea excluderii fenomenului negativ de tergiversare a urmăririi penale. Totodată, pentru a asigura caracterul eficient al interacțiunii, procurorul urmează să țină la control desfășurarea urmăririi penale, în special, modul de executare a indicațiilor formulate.

Cercetarea criminalistică a infracțiunilor (urmărirea penală), după cum se știe, este o fază distinctă a procesului penal și prezintă, din punct de vedere criminalistic, un complex de decizii procesuale și tactice, precum și acțiuni de urmărire penală, care au drept scop constatarea faptei penale, colectarea și evaluarea probelor cu privire la existența sau inexistența infracțiunii, identificarea făptuitorului și stabilirea vinovăției acestuia³⁵³.

Exemplul reușitei interacțiunii subdiviziunilor teritoriale al organului de investigații cu subdiviziunile specializate ale INI a IGP al MAI este marcat în descoperirea infracțiunii comise de R.S., care la 6 mai 2018, în jurul orei 22.00 min, urmărind scopul sustragerii bunurilor altei persoane printr-un atac armat, împreună și de comun acord cu S.V. și D.I. i-a aplicat multiple lovituri cu picioarele în diferite părți ale corpului lui C.V. după care i-au sustras diferite bunuri. În urma datelor furnizate de către colaboratorii INI a IGP al MAI a fost demonstrată implicarea lui D.I. în comiterea acestei infracțiunii, care având calitate procesuală de bănuît, conștientizând existența probatoriului în privința numitului, a relatat complet circumstanțele faptei³⁵⁴.

³⁵³ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.26.

³⁵⁴ Cauza penală nr.2018030938, începută la 06.05.2018 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.188 alin.(2) lit.b), e), f) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

Potrivit unei păreri expuse în literatura de specialitate, subiecții interacțiunii pot fi clasificați în două categorii – specializați și nespecializați. La categoria celor specializați se atribuie subiecții, pentru care depistarea, descoperirea și contracararea infracțiunilor este o sarcină primordială (organele de investigații, instituțiile de expertiză, organele cu atribuții de control și de supraveghere). La categoria celor nespecializați, se referă instituțiile pentru care descoperirea și investigarea infracțiunilor nu este o sarcină primordială (întreprinderi și organizații de stat, agenții publice, mass-media, reprezentanții societății civile)³⁵⁵.

Ofițerul de urmărire penală, potrivit sarcinilor ce îi revin în temeiul legislației procesual penale și Legii privind statutul ofițerului de urmărire penală, este obligat să organizeze o conlucrare strânsă cu organele din raza teritorială, din alte subdiviziuni și din alte state, imediat după ce organul de urmărire penală a fost sesizat despre săvârșirea infracțiunii. Totodată, un loc important ocupă interacțiunea cu instituțiile de expertiză.

Un șir de carențe la capitolul interacțiunii organului de urmărire penală cu instituțiile de expertiză rezidă în efectuarea necalitativă a acțiunilor de urmărire penală, reflectarea incompletă, în special în conținutul proceselor verbale de cercetare la fața locului a rezultatelor obținute. Probleme existente în interacțiunea acestor subiecți urmează a fi soluționate în modul complex cu participarea activă a reprezentanților organelor de urmărire penală și subdiviziunilor organelor ce efectuează expertize criminalistice³⁵⁶.

Considerăm, de asemenea, că a fost benefică modificarea legislației în domeniul expertizei judiciare prin adoptarea Legii nr.68 din 14 aprilie 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar. Cadrul normativ corespunzător permite, laolaltă cu activitatea de expertiză de stat, și activitatea experților independenți, individuali și a laboratoarelor private de expertiză³⁵⁷.

Forma organizatorică principală a interacțiunii organului de urmărire penală cu instituțiile de expertiză constă în participarea specialiștilor în grupurile de urmărire penală și de investigații, create pentru descoperirea și cercetarea infracțiunilor. O problemă actuală constă în ieșirile nejustificate ale specialiștilor la chemările pentru comiterea infracțiunilor ușoare. Faptul dat reduce randamentul muncii subdiviziunilor tehnico-criminalistice, prejudiciază dezvoltarea direcțiilor noilor cercetări criminalistice, se răsfrânge negativ asupra termenelor efectuării expertizelor³⁵⁸.

³⁵⁵ КНИЖЕНКО, С., *Op.cit.*, c.95.

³⁵⁶ ДАНИЛКИН, И. Автореферат диссертации: *Проблемы совершенствования взаимодействия следственных и экспертно-криминалистических подразделений*. Волгоград, 2008, c.20.

³⁵⁷ GHEORHIȚĂ, M., *Op. cit.*, p.4.

³⁵⁸ АМЕНИЦКАЯ, Н. Автореферат диссертации: *Взаимодействие следователя и органов осуществляющих оперативно-розыскную деятельность в расследовании преступлений*. Нижний Новгород, 2006, c.25.

Analizând situația de urmărire penală, ofițerul de urmărire penală poate interveni cu modificări în planul de acțiuni implicând, în funcție de situația creată, resurse și cadre din alte instituții. Această activitate este benefică și în cazul suspendării urmăririi penale.

Activitatea corelată a ofițerului de urmărire penală și a organului de investigare asupra cauzelor, a căror cercetare a fost suspendată, motivul fiind nestabilirea făptuitorului sau a locului aflării acestuia. Suspendarea urmăririi penale nu înseamnă încetarea tuturor activităților în cauza respectivă. Urmează căutarea infractorului după un plan întocmit în comun de ofițerul de urmărire penală și ofițerul de investigații, însărcinați cu această activitate³⁵⁹.

Când cauza penală se află în proces de cercetare la ofițerul de urmărire penală, anume el este organizatorul interacțiunii cu alte subdiviziuni și organe în interesul depistării cât mai depline, contracarării și prevenirii activității criminale într-o localitate sau o regiune concretă. Ofițerul de urmărire penală, prin statutul său și prin atribuțiile sale procedurale, întotdeauna este responsabilul grupei operative de investigație care lucrează la fața locului sau care efectuează reținerea infractorilor. După cum demonstrează practica, investigațiile inițiale în cauzele penale se desfășoară cel mai eficient în cazurile în care aceștia au participat personal la realizarea materialelor dosarelor speciale³⁶⁰.

După cum menționează cercetătorul P. Albu, guvernele care sunt implicate în lupta împotriva crimei organizate trebuie să fie pregătite să se angajeze într-o confruntare pe termen lung, ceea ce presupune resurse semnificative, o atenție constantă și o cooperare strânsă internațională, inclusiv la nivel interinstituțional³⁶¹.

Există suficiente argumente pentru a sublinia necesitatea unei strânse cooperări și colaborări polițienești, fiind conștienți că poliția este instituția care se află în prima linie a luptei directe împotriva criminalității organizate interne și internaționale³⁶². Eficientizarea cooperării polițienești internaționale impune înființarea unor proceduri comune de lucru care să confere tuturor structurilor specializate în materie oportunități menite să asigure o intervenție rapidă, o investigare complexă, a cărei finalitate să conveargă înfăptuirii unui act de justiție legal și obiectiv³⁶³.

De menționat că realizarea interacțiunii la cercetarea infracțiunilor dintre subiecții vizați este restricționată de rigorile normative stabilite de legislația procesual penală, iar responsabilitatea

³⁵⁹ DORAȘ, S., *Op. cit.*, p.40.

³⁶⁰ GHEORHIȚĂ, M., *Op. cit.*, p.104.

³⁶¹ ALBU, P. *Crima organizată în perioada de tranziție – o amenințare majoră la adresa securității internaționale*. București: Editura Ministerului Internelor și reformei administrative, 2007, p.413.

³⁶² *Ibidem*, p.419.

³⁶³ LIXANDRU, O., *Op.cit.*, p.26.

pentru efectuarea controlului asupra legalității și temeiniciei acțiunilor realizate revine, în primul rând, procurorului.

Prevenirea criminalității desemnează un proces social permanent, care presupune aplicarea unui ansamblu de măsuri cu caracter social, cultural, economic, politic, administrativ și juridic, destinate să preîntâmpine săvârșirea faptelor antisociale, prin identificarea, neutralizarea și înlăturarea cauzelor fenomenului infracțional. În acest sens, considerăm că va fi efectivă implementarea programelor naționale de interacțiune interinstituțională care va stipula politici de combatere și prevenire a criminalității recidiviștilor, cu aplicarea mijloacelor și metodelor progresiste de reintegrare socială a condamnaților.

Implementarea activă a interacțiunii la cercetarea infracțiunilor poate spori gradul de responsabilitate și diligența profesională a subiecților implicați în faza de urmărire penală.

Apariția formelor noi în realizarea instituțiilor procesului penal este legată de dezvoltarea permanentă a structurilor criminale stabile, atentarea la categoriile specifice ale relațiilor sociale. Faptul dat îi obligă pe agenții statului de a găsi căile de control al fenomenelor antisociale. În acest sens, împrumutarea bunelor practici de la alte jurisdicții acordă multe posibilități de a menține ordinea în societate, reducând starea generală a criminalității în stat.

3.2. Interacțiunea în cadrul asistenței juridice internaționale în materie penală

Pentru realizarea scopului procesului penal, este impetuos de necesară mobilizarea tuturor mijloacelor și forțelor disponibile ale organelor de drept în vederea direcționării lor într-o singură direcție de investigare, care, cu implicarea structurilor și instituțiilor internaționale, ar permite contracararea criminalității transnaționale, recuperarea pagubelor și a valorilor dobândite pe cale criminală, transferate în jurisdicțiile străine.

Pe măsură ce criminalitatea a câștigat și câștigă tot mai mult teren, a fost și este imperios necesară intervenția tot mai hotărâtă a statelor de drept pentru contracararea acestui fenomen periculos, care tinde din ce în ce mai serios să devină un mod de viață, în anumite condiții și pentru anumite categorii de persoane, ceea ce presupune crearea unui cadru juridic corespunzător și a unui cadru instituțional adecvat³⁶⁴.

Extinderea peste hotarele naționale a criminalității organizate a făcut ca guvernele să coopereze activ pentru identificarea manifestărilor infracționale și căilor optime de combatere a acestora cu implicarea tuturor resurselor și rezervelor disponibile în diferită măsură de către state.

³⁶⁴ ALBU, P., *Op.cit.*, p.371.

Interacțiunea ca forma asistenței juridice internaționale în materie penală este pe larg implementată atât în contextul administrării probatoriului aferent cauzelor penale, ce au ca obiect de cercetare în special faptele comise pe teritoriul statelor concrete, cât și manifestările criminale globale, mai ales din sfera traficului ilicit de droguri, ființe umane, armamentului, spălării banilor, corupției, contrabandei, finanțării terorismului.

De menționat că Republica Moldova, datorită amplasării geografice și dezvoltării relațiilor economice multilaterale, este cuprinzător vizată de fenomenul criminalității transnaționale. Cu titlu de exemplu, pe parcursul anului 2016, în Republica Moldova au fost înregistrate 41.921 de infracțiuni, ceea ce constituie o majorare a numărului infracțiunilor înregistrate, comparativ cu perioada anului 2015, cu 2.139 de infracțiuni. Astfel, nivelul stării criminalității pe teritoriul țării a atestat o creștere în proporție de 5,38%³⁶⁵.

Tendința respectivă rămâne neschimbată în perioada anilor 2016-2017. În anul 2019 pe teritoriul republicii au fost înregistrate 31.657 infracțiuni, ce constituie o micșorare a numărului infracțiunilor înregistrate, comparativ cu perioada anului 2018, cu 378 infracțiuni³⁶⁶. Un alt exemplu, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) estima ca aproximativ 200 de mii de femei au căzut victime rețelilor de trafic internațional, ale căror ramificații ajung până în țările Uniunii Europene, cel mai grav afectate de acest fenomen sunt Republica Moldova, România, Ucraina și Federația Rusă, urmate de Bulgaria³⁶⁷.

În asemenea împrejurări, activitatea organelor de drept din țară devine imposibilă, fără antrenarea potențialului asistenței juridice internaționale în materie penală.

Potrivit autorului D. Miclea, pericolul regional, continental sau global ce-l reprezintă criminalitatea prin extinderea unor genuri de fapte a făcut ca între sistemele naționale de justiție penală să se interpună un liant – cooperarea sistemelor penale³⁶⁸.

Interacțiunea organelor de urmărire penală cu instituțiile de drept din alte state presupune un număr mare de activități de natură procesuală și tactico-organizatorică. Printre ele pot fi evidențiate în primul rând:

1. măsurile administrative a conlucrării între diferiți subiecți naționali și regionali;
2. analiza în comun a riscurilor;
3. identificarea focarelor locale de pericol și amenințărilor globale ce pot afecta relațiile sociale din diferite jurisdicții;

³⁶⁵ Raportul despre activitatea Procuraturii Republicii Moldova în anul 2016. Chișinău, 2017. p.8.

³⁶⁶ Raportul despre activitatea Procuraturii Republicii Moldova în anul 2019. Chișinău, 2020. p.21.

³⁶⁷ OLTEANU, G. ș.a., *Op.cit.*, p.122.

³⁶⁸ MICLEA, D. *Combaterea crimei organizate*. București: Editura MAI, 2004, p.172.

4. coordonarea cooperării instituțiilor de drept;
5. facilitarea și simplificarea procedurii schimbului de informații;
6. asistența juridică în materie penală în sens restrâns, ca instituția procesual-penală;
7. armonizarea cadrului normativ intern și departamental, ajustându-l la standardele internaționale și recomandările organizațiilor de profil;
8. implicarea activă a organelor de investigații, centrelor de expertiză, agențiilor și serviciilor publice în vederea executării acțiunilor procedurale în contextul cererilor de asistență juridică, comisiilor rogatorii în special;
9. cooperarea administrativă directă prin punctele de legătură dintre instituțiile polițienești.

Organizarea interacțiunii ca formă a asistenței juridice internaționale în materie penală presupune câteva elemente:

- analiza materialelor cauzei de către ofițerul de urmărire penală, determinarea sarcinilor procesuale care necesită o conlucrare, desemnarea executorilor concreți;
- schimbul operativ de informații despre starea și rezultatele lucrului efectuat;
- corectarea activității participanților interacțiunii în funcție de situația de urmărire penală.

În practică, uneori se întâlnesc cazuri de interacțiune între organele de urmărire penală, prin intermediul instituțiilor diplomatice din alte state. Ca exemplu, Secția Consulară a Ambasadei Republicii Moldova în Statele Unite ale Americii, la adresa Serviciului Stare Civilă, în scopul verificării veridicității, a expediat certificatul de naștere seria NA-VI nr.X perfectat pe numele T.E., care în urma expertizei tehnice a documentului s-a dovedit a fi un act oficial fals³⁶⁹.

Cercetătorul N. Amenitkaya susține că, atât în teorie cât și în practică nu s-a conturat o opinie unică cum ar putea fi combinate, legal și operativ, mijloacele și forțele diferitor sisteme de drept, aria de activitatea cărora este stipulată în diferitelor acte legislative naționale. Practica arată că nu a avut loc unificarea activității organelor de urmărire penală și organelor de investigații în vederea obținerii scopului comun, ci, din contra, cu anii, din motivul tradițiilor definitive și schimbărilor sociale, discrepanța dintre ei a crescut, ceea ce se răsfrânge negativ asupra activității de combatere a criminalității³⁷⁰.

Argumentând importanța interacțiunii ca formă a asistenței juridice internaționale, autorul P. Albu afirmă că, statele trebuie să se străduiască, atunci când este justificat, să creeze celule speciale de cercetare și să le doteze pentru cunoașterea aprofundată a caracteristicilor structurale și a metodelor de funcționare a grupărilor criminale organizate. Statele trebuie, de asemenea, să se

³⁶⁹ Cauza penală nr.2017031763, începută la 31.08.2017 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.361 alin.(2) lit.b) Cod penal.

³⁷⁰ АМЕНИЦКАЯ, Н., *Op.cit.*, c.4.

străduiască să asigure membrilor acestor celule formarea și resursele necesare, în scopul ca aceștia să-și poată concentra eforturile asupra strângerii și analizei informațiilor asupra criminalității transnaționale organizate³⁷¹.

Creșterea criminalității naționale și transnaționale, care implică atât un pericol penal tradițional, cât și noi provocări – cum ar fi terorismul internațional, crimele în domeniul tehnologiilor informaționale, spălarea banilor, drogurile etc., condiționează firesc cooperarea internațională pe sectorul prevenirii și combaterii criminalității³⁷².

Studierea experienței interacțiunii organelor de drept din țările CSI a permis să se identifice o serie de nivele și posibilități de interacțiune în procesul descoperirii și cercetării infracțiunilor:

1. interacțiunea la nivelul zonelor limitrofe;
2. interacțiunea la nivelul sistemelor justiției penale (prin coordonarea eforturilor procuraturilor naționale);
3. interacțiunea la nivelul unor departamente;
4. interacțiunea la nivelul soluționării unor probleme globale privind lupta împotriva criminalității transnaționale (terorism internațional, comercializarea ilegală a stupefiantelor, a armelor etc.);
5. interacțiunea programată pentru anumite scopuri cu constituirea unor organe internaționale de coordonare;
6. interacțiunea la nivelul cercetării a unei singure cauze penale sau a unei serii de cauze penale legate³⁷³.

În continuare, vom aborda unele aspecte ale rolului ce îi revine ofițerului de urmărire penală și procurorului în vederea organizării interacțiunii cu organele competente din alte state.

Ofițerul de urmărire penală, care efectuează cercetarea infracțiunii comise, ca subiect procesual, prezintă figura primordială, organizatorul interacțiunii și, conform atribuțiilor sale și situației procedurale, poartă toată răspunderea de întocmirea și rezultatele acestui proces³⁷⁴.

La capitolul interacțiunii cu organele de drept din alte state, în primul rând, se evidențiază necesitatea dezvoltării unor relații efective între țările vecine, creând condițiile favorabile pentru reacționarea promptă în situații în care are loc părăsirea teritoriului țării de către infractorii urmăriți, transferul valorilor materiale dobândite pe cale criminală pe teritoriul statului vecin.

³⁷¹ ALBU, P., *Op.cit.*, p.373.

³⁷² BUJOR, V., CIAGLIC, T. Principiile politicii penale. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2015, nr.1, p.56.

³⁷³ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.112.

³⁷⁴ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.353.

Organele de interne din zonele de frontieră trebuie să facă schimb de informații criminalistice privind urmărirea subiectului activității criminale și de alte informații, precum ar fi:

- despre infracțiunile și contravențiile săvârșite de către cetățenii statului vecin care locuiesc permanent în zona de frontieră a acestui stat (în termen maxim, dacă împrejurările nu cer o înștiințare mai urgentă);

- despre persoanele aflate în urmărire, inclusiv despre cele date dispărute, dacă sunt temeiuri pentru a presupune că acestea se află sau pot să se afle în zona de frontieră a statului vecin;

- despre persoanele care au săvârșit sau intenționează să săvârșescă infracțiuni în zona de frontieră a statului vecin (neîntârziat și indiferent de cetățenia persoanelor respective);

- despre persoanele care nu pot da informații despre ele, despre cadavrele neidentificate, dacă există temeiuri pentru a presupune că ele au vreo legătură cu zona de frontieră a statului vecin³⁷⁵.

După cum menționează autorul O. Lixandru, recursul la analiza sistemică în vederea abordării problemei frontierei ne permite să subliniem că frontiera, mai mult decât „bornă fizică”, este înainte de toate o limită de sistem între state-națiuni. Ea necesită deci un demers original atât pentru descrierea caracteristicilor regiunilor transfrontaliere, pentru recenzarea și selecționarea problemelor după prioritățile ce trebuie definite la nivelul unei politici regionale, naționale și europene – dacă e posibil coordonate – cât și pentru încercarea de a da răspunsuri specifice pe termen scurt, mediu și lung. Acest demers interdisciplinar – și internațional, de-a lungul frontierelor – e indispensabil pentru determinarea diferitelor tipuri de relații economice, culturale și politice, care apar sau se dezvoltă în aceste spații frontaliere și periferice, în arii care nu trebuie definite după criterii „a priori”, ci considerate într-un mod suplu, după funcțiile studiate: este vorba de așa-numitele „regiuni transfrontaliere cu o geometrie variabilă”³⁷⁶.

Dreptul de urmărire transfrontalieră, denumit în teoria activității speciale de investigații filare, este expres prevăzut în Convenția de aplicare a Acordului Schengen din 14 iunie 1985³⁷⁷, care la art.40 stipulează expres că funcționarii uneia dintre părțile contractante care, în cadrul unei cercetări penale, țin sub supraveghere în țara lor o persoană care se presupune că a participat la comiterea unei infracțiuni pasibile cu extrădarea sunt autorizați să continue supravegherea pe teritoriul unei alte părți contractante, unde aceasta din urmă a autorizat supravegherea transfrontalieră ca răspuns la o solicitare de ajutor făcută în prealabil.

În practică, la investigarea unor infracțiuni, în condițiile în care activitatea subiecților procesuali este limitată de regimul de frontieră, este obligatorie participarea altor subdiviziuni,

³⁷⁵ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.260.

³⁷⁶ LIXANDRU, O., *Op.cit.*, p.10.

³⁷⁷ Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen din 14 iunie 1985.

organul de urmărire penală, în temeiul actelor departamentale bilaterale și acordurilor internaționale interacționează cu Poliția de frontieră, Serviciul Vamal, SIS, BNC INTERPOL, organizațiile regionale de monitorizare, de exemplu EUBAM, care acordă asistență tehnică și metodică.

De asemenea, urmează să existe un contact direct cu organele similare din statul vecin, ceea ce permite de a face legătură directă prin mijloacele contemporane de comunicații, realizând schimbul de date speciale. În condițiile existenței mai multor organe care pot efectua activități de investigare în domeniul cercetării infracțiunilor ce se săvârșesc cu atingerea regimului frontierei de stat, interacțiunea este indispensabilă.

Modalitățile interacțiunii pe calea transmiterii informației către reprezentanții organelor procuraturii, ai organelor de interne și de securitate ale CSI pot fi:

- informarea verbală a părților implicate în interacțiune despre activitatea organizată descoperită, care afectează interesele a două sau a mai multor state;
- prezentarea reciprocă a informațiilor speciale, analitice, a memoriilor, precum și a materialelor cauzelor penale împotriva grupelor organizate de infractori;
- delegarea unor colaboratori ai Procuraturii, ai MAI și SIS în alte țări cu materiale de interacțiune (realizarea consultațiilor, schimbul de experiență, participarea la desfășurarea unor operațiuni etc.). Este cunoscut faptul că, eficiența interacțiunii depinde întotdeauna de schimbul de informații în momentul oportun dintre organele respective³⁷⁸.

Astfel, cadrul normativ internațional, care stabilește bazele juridice ale interacțiunii ca forma asistenței juridice internaționale, este constituit din convențiile și tratatele ratificate de Republica Moldova, care reglementează fundamentele următoarelor activități din sfera prevenirii și combaterii criminalității:

- interacțiunea organelor de drept cu instituțiile internaționale în sfera combaterii criminalității organizate cu caracter transnațional³⁷⁹;
- interacțiunea organelor de drept și altor instituții la prevenirea, investigarea și combaterea traficului internațional de persoane³⁸⁰;
- cooperarea instituțiilor de drept la identificarea și investigarea cazurilor de corupție³⁸¹;

³⁷⁸ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.122.

³⁷⁹ Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000.

³⁸⁰ Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor din 15.11.2000, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate.

³⁸¹ Convenția penală cu privire la corupție din 27.01.1999.

- organizarea interacțiunii dintre diferite jurisdicții pe segmentul combaterii spălării banilor cu ulterioară identificarea și confiscarea veniturilor ilicite³⁸²;
- organizarea interacțiunii dintre diferite entități din spațiul european³⁸³;
- cooperarea instituțiilor de drept din statele membre ale CSI³⁸⁴.

De asemenea, cadrul normativ regional este reprezentat de un șir de Tratatate bilaterale, care stabilesc exhaustiv regulile și principiile instituției interacțiunii ca forma asistenței juridice internaționale în materie penală, încheiate între Republica Moldova și România³⁸⁵, Federația Rusă³⁸⁶, Ucraina³⁸⁷, Republica Lituania³⁸⁸, Republica Letonia³⁸⁹, Turcia³⁹⁰, precum și alte state.

Mecanismul transmiterii directe a datelor între instituțiile de drept în spațiul european, ocolind autoritățile centrale, este prevăzut de *Convenția din 29 mai 2000 privind asistența juridică pe cauze penale între statele membre ale UE*.

Aderarea Uniunii Europene la CEDO a creat o premisă suplimentară de colaborare între Republica Moldova și statele-membre ale UE în domeniul promovării direcțiilor din domeniul justiției reflectate spre protecția drepturilor, libertăților și demnității umane ca valori fundamentale în societate. Din perspectiva integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană, o sarcină primordială pentru următorii ani rămâne cercetarea științifică a coraportului dintre standardele instituite prin jurisprudența CtEDO și legislația UE, elaborarea mecanismelor practice de implementare a normativelor UE în coraport cu practica CtEDO.

Constituirea și activitatea echipelor comune de investigații reprezintă un aspect de importanță majoră pentru realizarea sarcinilor justiției în lumea contemporană.

La compartimentul interacțiunii Republicii Moldova cu instituțiile de drept din UE, un rol important joacă constituirea și activitatea echipelor comune de investigații. Conform pct.10) al *Instrucțiunii cu privire la constituirea și activitatea echipelor comune de investigații nr. 40 din 23 iulie 2014*, avantajele echipelor comune de investigații constau în:

³⁸² Convenția privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională din 08.11.1990.

³⁸³ Convenția Europeană de asistență juridică în materie penală din 20.04.1959.

³⁸⁴ Convenția privind asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, Minsk, 22.01.1993.

³⁸⁵ Tratat între Republica Moldova și România privind asistența juridică în materie civilă și din 06.07.1996.

³⁸⁶ Tratat între Republica Moldova și Federația Rusă cu privire la asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă, familială și penală din 25.02.1993

³⁸⁷ Tratat între Republica Moldova și Ucraina privind asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală din 13.12.1993.

³⁸⁸ Tratat între Republica Moldova și Republica Lituania privind asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă, familială și penală din 09.02.1993.

³⁸⁹ Tratat între Republica Moldova și Republica Letonia cu privire la asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă, familială și penală din 14.04.1993.

³⁹⁰ Tratat între Republica Moldova și Turcia privind asistența juridică în materie civilă, comercială și penală din 22.05.1996

- capacitatea de a împărtăși informații direct între membrii echipei fără să fie nevoie de oarecare solicitări oficiale suplimentare;
- capacitatea de a solicita măsuri de cercetare direct între membrii echipei, fără să mai fie nevoie de comisii rogatorii;
- posibilitatea pentru membri de a asista la perchezițiile la domiciliu, interogatorii etc. în toate jurisdicțiile acoperite etc.;
- capacitatea de a coordona eforturile în mod spontan și de a avea schimburi informale de cunoștințe specializate;
- capacitatea de a crea și de a promova încrederea reciprocă între specialiștii din diferitele jurisdicții și medii de lucru;
- oferirea celei mai bune platforme pentru determinarea bunelor strategii de urmărire;
- capacitatea Europol și Eurojust de a se implica prin oferirea de sprijin și asistență directă;
- capacitatea de a solicita finanțarea disponibilă din partea UE, Europol sau Eurojust;
- creșterea gradului de informare și îmbunătățirea efectuării investigațiilor internaționale³⁹¹.

Potrivit pct.2) al *Instrucțiunii cu privire la constituirea și activitatea echipelor comune de investigații*, acesta are ca scop încurajarea reprezentanților organelor de urmărire penală la constituirea echipelor comune de investigații, un instrument juridic nou, care inevitabil aduce o valoare adăugată activităților de desfășurare a urmăririi penale prin sprijinul cooperării internaționale³⁹².

În acest context, în *cauza Medvedev and Others vs France*, Curtea Europeană a subliniat importanța cooperării interstatale și creării mecanismelor regionale în vederea prevenirii și combaterii criminalității transnaționale³⁹³.

Pe acest segment de cercetare, autorul G. Olteanu a menționat că dacă efortul depus nu are caracter unitar și este fragmentat de competențe teritoriale și materiale, depinde de disponibilitatea autorităților din diferitele state de a colabora, cercetarea nu va avea rezultate semnificative, nu va fi eficientă, se va poticni în investigarea unor segmente de activitate infracțională puțin relevante față de complexitatea și anvergura activităților ilicite desfășurate de către grupuri infracționale ce au reușit să tranziteze un număr mare de persoane peste frontierele diferitelor state și, implicit, să acumuleze sume însemnate de bani³⁹⁴.

³⁹¹ Ordinului interinstituțional pentru aprobarea Instrucțiunii cu privire la constituirea și activitatea echipelor comune de investigații nr.40/215/324-o/92 din 23 iulie 2014.

³⁹² Ordinul interdepartamental nr.40/215/324-o/92 din 23.07.2014., *Op.cit.*

³⁹³ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Medvedev and Others vs France*, hotărârea din 29.03.2010, definitivă din 29.03.2010. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97979> [citat 28.12.2018].

³⁹⁴ OLTEANU, G. ș.a. *Metodologie criminalistică*. București: AIT laboratories, 2008, p.181.

Considerăm că atingerea rezultatului scontat la investigarea crimelor transfrontaliere sau a celor comise pe teritoriul unui stat, însă cu necesitatea efectuării unor acțiuni cu concursul instituțiilor similare din alte state, depinde în mare măsură de calitatea și complexitatea prestației depuse de către subiecții principali ai interacțiunii – ofițerul de urmărire penală, organul de investigații și procuror.

Procurorului mereu îi revine un rol important de a înlătura barierele de ordin administrativ sau managerial existente în activitatea tuturor subiecți. Organizarea și planificarea interacțiunii reprezintă pentru activitatea de descoperire a infracțiunilor un fundament de semnificație sporită. Indiferent de diverse reguli și standarde de funcționare a instituțiilor în subordinea cărora subiecții se află, independența procesuală, discreția de a alege metodele și mijloacele de lucru, ei sunt obligați să se conformeze tuturor exigențelor normative, pentru realizarea sarcinilor finale comune.

Deși, potrivit legislației procesual penale, procurorul este subiect care inițiază diferite acțiuni la capitolul asistenței juridice în materie penală, anume ofițerului de urmărire penală îi revine un rol important să facă propuneri de rigoare, manifestând inițiativă în sensul implementării practice a interacțiunii cu alte state.

La compartimentul combaterii criminalității transnaționale, spectrul larg și excepțional de grav al pericolului social, creat de structurile interlope bine organizate, necesită o reacție fermă și o prestație profesională din partea organelor de drept. În vederea ridicării eficienței conlucrării pe segmentul respectiv, conducerea instituțiilor urmează să analizeze cerințele existente, volumul lucrului planificat și realizat concret de către colaboratorii din subordine, uneori asigurând o conclucrare promptă cu exponenții mai multor jurisdicții. Cu titlu de exemplu, două dintre cele mai mari piețe-negre web (*dark web markets*) au fost blocate și închise în urma demarării operațiunii de investigație internațională. Site-urile „AlphaBay” și „Hansa” au fost asociate cu comerțul cu articole ilicite, cum ar fi droguri, arme, aplicații de tip „malware” și date furate. Potrivit Europol, pe AlphaBay au existat peste 250.000 de anunțuri despre medicamente ilegale și substanțe chimice toxice. Investigațiile au fost conduse de FBI, Agenția Americană de combatere a traficului de droguri (DEA) și Poliția Națională Olandeză. Poliția din alte țări, inclusiv Marea Britanie, Franța și Lituania, a contribuit de asemenea la demararea investigațiilor³⁹⁵.

Cadrul de cooperare internațională existent nu presupune și aplicarea lui „ad literam” de către țările semnatare, întrucât, în anumite cazuri, este posibil ca polițiile statale să nu fie suficient

³⁹⁵ BBC news. AlphaBay and Hansa dark web markets shut down. Disponibil: <https://www.bbc.com/news/technology-40670010> [citat 10.12.2017].

de bine organizate și dotate logistic pentru a putea răspunde prompt acestor necesități, având în vedere și criminalitatea internă cu care se confruntă³⁹⁶.

Problema ce rezidă în activitatea unor ofițeri de urmărire penală în Republica Moldova constă în neasigurarea continuității acțiunilor de urmărire penală la capitolul interacțiuni cu colegii din alte state pe căile nonformale, ce se datorează, în primul rând, neplanificării acțiunilor de urmărire penală, nedorinței de a crea contacte de lucru cu colegi din alte jurisdicții și lipsei de inițiativă fermă de a interacționa cu toți subiecții utili în sensul atingerii rezultatului scontat.

Ținând cont de situația socioeconomică din Republica Moldova, este foarte actuală problema plecării părților vătămate, martorilor oculari peste hotarele țării, înainte ca aceștia să fie audiați în modul prevăzut de lege. În această ordine de idei, neepuizarea tuturor pârghiilor procesuale stabilite de cadrul normativ intern, cum ar fi audierea persoanelor la judecătorul de instrucție, neefectuarea confruntărilor, verificărilor declarațiilor la fața locului, creează impedimente majore în activitatea acuzatorului de stat în cadrul cercetărilor judecătorești.

Riscurile vizate supra, în primul rând trebuie observate de ofițerii de urmărire penală și ofițerii de investigații, ulterior aduse la cunoștință procurorilor pentru adoptarea deciziilor potrivite fără întârziere.

Nu în ultimul rând, se impune crearea unor mecanisme eficiente care ar permite schimbul simplificat de informații cu organele de drept din alte state în vederea citării participanților la proces care sunt cetățenii Republicii Moldova. Practica judiciară demonstrează că, aproape în fiecare cauză penală, este o persoană care din motive personale părăsește teritoriul țării pentru o perioadă nedeterminată.

Această problemă indică existența deficiențelor în prestația unor ofițeri de urmărire penală și ofițerilor de investigații, care, cunoscând faptul că persoana intenționează să se deplaseze peste hotarele țării, nu întreprind nicio măsură activă, atunci când este necesară coordonarea măsurilor corespunzătoare cu procurorul.

Prin nereacționarea promptă a conducerii organelor de urmărire penală la inacțiunile unor colaboratori, se tolerează prestația profesională neglijentă a acestora, în loc să fie întreprinse măsurile concrete și eficiente întru eliminarea premiselor generatoare de astfel de situații, problematica existență este trecută la alte compartimente, fiind invocată lipsa mijloacelor necesare, inacțiunile altor subiecți, volumul mare de lucru.

În lipsa pregătirii profesionale adecvate și inițiativei din partea ofițerului de urmărire penală, procurorul urmează să reacționeze fără întârziere cu întreprinderea măsurilor concrete, verificând

³⁹⁶ ALBU, P., *Op.cit.*, p.58.

în prezența ofițerilor de urmărire penală cu regularitate materialele cauzelor penale, solicitându-le la control, convocând ședințe comune, formulând indicații exprese cu nominalizarea acțiunilor de urmărire penală ce urmează a fi efectuate.

Uneori, relația dintre reprezentanții poliției și procurori în mod inevitabil implică, într-o oarecare măsură, o natură conflictuală, datorită poziției de subordonare procesuală. În consecință, o colaborare strânsă între poliție și procurori ar trebui să fie dezvoltată nu pe o relație conflictuală, ci pozitiv stimulativă.

După cum afirmă Z. Navickiene, apariția unor metode noi și sofisticate de comiterea infracțiunilor duce la o intervenție sporită a procuraturii în investigația polițienească și mai mare cooperare între aceste două instituții în cazul în care anterior o astfel de intervenție sau cooperarea nu exista. Un șir de probleme depistate în mai multe state au provocat o schimbare treptată a conceptului privind implicarea procurorilor în investigații³⁹⁷.

Astăzi, conceptul interacțiunii dintre procuror și organul de urmărire penală, organul de investigații, urmează a fi privit nu numai din punct de vedere criminalistic, dar și ca forma artei manageriale³⁹⁸.

În acest sens, ținând cont de gravitatea faptelor care formează deseori obiectul investigației în contextul interacțiunii internaționale, procurorului îi revine un rol important la capitolul creării legăturilor de cooperare între organul de urmărire penală cu organele de drept din alte state.

În Germania, procurorii sunt responsabili de conducerea investigațiilor, iar poliția este doar un organism de investigare. În Japonia, procurorii sunt, de asemenea, împuterniciți să efectueze investigații, însă Codul de procedură penală prevede că responsabilitatea investigației revine poliției. Dimpotrivă, în alte țări cu tradiții de drept comun, precum Kenya, Pakistan, Tanzania și Marea Britanie, procurorii nu joacă niciun rol în investigații și administrarea probatoriului ca atare, ci exercită autoritatea lor de consiliere sau de supraveghere pentru a ghida poliția³⁹⁹.

Sintetizând prestația diferitelor subiecți naționali la realizarea interacțiunii ca formă a asistenței juridice internaționale, nu poate fi neglijată prestația SIS.

Relațiile internaționale ale grupărilor criminale organizate de tip mafiot trebuie să fie contracarate de către SIS, de către serviciile poliției de frontieră și organele de control vamal. Toate aceste organe vin într-un fel în contact cu diferite manifestări ale activității structurilor criminale

³⁹⁷ NAVICKIENE, Z. Cooperation between investigators and prosecutors in pre-trial investigation. In: *social sciences studies* 2010, no.2(6), p.341.

³⁹⁸ *Ibidem*, p.341.

³⁹⁹ *Statutul și rolul Procurorilor*. Biroul ONU pentru droguri și criminalitate. Viena, 2014, p.56.

organizate, dar niciunul din ele nu are o imagine clară privind starea de lucruri în lupta împotriva acestei categorii de infracțiuni⁴⁰⁰.

Susținem opinia lui P. Albu, că pentru combaterea eficace a criminalității organizate, statele trebuie să depășească codul de tăcere și intimidare. Ele trebuie să examineze posibilitatea recurgerii la tehnici viabile de strângere de probe, cum ar fi: supravegherea electronică; operațiunile sub acoperire și livrările supravegheate, când aceasta este prevăzută în legislația națională și cu respectarea deplină a drepturilor individuale și, în special, a dreptului la respectul vieții private și sub rezerva, dacă este cazul, a unei supervizări judiciare⁴⁰¹. Problema respectării dreptului la apărare a persoanelor bănuite a fost abordată de T. Osoianu⁴⁰².

Anume procurorul exercită controlul asupra respectării de către ofițerul de urmărire penală și organul de investigații a politicii statului și standardelor internaționale. Nerespectarea cerințelor normative stipulate în acorduri internaționale, în practică generează situații când cererile privind asistența juridică sunt respinse.

În vederea perfecționării legislației ce reglementează instituția interacțiunii procurorului cu alți subiecți procesuali, propunem introducerea alineatului (8) în conținutul *Legii nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură* care va stipula expres că: *În activitatea sa, procurorul interacționează din proprie inițiativă cu organele de urmărire penală și alte autorități statale sau instituții internaționale responsabile, asigurând schimbul reciproc de informații și efectuarea investigațiilor eficace în vederea promovării bunelor practici în domeniul justiției penale*".

În Capitolul IX din Constituția Republicii Moldova se stipulează că organele procuraturii fac parte din autoritatea judecătorească, fapt ce presupune o responsabilitate sporită față de societate.

Astfel, succesul interacțiunii internaționale, în mare parte, depinde de procuror ca subiect procesual care conduce urmărirea penală. Procurorul este obligat să reacționeze prompt la necesitățile urmăririi penale și sarcinile formulate de către colaboratorii de poliție.

De aceea, în activitatea procurorilor care conduc urmărirea penală, este primordială sarcina de a reacționa la fiecare cerință obiectivă a situației concrete, formulată de către ofițerii de urmărire penală împreună cu organul de investigații. Deseori, bogatul arsenal procesual nu este revendicat complet, majoritatea pârghiilor procesuale rămân nefolosite, propunerile privind inițierea acțiunilor din categoria asistenței juridice internaționale în materie penală se înaintează nu la propria inițiativă a organului de urmărire penală, ci a procurorilor care conduc urmărirea penală.

⁴⁰⁰ ALBU, P., *Op.cit.*, p.111.

⁴⁰¹ *Ibidem*, p.373.

⁴⁰² OSOIANU, T. Respectarea dreptului la apărare a persoanelor bănuite: cadrul normativ intern și jurisprudența CtEDO. În: *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAIRM*, 2019, nr.10, p.137-145, ISSN 1857-0976.

Conform *Raportului privind activitatea Procuraturii Republicii Moldova pentru anul 2019*, printre obiectivele trasate în activitatea Procuraturii Republicii Moldova pentru anul 2020 se menționează:

- intensificarea interacțiunii cu organele de control la abordarea cazurilor sensibile în societate, în special în domeniile: ecologic, fiscal, energetic, gestionarea proprietății publice;
- dezvoltarea unui dialog cu alte autorități publice în vederea asigurării bunei funcționări a Procuraturii și asigurarea respectării drepturilor și intereselor cetățenilor, precum și pentru protecția intereselor generale ale societății⁴⁰³.

În conformitate cu *Opinia nr.9 (2014) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei Strasbourg din 14.12.2014*, cooperarea reciprocă și corectă dintre organele de urmărire penală este esențială pentru eficacitatea activității de cercetare a infracțiunilor la nivel național și la nivel internațional, dintre diferitele organe de urmărire penală, precum și dintre procurorii. Procurorii ar trebui să trateze cererile internaționale de asistență în cadrul jurisdicției lor cu aceeași diligență, ca și în cazul muncii lor la nivel național, și ar trebui să aibă la dispoziție ceea ce este necesar, inclusiv formarea profesională, să promoveze și să susțină cooperarea judiciară internațională autentică și eficientă⁴⁰⁴.

Analizând starea de fapt ce se observă în activitatea reprezentanților organelor de urmărire penală, se atestă existența unor cauze penale, în care se prelungește formal termenul urmăririi penale pe perioada așteptării rezultatelor cererilor de comisie rogatorie, nefiind executate acțiunile procesuale necesare, rămân ignorate indicațiile scrise ale procurorului. În asemenea împrejurări, rolul pasiv al subiecților implicați direct în administrarea probatoriului nu permite procurorului să obțină la timp toată informația necesară pentru a organiza o conlucrare eficientă cu colegii săi din alte state.

În cadrul asistenței juridice internaționale în materie penală, pe lângă acțiunile procesuale, este importantă și asistența administrativă care poate fi realizată prin următoarele activități:

- remiterea solicitărilor nonformale în regim on-line;
- obținerea și transmiterea actelor publice, cum ar fi documentele de înregistrare cadastrală și documentelor referitoare la înregistrarea persoanelor juridice;
- contactarea potențialilor martori pentru a vedea dacă sunt dispuși să asiste în mod voluntar;
- acumularea materialului caracteristic⁴⁰⁵.

⁴⁰³ Raportul privind activitatea Procuraturii Republicii Moldova pentru anul 2019, p.174.

⁴⁰⁴ Opinia nr.9 (2014) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei Strasbourg, 14.12.2014.

⁴⁰⁵ *Legal assistance manual*. Belgrade: dosijo studio, 2013, p.10.

Un șir de probleme au provocat o schimbare treptată a conceptului privind implicarea procurorilor în cercetări. Trebuie de menționat faptul că colaboratorii de poliție înșiși au fost treptat obligați să solicite mai des consultanță procurorilor. Apariția unor noi forme de criminalitate (crima organizată, în special spălarea banilor și traficul de droguri) și complexitatea în continuă creștere a dreptului material și procedural îi determină pe colaboratorii de poliție să apeleze mai frecvent după ajutor la procurori⁴⁰⁶.

Bunăstarea populației și stabilitatea relațiilor socioeconomice în limitele legale este premisa principală care determinată comunitatea internațională de a crea permanent modalități noi de demarare și combatere a structurilor criminale stabile, bine organizate, cu sfera de desfacere a activității infracționale universală.

Considerând dimensiunile impunătoare ale sferelor de atentat criminal afectate de criminalitatea organizată transnațională, numai întrunirea mijloacelor și a forțelor tuturor Guvernelor, poate duce la contracarea acestui fenomen antisocial.

Cercetătorul E. Savona menționează că, în cadrul primului simpozion intențional privind combaterea crimei organizate care s-a desfășurat în 1988 în Saint-Cloud, unde era amplasat Oficiul INTERPOL, 84 de participanți din 46 de state au conchis să definească crima organizată ca concept pentru activitatea lor – o reuniune sau grup de persoane implicate într-o activitate ilegală continuă, care are ca scop principal generarea profiturilor, indiferent de granițele naționale⁴⁰⁷.

Un model unic de organizație criminală transnațională nu există, acestea variind ca formă, norme de conduită, experiență, specializare în activitatea infracțională, aria de operare, tacticile și mecanismele de apărare, drept pentru care și lupta de prevenire și combatere a acestora presupune un grad sporit de complexitate, reclamând în mod necesar o cooperare interstatală⁴⁰⁸.

Caracterul strident al problemei privind combaterea crimei organizate este condiționat de un număr mare al factorilor interdependenți printre care:

- lipsa unui mecanism viabil care ar permite coordonarea și concentrarea tuturor forțelor, aflate sub o singură conducere, supusă centralizat ordinelor Ministerului Afacerilor Interne;
- dezechilibru informațional, organizațional și operativ;
- implicarea în lupta cu crima organizată a tuturor membrilor comunității internaționale;
- sistemul inadecvat de administrare a datelor preliminare care urmează a servi drept temelie pentru demararea investigațiilor penale;

⁴⁰⁶ SAVONA, E. *Mafia Issues. Analyses and proposals to combating mafia today*. Milano: ISPAC, 1993, p.201.

⁴⁰⁷ *Ibidem*, p.125.

⁴⁰⁸ MICLEA, D., *Op.cit.*, p.6.

- necesitatea unificării forțelor în vederea cooperării îndreptate spre confiscarea valorilor dobândite ilicit pe cale criminală;

- sarcina de a crea nu numai legislația internațională, dar și strategiile internaționale comune pentru o interacțiune efectivă și bine gândită, care ar permite ocolirea unor eforturi inutile și excesive în unele state⁴⁰⁹.

Adunarea Generală a ONU constituie formulă globală pentru comunitatea internațională, căreia i-au fost atribuite competențe de a discuta toate întrebările de natură internațională, constituind o continuitate a suzeranităților constituționale. Aceasta a devenit un instrument major pentru promovarea intereselor naționale și identificarea susținătorilor acestora⁴¹⁰.

Unul din cele mai importante acte pentru comunitatea internațională și, implicit, pentru Republica Moldova ca țară semnatară este *Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate* din 15.11.2000. Aceasta reprezintă un act normativ de importanță mondială cu două protocoale adiționale și un mecanism mondial normativ, primordial în lupta împotriva criminalității organizate cu rețele strâns legate din toată lumea.

Analizând conținutul acesteia, statuăm că Convenția conține prevederile de bază, formulate pe parcursul anilor, în temeiul unor practici pozitive de cooperare internațională, cizelate de cerințele contemporane vizând implementarea mecanismelor de luptă cu structurile criminale care se află în permanentă dezvoltare.

Capitolul VI al *Legii Republicii Moldova privind prevenirea și combaterea crimei organizate* nr.50 din 22.03.2017, cuprinde dispoziții referitoare la cooperarea internațională. Conform dispozițiilor art.18 alin.(3) destinat cooperării internaționale, interacțiunea organelor de drept, în scopul prevenirii și combaterii infracțiunilor cu caracter transnațional săvârșite de grupuri sau organizații criminale, se realizează prin: asistență juridică internațională în materie penală, activitate specială de investigații, identificare, blocare, sechestrare și confiscare a produselor și a instrumentelor infracțiunii, desfășurare a acțiunilor comune de urmărire, schimb de informații, asistență tehnică sau de altă natură pentru culegerea, analiza și procesarea informațiilor, formare a personalului de specialitate, precum și prin alte activități⁴¹¹.

Legea nominalizată nu stabilește exhaustiv conținutul asistenței juridice internaționale în materie penală la capitolul combaterii crimei organizate, urmând a fi aplicate direct normele speciale și regulile stipulate în alte acte normative/departamentale.

⁴⁰⁹ SAVONA, E. *Op.cit.*, p.126.

⁴¹⁰ STEINER, Henry J., ALSTON, P. *International human rights in context. Law, politics, morals*. New York: Oxford University Press Inc, 1996, p.134.

⁴¹¹ Legea privind prevenirea și combaterea crimei organizate. Nr.50 din 22.03.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr.103. În vigoare din 29 mai 2012.

Adunarea statelor-părți la Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale prin *Rezoluția 5/8, intitulată „Punerea în aplicare a UNCTOC”* a pus în sarcina Secretariatului elaborarea ghidurilor practice pentru a facilita redactarea, transmiterea și executarea cererilor de extrădare și asistență judiciară reciprocă în conformitate cu art.16 și 18 din Convenție⁴¹².

Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate la art.27 stabilește că statele-părți cooperează strâns, conform sistemelor lor juridice, în vederea întăririi eficacității descoperirii și reprimării infracțiunilor prevăzute de prezenta Convenție.

În special, fiecare stat-parte adoptă măsuri eficiente pentru:

1. întărirea, sau dacă este necesar, stabilirea de căi de comunicație între autoritățile sale, organismele și serviciile competente pentru a facilita schimbul sigur și rapid de informații privind toate aspectele infracțiunilor prevăzute de prezenta Convenție, inclusiv, dacă statele-părți respective consideră necesar, legăturile cu alte activități infracționale.

2. cooperarea cu alte state-părți, în ceea ce privește infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție, în conducerea investigației referitor la punctele următoare:

- identitatea și activitățile persoanelor bănuite de implicare în aceste infracțiuni, locul unde se află acestea sau locul unde se află alte persoane în cauză;
- circulația produsului infracțiunii sau a bunurilor provenind din săvârșirea acestora;
- circulația bunurilor, a materialelor sau a altor instrumente folosite sau destinate a fi folosite în săvârșirea acestor infracțiuni.

3. Transmiterea, când este cazul, a obiectelor și cantităților de substanțe necesare efectuării expertizelor sau investigațiilor.

4. Facilitarea unei coordonări eficiente între autoritățile, organismele și serviciile competente și favorizarea schimbului de personal și de experți, inclusiv detașarea de agenți de legătură – sub rezerva existenței de acorduri sau de aranjamente bilaterale între statele-părți respective.

5. Schimbul de informații cu alte state-părți privind mijloacele și procedeele specifice folosite de grupurile infracționale organizate, inclusiv, dacă este cazul, în legătură cu itinerariile și mijloacele de transport, precum și asupra folosirii de identități false, de documente modificate sau falsificate sau a altor mijloace de ascundere a activităților lor.

6. Schimbul de informații și coordonarea măsurilor de natură administrativă sau de altă natură, întreprinse, după cum se decide, pentru a descoperii cât mai repede infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție⁴¹³.

⁴¹² UNODC. *Manual on Mutual Legal Assistance and Extradition*. Vienna: UNDOC publishing section, 2012, p.2.

⁴¹³ Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000.

Cercetătorul E. Savona, a evidențiat un șir de probleme legate de combaterea crimei organizate și a fenomenului mafiei, care amenința bunăstarea și securitatea populației, fiind remarcate următoarele eșecuri:

- dezvoltarea formelor mai complexe, periculoase și serioase ale entităților criminale stabile;
- necesitatea permanentă de a promova dezvoltarea consecventă a formelor și mijloacelor de combatere a fenomenului mafiei, cu implicarea noilor operațiuni, serviciilor de inteligență, și în primul rând, a cooperării cu alte instituții naționale și internaționale;
- necesitatea mobilizării tuturor forțelor disponibile într-o direcție în vederea combaterii crimelor grave, cum ar fi traficul de ființe umane, traficul de droguri, spălarea banilor, imixtiunea în activitatea politică și autorităților publice⁴¹⁴.

Specificul interacțiunii internaționale depinde inclusiv de unele reguli, tradiții ce sunt practicate pe teritoriul statului concret. De-a lungul secolelor, au evoluat o serie de sisteme juridice diferite. Datorită factorilor istorici, unele țări au amestecat tradițiile legale, creând cerințe procedurale și legale unice care pot varia între diferite regiuni din aceeași țară și/sau pentru diferite domenii de drept.

Cele trei sisteme juridice majore sunt următoarele:

- sistemul dreptului civil se bazează pe sistemul de codificare a legilor;
- sistemul dreptului comun se bazează pe legea dezvoltată prin jurisprudență;
- sistemul juridic islamic se bazează pe faptul că nu există nicio distincție între sistemul juridic și alte intervenții statale privind comportamentul unei persoane⁴¹⁵.

Pentru o luptă eficientă împotriva crimei transnaționale, se impune alegerea modalităților de cooperare, ținând seama de sistemul juridic al fiecărei țări în parte.

Existența suveranității naționale reiese explicit din esența principiului *par in parem imperium non habet* (cel egal nu are putere asupra celui egal), care deseori determină jurisdicțiile naționale să nu judece faptele care au avut loc pe teritoriul altui stat.

La capitolul interacțiunii internaționale, un loc deosebit ocupă cooperarea cu instituțiile bancare, care gestionează fonduri financiare concomitent cu implicarea piețelor mai multor state, efectuând zilnic mii de tranzacții. În acest context, există două programe internaționale majore de combatere a spălării banilor, respectiv: *Convenția de la Viena*, din 1988 și *Declarația de Principii a Comitetului de la Basel cu privire la Regulamentul Bancar și Practicile de Supraveghere*, din același an. Acestea impun instituțiilor financiare să încheie acorduri în scopul prevenirii implicării lor în procesul de spălare a banilor murdari, băncile trebuie să ceară clienților să-și prezinte

⁴¹⁴ SAVONA, E., *Op.cit.*, p.125.

⁴¹⁵ UNODC. *Manual on Mutual Legal Assistance and Extradition.*, *Op.cit.*, p.9.

identitatea reală și să întreprindă măsuri în acest sens. Toate băncile trebuie să-și intensifice cooperarea cu autoritățile de drept⁴¹⁶.

În practica mondială, se cunosc cazuri când, în vederea contracarării problemelor criminale globale, sunt utilizate resursele guvernamentale de cea mai înaltă performanță, inclusiv de industrie cosmică. Ca exemplu, putem aduce utilizarea satelitului francez „Spot”, satelitului american „Lansat”, precum și a celor militare rusești și americane în scopul controlării zonelor sensibile din Bolivia, Thailanda, Peru, Pakistan, Afganistan, Turcia și India, în sfera contracarării plantațiilor de plante ce conțin droguri și contracarării laboratoarelor clandestine⁴¹⁷.

Protejarea intereselor naționale n-ar trebui să creeze bariere în reușita interacțiunii cu instituțiile din alte state, iar o eventuală competiție, sau dorință de a demonstra putere instituțională și prosperitate economică este inutilă, fiind în detrimentul tuturor părților⁴¹⁸.

De cele mai multe ori, țările mici sau cu potențial redus de forțe și mijloace se află în situația de a nu putea ține pasul cu reglementările și măsurile întreprinse pe plan internațional. Important este însă ca toate legislațiile penale naționale să fie armonizate în raport cu instrumentele juridice internaționale cadru și, treptat, integrate acestora⁴¹⁹.

Practicile pozitive de interacțiune, ca forma asistenței juridice internaționale în materie penală, pot fi preluate din recomandările metodologice de cercetare a diferitelor categorii de infracțiuni de natură transnațională.

De exemplu, examinând aspectele metodologice privind cercetarea traficului de armamente, savantul G. Olteanu a conturat o concluzie – că reușita acestei activități depinde de schimburi de informații cu privire la:

- grupurile criminale organizate, cunoscute sau bănuite că participă la fabricarea ilegală ori la traficul ilegal de arme de foc, piese și componente ale acestora, precum și de muniții;
- mijloacele de ascundere utilizate la fabricarea ilegală sau la traficul ilegal de arme de foc, piese și componente ale acestora, precum și de muniții, ca și la mijloacele de detectare a lor;
- metodele și mijloacele, punctele de expediere și de destinație și rutele frecvent utilizate de grupurile criminale organizate implicate în traficul ilegal de arme de foc, piese și componente ale acestora, precum și de muniții;

⁴¹⁶ ALBU, P., *Op.cit.*, p.57.

⁴¹⁷ *Ibidem*, p.83.

⁴¹⁸ International cooperation for the purposes of confiscation of proceeds of crime. Vienna: Vienna International Center P.O., 2012, p.126.

⁴¹⁹ MICLEA, D., *Op.cit.*, p.29.

- date privind experiențele legislative, ca și practicile și măsurile destinate prevenirii, combaterii și eradicării fabricării și traficului ilegal de arme de foc, piese și componente ale acestora, precum și de muniții;

- informații științifice și tehnologice pertinente anchetelor⁴²⁰.

Propuneri de rigoare, care sunt de înaltă valoare practică, au fost formulate la capitolul interacțiunii diferitelor instituții implicate în investigarea răpirilor mijloacelor de transport. De aici se conturează sarcinile ce stau în fața organelor de drept:

- să-și intensifice eforturile îndreptate spre contracararea acțiunilor organizațiilor criminale de spălare a capitalurilor ilicite și de depozitare a banilor în băncile europene și de pe alte continente;

- să exercite prin metode legale influență asupra politicii bancare privind interzicerea depozitării banilor de origine criminală, declarați drept resurse obținute legal în țările membre ale CSI și depuse în țările occidentale;

- să elaboreze programe interstatuale privind prevenirea businessului criminal în sfera furturilor și răpirilor mijloacelor de transport și intensificarea controlului asupra traficului de vehicule și a actelor însoțitoare;

- să elaboreze cerințe internaționale unificate față de astfel de acte;

- să creeze grupuri mobile specializate regionale și interstatuale având funcția descoperirii crimelor săvârșite în sfera răpirilor mijloacelor de transport pe teritoriul diferitelor țări⁴²¹.

Deși Republica Moldova a ratificat majoritatea Convențiilor internaționale la capitolul cooperării internaționale în materie penală, reiterăm că, ținând cont de poziționarea geografică, este impetuos de importantă implementarea mecanismelor regionale, create în spațiul european, ceea ce nu poate fi realizat în deplină măsură atâta timp, cât statul nostru nu este parte la UE.

Anual, cu implicarea activă a Eurojust, sunt descoperite și deferite justiției peste 1.500 de infracțiuni în spațiul european⁴²².

La 21.10.2016 a fost ratificat⁴²³ de către EUROJUST și, astfel, a intrat în vigoare *Acordul de Cooperare dintre Republica Moldova și EUROJUST* din 10.07.2014⁴²⁴.

⁴²⁰ OLTEANU, G. ș.a., *Op.cit.*, p.282.

⁴²¹ UNTILĂ, V. *Crima organizată*. Chișinău: Museum, 2000, p.34.

⁴²² Eurojust Judicial Cooperation. Disponibil:http://ec.europa.eu/justice/criminal/judicial-cooperation/eurojust/index_en.htm [citat 15.09.2017];

⁴²³ Legea pentru ratificarea Acordului de cooperare dintre Republica Moldova și Eurojust nr.113 din 28.05.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr.150-159/319 din 19.06.2015

⁴²⁴ Acord de cooperare dintre Republica Moldova și EUROJUST, întocmit la Haga la 10 iulie 2014.

Articolul 3 al Acordului, intitulat „Domenii de cooperare”, prevede că Republica Moldova și Eurojust cooperează în domeniile de activitate prevăzute în art.6, 7 și 27b ale Deciziei Eurojust⁴²⁵.

Articolul 5 alin.(1) al Acordului stabilește că, în vederea facilitării cooperării stabilite de prezentul Acord și în conformitate cu prevederile art. 26a alin.(2) al Deciziei Eurojust, Republica Moldova poate detașa un procuror de legătura la Eurojust⁴²⁶.

Crearea punctului de coordonare *on-call coordination (OCC)*, care implică un reprezentant din fiecare țară UE și un punct de contact la Eurojust, este activ 24 de ore pe zi, șapte zile pe săptămână, permițând astfel Eurojust să își îndeplinească sarcinile în orice moment⁴²⁷.

Dacă, în prezent, vectorul reformării sectorului justiției la capitolul cooperării internaționale în Republica Moldova este strâns legat de implementarea cadrului normativ european, în perioada anilor 90, când structurile criminale au acaparat majoritatea sectoarelor economiei naționale, de o utilitate primordială s-a evidențiat interacțiunea procesuală și administrativă cu țările post-sovietice, ale căror grupări criminale se aflau într-o strânsă legătură.

Totalitatea angajamentelor asumate de Republica Moldova în momentul ratificării *Statutului Consiliului Europei*, prin *Hotărârea Parlamentului nr.522 din 12 iulie 1995 (Monitorul Oficial, 1995, nr.041)* privind asigurarea preeminenței dreptului internațional în raport cu dreptul național, respectarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, determinarea locului, rolului și atribuțiile Procuraturii în vederea corespunderii exigențelor statului de drept și normelor dreptului internațional, precum și respectarea *Recomandării nr.19/2000 a Comitetului de Miniștri al statelor-membre privind rolul Procuraturii în sistemul de justiție penală*, adoptată de Comitetul de Miniștri la 6 octombrie 2000 la cea de-a 724-a reuniune a delegaților Miniștrilor, *Recomandării nr.1604/2003 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind rolul Procuraturii într-o societate democratică* și alte standarde europene care decurg din tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, a stat la baza inițierii procesului de reformare a instituției Procuraturii Republicii Moldova⁴²⁸.

În prezent, starea criminogenă în Republica Moldova rămâne una destul de alarmantă, iar în sarcina organului de urmărire penală și a procurorului stă obligația de a lua toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă a circumstanțelor

⁴²⁵ Acord de cooperare, *Op.cit.*, art.3.

⁴²⁶ *Ibidem*, art.5.

⁴²⁷ Eurojust Judicial Cooperation., *Op.cit.*

⁴²⁸ Notă informativă Ministerului Justiției la proiectul Legii pentru modificarea Legii nr.294-XVI din 25.12.2008. Disponibil: <http://www.justice.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=89&id=582> [citat 11.02.2019].

cauzei pentru stabilirea adevărului, asigurând astfel dreptul părților la o investigație a infracțiunilor eficientă și în termen rezonabil din partea statului.

Colaborarea statelor vecine sub aspect politic, economic și cultural își găsește expresie și în interacțiunea organelor procuraturii, ale afacerilor interne și ale securității naționale. Soluționând probleme asemănătoare după conținut și scop, organele procuraturii, ale afacerilor interne și ale securității naționale din țările CSI au stabilit între ele legături strânse de colaborare și întreprind acțiuni conjugate sau coordonate în lupta împotriva activității criminale⁴²⁹.

Printre primele acorduri regionale, care au creat temelia interacțiunii, a servit *Convenția privind interacțiunea ministerelor de interne ale CSI în domeniul luptei împotriva criminalității*, semnată la 24 aprilie 1992 în or. Alma-Ata.

În anul 1997, a fost fondat *Biroul pentru coordonarea luptei împotriva criminalității organizate și a altor tipuri periculoase de infracțiuni pe teritoriul țărilor comunității statelor independente*. Sarcinile Biroului, conform cerințelor actuale, în sfera combaterii crimei organizate au fost formulate după cum urmează:

- asigurarea informațională a luptei împotriva criminalității organizate;
- asigurarea acestei activități din punctul de vedere al dreptului;
- pregătirea proiectelor de hotărâri pentru Consiliul miniștrilor afacerilor interne și a proiectelor-model de convenții între mai multe state vizând lupta împotriva infracțiunilor grave;
- organizarea îndeplinirii unor însărcinări internaționale aparte;
- asigurarea extrădării;
- asigurarea metodică a activității comune a organelor de interne a mai multor state, elaborarea planurilor-model de acțiuni comune în anumite direcții;
- planificarea și coordonarea desfășurării operațiunilor internaționale speciale;
- coordonarea legăturilor cu organizațiile polițienești internaționale;
- instituirea unei baze de date despre infractorii și grupurile criminale internaționale;
- coordonarea cercetărilor științifice și schimbul de experiență în problematica luptei împotriva criminalității organizate în țările CSI;
- coordonarea pregătirii și reciclării cadrelor din organele de interne în vederea luptei împotriva criminalității organizate⁴³⁰.

Conform practicii de cooperare cu organele de drept din alte state, pornind de la *Raportul despre activitatea Procuraturii Republicii Moldova*, numai pe parcursul anului 2016 au fost examinate de către procurori 24 de cereri de extrădare, primite de la autoritățile statelor străine,

⁴²⁹ GHEORHIȚĂ, M., *Op.cit.*, p.112.

⁴³⁰ *Ibidem.*, p.113.

dintre care în instanța de judecată au fost înaintate 6 demersuri de extrădare, care au fost admise integral cu predarea infractorilor către statele străine⁴³¹.

Totodată, în perioada dată au fost examinate 372 de informații despre reținerea sau localizarea pe teritoriul altor state a infractorilor, anunțați în căutare de către organele de drept ale Republicii Moldova. Din numărul total de informații examinate, au fost inițiate 191 de demersuri de extrădare din străinătate, din care 147 au fost admise, iar 44 se află la etapa de examinare. 61 de informații au fost transmise conform competenței Ministerului Justiției, iar 120 au fost respinse.

Pentru comparație, pe parcursul anului 2010, au fost inițiate către statele străine 152 (182 - în 2009) cereri de extrădare a infractorilor căutați de organele de drept ale Republicii Moldova și reținuți sau localizați pe teritoriul altor state din cele 200 (238) parvenite spre examinare⁴³².

Numai pe parcursul anului 2019 procurorii au inițiat 194 de cereri de extrădare, din care 83 au fost admise, iar 107 se află la etapa de examinare⁴³³.

Pe parcursul anului 2016, au fost expediate la adresa procuraturilor teritoriale și specializate 461 cereri de comisie rogatorie, formulate de organele de drept străine, din totalul de 502 cereri primite de Procuratura Generală. 27 de cereri au fost restituite autorităților străine fără executare, 14 fiind executate nemijlocit de către procurorii din cadrul Procuraturii Generale. Organele de drept naționale au formulat 306 cereri de comisie rogatorie adresate organelor de urmărire penală străine. Dintre acestea 256 de cereri au fost expediate pentru executare în străinătate, din care 50 de cereri au fost restituite organelor de urmărire penală pentru înlăturarea lacunelor depistate⁴³⁴.

În anul 2010, procuraturile teritoriale și specializate au primit spre executare 496 (532) cereri de comisie rogatorie formulate de organele de drept străine, din cele 519 (558) examinate. Restul 19 (26) au fost restituite inițiatorului. Totodată, organele de drept naționale au formulat cu scop de inițiere către alte state 610 (324) cereri de comisie rogatorie dintre care 512 (271) au fost admise spre transmitere părților solicitate⁴³⁵.

Analizând situația aferentă cooperării internaționale efectuată în teritoriul concret, în sectorul administrativ atribuit conform competenței teritoriale Inspectoratului de Poliție sect. Buiucani al DP, mun. Chișinău și Oficiului Buiucani al Procuraturii mun. Chișinău, din numărul total al învinuiților care figurau la compartimentul persoanelor în privința cărora au fost inițiate investigații în vederea căutării la începutul anului 2017 și a celor anunțați în căutare în perioada

⁴³¹ Raportul despre activitatea Procuraturii Republicii Moldova în anul 2016. Chișinău, 2017.

⁴³² Raportul privind activitatea de cooperare internațională, asistență juridică în materie penală și elaborare legislativă a Procuraturii Republicii Moldova, pentru anul 2010.

⁴³³ Raportul despre activitatea Procuraturii Republicii Moldova în anul 2019. Chișinău, 2020.

⁴³⁴ *Ibidem*.

⁴³⁵ Raport. *Op.cit.*

01.01.2017-26.09.2017, 422 în momentul generalizării sunt anunțați în căutare internațională și 223 pe canalele BNC Interpol⁴³⁶.

Generalizarea de către Oficiul Buiucani al Procuraturii mun. Chișinău a procedurii extrădării din alte state a persoanelor anunțate în căutare pentru perioada ianuarie-septembrie 2017, denotă că, în urma analizei efectuate s-a constatat că în perioada enunțată supra, subdiviziunea respectivă a primit pentru executare 13 cereri privind pregătirea și expedierea actelor necesare în vederea inițierii procedurii de extrădare.

Potrivit ordinii stabilite, solicitările privind pregătirea actelor necesare în vederea extrădării persoanelor parvin prin intermediul Secției asistență juridică internațională din cadrul Direcției cooperare internațională și integrare europeană a Procuraturii Generale.

În perioada ianuarie-septembrie 2017, Oficiul Buiucani al Procuraturii mun. Chișinău a examinat solicitările de informații în contextul extrădării învinuiților parvenite de la: BNC Interpol Ottawa-Canada, Federația Rusă, Ucraina, Georgia, Ungaria.

În conformitate cu prevederile art.541, 542 Cod de procedură penală, în vederea organizării extrădării învinuiților, în scopul tragerii la răspundere penală, se prezintă următoarelor acte în două exemplare: ordonanța de punere sub învinuire; fișa personală; copia ordonanței privind pornirea urmăririi penale; copia ordonanței privind dispunerea investigațiilor în vederea căutării învinuitului, copia încheierii judecătorului de instrucție și a mandatului de arestare preventivă; copia extrasului din Registrul de Stat al populației; extrasele din Codul penal al RM, informația privind pedeapsa prevăzută de lege pentru această infracțiune, precum și informația privind prescripția tragerii la răspundere penală pentru această categorie de infracțiuni. La fiecare adresare se prezintă și expunerea privitor la oportunitatea extrădării, procurorii, se expun referitor la incidența cauzelor care înlătură răspunderea penală.

Exemplu elocvent din practica recentă a organelor de urmărire penală, privind realizarea promptă a interacțiunii împreună cu reprezentanții organelor de urmărire penală din alte state, reprezintă măsurile procesuale realizate de Procuratura Anticorupție la solicitarea Procuraturii Generale a Republicii Kârgâze. Astfel, în conformitate cu prevederile art.540 Cod de procedură penală, Procuratura Anticorupție a primit pentru organizarea executării, cererea de asistență judiciară internațională, formulată în luna ianuarie 2020 de către organele competente ale

⁴³⁶ Generalizarea activității Procuraturii mun. Chișinău, Oficiul Buiucani pentru semestrul I al anului 2017 la anunțarea persoanelor în căutare și extrădarea acestora din alte țări, efectuată conform pct.5.2. din Programul de activitate al Procuraturii mun. Chișinău pentru semestrul I al anului 2017.

Republicii Kârgâze, pe cauza penală nr.03-800-2019-000111, pornită conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.319 alin.(2) și art.215 alin.(3) pct.2) Cod penal⁴³⁷.

În cadrul executării solicitării formulate, de la autoritățile de resort au fost solicitate și ridicate materialele și datele disponibile vizate în conținutul cererii, fiind înaintate interpelările și demersurile autorităților naționale: SIS, INI, ARBI, Serviciul Vamal, CNA, ASP. De asemenea, în prezența membrilor grupului de urmărire penală din Republica Kârgâză au fost audiați martorii C.V., M.V., B.A. În special, în speță, volumul impunător de lucru a fost realizat de Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale (ARBI).

Legea privind Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale la art.13 alin.(1) stabilește că *„Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale expediază și recepționează informații și documente, realizează schimbul de informații și documente, din oficiu sau la solicitare, cu autoritățile străine și/sau internaționale competente în domeniul recuperării bunurilor infracționale, indiferent de statutul acestora, pe principii de reciprocitate sau în baza acordurilor de colaborare, cu condiția respectării standardelor naționale și internaționale aplicabile în domeniul protecției datelor cu caracter personal”*⁴³⁸.

De asemenea, în temeiul art.5 lit.e) din Legea nominalizată, la atribuțiile Agenției se atribuie *cooperarea internațională și schimbul de informații cu autoritățile competente străine*.

Potrivit prevederilor art.6 pct.20¹) Cod penal, *investigații financiare paralele* reprezintă totalitatea acțiunilor de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigații desfășurate în scopul acumulării probelor referitoare la bănuț, învinuit, inculpat sau condamnat, la patrimoniul acestuia și bunurile pe care le deține în calitate de beneficiar efectiv, la patrimoniul proprietarului și administratorului bunurilor deținute de bănuț, învinuit, inculpat sau condamnat în calitate de beneficiar efectiv, în vederea recuperării bunurilor infracționale⁴³⁹.

În contextul celor expuse, având ca temei de fapt executarea cererii internaționale de comisie rogatorie, în scopul identificării bunurilor infracționale care pot fi puse sub sechestru sau ce ar putea constitui obiect al confiscării speciale sau extinse, garantării executării pedepsei amenzii, identificării semnelor de îmbogățire ilicită în cazul subiectului special, în ordinea art.52, 229², 258 alin.(3), art.540 Cod de procedură penală, și conducându-se de prevederile Legii privind Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale, Procuratura Anticorupție a dispus efectuarea, pe

⁴³⁷ Cererea de asistență judiciară internațională, formulată în ianuarie 2020 de către organele competente ale Republicii Kârgâze, pe cauza penală nr.03-800-2019-000111, pornită conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.319 alin.(2) și art.215 alin.(3) pct.2) Cod penal, în gestiunea Procuraturii Anticorupție.

⁴³⁸ Legea privind Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale. Nr.49 din 30 martie 2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr.155-161. În vigoare din 19 mai 2017.

⁴³⁹ Codul penal al Republicii Moldova. Nr.985 din 18 aprilie 2002. Republicat în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.41-44. În vigoare din 13 septembrie 2002.

marginea cererii internaționale de comisie rogatorie vizată supra, a investigațiilor financiare paralele în privința a 13 persoane fizice, cu identificarea bunurilor din categoria stabilită de cadrul normativ de profil; cotelor-părți în capitalul statutar al persoanelor juridice rezidente; valorilor patrimoniale active/pasive; bunurilor mobile/imobile; valorilor materiale de altă natură, rezidente/amplasate pe teritoriul Republicii Moldova; ce aparțin cetățenilor Republicii Kârgâze⁴⁴⁰.

Cazul abordat supra, demonstrează cum în mod eficient, dinamic și obiectiv au fost realizate toate acțiunile necesare într-o perioadă de timp restrânsă.

În vederea facilitării interacțiunii internaționale, se atestă relevanța creării sistemelor ce simplifică esențial schimbul operativ de informații, ca de exemplu MNS, CCPI.

Mecanismul Național de Sesizare (MNS), un mod de cooperare prin care statele își îndeplinesc obligațiile de a proteja și promova drepturile omului, ale persoanelor traficate, coordonându-și eforturile în cadrul unui parteneriat strategic cu societatea civilă. Existența unei cooperări eficiente între autoritățile de punere în aplicare a legii și serviciile de protecție a copilului este esențială. O strânsă cooperare între poliție, procurori, precum și colaborarea cu autoritățile din țara de origine pot conduce la atingerea acestui obiectiv⁴⁴¹.

Centrul de Cooperare Polițienească Internațională (CCPI) din România funcționează în cadrul Inspectoratului General al Poliției Române, fiind autoritatea națională centrală în domeniul cooperării polițienești internaționale, structura fiind specializată în schimbul de informații operative în domeniul combaterii criminalității la nivel internațional. Totodată, este un important instrument care asigură schimbul de informații speciale de investigații în domeniul combaterii criminalității transfrontaliere, precum și gestionarea fluxului informațional de interes operativ aferent cooperării internaționale derulată de structurile specializate ale Ministerului Afacerilor Interne cu structurile corespondente din alte state⁴⁴².

Pentru activitățile specifice de cooperare și asistență polițienească internațională, se desemnează ca autoritate centrală transmițătoare Centrul de Cooperare Polițienească Internațională, denumit în continuare CCPI, structură din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române, fără personalitate juridică. CCPI reunește următoarele canale de cooperare polițienească internațională: Interpol, Europol, Sistemul de Informații Schengen/SIRENE, legătura operațională

⁴⁴⁰ Cererea de asistență judiciară internațională, formulată în ianuarie 2020 de către organele competente ale Republicii Kârgâze, pe cauza penală nr.03-800-2019-000111, pornită conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.319 alin.(2) și art.215 alin.(3) pct.2) Cod penal, în gestiunea Procuraturii Anticorupție.

⁴⁴¹ *Manual pentru autoritățile de punere în aplicare a legii privind traficul de persoane în scopul cerșetoriei*. București 2011. Disponibil: <https://www.diicot.ro/images/documents/manuale/manual10032014ro.pdf> [citât 11.09.2018].

⁴⁴² Consiliul Superior al Magistraturii. Institutul Național al Magistraturii. *Investigarea infracțiunilor de evaziune fiscală*. București, 2015. Disponibil: <http://www.inmlex.ro/fisiere/d1443/Ghid%20investigare%20infractiuni%20de%20evaziune%20fiscala.pdf> [citât 17.10.2018], p.46.

cu SELEC, precum și cu atașatii de afaceri interne și ofițerii de legătură, atât români acreditați în străinătate, cât și străini acreditați în România⁴⁴³.

Studierea practicii în domeniul contracarării criminalității în Republica Moldova denotă faptul că reușita interacțiunii depinde de reformarea întregului sistem și implementarea tuturor mecanismelor disponibile în contextul cooperării cu organele drept ale statelor europene.

Fiecare organ dispune de propriile metode, mijloace, posibilități, care trebuie să fie combinate. Statele continuă realizarea eforturilor pentru o înțelegere mai detaliată a activității conjugale ale organelor de urmărire penală și de investigații, în ceea ce privește monitorizarea situațiilor stridente ce necesită interacțiune.

Pornind de la cele expuse, conchidem că procurorii și ofițerii de urmărire penală necesită să fie instruiți în permanență asupra importanței implementării mecanismelor internaționale în domeniul realizării investigațiilor eficiente, care corespund cerințelor consacrate în standardele internaționale. Realizând sarcinile stipulate în legislația națională, subiecții procesuali trebuie să utilizeze toate mijloacele prevăzute de cadrul normativ în vederea garantării respectării drepturilor și libertăților justițiabililor în contextul procedurilor abordate.

În această ordine de idei, se impune organizarea și desfășurarea măsurilor eficiente în vederea ridicării nivelului de pregătire profesională a ofițerilor de urmărire penală și ofițerilor de investigații pe întreaga dimensiune a procesului penal aferent asistenței juridice internaționale în materie penală. Doar valorificarea corectă și eficientă a potențialului personalului angajat poate genera obținerea unor rezultate remarcabile și crea, per ansamblu, o imagine impecabilă a organelor de drept în societate.

3.3.Concluzii la capitolul 3

Stabilirea adevărului la cercetarea cauzelor penale și, ca urmare, direcționarea promptă a activității procesuale în vederea verificării tuturor versiunilor înaintate pot fi atinse doar pe fundalul apelării la posibilitățile contemporane ale științei criminalistice în coraport cu instituțiile internaționale create în scopul eficientizării luptei cu manifestările criminale transnaționale.

Pornind de la cele expuse, organul de urmărire penală este în drept să interacționeze activ și în volum deplin cu subiecții împuterniciți cu acordarea asistenței procedurale, tehnico-științifice și criminalistice în procesul penal din diferite jurisdicții. Cercetarea sub aspect teoretico-practic a

⁴⁴³ Ordonanța de urgență a Guvernului României nr.103/2006 – Republicată în MO., nr. 150 din 28 februarie 2014 privind unele măsuri pentru facilitarea cooperării polițienești internaționale. *art.5-6.*

particularităților interacțiunii la diferite faze ale procesului penal ne-a permis să tragem un șir de concluzii.

1. Exercițarea superficială a urmăririi penale de către organul de urmărire penală, având un caracter formal cu admiterea încălcărilor procesuale, iresponsabilitate față de îndeplinirea obligațiilor de serviciu de către acesta, prejudiciază grav imaginea organelor afacerilor interne, condiționează lezarea drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale justițiabililor, influențează negativ asupra activității privind combaterea și prevenirea criminalității.

2. Lipsa reglementării juridice a statutului ofițerului de investigații în cadrul procesului penal poate crea numeroase probleme în plan practic, ceea ce se răsfrânge negativ asupra activității de acumulare a probelor. În această ordine de idei, o problemă majoră la capitolul subiectului cercetat o constituie și lipsa reglementărilor juridice explicite privind interacțiunea în cadrul cercetării infracțiunilor. Astfel, se impune a crea mecanismul legislativ de reglementare juridică a statutului ofițerului de investigații în cadrul procesului penal, cu delimitarea strictă a atribuțiilor și responsabilităților acestui subiect.

3. În vederea asigurării procesului echitabil, subiecții procesuali urmează să se conducă de practica reușită de investigare a crimelor din alte jurisdicții, care conține multe soluții practice referitoare la realizarea interacțiunii în termene prompte, evitând obstacole de ordin procesual.

4. Studiind practica națională, observăm că aceasta reflectă regula, potrivit căreia, investigând o cauză cu caracter transnațional, subiecții naționali trebuie să se asigure de calitatea activității realizate, ca ea să corespundă practicii internaționale, realizând interacțiunea cu organele de drept din alte state.

5. Procuratura Generală și Ministerul Justiției au un rol decisiv în aplicarea uniformă și corectă a standardelor derivate din jurisprudența altor state. Cunoașterea la un nivel profesional înalt a practicii europene, precum și aplicarea sigură și rațională a acesteia de către subiecții naționali devin o garanție veritabilă a unor hotărâri procesuale legale și echitabile.

6. Interacțiunea ca formă a asistenței juridice internaționale în materie penală este pe larg implementată atât în contextul administrării probatoriului aferent cauzelor penale, ce au ca obiect de cercetare în special faptele comise pe teritoriul statelor particulare, cât și manifestările criminale globale, îndeosebi din sfera traficului ilicit de droguri, de ființe umane, armamentului, spălării banilor, contrabandei, finanțării terorismului.

7. Pentru implementarea eficientă a interacțiunii internaționale, organele de urmărire penală trebuie să se ghideze de următoarele sarcini în activitatea lor:

- stricta respectare a drepturilor și libertăților omului în cadrul procesului penal;
- realizarea promptă a schimbului de informații cu subiecții de același nivel și grad de

jurisdicție din alte state;

- utilizarea complexă și bine planificată a forțelor și mijloacelor organelor de investigații;
- conștientizarea gradului înalt de responsabilitate profesională a procurorului, ofițerului de urmărire penală, reprezentanților organelor de investigații pentru efectuarea calitativă a acțiunilor de urmărire penală și măsurilor speciale de investigații;
- transmiterea rapidă și la timp a rezultatelor acțiunilor de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigație, materialului factologic procurorului în vederea inițierii interacțiunii cu organele de drept din alte state;
- accelerarea mecanismului colaborării MAI, Procuraturii Generale cu autoritățile similare din străinătate și cu organizațiile regionale/internaționale din sfera combaterii criminalității;
- intensificarea controlului de către procurori asupra înaintării în termen a propunerilor și datelor concrete de natură procesuală și specială de investigații care permit adoptarea unor decizii ferme și bine motivate privind utilitatea unor acțiuni de urmărire penală pe dimensiunea transnațională;
- implementarea măsurilor în vederea ridicării nivelului pregătirii profesionale a ofițerilor de urmărire penală la capitolul posibilităților asistenței juridice în materie penală, familizarea acestora cu cadrul normativ internațional, activitatea organizațiilor regionale și internaționale, studierea practicii pozitive pe dimensiunea respectivă a interacțiunii în cadrul procesului penal;
- monitorizarea motivelor de refuz de către țările străine în satisfacerea cererilor de comisie rogatorie, neextrădării învinuiților anunțați în căutare internațională, a hotărârilor adoptate pe aceste cauze;
- permanenta revizuire a cauzelor penale care conțin anumite indicii cu element de extraneitate, cu întreprinderea măsurilor concrete în vederea folosirii posibilităților oferite prin apelarea la asistența organelor de drept din alte state;
- executarea în plan departamental a mecanismelor manageriale de realizare a procesului de implementarea legislației europene;
- integrarea cadrului normativ internațional în activitatea subiecților procesuali.

8. Având în vedere importanța definitivării legislative și implementării practice a instituției de interacțiune, venim cu propunere *de lege ferenda* de completare a conținutului art.3 din *Legea nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură* cu alineatul (8) în următoarea redacție: „*În activitatea sa, procurorul interacționează din proprie inițiativă cu organele de urmărire penală și cu alte autorități statale sau instituții internaționale responsabile, asigurând schimbul reciproc de informații și efectuarea investigațiilor eficace în vederea promovării bunelor practici în domeniul justiției penale*”.

9. În vederea implementării cadrului normativ național vizând stricta delimitare a competențelor și responsabilităților reprezentanților organelor de urmărire penală și de investigații, venim cu propunere de completare a conținutului art.3 din *Legea nr.333 din 10.11.2006 privind statutul ofițerului de urmărire penală* cu alineatul (8) în următoarea formulă: *„Ofițerul de urmărire penală efectuează urmărirea penală personal sau în cadrul grupurilor de urmărire penală, elaborând în comun cu organele care efectuează activitatea specială de investigații versiunile de cercetare și planurile acțiunilor procesuale, asigurând în comun interacțiunea dinamică și eficientă cu alte organe, bazată pe principiile independenței și strictei delimitări a competențelor fiecărui subiect, contribuind activ la investigarea multilaterală și obiectivă a faptelor ilicite, demascarea la timp a persoanelor implicate în săvârșirea acestora și tragerea lor la răspundere conform legii”*.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Actualmente, interacțiunea subiecților procesuali în cadrul cercetării infracțiunilor trebuie să devină un instrumentariu stabil de conlucrare. Interacțiunea se realizează conform standardelor stabilite de Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și cele naționale.

Deși instituția interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale se referă la tezele generale de tactică criminalistică, doar unele principii, metode și mecanisme ale acestei activități se regăsesc în dreptul procesual penal, teoria activității speciale de investigații, medicina legală, teoria expertizei judiciare, psihologia judiciară, criminologia etc., ceea ce o poziționează ca instituție multidisciplinară.

Respectând principiile de bază ale interacțiunii în cadrul urmăririi penale, subiecții procesuali contribuie la realizarea scopului procesului penal.

În urma investigației întreprinse, au fost obținute următoarele rezultate:

- analiza conceptelor și tezelor doctrinare existente în literatura de specialitate din țară și de peste hotare referitor la instituția interacțiunii subiecților procesului penal;
- analiza cadrului normativ pentru stabilirea conținutului conceptului interacțiunii subiecților procesuali în cadrul cercetării cauzelor penale;
- studierea practicii organelor de urmărire penală în domeniul interacțiunii cu alte instituții în cadrul cercetării cauzelor penale;
- identificarea modului de realizare practică a interacțiunii în raport cu legislația în vigoare și recomandările criminalistice;
- fundamentarea științifică a naturii juridice a interacțiunii și etalarea raționamentelor de aplicare a acesteia;
- sistematizarea premiselor obiective ale aplicării interacțiunii la etapa premergătoare și în cadrul cercetării cauzei penale;
- cercetarea și precizarea normelor procesuale naționale ce reglementează interacțiunea subiecților procesuali în aspect comparat cu practica pozitivă a organelor de urmărire penală de cercetare a diferitelor categorii de infracțiuni;
- clasificarea irepetabilă a etapelor, formelor procesuale și tactico-organizatorice ale interacțiunii;
- stabilirea perspectivelor și a căilor de perfecționare a interacțiunii prin formularea recomandărilor *de lege ferenda*.

Efectuând o analiză a problemelor privind esența, scopul, condițiile obligatorii, etapele și particularitățile interacțiunii subiecților procesuali în cadrul cercetării cauzelor penale în coraport cu cadrul normativ național și internațional, recomandările științei criminalistice, ***au fost formulate următoarele concluzii:***

1. La etapa actuală, în doctrina autohtonă nu există cercetări fundamentale care ar avea drept obiect de studiu instituția interacțiunii subiecților procesuali în cadrul urmăririi penale.

2. Abordarea doctrinară a noțiunii, obiectului, sarcinilor, condițiilor și particularităților interacțiunii prezintă un subiect teoretico-practic complex.

3. Pentru doctrina națională, este deosebit de actuală determinarea și definitivarea aspectelor procesual-penale și tactico-criminalistice ale instituției interacțiunii ca un instrument eficace de realizare a sarcinilor procesului penal.

4. Interacțiunea poate fi definită ca fiind activitatea procesuală și de tactică criminalistică bazată pe legislația în vigoare și actele normative de ordin departamental sau interdepartamental coordonată de către subiecții acestei activități după sarcinile formulate, locul și timpul realizării.

5. Activitatea dată se efectuează cu strictă delimitare a competențelor subiecților respectivi și contribuie la cercetarea corectă a cauzelor penale (depistarea și constatarea deplină a circumstanțelor comiterii infracțiunilor grave, deosebit de grave și excepțional de grave, identificarea și reținerea făptuitorilor etc.), totodată este îndreptată spre prevenirea și combaterea criminalității în termene proxime.

6. În prezent, legislația procesual-penală a Republicii Moldova nu reglementează explicit conceptul interacțiunii organului de urmărire penală cu alte organe, instituții la investigarea infracțiunilor. Ca rezultat, nu este stabilită baza normativă exhaustivă a instituției interacțiunii.

7. Legislația ce stipulează activitatea organului de urmărire penală în mod imediat necesită schimbări privind reglementarea interacțiunii acestui subiect cu alte organe, instituții.

8. În contextul reformării sectorului justiției penale, considerăm că legislația procesual-penală autohtonă necesită implementarea și ajustarea unor transformări esențiale, impuse, în primul rând, de situația criminogenă ce există în țară. În al doilea rând, această stare de fapt necesită stringenta perfecționare a cadrului normativ referitor la interacțiunea subiecților procesuali la cercetarea și examinarea cauzelor penale.

9. La moment, deși dispunem de un patrimoniu doctrinar bogat în domeniul criminalisticii și procedurii penale, realizările acestor științe ce vizează subiectul definirii și abordării conceptului interacțiunii nu sunt unitare și definitive, se referă doar la tezele generale, fără a căpăta forma unui studiu fundamental.

10. Noutatea teoretică propusă în prezenta teză se referă, mai întâi de toate, la reglementarea juridică a instituției interacțiunii, sistematizarea unitară a standardelor realizării interacțiunii în cadrul procesului penal.

11. Una din premisele pozitive ale interacțiunii reiese din principiul lipsei subordonării reciproce a organelor de urmărire penală și organelor speciale de investigații, fiecare dintre ele exercită diferite atribuții, folosind diferite metode și procedee legale, combinații tactico-organizatorice, care numai în cumul duc spre descoperirea crimei.

12. Stricta respectare a principiilor interacțiunii este o soluție inevitabilă în contextul existenței unor lacune, înlăturării situațiilor de natură conflictuală care au un impact negativ asupra realizării sarcinilor procesului penal.

13. Legislația procesual-penală nu reglementează explicit conceptul interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale, însă cadrul normativ departamental denotă caracterul obligatoriu al acesteia în cazurile infracțiunilor grave, deosebit și excepțional de grave.

14. În activitatea unor subiecți procesuali încă există practica realizării inutile a formelor interacțiunii de către aceștia, prin adresarea cererilor, indicațiilor, fără scop concret pe cauza cercetată.

15. Legiuitorul nu prevede limitele interacțiunii și nu reglementează obligația organului de urmărire penală de a apela la această instituție. Utilizarea acestei instituții de către subiecții procesuali la cercetarea cauzelor penale este o măsură facultativă, care poate fi realizată la discreția organului de urmărire penală doar în anumite cazuri.

16. Legislația ce reglementează activitatea ofițerului de investigații urmează să reglementeze drepturile și obligațiile acestuia în cadrul interacțiunii lui cu alte organe. Reglementarea procesuală a statutului ofițerului de investigații va spori gradul de responsabilitate a acestui subiect în egală măsură cu ofițerul de urmărire penală.

17. Art.4 alin.(4) din *Legea nr.333 din 10.11.2006 privind statutul ofițerului de urmărire penală* intră în contradicție cu art.1 alin.(2) din aceeași lege, nu corespunde rigorilor legale prevăzute de art.253 alin.(1) Cod de procedură penală, iar sub prisma regulii generale stipulate în art.2 alin.(4) Cod de procedură penală, se atestă necoresponderea acestei norme prevederilor legii procesual penale.

18. Se impune ajustarea prevederilor actelor departamentale și interdepartamentale, ce reglementează într-o măsură oarecare interacțiunea cu alte organe, la prevederile legislației în vigoare, acordurile și tratatele internaționale corespunzătoare, precum și la practica avantajoasă cu privire la utilizarea instituției interacțiunii la cercetarea și examinarea cauzelor penale.

19. Prevederile *Ordinului interdepartamental al Procurorului General, ministrului Afacerilor Interne, directorului Centrului Național Anticorupție și directorului general al Serviciului Vamal nr.121/254/286-0/95 din 18 iulie 2008* sunt învechite și nu corespund cerințelor stipulate în legislația Republicii Moldova, prin urmare, se impune ajustarea lui la conținutul Codului de procedură penală și *Legii nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații*.

20. Instituirea mecanismului de antrenare a ofițerilor de urmărire penală la investigații preliminare, ce precedează înregistrarea sesizării despre infracțiuni, prezintă o primă etapă a interacțiunii subiecților procesuali, care contribuie la administrarea calitativă a probatoriului, conservarea materialului probant.

21. Intensificarea controlului procuraturii asupra activității organelor de investigații și altor organe de constatare, prin verificarea modului de examinare a informațiilor despre infracțiuni, aprecierea obiectivă și justificată a datelor consemnate în rapoartele lucrătorilor acestor organe și instituirea unui mecanism de control permanent asupra modului de administrare a dosarelor de investigații speciale și de căutare a persoanelor are ca sarcină verificarea respectării legalității de către organele de constatare și speciale de investigații.

Problema științifică actuală soluționată constă în conceptualizarea instituției interacțiunii subiecților procesuali în cadrul cercetării cauzelor penale, pe baza rezultatelor obținute în urma investigației efectuate, cu identificarea unor imperfecțiuni de care suferă cadrul normativ în acest domeniu, a fost elaborat instrumentariul procesual-penal concret pentru eliminarea lacunelor respective și a asigura utilizarea activă a interacțiunii la cercetarea cauzelor penale, fapt care stabilește perspectivele și căile de perfecționare și eficientizare a instituției date.

În scopul perfecționării cadrului normativ ce reglementează instituția respectivă și înlăturării problemelor stabilite, în vederea creării premiselor normative pentru aplicarea uniformă și eficientă a interacțiunii de către subiecții procesuali la cercetarea cauzelor penale, au fost formulate următoarele ***propuneri de lege ferenda***:

1. Completarea conținutului art.254 Cod de procedură penală prin introducerea alin.(3) care va avea următorul conținut: „*Organele de urmărire penală își desfășoară activitatea, interacționând cu organele de investigații și cu alți subiecți procesuali, cu respectarea principiului legalității, drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, cu stricta delimitare a atribuțiilor fiecăruia, în condițiile de independență în alegerea metodelor și mijloacelor de realizare a sarcinilor ce li revin conform legii. Ofițerul de investigații răspunde personal pentru executarea completă și în termenul stabilit de lege a dispozițiilor ofițerului de urmărire penală, indicațiilor scrise sau ordonanțelor procurorului și încheierilor instanței de judecată*”.

2. Completarea conținutului art.52 alin.(1) pct.10) Cod de procedură penală cu sintagma „și ofițeri de investigații”, atribuindu-i următorul conținut: *„ordonă efectuarea urmăririi penale de un grup de ofițeri de urmărire penală și ofițeri de investigații”*.

3. Abrogarea alineatului (4) din art.4 din *Legea nr.333 din 10.11.2006 privind statutul ofițerului de urmărire penală*, din motivele indicate supra.

4. Completarea conținutului art.3 din *Legea nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură* cu alineatul (8) în următoarea redacție: *„În activitatea sa, procurorul interacționează din proprie inițiativă cu organele de urmărire penală și alte autorități statale sau instituții internaționale responsabile, asigurând schimbul reciproc de informații și efectuarea investigațiilor eficiente în vederea promovării bunelor practici în domeniul justiției penale”*.

5. Completarea conținutului art.3 din *Legea nr.333 din 10.11.2006 privind statutul ofițerului de urmărire penală* cu alineatul (8) în următoarea formulă: *„Ofițerul de urmărire penală efectuează urmărirea penală personal sau în cadrul grupurilor de urmărire penală, elaborând în comun cu organele care efectuează activitatea specială de investigații versiunile de cercetare și planurile acțiunilor procesuale, asigurând în comun interacțiunea dinamică și eficientă cu alte organe, bazată pe principiile independenței și strictei delimitări a competențelor fiecărui subiect, contribuind activ la investigarea multilaterală și obiectivă a faptelor ilicite, demascarea la timp a persoanelor implicate în săvârșirea acestora și tragerea lor la răspundere conform legii”*.

6. Revizuirea integrală a conținutului *Ordinului interdepartamental al Procurorului General, ministrului Afacerilor Interne, directorului Centrului Național Anticorupție și directorului general al Serviciului Vamal nr.121/254/286-0/95 din 18 iulie 2008*, ajustându-l la legislația procesual penală, prin:

- modificarea pct.20) din *Instrucțiunea privind modul de primire, înregistrare, evidență și examinare a sesizărilor și a altor informații despre infracțiuni*, atribuindu-i următorul conținut: *„termenul de examinare a sesizărilor referitoare la infracțiuni este reglementat de legislația procesual penală. Conducătorul organului de urmărire penală asigură respectarea termenului rezonabil la examinarea acestora, stabilind, în funcție de complexitatea cazului, prin rezoluție, termene fixe, care pot fi prelungite motivat. În caz de dispunere a soluției prevăzute de art.274 alin.(4) Cod de procedură penală, conducătorul organului de urmărire penală asigură înaintarea către procuror a actelor întocmite cu propunerea de a nu porni urmărirea penală cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea termenului specificat la alin.(1)”*;

- înlocuirea în conținutul pct.25) din *Instrucțiunea nominalizată a sintagmei „Legii cu privire la activitatea operativă de investigații”* cu denumirea *„Legii nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații și altor legi organice”*;

- modificarea pct.27) din *Instrucțiunea* vizată supra în următoarea formulă: „*termenul de examinare a altor informații despre infracțiuni și incidente, plângeri și denunțuri anonime, ce necesită un control suplimentar constituie 30 de zile. Conducătorul organului respectiv asigură respectarea termenului rezonabil la examinarea acestora, stabilind, în funcție de complexitatea cazului, prin rezoluție, termene fixe, care pot fi prelungite motivat. În cazuri excepționale, când obiectul examinării este de complexitate sporită, iar cercetarea acestuia necesită interacțiunea cu alte organe, conducătorul organului respectiv poate stabili un termen mai mare pentru finalizarea investigațiilor, care nu va depăși 60 de zile*”;

- introducerea alin.(6) în pct.25) din *Instrucțiunea* analizată, având următorul conținut: „*colaboratorul organului care examinează alte informații despre infracțiuni efectuează investigațiile, interacționând cu organele de urmărire penală create în cadrul MAI, CNA, SV, Serviciului Fiscal de Stat, Procuratură, specialiști din diferite domenii, organele de control de stat, alte instituții publice și entități private*”;

- completarea pct.40) cu alin.(6) care va pune în sarcina conducătorului organului de urmărire penală să asigure săptămânal prezentarea către procuror a datelor privind înregistrarea și evidența deplină a sesizărilor și a altor informații referitoare la infracțiuni;

- introducerea unui nou pct.47) care va stipula expres că organele MAI transmit zilnic procurorului responsabil sintezele operative, totodată, asigurând accesul la Registrele prevăzute de prezenta *Instrucțiune* și dosarele speciale de nomenclator.

Implementarea recomandărilor înaintate în prezenta lucrare are o serie de avantaje, cum ar fi:

- perfecționarea cadrului normativ referitor la instituția interacțiunii subiecților procesuali la cercetarea cauzelor penale;

- definitivarea conținutului doctrinar autohton al interacțiunii și înlăturarea dificultăților de interpretare a acesteia;

- reducerea semnificativă a problemelor în activitatea practică a organelor de urmărire penală și speciale de investigații la compartimentul interacțiunii, întrucât cadrul normativ perfecționat va reglementa exhaustiv instituția interacțiunii subiecților procesuali;

- eficientizarea activității de cercetare a cauzelor penale prin utilizarea activă a interacțiunii subiecților respectivi.

Planul cercetărilor de perspectivă la tema lucrării derivă din rezultatele obținute în urma studiului efectuat cu ocazia elaborării tezei de doctor în drept. Aici pot fi catalogate următoarele:

- efectuarea unor cercetări statistice aprofundate privind ponderea cauzelor penale în care a fost utilizată interacțiunea subiecților procesuali în cadrul cercetării cauzelor penale, formele, termenele acestora și rezultatele obținute;

- aprofundarea cercetărilor sub aspectul cunoașterii doctrinelor existente în țările dezvoltate a instituției interacțiunii;

- analiza practicii avantajoase de utilizare a instituției interacțiunii în alte state;

- cercetarea și determinarea direcțiilor și formelor nonprocesuale ale interacțiunii subiecților procesuali în cadrul cercetării cauzelor penale.

BIBLIOGRAFIE

1. Acord de cooperare dintre Republica Moldova și EUROJUST, întocmit la Haga la 10 iulie 2014.
2. AIRAPETEAN, A., CORGOJA, M. Compensarea cheltuielilor judiciare suportate de stat pentru instrumentarea cauzelor penale – corelarea normelor de drept procesual și practica judiciară. În: *Legea și Viața*, 2018, nr.9, p.12-17. ISSN 1810-309X.
3. ALBU, P. *Crima organizată în perioada de tranziție – o amenințare majoră la adresa securității internaționale*. București: Editura Ministerului Internelor și reformei administrative, 2007. 488 p. ISBN 978-973-745-054-8.
4. BACIU, Gh. Bazele legislative și procedurale ale activității serviciului medico-legal din Republica Moldova. În: *Info-med*, 2004, nr.2, p.9-17. ISSN 1810-3936.
5. BALTAGA, E. Aspectele procesuale cu privire la aplicarea cunoștințelor speciale de către specialist în unele acțiuni procesuale. În: *Revista Națională de Drept*, 2013, nr.11, p.51-55. ISSN 1811-0770.
6. BUJOR, V., CIAGLIC, T. Principiile politicii penale. În: *Revista Institutului National al Justiției*, 2015, nr.1, p.55-57. ISSN 1857-2405.
7. Cauza penală nr.2013030823, începută la 18.04.2013 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.190 alin.(3) Cod penal, se păstrează în arhiva organului de urmărire penală nominalizat.
8. Cauza penală nr.2015038258, începută la 27.11.2015 de către Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Buiucani conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.244 alin.(2) lit.b) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.
9. Cauza penală nr.2016031638, începută la 08.06.2016 de către Procuratura mun. Chișinău, oficiul Buiucani conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.188 alin.(5) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.
10. Cauza penală nr.2016032083, începută la 01.06.2016 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.145 alin.(2) lit.e), j) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.
11. Cauza penală nr.2017031395, începută la 01.08.2017 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.189 alin.(1) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

12. Cauza penală nr.2017031462, începută la 03.08.2017 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.217 alin.(3) lit.b) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.
13. Cauza penală nr.2017031540, începută la 15.08.2017 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.264¹ alin.(1) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.
14. Cauza penală nr.2017031565, începută la 18.08.2017 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.217 alin.(4) lit.b) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.
15. Cauza penală nr.2017031592, începută la 15.07.2017 de către Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Buiucani conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.219 Cod penal, în gestiunea OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău.
16. Cauza penală nr.2017031763, începută la 31.08.2017 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.361 alin.(2) lit.b) Cod penal, se păstrează în arhiva organului de urmărire penală nominalizat.
17. Cauza penală nr.2017031880, începută la 18 septembrie 2017 de către Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Buiucani conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.287 alin.(3) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, Sediul Buiucani.
18. Cauza penală nr.2017038065, începută la 04.09.2017 de către Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Buiucani conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.166¹ alin.(2) lit.c) Cod penal, în arhiva Procuraturii mun. Chișinău, Oficiul Buiucani.
19. Cauza penală nr.2017440128, privind învinuirea lui B.A. de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.190 alin.(5) Cod penal, trimisă cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.
20. Cauza penală nr.2017670387, începută la 27.12.2017 de către Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.248 alin.(5) lit.d) Cod penal, în arhiva Procuraturii mun. Chișinău, Oficiul Buiucani;
21. Cauza penală nr.2018030261, începută la 09.02.2018 de către Procuratura mun. Chișinău, oficiul Buiucani conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.213 lit.b) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

22. Cauza penală nr.2018030542, începută la 10 aprilie 2018 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.187 alin.(2) lit.b), e), f) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.
23. Cauza penală nr.2018030938, începută la 06.05.2018 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.188 alin.(2) lit.b), e), f) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.
24. Cauza penală nr.2018031106, începută la 03.07.2018 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.217 alin.(4) lit.b) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.
25. Cauza penală nr.2018031144, începută la 18 august 2018 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.217 alin.(4) lit.b) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.
26. Cauza penală nr.2018928014, începută la 27.04.2018 de către Secția investigare a fraudelor contra mediului și intereselor publice a Procuraturii Generale conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.227 alin.(1) lit.b) și art.352 alin.(3) lit.d) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.
27. Cauza penală nr.2019030067, începută la 12.01.2019 de către OUP al Inspectoratului de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.145 alin.(2) lit.j) Cod penal, expediată cu rechizitoriu pentru examinare în prima instanță în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.
28. Cauza penală nr.2019030168, începută la 01.02.2019 de către Inspectoratul de poliție Buiucani al DP mun. Chișinău conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.150 Cod penal, în arhiva Procuraturii mun. Chișinău, oficiul Buiucani.
29. Cauza penală nr.2019928025, începută la 02.09.2019 de către Procurorul General conform elementelor infracțiunilor prevăzute de art.177 alin.(1¹), art.178 alin.(2) lit.a) Cod penal, în gestiunea Procuraturii Anticorupție.
30. Cererea de asistență judiciară internațională, formulată în ianuarie 2020 de către organele competente ale Republicii Kârgâze, pe cauza penală nr.03-800-2019-000111, pornită conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.319 alin.(2) și art.215 alin.(3) pct.2) Cod penal, în gestiunea Procuraturii Anticorupție.

31. CIOBANU, I. *Criminalitatea organizată la nivel transnațional și unele forme de manifestare în Republica Moldova*. Chișinău: Museum, 2001. 158 p.
32. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Nr.122 din 14 martie 2003. Republicat în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr.248-251/699. În vigoare din 12 iunie 2003.
33. Codul penal al Republicii Moldova. Nr.985 din 18 aprilie 2002. Republicat în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.41-44. În vigoare din 13 septembrie 2002.
34. Consiliul Superior al Magistraturii. Institutul Național al Magistraturii. *Investigarea infracțiunilor de evaziune fiscală*. București, 2015. Disponibil: http://www.inm-lex.ro/fisiere/d_1443/Ghid%20investigare%20infracțiuni%20de%20evaziune%20fiscala.pdf [citat 17.10.2018].
35. Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen din 14 iunie 1985.
36. Convenția Europeană de asistentă juridică în materie penală din 20.04.1959.
37. Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000.
38. Convenția penală cu privire la corupție din 27.01.1999.
39. Convenția privind asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, încheiată la Minsk la 22.01.1993.
40. Convenția privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională din 08.11.1990.
41. CROITOR, E. Argumentarea admisibilității înregistrărilor audio/video în procedura penală, din perspectiva drepturilor fundamentale. În: *Revista Națională de Drept*, 2006, nr.6, p.73.
42. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Artico vs Italia*, hotărârea din 13.05.1980, nr.6694/74.
43. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Dudgeon vs Regatul Unit*, hotărârea din 24.02.1983. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57472%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57472%22]}) [citat 02.08.2018].
44. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Ostrovar v. Moldova*, hotărârea din 13 septembrie 2005, nr.35207/03. [citat 21.02.2018].
45. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza A and B vs Norway*, hotărârea din 15.11.2016. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80563> [citat 20.02.2018].
46. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Anuşca vs Moldova*, hotărârea din 18.05.2010, nr.24034/07.
47. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Barbu Anghelescu v. Romania*, hotărârea din 05 octombrie 2004, nr. 46430/99. Disponibil: [https://hudoc.exec.coe.int/ENG#{%22EXECIidentifier%22:\[%22001-164150%22\]}](https://hudoc.exec.coe.int/ENG#{%22EXECIidentifier%22:[%22001-164150%22]}) [citat 12.08.2018].

48. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Dzieciak vs Poland*, hotărârea din 09.12.2008, definitivă din 09.03.2009. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80563> [citat 19.08.2018].
49. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Eugenia Lazăr vs Romania*, hotărârea din 16.02.2010, definitivă din 16.05.2010. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97236> [citat 22.04.2018].
50. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Handyside vs Regatul Unit*, hotărârea din 7 decembrie 1976, nr. 5493/72.
51. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza J.J. vs Olanda*, hotărârea din 27.03.1998, nr.21351/93.
52. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Medvedyev and Others vs France*, hotărârea din 29.03.2010, definitivă din 29.03.2010. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97979> [citat 28.12.2018].
53. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Ramsahai and Others vs the Netherlands*, hotărârea din 15.05.2007. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80563> [citat 01.08.2017].
54. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Rotaru vs Romania*, hotărârea din 04.05.2000, definitivă din 04.05.2000. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-148906%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-148906%22]}) [citat 03.02.2017].
55. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Silver ș.a. vs Regatul Unit*, hotărârea din 25 martie 1983, nr. 5947/72; 6205/73; 7052/75; 7061/75; 7107/75; 7113/75; 7136/75.
56. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Sürmeli vs Germany*, hotărârea din 08.06.2006. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80563> [citat 20.02.2018].
57. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Tanrıku vs Turkey*, hotărârea din 08.07.1999. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58289> [citat 15.06.2018].
58. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *cauza Teixeira de Castro vs Portugalia*, hotărârea din 09 iunie 1998, nr. 25829/94.
59. CUȘNIR, V. Reflecții asupra noțiunii de justiție ca valoare socială protejată de normele juridico-penale. În: *Revista Națională de Drept*, 2013, nr.12, p.16-18. ISSN 1811-0770.
60. Dispoziția Inspectoratului General de Poliție al MAI nr.34/2-248 din 24 iulie 2013 cu privire la asigurarea implementării Ordinului interinstituțional pentru aprobarea Instrucțiunii cu privire la constituirea și activitatea echipelor comune de investigații nr. 40/215/324-o/92 din 23 iulie 2014.
61. DOLEA, Ig. *Codul de procedură penală (comentariu aplicativ): Textul cu modificările legislative operate până la 1 septembrie 2016*. Chișinău: Cartea Juridică, 2016. 1172 p. ISBN 978-9975-3111-3-7.

62. DOLEA, Ig. *Drepturile persoanei în probatoriul penal: conceptul promovării elementului privat*. Chișinău: Bons Offices, 2009. 416 p. ISBN 978-9975-9927-7-0.
63. DOLEA, Ig., ROMAN, D., SEDLEȚCHI, Iu., VIZDOAGĂ, T., ROTARU, V., CERBU, A., URSU, S. *Drept procesual penal*. Chișinău: Tipogr. Centrală, 2009. 784 p. ISBN 978-9975-78-833-5.
64. DOLEA, Ig., ROMAN, D. *Ghid privind procedurile prietenoase copiilor la faza de urmărire penală*. Chișinău: Bons Offices, 2011. 120 p. ISBN 978-9975-80-447-9.
65. DOLEA, Ig., ZAHARIA, V. *Jurisprudența CtEDO și interesele copilului*. Chișinău: Cartea Juridică, 2012. 182 p. ISBN 978-9975-80-619-0.
66. DORAȘ, S. *Criminalistica*. Chișinău: Tipogr. Centrală, 1999. 273 p.
67. DORAȘ, S. *Criminalistica*. Chișinău: Tipogr. Centrală, 2011. 632 p. ISBN 978-9975-53-015-6.
68. EȘANU, A. Fapte de corupție incriminate de legea penală lipsite de importanță. În: *Culegerea conferinței științifice integrare prin cercetare și inovare*, 2016, Chișinău, p.87-90, ISBN 978-9975-71-815-8.
69. FURDUI, S. Natura juridică a contravenției din perspectiva jurisprudenței CtEDO. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2014, nr.3, p.22-24, ISSN 1857-2405.
70. Generalizarea activității Procuraturii mun. Chișinău, Oficiul Buiucani pentru semestrul I al anului 2017 la anunțarea persoanelor în căutare și extrădarea acestora din alte țări, efectuată conform pct.5.2. din Programul de activitate al Procuraturii mun. Chișinău pentru semestrul I al anului 2017.
71. GHEORGHITĂ, M., LICĂ, F. Situațiile, versiunile și acțiunile inițiale la cercetarea infracțiunilor de evaziune fiscală. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, 2018, nr.8, p.22-29. ISSN 1814-3199.
72. GHEORGHITĂ, M. Caracteristica și modelul criminalistic al infracțiunilor. În: *Avocatul Poporului*, 2012, nr.1-2, p.11-14. ISSN 1810-7141.
73. GHEORGHITĂ, M. *Criminalistica*. Chișinău: Museum, 1995. 144 p. ISBN 5-7790-0159-6.
74. GHEORGHITĂ, M. *Metodica cercetării infracțiunilor săvârșite de structurile criminale organizate: Teză de doctor habilitat în drept*. Chișinău, 2001. 260 p.
75. GHEORGHITĂ, M. Noi abordări științifice în tactica criminalistică. În: *Legea și viața*, 2012, nr.2, p.4-7. ISSN 1810-309X.
76. GHEORGHITĂ, M. Sistemul de cercetare a criminalității organizate. În: *Revista Națională de Drept*, 2001, nr.4, p.18. ISSN 1811-0770.
77. GHEORGHITĂ, M. Stringența perfectării legislației în domeniul expertizei judiciare. În: *Avocatul Poporului*, 2013, nr.1-3, p.1-6. ISSN 1810-7141.
78. GHEORGHITĂ, M. *Tezele generale ale tacticii criminalistice*. Chișinău: ARC, 2004. 128 p. ISBN 9975-61-327-6.

79. GHEORHIȚĂ, M. *Tratat de criminalistică*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2017. 872 p. ISBN 978-9975-53-834-3.
80. GHEORHIȚĂ, M. *Tratat de metodică criminalistică*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 531 p. ISBN 978-9975-71-606-2.
81. GHEORHIȚĂ, M., BALTAGA, E. Scientific and practical aspect of criminal-legal expertise. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/j_nr_file/1_2_2011.pdf [citat 05.12.2018].
82. GHEORHIȚĂ, M., DUȘA, S. Criminalitatea cibernetică – cu un pas înainte. Metodici de investigare. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, 2011, nr.3(43), p.187-196. ISSN 1814-3199.
83. GOLUBENCO, Gh. Aspecte teoretice privind investigarea infracțiunilor comise cu violență. În: *Studii juridice universitare*, 2013, nr.1-2, p.183-189. ISSN 1857-2014.
84. GOLUBENCO, Gh. *Criminalistică: obiect, sistem, istorie*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2008. 216 p. ISBN 978-9975-78-597-6.
85. GOLUBENCO, Gh., COLODROVSKI, V. *Asistența tehnico-criminalistică a descoperirii infracțiunilor*. Chișinău: Tipogr. Centrală, 2010. 235 p. ISBN 978-9975-78-856-4.
86. GOLUBENCO, Gh., COSTEA, M. Considerații privind cercetarea scrisului și semnăturii în documentele prezentate la expertiză în copii. În: *Legea și viața*, 2018, nr.12, p.46-48. ISSN 1810-309X.
87. GRECU, R. Evoluția istorică a noțiunii și definiției politicii penale. În: *Revista Națională de Drept*. 2018, nr. 7-9, p.18-21. ISSN 1811-0770.
88. GRECU, R. Politica penală – abordare evolutivă a noțiunii și definiției. În: *Revista de studii interdisciplinare „C. Stere”*. 2017, nr.1-2, p.57-63. ISSN 2457-5550.
89. Hotărârea explicativă Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.3 din 09.06.2014: Cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.
90. Inspectoratul General de Poliție al Ministerului Afacerilor Interne. Raport de evaluare a activității desfășurate de poliție în anul 2013. Chișinău, 2014. Disponibil: http://politia.md/sites/default/files/document/attachments/raport_pentru_sedinta_24.01.2014.pdf [citat 11.09.2018].
91. Legea cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului. Nr.320 din 27 decembrie 2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr.42-47/145. În vigoare din 5 martie 2013.
92. Legea cu privire la activitatea specială de investigații. Nr.59 din 29 martie 2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr.113-118/373. În vigoare din 8 decembrie 2012.
93. Legea cu privire la Procuratură. Nr.3 din 25.02.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.69-77. În vigoare din 1 august 2016.

94. Legea pentru modificarea unor acte legislative. Nr.179 din 26 iulie 2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.309- 320/498. În vigoare din 17 august 2018.
95. Legea pentru ratificarea Acordului de cooperare dintre Republica Moldova și Eurojust nr.113 din 28.05.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr.150-159/319 din 19.06.2015.
96. Legea privind Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale. Nr.49 din 30 martie 2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr.155-161. În vigoare din 19 mai 2017.
97. Legea privind prevenirea și combaterea crimei organizate. Nr.50 din 22.03.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr.103. În vigoare din 29 mai 2012.
98. Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală. Nr.333 din 10 noiembrie 2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr.195-198/918. În vigoare din 22 decembrie 2006.
99. LIXANDRU, O. *Managementul constituirii și funcționării structurilor specializate în investigarea criminalității transfrontaliere*, Autoreferat al tezei de doctorat în drept. București, 2011. 38 p.
100. *Manual pentru autoritățile de punere în aplicare a legii privind traficul de persoane în scopul cerșetoriei forțate*. București, 2011. 142 p. Disponibil: https://www.diicot.ro/images/documents/manuale/manual10032014_ro.pdf [citât 11.09.2018].
101. MICLEA, D. *Combaterea crimei organizate*. București: Editura MAI, 2004. 347 p. ISBN 973-8307-538.
102. MIRCEA, I. *Criminalistică*. Iași: Chemarea, 1992. 431 p.
103. Notă informativă Ministerului Justiției la proiectul Legii pentru modificarea Legii nr.294-XVI din 25.12.2008 cu privire la Procuratură. Disponibil: <http://www.justice.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=89&id=582> [citât 11.02.2019].
104. NUȚ, G. Participarea avocatului-apărător la acțiunile de urmărire penală. În: *Legea și viața*, 2010, nr.4, p.33-38. ISSN 1810-309X.
105. OGANESEAN, A. Abordări teoretice ale conceptului interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale. În: Culegerea publicațiilor conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”. Chișinău, p.126-130, 7-8 noiembrie 2019.
106. OGANESEAN, A. Aplicabilitatea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în procesul penal al Republicii Moldova. În: *Revista Procuraturii Republicii Moldova*, 2020, nr.5, p.109-118, ISSN 2587-3601.
107. OGANESEAN, A. Baza normativă a interacțiunii în cercetarea infracțiunilor. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2018, nr.3, p.17-21, ISSN 1857-2405.
108. OGANESEAN, A. Forma tactico-organizatorică a interacțiunii în cadrul procesului penal. În: Culegerea publicațiilor conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”. Chișinău, p.71-74, 9-10 noiembrie 2017.

- 109.**OGANESEAN, A.** Garantarea dreptului la un proces echitabil în prisma efectuării investigațiilor complexe de urmărire penală în condițiile societății informaționale. În: Culegerea publicațiilor conferinței științifice naționale cu participare internațională „*Statul, securitatea și drepturile omului în condițiile societății informaționale*”. Chișinău, p.428-433, 13-14 decembrie 2018.
- 110.**OGANESEAN, A.** Implementarea instituției interacțiunii în practica organelor de urmărire penală. În: Culegerea lucrărilor simpozionului internațional „*Strategiile pentru educație*”. România, Iași, 31 mai 2018, Editura ”PIM”, p.150-156, ISSN 2537-6004.
- 111.**OGANESEAN, A.** Interacțiunea în cadrul procesului penal în faza premergătoare urmăririi penale. În: *Buletinul științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul*, 2017, nr.1, p.58-67, ISSN 2345-1858.
- 112.**OGANESEAN, A.** Principiile interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale. În: *Revista Națională de Drept*, 2017, nr.9, p.49-53, ISSN 1811-0770.
- 113.**OGANESEAN, A.** Principiile și regulile de aplicare a practicii Curții Europene a Drepturilor Omului de către organele de urmărire penală și instanțele judecătorești. În: *Revista Procuraturii Republicii Moldova*, 2020, nr.6, p.99-104, ISSN 2587-3601.
- 114.**OGANESEAN, A.** Reflecții teoretico-practice referitor la interacțiunea în cadrul cercetării cauzelor penale. În: Culegerea publicațiilor conferinței științifice aniversare cu participare internațională „*Realități și perspective ale învățământului juridic național*”. Chișinău, vol. II, p.618-628, 1-2 octombrie 2019.
- 115.**OGANESEAN, A.** Realizarea interacțiunii la inițiativa organului de investigații. În: *Legea și viață*, 2018, nr.3, p.26-31, ISSN 1810-309X.
- 116.**OGANESEAN, A.** Realizarea interacțiunii la inițiativa procurorului în cadrul cercetării infracțiunilor. În: Culegerea lucrărilor simpozionului internațional „*Strategiile pentru educație*”. România, Iași, 4 noiembrie 2018, Editura ”PIM”, p.187-193, ISSN 2285-8407.
- 117.**OGANESEAN, A.** Rezolvarea chestiunilor de control judiciar prin apelare la practica Curții Europene a Drepturilor Omului. În: *Revista Națională de Drept*, 2020, nr.3, p.123-134, ISSN 1811-0770.
- 118.**OGANESEAN, A.** Взаимодействие процессуальных субъектов при расследовании уголовных дел. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2020. Украина, Переяслав, nr.11(7), p.176-179, ISSN 2524-0986.
- 119.**OGANESEAN, A.** Unele aspecte actuale la capitolul interacțiunii Procuraturilor Specializate cu alți subiecți procesuali. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*. Украина, Переяслав, 2021, nr.1(69), p.40-43, ISSN 2524-0986.

120. **OGANESEAN, A.** Взаимодействие при расследовании преступлений по инициативе розыскных офицеров. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*. Украина, Переяслав, 2021, nr.1(69), p.241-243, ISSN 2524-0986.
121. OLTEANU, G. ș.a. *Metodologie criminalistică*. București: AIT laboratories, 2008. 423 p.
122. Opinia nr.9 (2014) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei Strasbourg, 14.12.2014.
123. Ordinul comun al Procurorului General, ministrului Afacerilor Interne, directorului Centrului Național Anticorupție și directorului general al Serviciului Vamal nr./46 /263 /110 /396-0 din 12 septembrie 2014 privind aprobarea Indicatorilor unici de performanță pentru instituțiile implicate în procesul penal și a Metodologiei de evaluare a eficienței activității de urmărire penală.
124. Ordinul comun al procurorului general, ministrului Justiției, ministrului Afacerilor Interne, ministrului Sănătății, Serviciului Vamal și Centrului Național Anticorupție nr.77/572/408/639-o/197/1589 din 31.12.2013 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant.
125. Ordinul IGP cu privire la aprobarea Instrucțiunilor metodice privind intervenția poliției în identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea cazurilor de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului, nr.79 din 28.04.2015.
126. Ordinul Inspectoratului General al Poliției al MAI nr.138 din 11 noiembrie 2013 privind aprobarea instrucțiunilor referitoare la organizarea activității de urmărire penală în cadrul Inspectoratului General al Poliției al MAI.
127. Ordinul interdepartamental al Procurorului General, ministrului Afacerilor Interne, directorului Centrului Național Anticorupție și directorului general al Serviciului Vamal cu privire la evidența unică a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni nr.121/254/286-0/95 din 18 iulie 2008.
128. Ordinul interdepartamental pentru aprobarea Instrucțiunii cu privire la constituirea și activitatea echipelor comune de investigații, nr.40/215/324-o/92 din 23.07.2014.
129. Ordinul interdepartamental pentru aprobarea Regulamentului cu privire la coordonarea activităților și stabilirea rolurilor și responsabilităților între instituțiile competente la prevenirea, investigarea și combaterea traficului ilicit de droguri, etnobotanice și analogii acestora, nr.355/65/497-0 din 05 decembrie 2017.
130. Ordinul interdepartamental privind aprobarea Instrucțiunii cu privire la modul de colaborare între organele de drept ale Republicii Moldova și Centrul cooperare polițienească internațională al

Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne, nr.45/84/250/105/373 din 28 august 2014.

131. Ordinul interdepartamental privind aprobarea Instrucțiunii privind evidența unică a dosarelor de căutare (de identificare), a persoanelor căutate, a persoanelor cu identitate necunoscută, a cadavrelor neidentificate și formarea evidențelor centralizate de căutare. Nr.62/290/325/158 din 21 octombrie 2011, modificat prin ordinul interdepartamental nr.55/260/414-O/126 din 29.08.2013.
132. Ordinul MAI cu privire la aprobarea Planului de acțiuni privind consolidarea capacităților poliției de a lupta împotriva criminalității organizate și celei transfrontaliere pentru anii 2017-2020, nr.219 din 19 iulie 2017.
133. Ordinul MAI cu privire la desfășurarea unor activități în cadrul MAI și a instituțiilor subordonate, pentru îmbunătățirea respectării drepturilor și garanțiilor procesuale ale persoanelor reținute în custodia poliției, nr.284 din 19.09.2016.
134. Ordinul MAI pentru aprobarea regulamentului privind organizarea și funcționarea Direcției generale urmărire penală a Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne, nr.349 din 11.11.2013.
135. Ordinul MAI privind aprobarea Regulamentului cu privire la intervenția profesională a angajaților cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, nr.311 din 17.11.2015.
136. Ordinul Procurorului General privind aprobarea Regulamentului de activitate al Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale. Nr.7/28 din 17 februarie 2017.
137. Ordinul Procurorului General privind aprobarea Regulamentului Procuraturii. Nr.24/28 din 24 septembrie 2016.
138. Ordinul Procurorului General cu privire la respectarea termenului rezonabil la conducerea și exercitarea urmăririi penale. Nr.9/28 din 11 februarie 2014.
139. Ordonanța de urgență a Guvernului României nr.103/2006 – Republicată în MO., nr. 150 din 28 februarie 2014 privind unele măsuri pentru facilitarea cooperării polițienești internaționale.
140. OSOIANU, T. Respectarea dreptului la apărare a persoanelor bănuite: cadrul normativ intern și jurisprudența CtEDO. În: *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAIRM*, 2019, nr.10, p.137-145, ISSN 1857-0976.
141. OSOIANU, T., OSTAVCIUC, D. Controlul de către procuror al legalității urmăririi penale. În: *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare”*, 2020, nr.12, p.106-114. ISSN 1857-0976.

- 142.OSOIANU, T., OSTAVCIUC, D. Respectarea termenului rezonabil al urmăririi penale – standardele CEDO și reglementările naționale. În: *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare”*, 2020, nr.11, p.86-101, ISSN 1857-0976.
- 143.OSOIANU, T., VESCO, I. Participarea avocatului la realizarea unor acte de urmărire penală. În: *Revista Națională de Drept*, 2011, nr.10-11, p.164-168, ISSN 1811-0770.
- 144.PĂVĂLEANU, V. *Drept procesual penal*. București: Editura Pro Universitaria, 2016. 713 p. ISBN 978-606-26-058906.
- 145.Protocolul privind prevenirea, reprimarea si pedepsirea traficului de persoane, in special al femeilor si copiilor din 15.11.2000, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate.
- 146.Raportul despre activitatea Procuraturii Republicii Moldova în anul 2016. Chișinău, 2017.
- 147.Raportul despre activitatea Procuraturii Republicii Moldova în anul 2019. Chișinău, 2020.
- 148.Raportul privind activitatea de cooperare internațională, asistență juridică în materie penală și elaborare legislativă a Procuraturii Republicii Moldova, pentru anul 2010.
- 149.Recomandarea (2000) 19 a Comitetului de Miniștri al statelor membre privind rolul procuraturii în sistemul de justiție penală, din 6 octombrie 2000.
- 150.REID, K. *Ghidul specialistului în CEDO*. Chișinău: Cartier, 2005. 672 p. ISBN 978-9975-79-3957
- 151.ROMAN, D. Particularitățile măsurilor operative: investigația sub acoperire și încadrarea controlată în grupul sau organizația criminală. În: Culegerea publicațiilor conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”. Chișinău, 7-8 noiembrie 2019, p.115-122. ISBN 978-9975-149-46-4.
- 152.RUSU, V. Rolul procuraturii la înfăptuirea justiției. În: *Revista Națională de Drept*, 2001, nr.9, p.9. ISSN 1811-0770.
- 153.SEDLEȚCHI, Iu., MILUȘEV, D. Unele considerații cu privire la raportul dintre condițiile generale ale judecării cauzei și principiile procesului penal. În: *Vector European*, 2018, nr.2, p.5-9. ISSN 2345-1106.
- 154.SLIUSARENCO, D. *Studiul privind practica judiciară de examinare a infracțiunilor și contravențiilor privind circuitul ilegal de droguri fără scop de înstrăinare*. Chișinău: „Depol Promo” SRL, 2017. 67 p.
- 155.SÎLI, V. *Recidiva infracțională: aspecte juridico-penale și criminologice*. Chișinău: Ed. Gramond Studio SRL, 2008. 231 p. ISBN 978-9975-4031-3-9.
- 156.SÎRCU, D. Geneza și natura Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950. În: *Revista Națională de Drept*, 2003, nr.3, p.54-56. ISSN 1811-0770.

157. Standardele de responsabilitate profesională și declarația privind obligațiile și drepturile esențiale ale procurorilor din 23 aprilie 1999, adoptate de Asociația Internațională a Procurorilor.
158. *Statutul și rolul Procurorilor*. Biroul ONU pentru droguri și criminalitate. Viena, 2014.
159. TESLOVAN, R. O concretizare a principiului oportunității – renunțarea la urmărirea penală. În: *Caiete de Drept Penal*, 2016, nr.2, p.116-154. ISSN 1841-6047.
160. Tratat între Republica Moldova și Federația Rusă cu privire la asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă, familială și penală din 25.02.1993.
161. Tratat între Republica Moldova și Republica Letonia cu privire la asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă, familială și penală din 14.04.1993.
162. Tratat între Republica Moldova și Republica Lituania privind asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă, familială și penală din 09.02.1993.
163. Tratat între Republica Moldova și România privind asistența juridică în materie civilă și penală din 06.07.1996.
164. Tratat între Republica Moldova și Turcia privind asistența juridică în materie civilă, comercială și penală din 22.05.1996.
165. Tratat între Republica Moldova și Ucraina privind asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală din 13.12.1993.
166. UNODC. *Manual on Mutual Legal Assistance and Extradition*. Vienna: UNDOC publishing section, 2012. 116 p.
167. UNTILĂ, V. *Crima organizată*. Chișinău: Museum, 2000. 192 p. ISBN 9975-905-49-8.
168. VIZDOAGĂ, T. Calitatea apărătorului de subiect al probatoriului. În: *Culegerea conferinței integrare prin cercetare și inovare*, 2020, Chișinău, p.176-179. ISBN 978-9975-142-50-2.
169. VIZDOAGĂ, T. Contradictorialitatea și egalitatea armelor la etapa prezentării materialelor de urmărire penală. În: *Culegerea conferinței științifice integrare prin cercetare și inovare*, 2018, Chișinău, p.319-322. ISBN 978-9975-142-50-2.
170. VIZDOAGĂ, T. Etapele elaborării poziției apărării în cauza penală. În: *Culegerea conferinței științifice integrare prin cercetare și inovare*, 2019, Chișinău, p.91-94. ISBN 978-9975-149-46-4.
171. VIZDOAGĂ, T., EȘANU, A. Datele neadmise ca probe administrate cu încălcarea drepturilor fundamentale ale omului. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2018, nr.2, p.9-14. ISSN 1857-2405.
172. BBC news. AlphaBay and Hansa dark web markets shut down. Disponibil: <https://www.bbc.com/news/technology-40670010> [citat 10.12.2017].
173. BOHLANDER, M. *Principles of German Criminal Procedure*. Oregon, HART, 2012. 326 p. ISBN 978-1847-31-897-8.

174. *Eurojust Cooperation*. Disponibil: www.ec.europa.eu/justice/criminal/judicialcooperation/eurojust/index_en.htm [citat 15.09.2017];
175. *International cooperation for the purposes of confiscation of proceeds of crime*. Vienna: Vienna International Center, 2012. 124 p.
176. STEINER, Henry J., ALSTON, P. *International human rights in context. Law, politics, morals*. New York: Oxford University Press Inc, 1996. 1286 p. ISBN.0-19-825426-1.
177. *Legal assistance manual*. Belgrade: dosijo studio, 2013. 118 p.
178. NAVICKIENE, Z. Cooperation between investigators and prosecutors in pre-trial investigation. In: *social sciences studies* 2010, no.2(6), p.339-335. ISSN 2029-2236.
179. SAVONA, E. *Mafia Issues. Analyses and proposals to combating mafia today*. Milano: ISPAC, 1993. 258 p.
180. WILSON, G., McCONVILLE, M. *The Criminal Justice Process. Criminal Justice in Europe*. New York: Oxford University Pres Inc., 2002. 608 p. ISBN 978-0199-25-395-1.
181. АМЕНИЦКАЯ, Н. Автореферат диссертации: *Взаимодействие следователя и органов осуществляющих оперативно-розыскную деятельность в раскрытии и расследовании преступлений*. Нижний Новгород, 2006. 34 с.
182. АНТОНЯН, Ю., КУДРЯВЦЕВ, В., ЭМИНОВ, В. *Личность преступника*. СПб.: Изд. Юридический центр Пресс, 2004. 366 с. ISBN 5-94201-324-1.
183. БАЕВ, О. *Тактика уголовного преследования и профессиональной защиты от него*. Москва: Экзамен, 2008. 432 с. ISBN 5-472-00707-0.
184. БАСТРЫКИН, А., КРЫЛОВ, И. *Криминалистика*. Москва: Дело, 2001. 800 с. ISBN 5-7749-0230-7.
185. БЕКЕТОВ, М. Актуальные вопросы использования непроцессуальных форм взаимодействия следователя и органов дознания в ходе расследования преступлений. В: *Российский следователь*, 2000, №4, с.22-23. ISSN 1812-3783.
186. БЕЛКИН, А. и др. *Курс криминалистики. Общая часть*. Москва: Юристъ, 2000. 784 с. ISBN 5-7975-0335-2.
187. БЕЛКИН, Р. *Криминалистика*. Москва: НОРМА, 2001. 240 с. ISBN 5-89123-493-9.
188. БОЛЬШАКОВ, А. Организационные аспекты взаимодействия следователя с органом дознания по розыску обвиняемых, скрывшихся от органов предварительного следствия: вопросы повышения эффективности. В: *Вестник Волгоградской Академии МВД России*, 2014, №2(29), с.75-80.

- 189.ВОЛОЧАЙ, С. *Совершенствование правовой регламентации взаимодействия при производстве расследования*. Москва: Академия следственного комитета РФ, материалы международной научно-практической конференции, 2014, с.30-33.
- 190.ГАЛАХОВ, С. *Криминальные взрывы. Основы оперативно-розыскной деятельности по борьбе с преступлениями террористического характера*. Москва: Экзамен, 2002. 288 с.
- 191.ГЕОРГИЦЭ, М. *Организованная преступность: проблемы теории и практики расследования*. Кишинэу: Rotaprint, 1998. 296 с.
- 192.ГОРЯИНОВА, К., ОВЧИНСКИЙ, Г. и др. *Оперативно-розыскная деятельность*. Москва: ИНРФРА-М, 2004. 848 с.
- 193.ГРИГОРЬЕВ, В., ПОБЕДКИН, А., ЯШИН, В., ГАВРИЛИН, Ю. *Справочник следователя*. Москва: 2008. 752 с.
- 194.ГУРЕВ, М. *Убийства на «разборках»: Методика расследования*. СПб.: Питер, 2001. 288 с. ISBN 5-272-00371-3.
- 195.ДАНИЛКИН, И. Автореферат диссертации: *Проблемы совершенствования взаимодействия следственных и экспертно-криминалистических подразделений*. Волгоград, 2008. 29 с.
- 196.ДРАПКИН, Л. *Организация работы следственно-оперативных групп: Методические рекомендации*. Екатеринбург: УЮИ МВД, 1998. 15 с.
- 197.ЕРМОЛОВИЧ, В. *Построение и проверка версий*. Минск: Амалфея, 2000. 176 с. ISBN 985-441-148-6.
- 198.ЖЕРДЕВ, В., КОМИССАРОВ, В. *Расследование серийных корыстно-насильственных преступлений, совершённых организованными группами, на первоначальном этапе*. Москва: Юрлитинформ, 2002. 158 с. ISBN 5-93295-051-X.
- 199.ЗАХАРЦЕВ, С. *Оперативно-розыскные мероприятия*. СПб: Юридический Центр Пресс, 2004. 259 с. ISBN 5-94201-342-X.
- 200.ЗОРИН, Г. *Криминалистическая методология*. Минск: Амалфея, 2000. 607 с. ISBN 985-441-070-6.
- 201.КЕМЕРОВ, В. *Взаимодействие*. Гуманитарная энциклопедия. Disponibil: <https://gtmarket.ru/concepts/7242> [citat 20.10.2018].
- 202.КИРГУЕВ, М. *Особенности взаимодействия правоохранительных органов при расследовании незаконного получения кредита*. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/v/osobennosti-vzaimodeystviya-pravoohranitelnyh-organov-pri-rassledovanii-nezakonnogo-polucheniya-kredita> [citat 15.12.2018].

203. КНИЖЕНКО, С. Субъекты взаимодействия при расследовании преступлений против правосудия. În: *Legea și viața*, martie, 2014, с.94-97. ISSN 1810-309X.
204. КОРШУНОВА, О., СТЕПАКОВА, А. *Курс криминалистики*. СПб: Юридический Центр Пресс, 2004. 683 с.
205. КОСАРЕВ, С. *История и теория криминалистических методик расследования преступлений*. СПб: Юридический Центр Пресс, 2008. 495 с. ISBN 978-5942-01-505-5.
206. КРИВЕНКО, А. *Взаимодействие следователя и органов, осуществляющих оперативно-розыскную деятельность*. Москва, 2006. 191 с. ISBN 5-93295-258-X.
207. КУЗНЕЦОВ, А. *Взаимодействие следователей и сотрудников оперативно-розыскных подразделений при раскрытии и расследовании преступлений на первоначальном этапе*. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/v/vzaimodeystvie-sledovateley-i-sotrudnikov-operativno-razysknyh-podrazdeleniy-pri-raskrytii-i-rassledovanii-prestupleniy-na> [citat 15.12.2018].
208. МАТВЕЙЧЕВ, Ю. *Теоретические, правовые и организационные основы расследования уголовных дел следственно-оперативными группами*. Могилев: Могилев. Институт МВД, 2016. 140 с. ISBN 978-985-7088-41-6.
209. ПЛЕСНЕВА, Л. *Правовые и организационные основы взаимодействия следователя с органами дознания*: дисс. канд. юрид. наук. Иркутск, 2002. 190 с.
210. ПЛЕСНЕВА, Л. Процессуальные формы взаимодействия следователя с органами дознания. В: *Вестник Восточно-Сибирского Института МВД России*, 2011, №.3, с.47-56. ISSN 2312-3184.
211. ПЛЕСНЕВА, Л. Совместное планирование как форма взаимодействия следователя с органами дознания. В: *Сибирские уголовно-процессуальные и криминалистические чтения*, 2014, № 2, с.125-132. ISSN 2411-6122.
212. ПЛЕСНЕВА, Л. Формы взаимодействия следователя с органами дознания. В: *Вестник Восточно-Сибирского Института МВД России*, 2015, №.4, с.119-125, ISSN 2312-3184.
213. ПРИСЕКИН, А. *Криминалистическое исследование тайников как способа сокрытия незаконного оборота наркотических средств*. Москва: Юрлитинформ, 2013. 152 с. ISBN 978-5-4396-0432-6.
214. ПУПЦЕВА, А. Основные факторы взаимодействия следователя и органа дознания в ходе расследования преступлений. В: *Современные проблемы науки и образования*, 2015, № 2-1. Disponibil: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=20609> [citat 14.02.2019].
215. РУДОВ, Д. Взаимодействие следователя и оперативных подразделений ОВД. В: *Гуманитарные научные исследования*, 2014, №5 Disponibil: <http://human.snauka.ru/2014/05/6732> [citat 07.02.2019].

216. САВКИН, А. *Взаимодействие следователя и оперативных служб при возбуждении уголовных дел о преступлениях в сфере экономики. Проблемы предварительного следствия и дознания*. Москва: Изд. Акад. МВД РФ, 1992, с.70-80.
217. СЕЗОНОВ, В. Проблемные вопросы взаимодействия экспертной службы МВД Украины с подразделениями национальной полиции. În: *Legea și viața*, 2018, nr.5/2, с.164-168. ISSN 1810-309X.
218. Совместный приказ от 13 мая 1998 г. №175/226/336/201/286/410/56, согласованный с Генеральной прокуратурой РФ об утверждении инструкции о порядке представления результатов оперативно-розыскной деятельности органу дознания, следователю, прокурору или в суд.
219. СУРКОВ, К., КВАША, Ю. и др. *Основы оперативно-розыскной деятельности*. СПб: Лань, 2000. 703 с. ISBN 5-8114-0153-1.
220. ТАНКЕВИЧ, О. *Профессиональное взаимодействие следователя с органами дознания*. Гродно: Изд. ГрГУ, 2003. 115 с. ISBN 985-417-546-4.
221. ФИЛИППОВА, А. *Криминалистика*. Москва: Юрайт, 2015. 855 с. ISBN 978-5-9916-3267-6.
222. ШИЛО, А. Взаимодействие прокурора, следователя и оперативных подразделений в ходе выявления взяточничества, În: *Legea și viața*, 2014, nr.1, с.41-44. ISSN 1810-309X.
223. ЯБЛОКОВ, Н. *Криминалистика*. Москва: НОРМА, 2000. 371 с.
224. ЯБЛОКОВ, Н. *Криминалистика*. Москва: ЮРИСТЪ, 2001. 718 с.
225. ЯНДЫРХАНОВ, З. Проблемы взаимодействия следователя и оперативных подразделений. В: *Молодой ученый*, 2013, №6, с.598-601. ISSN 2072-0297.

Declarația privind asumarea răspunderii

Subsemnatul, Armen Oganesean, studentul-doctorand al Școlii Doctorale Științe Juridice de la Universitatea de Stat din Moldova, declar pe răspundere personală că teza de doctorat este elaborată doar de mine, pe baza efortului personal de cercetare și redactare. În cadrul lucrării precizez sursa tuturor ideilor, datelor și formulărilor care nu îmi aparțin, conform normelor de citare a surselor și a respectării legislației privind drepturile de autor. Declar că toate afirmațiile din lucrare referitoare la datele și informațiile analizate, la metodele prin care acestea au fost obținute și la sursele din care le-am obținut sunt adevărate. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Oganesean Armen

8 februarie 2021

CV-ul AUTORULUI

Nume, prenume: OGANESEAN Armen

Cetățenie: Republica Moldova

Studii:

Universitatea de Stat din Moldova, studii superioare de licență, Facultatea de Drept, 2009-2013.

Universitatea de Stat din Moldova, studii superioare de masterat, specialitatea Proces penal și criminalistică, 2013-2015.

Institutul Național al Justiției, candidat pentru funcția de procuror, 2013-2015.

Universitatea de Stat din Moldova, studii superioare de doctorat, Școala doctorală științe juridice, 2016-2020.

Activitatea profesională:

Procuror în Procuratura municipiului Chișinău 2015 - 2019;

Procuror în Procuratura Anticorupție 2019 - prezent.

Domenii de interes științific: drept procesual-penal, criminalistică, teoria activității speciale de investigații, expertize judiciare, interacțiunea internațională, combaterea criminalității organizate transnaționale.

Proiecte de formare profesională și foruri științifice:

1. Cursul de instruire „Winter school. Youth against Corruption”, Ucraina, or. Odesa, 2011.
2. Competiție internațională în Dreptul umanitar „Youth for Peace”, Belarus, or. Minsk, 2012.
3. Cursul de instruire „Youth in Action program Intern-connection”, Armenia, Aghveran, 2012.
4. Cursul de instruire „Investigarea fraudelor în domeniul achizițiilor publice”, 12 aprilie 2016.
5. Conferința națională „Rolul științei în reforma justiției penale”, Cahul, 10 decembrie 2016.
6. Cursul de instruire pentru juriști organizat de ABA ROLI Moldova, 2017.

7. Trial Skills Training for Prosecutors, 21-22 June 2017, conducted by the American Bar Association Rule of Law Initiative in Moldova in cooperation with the Prosecutor General Office.
8. Specialization Course for Prosecutors on international Criminal Justice and International Cooperation in Criminal Justice Matters organized by the Siracusa International Institute for Criminal Justice and Human Rights with the International Association of Prosecutors, July 3-14, Italy, Sicily, Siracusa.
9. Cybercrime@EAP Cooperation Exercise, Chisinau, Moldova, 27-30 martie 2018.
10. Simpozionul internațional „Strategiile pentru educație”, România, Iași, 31 mai 2018.
11. Simpozionul internațional „Strategiile pentru educație”, România, Iași, 4 noiembrie 2018.
12. Conferința națională cu participare internațională: „Integrare prin Cercetare și Inovare”, Republica Moldova, Chisinau, 9-10 noiembrie 2017.
13. Conferința națională cu participare internațională: „Integrare prin Cercetare și Inovare”, Republica Moldova, Chisinau, 8-9 noiembrie 2018.
14. Conferința națională cu participare internațională: „Statul, securitatea națională și drepturile omului”, Republica Moldova, Chisinau, 13-14 decembrie 2018.
15. Fourth Specialization Course for Junior Prosecutors on international Criminal Justice and International Cooperation in Criminal Justice Matters co-organized by the Siracusa International Institute for Criminal Justice and Human Rights with the International Association of Prosecutors, 30 June -13 July, 2019, Italy, Sicily, Siracusa.
16. Forumul Național „Reforma sectorului justiției și lupta împotriva corupției”, organized by Government of Republic of Moldova with Legal Resources Centre from Moldova, 2019.
17. International course „Detention and Alternative Sanctions”, organized by the Consortium comprised of the Netherlands Helsinki Committee, the Leiden Law School and The Hague Academy for Local Governance, The Hague, the Netherlands, 5-12 September 2019.
18. International training of Trainers Prosecutors and Hate crimes (PAHCT), organized by the OSCE, Office for Democratic Institutions and Human Rights, Vienna, 11-13 November 2019.
19. Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare”, Republica Moldova, Chisinau, 7-8 noiembrie 2019.
20. Conferința științifico-practică „Statul, securitatea și drepturile omului în condițiile societății informaționale”, Republica Moldova, Chișinău, USM, 12-13 decembrie 2019.
21. Conferința științifică aniversară cu participare internațională „Realități și perspective ale învățământului juridic național”, Republica Moldova, Chișinău, 1-2 octombrie 2019.
22. Școala de vară pentru formatori privind dreptul la libertate și siguranță organizată de Consiliul Europei în parteneriat cu Institutul Național al Justiției din Republica Moldova în cadrul

Programului „Promovarea unui sistem de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova”, Chișinău, 13-15 iulie 2020.

23. Forumul național cu participare internațională „Reformarea justiției și combaterea corupției”, Chișinău, 24-25 septembrie 2020.

24. LXVII Международная научная конференция „Актуальные научные исследования в современном мире”, Переяслав, Украина, 26-27 ноября 2020.

25. LXIX Международная научная конференция „Актуальные научные исследования в современном мире”, Переяслав, Украина, 26-27 января 2021.

Lista publicațiilor autorului:

1. OGANESEAN, A. Interacțiunea în cadrul procesului penal în faza premergătoare urmăririi penale. În: *Buletinul științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul*, 2017, nr.1, p.58-67, ISSN 2345-1858.
2. OGANESEAN, A. Principiile interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale. În: *Revista Națională de Drept*, 2017, nr.9, p.49-53, ISSN 1811-0770.
3. OGANESEAN, A. Forma tactico-organizatorică a interacțiunii în cadrul procesului penal. În: Culegerea publicațiilor conferinței științifice naționale cu participare internațională „*Integrare prin cercetare și inovare*”. Chișinău, p.71-74, 9-10 noiembrie 2017.
4. OGANESEAN, A. Baza normativă a interacțiunii în cercetarea infracțiunilor. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2018, nr.3, p.17-21, ISSN 1857-2405.
5. OGANESEAN, A. Realizarea interacțiunii la inițiativa organului de investigații. În: *Legea și viață*, 2018, nr.3, p.26-31, ISSN 1810-309X.
6. OGANESEAN, A. Implementarea instituției interacțiunii în practica organelor de urmărire penală. În: Culegerea lucrărilor simpozionului internațional „*Strategiile pentru educație*”. România, Iași, 31 mai 2018, Editura ”PIM”, p.150-156, ISSN 2537-6004.
7. OGANESEAN, A. Realizarea interacțiunii la inițiativa procurorului în cadrul cercetării infracțiunilor. În: Culegerea lucrărilor simpozionului internațional „*Strategiile pentru educație*”. România, Iași, 4 noiembrie 2018, Editura ”PIM”, p.187-193, ISSN 2285-8407.
8. OGANESEAN, A. Garantarea dreptului la un proces echitabil în prisma efectuării investigațiilor complexe de urmărire penală în condițiile societății informaționale. În: Culegerea publicațiilor conferinței științifice naționale cu participare internațională „*Statul, securitatea și drepturile omului în condițiile societății informaționale*”. Chișinău, p.428-433, 13-14 decembrie 2018.

9. OGANESEAN, A. Abordări teoretice ale conceptului interacțiunii în cadrul cercetării cauzelor penale. În: Culegerea publicațiilor conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”. Chișinău, p.126-130, 7-8 noiembrie 2019.
10. OGANESEAN, A. Reflecții teoretico-practice referitor la interacțiunea în cadrul cercetării cauzelor penale. În: Culegerea publicațiilor conferinței științifice aniversare cu participare internațională „Realități și perspective ale învățământului juridic național”. Chișinău, vol. II, p.618-628, 1-2 octombrie 2019.
11. OGANESEAN, A. Aplicabilitatea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în procesul penal al Republicii Moldova. În: *Revista Procuraturii Republicii Moldova*, 2020, nr.5, p.109-118, ISSN 2587-3601.
12. OGANESEAN, A. Rezolvarea chestiunilor de control judiciar prin apelare la practica Curții Europene a Drepturilor Omului. În: *Revista Națională de Drept*, 2020, nr.3, p.123-134, ISSN 1811-0770.
13. OGANESEAN, A. Взаимодействие процессуальных субъектов при расследовании уголовных дел. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*. Украина, Переяслав, 2020, nr.11(7), p.176-179, ISSN 2524-0986.
14. OGANESEAN, A. Principiile și regulile de aplicare a practicii Curții Europene a Drepturilor Omului de către organele de urmărire penală și instanțele judecătorești. În: *Revista Procuraturii Republicii Moldova*, 2020, nr.6, p.99-104, ISSN 2587-3601.
15. OGANESEAN, A. Unele aspecte actuale la capitolul interacțiunii Procuraturilor Specializate cu alți subiecți procesuali. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*. Украина, Переяслав, 2021, nr.1(69), p.40-43, ISSN 2524-0986.
16. OGANESEAN, A. Взаимодействие при расследовании преступлений по инициативе розыскных офицеров. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*. Украина, Переяслав, 2021, nr.1(69), p.241-243, ISSN 2524-0986.

Lucrări științifice și științifico-practice publicate:

11 articole, 5 materiale în comunicări științifice.

Calitate de membru la organizații profesionale:

Membrul Asociației procurorilor din Republica Moldova, 2016 – prezent;

Membrul Asociației internaționale a procurorilor (IPA), 2017 – prezent;

Membrul Asociației internaționale a procurorilor francofoni, 2017 – prezent.

Premii, mențiuni, distincții:

Prin Ordinul Procurorului General al Republicii Moldova s-a aplicat măsura de încurajare – oferirea unui cadou simbolic, 2017.

Prin Ordinul Procurorului General al Republicii Moldova s-a aplicat măsura de încurajare – exprimarea unei mulțumiri, 2019.

Cunoașterea limbilor: română, rusă, engleză – fluent, franceză – bine.

Date de contact de serviciu:

mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 198;

tel: 069013336 / 069999405;

e-mail: aoganesean@gmail.com; a.oganesean@procuratura.md.